

Riksdagens protokoll

2006/07:43

Tisdagen den 19 december

Kl. 09.00 – 16.00
18.00 – 23.07

Protokoll
2006/07:43

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 december.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Carin Jämtin* (s) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 22 december.

Kammaren biföll denna anhållan.

3 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen

Tredje vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Magdalena Andersson som personlig ersättare för Hillevi Engström i riksdagsstyrelsen från och med den 15 december.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

personlig ersättare för Hillevi Engström i riksdagsstyrelsen från och med den 15 december

Magdalena Andersson (m)

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:152

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:152 Beredning av regeringsärenden

av Berit Andnor (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 12 december 2006
Justitiedepartementet
Beatrice Ask

Interpellation 2006/07:158

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:158 Elleveranser i Övertorneå och Haparanda
av Leif Pettersson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2007.

Näringsministern har inte möjlighet att besvara interpellationen den
19 januari på grund av tjänsteresa.

Stockholm den 14 december 2006

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

**5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-
sammanträde**

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens
sammanträde fredagen den 1 december inkommit.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Civilutskottets betänkande 2006/07:CU3

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2006/07:AU3 och AU1

Näringsutskottets betänkande 2006/07:NU3

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Anslagen för 2007 under utgiftsområde 5 Internationell samverkan)

1. utskottet

2. res. (mp)

Votering:

269 för utskottet

11 för res.

3 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 109 s, 84 m, 19 fp, 20 kd, 14 v, 23 c
För res.: 11 mp
Avstod: 3 v
Frånvarande: 21 s, 13 m, 9 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 8 mp

Prot. 2006/07:43
19 december

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 2 (OECD:s biståndsregler och avräkning för skuldavskrivning)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet
136 för res. 1
1 avstod
66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 19 fp, 19 kd, 24 c
För res. 1: 108 s, 17 v, 11 mp
Avstod: 1 s
Frånvarande: 21 s, 13 m, 9 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 8 mp

Eva Sonidsson (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Övriga frågor om skulder, skuldavskrivning och avräkningar)

1. utskottet
2. res. 2 (v)

Votering:

255 för utskottet
17 för res. 2
13 avstod
64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 24 c
För res. 2: 17 v
Avstod: 2 s, 11 mp
Frånvarande: 21 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 8 mp

Punkt 4 (Mål och inriktning, prioritering av vissa biståndsinsatser)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:

256 för utskottet
11 för res. 5
17 avstod
65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2006/07:43
19 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 107 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 1 v, 24 c
För res. 5: 11 mp
Avstod: 1 s, 16 v
Frånvarande: 22 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 5 c, 8 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Punkt 7 (Reformerad tandvårdsförsäkring)

1. utskottet
2. res. 1 (s)
3. res. 2 (mp)
Förberedande votering:
112 för res. 1
12 för res. 2
160 avstod
65 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
148 för utskottet
110 för res. 1
28 avstod
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 84 m, 19 fp, 20 kd, 25 c
För res. 1: 109 s, 1 v
Avstod: 16 v, 12 mp
Frånvarande: 21 s, 13 m, 9 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Punkt 8 (Konsumentrapportering av läkemedelsbiverkningar)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v)
Votering:
148 för utskottet
138 för res. 3
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 84 m, 19 fp, 20 kd, 25 c
För res. 3: 109 s, 17 v, 12 mp
Frånvarande: 21 s, 13 m, 9 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Punkt 10 (Barn- och ungdomspsykiatri m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (v)

Votering:

270 för utskottet

17 för res. 5

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res. 5: 17 v

Frånvarande: 21 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Punkt 13 (Ändringar i socialtjänstlagen [2001:453])

1. utskottet
2. res. 6 (v, mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 20 (Kvinnojourer)

1. utskottet

2. res. 10 (s)

3. res. 11 (v)

Förberedande votering:

110 för res. 10

17 för res. 11

157 avstod

65 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

160 för utskottet

109 för res. 10

18 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 11 mp

För res. 10: 109 s

Avstod: 17 v, 1 mp

Frånvarande: 21 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden
under budgetåret 2005**

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 december

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Punkterna 1–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 5 (Förbättrad kapitalstruktur i statligt ägda företag)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (s, v)

Votering:

161 för utskottet

125 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res. 1: 108 s, 17 v

Frånvarande: 22 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Punkt 6 (Införande av krav på typgodkända kassaregister)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v)

Votering:

160 för utskottet

125 för res. 2

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res. 2: 109 s, 16 v

Frånvarande: 21 s, 14 m, 8 fp, 4 kd, 6 v, 4 c, 7 mp

NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Punkt 1 (Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

236 för utskottet

18 för res. 2

32 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res. 2: 1 s, 17 v

Avstod: 32 s

Frånvarande: 22 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 1 (s)

Votering:

159 för utskottet

109 för res. 1

17 avstod

64 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 19 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res. 1: 109 s

Avstod: 17 v

Frånvarande: 21 s, 14 m, 9 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Punkt 4 (Återförande av vattenkraftsmedel)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

262 för utskottet

18 för res. 3

5 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 83 m, 20 fp, 19 kd, 22 c, 11 mp

För res. 3: 17 v, 1 mp

Avstod: 1 s, 1 kd, 3 c

Frånvarande: 22 s, 14 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Punkt 2 (Framtida klimatinvesteringsprogram)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2

12 för res. 3

257 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Prot. 2006/07:43
19 december

Förberedande votering 2:
108 för res. 1
17 för res. 2
160 avstod
64 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
150 för utskottet
107 för res. 1
29 avstod
63 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c
För res. 1: 107 s
Avstod: 17 v, 12 mp
Frånvarande: 22 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Punkterna 1–7

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 8 (Forskning inom de areella näringarna)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

173 för utskottet

11 för res. 2

98 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 26 s, 82 m, 19 fp, 20 kd, 25 c, 1 mp

För res. 2: 11 mp

Avstod: 80 s, 1 m, 17 v

Frånvarande: 24 s, 14 m, 9 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Mikael Damberg (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SkU9 Ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) m.m. (förnyad behandling)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

139 för res.

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c

För res.: 110 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

Prot. 2006/07:43
19 december

SkU4 Kontroll av postförsändelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU7 Ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

270 för utskottet

17 för res.

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 84 m, 20 fp, 20 kd, 25 c, 12 mp

För res.: 17 v

Frånvarande: 21 s, 13 m, 8 fp, 4 kd, 5 v, 4 c, 7 mp

10 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2006/07:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik (prop. 2006/07:1 delvis och skr. 2005/06:202).

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 1 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Det är inte utan att vi i civilutskottet kan känna oss lite historiska i dag. Vi har ju ett nytt utskott som lägger sin första budget, och det händer inte varje år. Den historiska utvecklingen när det gäller det gamla bostads- respektive lagutskottet ser ganska olika ut, eller rättare sagt ser i avsevärd utsträckning olika ut. Bostadsutskottet var, som nästan alla andra utskott, ett renodlat fackutskott medan lagutskottet bröt mot den principen och hanterade lagförslag inom vitt skilda områden. Det har antagligen bidragit till att kulturen i de två utskotten har tagit sig olika uttryck.

Trots det kan vi nu konstatera att sammanslagningen av dessa två utskott ser ut att ha fungerat alldeles utmärkt. Jag vill i det här sammanhanget passa på att tacka kansliet för ett utomordentligt bra arbete generellt och nu speciellt när det gäller budgeten.

Mycket är vi överens om när det gäller civilutskottets budget. I en del frågor skiljer vi oss åt, och det är väl precis som det ska vara.

Vi kan också säkert vara överens om att de frågor som vi har att hantera och besluta om är oerhört viktiga och nära frågor för oss alla. Det sägs ofta att bostaden är det största ekonomiska åtagande som vi har, oavsett om vi köpt eller hyr en bostad. Vi kan också konstatera att den enskildes kostnad för boendet tenderar att ta en allt större del av den totala inkomsten. Så såväl för den enskildes ekonomi som samhällsekonomiskt berör dagens frågor oss alla.

I budgetpropositionens ansvarsområde 18 som vi nu ska debattera inryms samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik.

Nu börjar debatten, fru talman.

Anf. 2 CARINA MOBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Inger Renés tack till kansliet och ledamöterna i utskottet.

Varje dag passerar jag ett antal byggarbetsplatser i Huddinge där jag bor. Just nu är produktionstakten mycket hög. Närhelst jag åker förbi jobbar man för högtryck. Man gjuter plattor. Det blir till att arbeta hela jul- och nyårshelgen för att hinna få en del av den så åtråvärda Odellplattan färdig och därigenom kunna färdigställa planerade hyresbostäder till lägsta möjliga hyra för att erbjuda dem till några av de ca 8 000 bostadsökande i Huddinges bostadskö.

Under den förra mandatperioden satsade den dåvarande socialdemokratiska regeringen på att stödja bostadsproduktionen genom i huvudsak två stödformer, räntebidrag och investeringsstöd. Detta resulterade i att över 120 000 nya bostäder färdigställdes. Det vi ser i dag med dygnetruntarbetande byggare är de slutliga resterna av statlig bostadspolitik. Att stimulanserna behövdes och behövs råder det inget tvivel om, men snart är det stopp.

Sedan 1940-talet har vi i vårt land ansett det viktigt att stimulera bostadsbyggandet. Vi har varit överens om att det är rimligt med ett statligt stöd till produktionen. Genom det förslag regeringen nu lämnat till riksdagen bryts detta för första gången. Regeringen har i budgetpropositionen lagt fram ett förslag om en snabb avveckling av räntebidragssystemet och ett slopande av investeringsstöd för byggande av hyres- och studentbostäder redan från årsskiftet. Det är om tolv dagar. Jag har sagt det förr, och jag säger det igen: Den borgerliga regeringen slaktar bostadspolitiken, och orättvisorna på bostadsmarknaden kommer otvetydigt att öka – på mer än ett sätt.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 5 och därutöver hänvisa till vårt budgetalternativ och vårt särskilda yttrande. Mina kolleger Johan Löfstrand och Eva Sonidsson kommer att gå in på en del andra områden i senare anföranden.

För att det inte ska råda några tvivel om vad socialdemokratisk bostadspolitik står för vill jag citera ett par rader ur vårpropositionen 2006.

”Regeringen arbetar med att ta fram ett långsiktigt hållbart bostadsfinansieringssystem. – – Ett nytt förslag till bostadsfinansiering kommer att presenteras senast i budgetpropositionen för 2008.” Dagens system skulle alltså förlängas för att sedan ersättas med ett annat och inte, som det borgerliga förslaget vi diskuterar i dag, mynna ut i tomma intet.

Fru talman! För detta synsätt får vi starkt stöd från olika håll. Många aktörer anser att regeringens förslag helt saknar analys av konsekvenserna och dessutom är dåligt berett. Mest tydlig var nog den moderata kommunstyrelseordförande från Uppsala kommun som tillsammans med studentkåren och universitetet uppvaktade civilutskottet i slutet av november för att vädja om åtminstone en övergångsperiod där dagens stödssystem kunde fasas ut under en längre period. Detta hjälpte föga. Blint följer de borgerliga riksdagsledamöterna sin regering – mot den verklighet som man på kommunal nivå försöker beskriva. I Uppsala kommer 450 studentlägenheter och hundratals hyresbostäder, också i privat regi, inte att bli byggda.

Vi har alla fått ta del av desperata skrivelser till civilutskottet. Göteborgsföretaget Sverigehus skriver: ”Vi menar att det så kallade räntebidraget inte är ett bidrag utan att betrakta som ett ränteavdrag på samma sätt som för en egen ägd villa där ränteavdraget är 30 %. Dagens system fungerar väl och bör finnas kvar.”

Fru talman! Vi nås nu av signaler som säger att det ramanslag som finns avsatt för ansökningar om investeringsbidrag befaras inte komma att räcka till projekt främst utanför Stockholmsregionen – trots att de uppfyller alla kriterier. Om detta visar sig stämma finns det två vägar att gå för regeringen. Den första är att säga: *Sorry*, ni jobbade hela julhelgen förgäves. Det blir inga pengar till er. Den andra och betydligt smakfullare skulle vara att säga: Okej, låt oss återkomma med en lösning på problemet.

Ni har möjlighet att senast i vårpropositionen 2007 skjuta till mer pengar så att alla de hyresbostäder i områden med bostadsbrist där det har satsats på att bygga till en så låg kostnad som möjligt för kommande hyresgäster blir av. Om ni menar allvar med att folk ska ha mer pengar i plånboken och vill visa att ni vet hur vanligt folk har det bör ni inte tveka, utan ordna det här!

Ni säger att ni har fått väljarnas mandat att genomföra er politik och upprepar som ett mantra att det så kallade jobbavdraget kommer att ge människor, vanliga LO-medlemmar, mer pengar i plånboken. De pengarna kan de sedan välja att använda som de vill. Det är naturligtvis er beskrivning som gäller här. Ni väljer att räkna som ni själva vill.

Låt oss reda ut detta en gång för alla! De som har arbete kommer att få en skattesänkning. De som tjänar mer får mer, och de som tjänar mindre får mindre. Därefter ska var och en stå för de ökade utgifter som den borgerliga regeringens politik också leder till.

Jag ska ta några exempel. Det blir ökade utgifter för att vara med i akassan och omfattas av en för oss socialdemokrater självklar försäkring. Många LO-medlemmar får betala avsevärt mer för sin trygghet. Det blir en betydligt större kostnad för barnfamiljer som behöver söka vård för sjuka barn, och det blir lägre ersättning till många föräldralediga och sjukskrivna. Ett väldigt aktuellt exempel är att det kommer att bli mycket dyrare att åka kollektivt här i Stockholmsområdet. Vi får en till att börja

med 34 % dyrare trafikförsäkring – den ska privatiseras och kostnaderna ska läggas över på varje individ i stället för att vara en del i en generell försäkring. Vi vet att man ska räkna med minst en fördubbling av premierna för *alla* som äger bil. Sist men inte minst får vissa grupper, till exempel hyresgäster och många bostadsrättsinnehavare, en väsentlig ökning av boendekostnaderna: för många tyvärr uppåt 1 000 kr mer i månaden bara för boendet. Då har jag inte ens varit inne på det många befarrar, det vill säga en betydligt högre ränta.

Fru talman! Detta är en politik som ökar klyftan mellan dem som hyr sin bostad och dem som äger den. Klyftan ökar också mellan generationerna där yngre människor ofta har en betydligt sämre situation än sina föräldrar, med höga lån och mindre lägenheter. Detta är gammal hederlig klasspolitik inlindad i politisk retorik.

Efter avvecklingen av statens stöd till byggandet står utförsäljning av allmännyttan på tur. Allmännyttan spelar med sin hyresnormerande funktion en stor och avgörande roll för att självkostnaden – inte vinsten – ska gälla som måttstock vid hyressättning. Jag är rädd för att den positiva synen på allmännyttan inte delas av majoriteten. Tvärtom säger ju den enda meningen med någon konkret innebörd när det gäller detta i ert valmanifest och i regeringsförklaringen just att hyresrätter ska ombildas till bostadsrätter.

SABO:s ledning säger att hyreskraven kommer att öka med 15 %. Värst kommer små fastighetsägare som byggt relativt sent att drabbas av det borttagna räntebidraget. Hyresgästföreningen har också räknat på vad den nya politiken kommer att innebära för landets hyresgäster. Den så omtalade sänkningen av fastighetsskatten i fastigheter där man betalar sådan innebär i genomsnitt för tre rum och kök 37 kr i månaden. Hur kan ni ens låtsas att det på något sätt skulle uppväga en hyreshöjning motsvarande 1 200–1 300 kr i månaden?

Fru talman! Mats Odell sade i en interpellationsdebatt för några veckor sedan att han anklagats för att ha gjort för mycket för bostadsrätten. Det visar hur dålig koll han har på hur olika förutsättningarna är runtom i landet. Det är faktiskt inte bara äldre fastigheter med höga taxeringsvärden i centrala Stockholm och i Täby centrum som är bostadsrättsföreningar och nu slipper dubbelbeskattning. Också i den förening som jag känner väl till, en fastighet i en av Stockholms kranskommuner som är normalhögt taxerad som småhus, som betalar full fastighetsskatt, som har stora lån och som självklart är byggd med hjälp av räntebidrag eftersom den annars inte skulle ha funnits alls, får nu de boende ta hela smällen. Uttaget från de boende ökar ca 14 %, och för många är det betydligt mer än vad jobbvdraget ger. Detta är också en inte helt unik effekt av Mats Odells och regeringens politik.

Jag är den första att beklaga att de här frågorna inte kom upp till en bred debatt före valet. De hade varit minst lika angelägna att ge väljarna svar på som frågan om fastighetsskattens vara eller inte vara och dess tekniska utformning. Vi socialdemokrater ger i vår alternativa budget några viktiga besked. På andra områden har vi tidigare i regeringsställning visat vår inriktning: att få fart på byggandet, inte minst av hyresrätter. En rättvis förmedling av bostäder, ett starkare inflytande för hyresgästerna och en aktiv, modern allmännytta som verktyg för att genomföra en social bostadspolitik är några socialdemokratiska hjärtefrågor. Det gör

att vi känner stor sorg över den utfasning av bostadspolitik som startar i och med riksdagens beslut om budgeten för nästa år, ledd av en regering som helt saknar hjärta för bostadspolitik. Sveriges hyresgäster och bostadssökande har all anledning att känna oro.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att notera att samtliga moderata ledamöter i civilutskottet är anmälda till denna debatt. Jag kan ha förståelse för det. Det är naturligtvis skönt att vara flera som försvarar en så orättvis och dåligt beredd politik med så stora negativa konsekvenser för så många.

Ni hänvisar ofta till lönebeskedet som Sveriges löntagare ska få i januari. Ni borde möjligen i detta sammanhang nämna att många också får en ökad utgift i samband med att hyresavin eller inbetalningskortet från bostadsrättsföreningen dimper ned i brevlådan.

Kvaliteten på den borgerliga regeringens julklapp till svenska folket får bedömas av var och en. Jag är för min del ganska säker på att många varken blir nöjda eller glada när det går upp för dem att högerpolitik aldrig gynnar de breda massorna – hur vackert inslaget paketet än är!

I detta anförande instämde Johan Löfstrand, Christina Oskarsson, Ameer Sachet, Gunnar Sandberg och Eva Sonidsson (alla s).

Anf. 3 EGON FRID (v):

Fru talman! De borgerliga partierna, som gör skäl för att kallas klyftornas allians, gick till val på att motarbeta utanförskapet – utanförskapet i form av arbetslöshet, bostadslöshet och segregation. Jag och Vänsterpartiet delar synen på att utanförskapet i alla dess former måste bekämpas – utanförskapet i form av att inte ha rätt till bostad, av att inte platsa på bostadsmarknaden och av att inte ha råd att hyra en lägenhet och ännu mindre råd att köpa en bostadsrätt.

Nu ser vi dock regeringens rätta ansikte när det gäller vilka som ska vara vinnare med alliansens politik. Det är inte de som drabbas av utanförskapet som värnas av borgarnas klasspolitik.

Den nya regeringen och civilutskottets borgerliga ledamöter fastställer genom detta betänkande en icke-bostadspolitik som är direkt fientlig mot hyresgäster i allmänhet och lågavlönade hyresgäster i synnerhet.

Vad har regeringen och regeringens riksdagsunderlag emot hyresrätten som boendeform, och vad har regeringen och regeringens riksdagsunderlag emot allmännyttans viktiga uppgift i fråga om att bostaden ska vara en social rättighet i Sverige och en viktig del i den generella välfärden?

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet presenterar i våra motioner inom civilutskottets område en helt annan inriktning för bostads- och konsumentpolitiken än vad riksdagsmajoriteten fattat övergripande beslut om. I Vänsterpartiets budgetalternativ, motioner och reservationer avvisas regeringens politik som bygger på enorma kapitalöverföringar inom bostadssektorn från landets hyresgäster till byggherrar och andra boendeformer.

Vänsterpartiets budgetmotion har fallit. Vår motion inom utgiftsområde 18 får vi därmed fullfölja genom ett särskilt yttrande. Däremot yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2, 4 och 6 i betänkande CUI.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Fru talman! Det är viktigt att understryka att regeringens förslag om räntebidragen inte bara kan anses handla om räntebidragssystemets vara eller inte vara. Det får snarast ses som ett principiellt ställningstagande till statens ansvar för finansieringsförutsättningarna på bostadsmarknaden.

Förslaget om räntebidragen innebär, tillsammans med regeringens ställningstagande, att man inte fullföljer den planerade förlängningen av investeringsstöden till bostadsbyggandet och att allt statligt stöd till bostadsproduktionen upphör. Det innebär samtidigt att ett statligt ansvarstagande på området, som gällt åtminstone sedan början av 1940-talet, bryts. Det är således fråga om ett av de mest avgörande bostadspolitiska beslut som fattats under de senaste årtiondena.

Ett fullföljande av regeringens förslag kan väntas få mycket stora och negativa återverkningar inom bygg- och bostadssektorn. Vi måste än en gång konstatera den stora brist på beredning som föregått dessa förslag till beslut med så omfattande konsekvenser som de föreslagna besluten får – förslag som bland annat leder till att hyresnivåerna riskerar att höjas med 30 %.

Fru talman! Vänsterpartiets anslagsförslag inom utgiftsområde 18 angående bostadsförsörjning och byggande skulle ge 945 miljoner mer till räntebidrag än regeringsförslaget. Vänsterpartiets förslag till anslag för investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder ligger på 816 miljoner. Här har regeringen inget anslag alls. Vänsterpartiets mål är att bygga 40 000 lägenheter per år, varav 20 000 ska vara hyreslägenheter.

För att få långsiktiga ekonomiska villkor för bostadsproduktionen och för att uppnå en större neutralitet mellan upplåtelseformerna vill Vänsterpartiet ha, och föreslår därför, en statlig bostadsfond som kan utgöra ett nytt system för bostadsfinansieringen.

Vänsterpartiets motioner och förslag som ingår i detta betänkande ger en bättre bostadspolitik även genom en ungdomsbostadssamordnare under en treårsperiod, nationell samordnare för kooperativa hyresrätter, sanering av förorenade områden i tätorter, ombyggnadsstöd, stöd till hissinstallationer och radonstöd.

Fru talman! För oss vänsterpartister är bostaden en social rättighet. Alla människor ska ges likvärdiga möjligheter att leva i goda bostäder i bra miljöer till rimliga kostnader. Vid sidan av utbildning, arbete, vård och omsorg utgör bostaden grunden för människors möjligheter att förverkliga sina livsprojekt. Att vara utan bostad är att vara berövad rätten till ett fullgott liv.

Stora grupper befinner sig i fattigdom och hemlöshet. För att förhindra detta krävs det verktyg för kommuner och stat för att förebygga bostadsbrist och hemlöshet. Stora grupper har behov av billiga hyresrätter för sitt boende. Vi behöver därför långsiktiga ekonomiska villkor för ett fortsatt bostadsbyggande i Sverige. Det som är avgörande för att lösa problemet är att det byggs bostäder som majoriteten har råd att bo i.

Dessutom måste bostadsbidragen fungera på ett sådant sätt att de grupper som av ekonomiska skäl i dag inte kan söka eller behålla bostäder får en rimlig möjlighet att göra det. Men därutöver krävs det regleringar så att bostadsförsörjningen fungerar och bostäder kan fördelas under ordnade och icke diskriminerande former. Detta kan aldrig, som alliansen tycks tro, en fri marknad garantera.

Regeringen, som gått till val på att få bort utanförskapet, har inte ett enda konkret förslag om hur rätten till bostad ska stärkas – förutom Vänsterpartiets förslag om hyresgarantier som ni tar till er, vilket i och för sig är bra, och förslaget om att bostadslösa ska få bostad genom avdragsrätt för förmögna som hyr ut en del av sin bostad till unga bostads-sökande.

Rätten till bostad blir i alliansens Sverige rätten till att få bli inneboende. Rätten till bostad för hemlösa blir rätten till att köpa en bostadsrätt. Ni hör själva hur absurt det blir.

Alliansens politik leder till högre hyresnivåer och försämrade möjlig-heter till en billig hyresrätt och en ökad bostadssegregation genom utför-säljning av hyresrätter och ombildning till bostadsrätter i till exempel Stockholm.

Fru talman! Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa, den så kal-lade Kilen, grundades år 1992. Kilens arbete har två inriktningar. Den ena är att ge råd, stöd och behandling för människor drabbade av läke-medelsberoende och andra biverkningar. Den andra är att sprida kun-skaper om läkemedel och läkemedelsbiverkningar. Kilens arbete är sär-skilt betydelsefullt i vårt moderna samhälle där läkemedelsindustrin satsar enorma belopp på reklam för att försöka få oss att konsumera mer läkemedel.

Det behövs oberoende röster så att det inte enbart blir det kommersi-ella intresset som styr läkemedelsanvändningen. Vänsterpartiet har under den tidigare socialdemokratiska regeringen kunnat värna anslaget till Kilen. Vi anser att det nu behövs en permanent lösning för hur Kilens finansiering ska kunna säkras och förordar därför att Kilens verksamhet införlivas i Konsumentverket. För detta ändamål bör anslaget till Kon-sumentverket höjas med 3 miljoner för år 2007.

Marknadskrafterna kan inte, som alliansen tror, lösa alla problem som uppstår i konsumtionssamhället. För att kunna garantera alla människor tillgång till en god konsumentvägledning vill Vänsterpartiet genom lag-stiftning införa en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla kommunal konsumentvägledning.

I en reservation till detta betänkande redogörs närmare för vår upp-fattning i denna fråga. Ett anslag om 45 miljoner kronor bör avsättas till detta ändamål för år 2007. En väl fungerande konsumentvägledning, precis som en väl fungerande bostadspolitik, bidrar till att minska klyf-torna i samhället.

Fru talman! Jag och Vänsterpartiet anser att allas rätt till bostad är en mycket viktig och central rättvisefråga för att komma till rätta med utan-förskapet. Vi kommer att fortsätta att kräva denna rättighet och att driva en solidarisk och rättvis bostadspolitik här i riksdagen genom de motion-er som vi har lagt fram inom det bostadspolitiska området och genom de reservationer och särskilda yttranden som Vänsterpartiet har lämnat till civilutskottets betänkande CU1 inom utgiftsområde 18, Samhällsplane-ring, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.

Anf. 4 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Maktkartellen har lagt fram sin första budget. Avsakna-den av eftertanke och analys är minst sagt slående. Alliansen gick till val på att lova väljarna sänkta skatter och flera jobb. Vem skulle tacka nej till

det? Det är en glasklar grön politik om man med sänkta skatter avser en politik där samhällets kostnader minskar, där man inte i ökad utsträckning lämpar över på den enskilde att själv lösa gemensamma frågor och problem. Att man exempelvis genom att förebygga ohälsa minskar behovet av vård och därmed skapar utrymme för en verklig skattesänkning är en grön politik för sänkta skatter. Då kombinerar man nämligen sänkt skatt med ökad välfärd. Det är det som vi i Miljöpartiet kallar grön skatteväxling.

Lika självklart grönt är löftet om flera jobb om man skapar dem genom arbetstidsförkortning så att flera kan vara med och göra det som vi alla vet behöver göras. Då kombinerar man flera jobb med ökad välfärd. Men om syftet däremot är att stimulera ökad köphysteri så att flera ska känna sig otillräckliga och utanför, om tempot ska öka och den fria tiden krympa, om kraven på sjukskrivning ökar och villkoren för dem som inte orkar blir sämre, då är det inte en politik för vare sig flera jobb eller ”gröna” jobb. Då är det snarare en politik för mer jobb utan välfärd.

Tyvärr verkar maktkartellens budgetförslag inte handla om politik som sänker kostnaderna, eller politik för flera jobb åt dem som saknar jobb, utan mest om prestige och principer. Maktkartellen har missat allt som heter verklighet, analys och eftertanke. Så regerar despoter, inte demokrater.

I regeringsförklaringen slår maktkartellen fast att kunskap är viktigt, både för utvecklingen och för vår framtida arbetsmarknad. Där är vi helt överens. Kunskap är viktigt. Varför slår maktkartellen då så hårt mot kunskap i budgeten? Varför lägger den ned flera vitala kunskapscentrum, exempelvis hela Arbetslivsinstitutet med världsunik forskning? Forskarvärlden häpnar över slöseriet, TCO och LO protesterar.

Lika förvånande är det att maktkartellen slår så hårt mot alla studenter. De har knappast någon större glädje av jobbavdrag och skattesänkningar. Däremot får de en kraftigt höjd boendekostnad när räntebidraget fasas ut och när den tänkta förlängningen av investeringsstimulansen för anordnande av mindre hyres- och studentbostäder stoppas. Det är inte bara nya bostäder som blir dyrare utan även äldre befintliga bostäder av alla slag.

Fru talman! Den allians som gick till val med löftet om bättre villkor straffar nu som maktkartell alla landets studenter med hyreshöjningar på flera hundralappar i månaden. Var finns eftertanken, verklighetsbeskrivningen och analysen bakom de huvudlösa förslagen?

Som ledamot på dalabanken kan jag inte låta bli att särskilt påpeka att Högskolan Dalarna har varit väldigt framgångsrik med att rekrytera lite äldre yrkesarbetande kvinnor till akademiska studier. De flyttar ogärna till studieorten utan pendlar oftast ganska långt. Och som säkert många av er redan vet är det bilen som gäller utanför storstadsområdena.

Hur tror ni som utgör underlaget för maktkartellen att det ska gå att övertala den kategorin studenter att välja studier när de inte bara får ett dyrare boende utan dessutom en höjning av trafikförsäkringen?

Den borgerliga satsningen på kunskap består av färre studieplatser, stopp av byggandet av studentbostäder, höjda bostadskostnader för studenter samt andra kostnadsökningar men ingen form av kompensation. Är inte det klasspolitik så det skriker om det? Kunskap åt de rika och städjobb åt folket är sanningen bakom den borgerliga politiken.

Vi i Miljöpartiet vill höja studiebidragen med en tusenlapp i månaden. Det har maktkartellen redan röstat ned. Vi vill även förbättra bostadsbidragen för studerande. Det är inte rimligt att man inte ska kunna få bostadsbidrag efter 29 års ålder utan att vara förälder.

Många väljer i dag att studera i etapper genom livet eller omskolar sig senare. Det är inte självklart att man för den skull är förälder. Varför ska den som väljer att jobba på exempelvis ett bygge i tio år innan hon eller han tar beslutet att utbilda sig till arkitekt eller byggnadsingenjör ha sämre studievillkor än den som chansar på en yrkeskarriär och påbörjar en akademisk utbildning direkt efter gymnasiet? Vad finns det för logik i det?

Det finns flera bra motioner från Miljöpartiet i det här betänkandet som konkret underlättar både för studenter och för löntagare att satsa på kunskap, som vi faktiskt är överens om är bra för Sverige, men som tyvärr avslås av ett mesigt regeringsunderlag i riksdagen. Det är ganska märkligt att se hur ett nickande regeringsunderlag i riksdagen på område efter område inte ens vågar påpeka för maktkartellen där borta i Rosenbad att de faktiskt har gjort bort sig.

Mer kunskap, säger maktkartellen och slår studenterna i huvudet. Flera jobb, säger de också och slår undan benen för hela byggindustrin. Flytta till jobben, men några bostäder fixar vi inte. Den logiken kan man tycka att till och med en borgerlig riksdagsledamot borde kunna ifrågasätta.

Sedan höjer maktkartellen den fasta bilkostnaden på ett sätt som gör att den enskilde inte har möjlighet att med egna åtgärder kompensera sig. Hur tänker man sig att detta batteri av åtgärder ska få en arbetare att lättare ta beslutet att sätta sig på skolbänken eller att flytta till en annan ort.

Nej, man har naturligtvis inte tänkt utan det är principer som gäller. Det är ingen logik, ingen eftertanke, ingen verklighetsanknytning och ingen långsiktighet.

I betänkandet kan man läsa att majoriteten i utskottet anser att avvecklingen av räntebidraget och stödet till bostadsbyggandet bara ger övergående konsekvenser. Så småningom anpassar sig sektorn, skriver majoriteten. Men man frågar sig på vilket sätt det skulle kunna trösta alla de studenter som nu kommer att få svårt att klara hyreskostnaderna. Och hur kommer det att fungera för alla dem som har tagit sig in i byggsvängen? Vi behöver faktiskt bygga mer – det konstaterar ni själva i betänkandet – och inte mindre.

Tänk, fru talman, om vi hade en regering som förstod hur nya jobb kommer till i en värld där de ändliga resurserna i stigande takt blir allt knappare. Tänk om vi hade en regering som insåg att det är långsiktigt hållbar utveckling som ger växande företag, inte kortsiktig rovdrift på marginalen. De företag som arbetar med långsiktigt hållbara lösningar växer så det knakar. Det är där vi politiker hittar våra förbundsförvanter. Vi måste försöka förstå vad som är möjligt och inte fastna i det som har varit.

Utgiftsområde 18 har faktiskt betydelse för vårt lands utveckling. Det hade varit möjligt för ett starkt utskott att omprioritera inom de ramar som redan är framlagda och ge riksdagen ett förslag som till viss del ändå hade pekat framåt i stället för bakåt. Det handlar naturligtvis, eftersom

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

det är ett delområde, om små pusselbitar. Men alla bidrag är viktiga, för allt hänger samman. Det gäller exempelvis den tomma post på 100 miljoner, som faktiskt helt saknar innehåll och beskrivning i budgetförslaget, om hur man tänker arbeta med att främja bostadsbyten. De pengarna kunde ju ha använts till att förbättra studenternas bostadskostnader. En del av dem hade räckt till det förslaget.

För att förebygga ohälsa och på sikt sänka kostnaderna inom vården, så att vi faktiskt på riktigt hade kunnat prata om skattesänkningar, hade man bara kunnat öka taket lite grann när det gäller åtgärder mot radon i byggnader. Det är en klar och tydlig hälsoprofilfråga om man vill åstadkomma förutsättningar för skattesänkningar på sikt. Man hade även kunnat återinföra hissbidraget, det fanns till och med en borgerlig motion om det, nu när bostäder ska anpassas så att flera äldre, hela 40-talistgenerationen, ska kunna klara av att bo hemma längre i stället för att tidigt bli institutionaliserade.

Principen i den borgerliga budgeten verkar vara att inte använda de verktyg som har prövats förut. Nu ska bostadsstödet, förmodligen inklusive hissbidrag, det finns ju ännu så länge inget skrivet om vad det ska innehålla, kanaliseras via äldreomsorgsstödet till kommunerna. En halv miljard har man pratat om i tidningsartiklar, men det är helt utan något tydligt innehåll i själva budgetttexten.

Man kan ju undra vad det är för tanke bakom det, att inte ha någon som helst beskrivning av hur de här pengarna ska användas när det redan finns kanaler för sådant. Det finns ingen verklighetsanknytning i det här. Det verkar inte finnas någon som helst planering. En ledstjärna verkar vara: Ta absolut inte någon som helst tidigare erfarenhet till vara.

Det hade faktiskt även varit möjligt för utskottet att ställa sig bakom en motion från Vänsterpartiet, som vi har hört Egon Frid prata om. Det gällde att omprioritera 3 miljoner kronor för att ta in Kilen i Konsumentverket. Jag förstår inte hur någon över huvud taget kan tänka på det sätt som görs. Varför har vi en styrelse i det här landet som inte vill ta vara på mer än 30 års systematiskt kunskapsuppbyggande? Arbetet började under ett annat namn före 1992. Man började med den här verksamheten redan på 70-talet. Läkemedelsbyrån har jag för mig att det hette då. Varför vill man inte ta vara på 30 års systematiskt uppbyggd kunskap? Det är ju kunskap som hyllas av Världshälsoorganisationen och den europeiska läkemedelsmyndigheten. Jag tycker att vi i Sverige borde vara stolta när både WHO och Emea vill använda, och faktiskt använder, Kilen både som konsult och förebild när de nu börjar bygga upp liknande konsumentrapporteringsystem i andra EU-länder – och även länder utanför EU. I år startar man till exempel uppbyggnaden av Kilens motsvarighet i Norge. Hur kan vi vara så funtade att vi slänger bort en sådan verksamhet, som andra värderar så högt?

Jag tror att var och en som läser maktkartellens budgetförslag slås av hur lite underbyggt förslaget är. Att de förslag som läggs fram inte har beretts är helt uppenbart. Bara under den korta tid som har förflutit sedan budgeten lades fram har många organisationer visat hur illa förslagen rimmer med det som maktkartellen säger sig vilja åstadkomma. Det där kan ju ha två förklaringar. Antingen är det så att man vill något helt annat än det man säger eller så har man ruskigt dålig koll.

Den förra regeringen var inte heller helt felfri. Därför tycker jag att det förtjänar att upprepas många gånger att allt faktiskt hänger samman. Ska jobben komma till Sverige, ska Sverige hänga med, gäller det att göra rätt saker. Infrastrukturen har sina flaskhalsar, och de är viktiga att både identifiera och åtgärda. Om den norra halvan av vårt land ska kunna utvecklas är det därför inte bara viktigt att det går att fortsätta bygga bostäder utanför storstadsområdena och att ungdomarna i hela vårt land ges goda utbildningsmöjligheter. Det är även viktigt att transporter fungerar. Den största flaskhalsen i det svenska järnvägsnätet, det enkelspår som har den tyngsta och tätaste trafiken i landet, är en 18 kilometer lång sträcka mellan Falun och Borlänge. Därför tycker jag också att civilutskottet borde uttala att Banverket snarast möjligt ska börja bygga ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge.

Självklart är det så att jag står bakom de tre reservationer som Miljöpartiet har medverkat i. Nu har det yrkats bifall till dem. Då behöver jag inte för tids vinnande bara yrka bifall till den första, utan då ställer jag mig bakom samtliga tre reservationer. I övrigt hänvisar jag till vårt särskilda yttrande, där jag tycker att vår syn på behovet av en långsiktigt solidarisk bostadspolitik är tydlig.

Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att tala om bostadspolitiken. Konsumentpolitiken kommer min kollega Katarina Brännström att ta upp.

Vi i alliansen vill lägga grunden för en långsiktig bostadspolitik där basen naturligtvis är stabila statsfinanser och en samhällsekonomi i balans. Moderaternas, Centerpartiets, Folkpartiets och Kristdemokraternas inriktning innebär att långsiktiga och stabila villkor för ägande och byggande ska skapas. Snedvridande subventioner och detaljregleringar ska avskaffas. Fastighetsskatten reformeras med inriktningen att den statliga fastighetsskatten ska avvecklas och ersättas med en låg kommunal fastighetsavgift för fastighetsrelaterad kommunal service.

Konkurrensen ska främjas, inte minst inom bygg- och byggmaterialsektorn. Arbetskraftsinvandring ska underlättas för att motverka arbetskraftsbrist. Plan- och bygglagen reformeras så att det blir lättare att söka bygglov och att handläggningstiderna i planärenden förkortas. Därutöver gynnar alliansens generella politik för företagande och arbete även bostadspolitiken, detta eftersom vi bland annat vill minska företagens krångel och kostnader och genom att vår politik ger människor högre disponibel inkomst genom att vi sänker skatter. Byggandet ska styras efter människors fria val och inte av vilka produktionsstöd som politiker för tillfället tycker är viktigast.

Att vi nu tar det första steget för ett borttagande av produktionsstöd är den politik som vi har gått till val på. Det är förslag som naturligtvis ställer krav på en bransch som under åren haft en mycket dålig produktivitets- och effektivitetsutveckling, en bransch som inte riktigt behövt anstränga sig eftersom statliga bidrag har kommit och gått. Det är kanske till och med så att det socialdemokratiska styret har bidragit till att utvecklingen gått långsammare än vad som hade kunnat vara fallet eftersom en bransch lär sig: Om vi inte gör något får politikerna panik och inför nya produktionsstöd.

Detta måste ändras. Vi är tydliga. Inga produktionsstöd ska utbetalas. Utöver att det har varit en dålig produktivitets- och effektivitetsutveckling i branschen styr dessutom produktionsstöd fel. Helt plötsligt byggs det en mycket stor andel lägenheter i samma storlek i stället för att det blir en uppmuntran till att fastigheter har lägenheter i olika storlekar, vilket är grunden för bostadsområden med mångfald. Jag har ett exempel från där jag bor, där vi hade aktörer som byggde bostadsområden med storlekar på lägenheter från femmor till ettor. När produktionsstöden kom in började man bara bygga lägenheter på 70 kvadratmeter.

I stället för produktionsstöd vill vi se över stödet till dem som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Exakt hur det stödet ska utformas är ännu inte helt klart. Det kommer dock ett förslag under 2007. För det finns det pengar avsatta i budgeten. För att sammanfatta vår politik kan man kort säga att vi vill stödja konsumenter inte producenter.

Naturligtvis kan förslagen att inte ge ekonomiska stöd till producenter kortsiktigt ge återverkningar i hur många hyresrätter som byggs. Strax efter det att budgeten lades fram var tongångarna höga framför allt från kommuner och kommunala aktörer. Det har vi fått rapporter om här tidigare. De allra flesta privata aktörer tycker generellt att det är bra att långsiktiga regler tas fram, och de är i grunden emot produktionsstöd.

Trots höga tongångar från vissa finns det redan nu signaler på att borttagandet av produktionsstödet kanske inte är så dramatiskt som vissa vill framhålla. I Malmös byggnadsnämnd finns det till exempel ingen signal på avmattning när det gäller bygglovsansökningar, utan de ligger på en fortsatta hög nivå för framför allt flerfamiljshus och många hyresrätter.

Vi ska alla ha klart för oss att när den statliga fastighetsskatten och räntebidragen har fasats ut kommer de bolag som inte enbart har ett nytt bostadsbestånd att få en bättre ekonomi.

Självklart är det tufft när nya regler börjar gälla och framför allt för vissa är det kortsiktigt kännbart. Jag är dock säker på att inom några år kommer våra långsiktiga förslag att uppskattas.

Fru talman! För den som vill hyra en bostad präglas bostadsmarknaden i dag av bostadsbrist i drygt hundra kommuner. I storstadsområdena köps och säljs hyreskontrakt, vilket är olagligt. De som inte har kunnat etablera sig på bostadsmarknaden – mestadels unga personer – bor i andra-, tredje- och fjärdehandsupplåtna lägenheter utan besittningsskydd och rättigheter. Nybyggnationen ligger på en mycket låg nivå jämfört med övriga Europa. Även om det ökat under de senaste åren bygger vi lite i Sverige. Så ser det ut och så har det sett ut under en lång följd av år.

Med denna realitet blir jag förvånad över att oppositionen står i talarstolen och framför domedagsprofetior om att allt byggande kommer att upphöra, hyresrätten försvinna och kostnaderna öka. Den förda bostadspolitikerna är ett misslyckande. Lösningen från oppositionen är producentstöd och förslag om rätten att stå i kö. För mig är det ingen lösning. Jag vill slåss för allas möjlighet att ha en bostad, inte för möjligheten att stå i kö.

Med detta, fru talman, vill jag yrka avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i civilutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 6 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är märkligt. Ewa har på något sätt ett nästan föraktfullt uttryck för stöd till utsatta människor och människor som behöver någon form av stöd för att komma in på bostadsmarknaden. Hon pratar om snedvriden konkurrens, om att långsiktiga ekonomiska villkor såsom de har varit utformade tidigare inte har träffat rätt och om att vi har arbetat för att stödja producenterna i stället för att stödja konsumenterna.

Frågan är fortfarande: Vilken är alliansregeringens bostadspolitik? Eftersom vi inte har fått svaren tidigare hade det varit klädsamt om Mats Odell som inofficiell bostadsminister hade varit här och förklarat det i dag när vi har den här debatten i civilutskottet.

Nog är det väl så att vi nu kommer att få se exempel på att hyresnivåer höjs, och att vi får marginaler i byggandet som gynnar producenterna i stället för konsumenterna?

Ewa nämnde Malmö som exempel. I Stockholm och Malmö har vi naturligtvis en marknad som kan lösa mycket av de här problemen. I övriga landet kommer vi inte att se samma sak.

Jag håller med om att den tidigare förda bostadspolitiken lämnade en del övrigt att önska, men jag inser samtidigt att vi var på rätt väg och skapade möjligheter för konsumenter, hyresgäster med svag ekonomi, att få fortsatta möjligheter på bostadsmarknaden.

Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag blir väldigt förvånad när jag hör att jag skulle ha någon sorts föraktfullt uttryck för stöd till människor. Det jag möjligtvis inte har så stor respekt för är stöd till producenter.

Jag blir förvånad över hur man kan få ihop resonemanget om att vi nu får höjda hyresnivåer på grund av att vi tar bort räntebidragen och att marginalerna för högre vinster hos dem som har husen samtidigt höjs.

Hyran sätts genom förhandlingar mellan Hyresgästföreningen och, i dagsläget, i första hand allmännyttan. Antingen har de höga marginaler och då har de väl svårt gentemot Hyresgästföreningen att höja hyran eller också har de dåliga marginaler och då kan vi möjligtvis få se en hyreshöjning. Man får nog bestämma sig.

Kortsiktigt kan man säga att vi har sett facit av den förda bostadspolitiken. Våra förslag är faktiskt att normalisera bostadspolitiken och skaffa riktigt långsiktiga villkor. Vi tror att det är A och O om man ska komma vidare i en sektor där det finns många rapporter om att produktivets- och effektivitetsutvecklingen har varit oerhört dålig. Jag tror att man kan göra väldigt mycket mer där.

Jag har hört bostadsminister Odell prata om att han vill jobba mycket mer effektivt i EU när det gäller byggmaterial och standard. Där tror jag att det finns mycket att hämta.

När det har gått några år är jag säker på att vi kommer att se helt andra resultat inom bostadspolitikens sektor.

Anf. 8 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Vi vet ju att Moderaterna är för marknadshyror. Den nya bostadspolitik – icke-bostadspolitiken – som alliansen uppenbarligen står för kommer ju att leda till ett ökat inslag av marknadshyror. Det leder till

större vinster för producenterna och större förluster för hyresgästerna, alltså en högre hyresnivå. Det är otvetydigt så.

Vi såg vilka volymer som var på gång när det gäller bostadsbyggandet – det byggdes 34 000 lägenheter förra året. Inriktningen på det bostadsbyggandet gjorde det möjligt för unga människor, studenter och hushåll med begränsad ekonomi att komma ut på bostadsmarknaden. Vi måste fortsätta på den inslagna vägen för att vi ska få bort bostadslösheten och utanförskapet och för att vi ska få färre hemlösa i Sverige.

Att det var dålig fart på bostadsbyggandet förut berodde ju på att det var dålig fart på ekonomin i landet över huvud taget. De senaste åren har vi fått bättre fart på ekonomin. Det har gjort att flera människor har kommit ut i arbete och att flera människor har kunnat efterfråga en bostad. Det har gjort att vi har fått en positiv utveckling på bostadsmarknaden.

Det är den utvecklingen som nu kan brytas med den nya politiken och alliansens stopp för investeringsstöd och räntebidrag för att bygga bra och billiga hyresrätter.

Frågan är ju varför man så tydligt tar producenternas, bostadsbyggarnas, parti och inte hyresgästernas.

Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag kan börja med ett klarläggande. Nu ska vi ha diskussionen om marknadshyror igen. Vi har varit väldigt tydliga och sagt att vi ska fortsätta att ha ett system där hyrorna förhandlas fram mellan hyresgäster och fastighetsägare – inget annat. I dagsläget är det Hyresgästföreningen som förhandlar för de absolut flesta hyresgäster.

Det är väl till och med så att Hyresgästföreningen i dag har varit ute och sagt att man nog behöver se över hur dagens hyressättningssystem är reglerat i lagstiftningen. Jag tycker att det är väldigt positivt att man sätter sig och diskuterar det.

Egon Frid pratar om att vi slår undan benen för alla dem som har begränsad ekonomi med vår förda politik. Man kan alltid fundera på vad det är som slår undan benen för människor, och för mig är det utanförskapet, och det största utanförskapet att man inte har ett arbete. Det är det vi lägger grunden för, att flera människor får ett arbete. Får man ett arbete har man en inkomst, och då kan man börja göra helt andra saker.

För de mest utsatta har vi satt av pengar till en garanti för dem som har det allra svårast att komma in. De reglerna kommer. Där tror jag att man kan stötta dem som har det allra svårast. Jag tycker att det är viktigt.

Att vi skulle stödja producenterna, när ni nyligen har sagt att vi inte gör det – det hänger inte ihop.

Som jag sade, finns det facit på er bostadspolitik. Vår har inte börjat gälla ännu. Vi får väl se vad framtiden utvisar, men jag är säker på att de förslag vi lägger långsiktigt kommer att bli mycket bra.

Anf. 10 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Det är bra att Ewa Thalén Finné är tydlig på ett antal punkter. Det ska över huvud taget inte utgå något statligt stöd till byggande av bostäder.

Det är också bra, även om jag blir lite förvånad men som sagt glad, över att du är så tydlig med att vi ska bibehålla det förhandlingssystem

som i dag fungerar väl i det här landet. Får jag fråga: Innebär det också att det fortsättningsvis ska utgå ett förhandlingsstöd, ungefär i den ordning som vi har det arrangerat i dag?

Ewa Thalén Finné! Dina partivänner från Uppsala kommun var inte särskilt nöjda när de uppvaktade oss i civilutskottet. Jag undrar om du inte tycker att det är kapitalförstörelse att man har lagt ned så mycket pengar som nu inte kommer till någon nytta genom att det inte kommer att byggas studentbostäder och hyreslägenheter i Uppsala så som de önskar.

Du säger i en tidningsintervju som jag har tagit del av att du ser stora fördelar med den nya bostadspolitik. Du säger att "det har varit ett väldigt hattande med olika bidrag. I stället måste branschen se över sina kostnader och bygga det kunderna efterfrågar. Kanske är det helt rätt att hellre bygga bostadsrätter och villor." Du säger också att du tycker att det är "helt ok om studenterna erbjuds lägenhet i tillfälliga paviljonger". Det är väl ungefär detsamma som baracker. Men du valde att kalla lägenhet för våning, som ni moderater ofta gör.

Jag vet inte om du kommer ihåg det, men för drygt ett år sedan stod du bakom en reservation i ett budgetbetänkande där du sade att unga människor vill kunna flytta till en egen bostad när de blir vuxna. Du tyckte också att bostadssituationen för många studenter på större universitets- och högskoleorter var särskilt besvärlig. Ja, just det. Jag känner igen argumenten från dina partikamrater i Uppsala.

Hur, Ewa Thalén Finné, ska Moderaternas sänkta inkomstskatter hjälpa studenter, arbetslösa och sjukskrivna till en bostad? Jag förstår inte det.

Anf. 11 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Det var mycket på en gång. Jag kan börja med att relatera till artikeln i Göteborgs-Posten. Där kan jag konstatera att de gör en längre intervju, och sedan väljer de att trycka vissa delar av det jag säger. Det är ju alla journalisters rättighet.

Vi förde ett längre resonemang om hur man till exempel kan göra billigare studentbostäder. En av de bitar vi var mycket inne på, och som man tidigare har jobbat mycket med i Göteborg, är tillfälliga bygglov där man bygger upp bostäder. Jag sade att jag kan tycka att det är rimligt. Man bor inte i studentbostäder speciellt lång tid av sitt liv, när man är ung. Många av dem som flyttar in i studentboende är också under 25 år, och då har man kanske en annan sorts krav på sitt boende än när man blir äldre.

Carina Moberg ställer frågan till mig hur vårt jobbavdrag ska kunna hjälpa studenter. Det är de facto så att väldigt många studenter arbetar. Det är någon sorts myt att de flesta studenter inte har ett extraarbete. De allra flesta har det. De blir direkt hjälpta, för de första 30 000 de tjänar blir skattebefriade. Det är i alla fall bättre än vad man har det i dagsläget.

Jag har velat vara tydlig om detta: Nej, vi vill inte stödja producenter. Vi vill i så fall stödja konsumenterna. Jag tror att det är oerhört viktigt, om vi ska komma fram när det gäller vår bostadspolitik, att vi är tydliga mot producenter. Egentligen vore det väldigt bra om en hel riksdag kunde ställa sig bakom detta att det nu är slut med producentstöd, att nu ska vi hjälpa de hushåll som har det svårt.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 12 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Ska jag då inte uppfatta det du säger, Ewa Thalén Finné, så att det stöd till personer som du talar dig varm för är detsamma som att vi ska slå in på en ny väg i det här landet vad gäller bostadspolitik, att det framöver sker något som vi har valt att avstå från men som vi kan se i många europeiska länder, så kallade socialbostäder? Det skulle jag gärna vilja höra från dig i så fall.

Du pratar om att fastighetsskatten ska fasas ut. Det innebär att en stor inkomstkälla för staten inte längre kommer att finnas. Ungefär 27 miljarder handlar det om som staten inte kommer att få in i inkomster. Hur ska ni finansiera det här? Kan du berätta det för mig? Det är ganska mycket pengar som staten då inte tar in. Vi vet att det är stora hushåll som bor i stora villor med höga taxeringsvärden och stora tomter i norra delen av Stockholms län som kommer att bli vinnarna på detta. Det handlar om en förmögenhetsöverföring på miljarder från dem som i dag inte har en hyresrätt till dem som redan har ett bra boende.

Detsamma gäller egentligen för räntebidragen, där staten inte heller kommer att få inkomster därför att det kommer att byggas färre bostäder. Staten kommer att bli lidande även på det.

Jag önskar också att du kunde svara på den fråga jag ställde i mitt anförande. Om det skulle visa sig att det ramanslag som i dag finns avsatt i budget inte räcker, att man har uppfyllt alla kriterier, gjutit Odellplattan och gärna vill fortsätta att bygga billiga bostäder, utifrån de regler som har gällt – gilla dem eller inte – kommer Ewa Thalén Finné då att påverka regeringen i riktning mot att se till att åtminstone dessa lägenheter kan färdigställas?

Anf. 13 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Enligt min förutsättning, om jag börjar med Carina Mobergs fråga i anförandet om ramanslaget, tycker jag att det är rimligt att gällande regler ska gälla. Det ska jag åtminstone jobba för. Det tror jag att vi är helt överens om inom civilutskottet. Då har vi i alla fall tagit den frågan.

Jag vill klargöra: Nej, vi är inte speciellt pigga på att ha *social housing*, eller sociala bostäder. Vi vill snarare fortsätta på den väg där vi är, att vi har hyresbostäder, bostadsrätter och flerfamiljshus och stöder de hushåll som behöver det. Stora områden med enbart sociala bostäder tror jag inte gynnar vårt samhälle över huvud taget.

Sedan kommer vi då till frågan om utfasningen av fastighetsskatten och hur vi ska finansiera det. Delar har vi redan finansierat, men sedan är inte allt klart. Carina Moberg är väldigt medveten om att man sitter och tittar på det i Regeringskansliet.

Men här kommer vi väl egentligen in på det som är intressant. Under den socialdemokratiska regeringen har staten tagit in 34 miljarder, som jag tror summan är, från dem som bor och har sedan delat ut ett litet bidrag. Det verkar som att det är det absolut mest korrekta sättet att driva en bostadspolitik.

Vi vill göra tvärtom. Vi vill ta bort fastighetsskatten, och vi tar bort bidraget. Totalt sett är det mer gynnsamt för boendesektorn än vad er politik någonsin har varit.

Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet mest för att det är viktigt att det inte uppstår några missförstånd var de politiska skiljelinjerna går. Från majoritetens sida vill man påskina att man skulle vara ensam om att anse att det inte har fungerat bra. Så är det inte.

Jag kan inte överblicka i tiden. Men jag vet att det åtminstone i tio år – ända sedan vi hade borgerligt styre i Sverige tidigare, och även före det – funnits en rätt bred insikt om att bostadsfinansieringssystem är knepigt och att det inte har fungerat bra.

Man har verkligen försökt att hitta lösningar. Det har pågått en utredning, som om jag inte minns fel kom för ungefär ett och ett halvt år sedan, som inte gav några bra lösningar. Det var bakgrunden till att den förra regeringen med de samarbetspartier den hade ville fortsätta att gå igenom hur vi kan komma fram på ett bra sätt.

Det vi vänder oss emot handlar inte om det som ni använder som argument, att vi skulle vilja hålla fast vid det som har varit. Det är just sättet att göra det vi vänder oss emot. Vi har svårt att förstå hur ni kan genomföra en så stor förändring utan att det i betänkandet och i regeringens proposition egentligen finns några argument.

Det finns inget resonemang om de problem som uppstår. Det är problemet. Man skulle väldigt gärna vilja höra från er sida om det över huvud taget inte ska finnas något statligt stöd till bostadsbyggandet. Hur får ni det att gå ihop med det faktum att ni i budgeten föreslår ett mycket stort belopp, fastän det inte finns preciserat, för statligt stöd till byggande inom äldreområdet?

Anf. 15 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Det är klädsamt av Jan Lindholm att åtminstone lyfta upp att bostadsfinansieringen som den har sett ut kanske inte har fungerat så väl. Man kan fundera över hur beredningen av budgeten går till. Det är ett dilemma i det här landet att en ny tillträdde regering, när man har regeringsskifte, har tio dagar på sig att lägga fram en budget. Då kommer vi kanske in på en väldigt mycket större fråga om när regeringen ska lägga fram budgeten.

Däremot har våra förslag varit kända. Redan förra hösten, ett år innan valet, var alliansens partier överens om vilka förslag som vi skulle lägga fram. I Bankeryd var det en väldigt tydlig del att vi tog bort detta. Vid behandlingen av vår propositionen i våras sade de borgerliga partierna att detta är vad vi vill göra. Det är inte så att det kommer som en total överraskning. Vi har diskuterat och argumenterat för förslagen.

Det är faktiskt så att vi under den förra socialdemokratiska regeringen föreslog Mona Sahlin, som då var bostadsminister, att vi kanske skulle göra en bred parlamentarisk uppgörelse om att se över bostadsfinansieringssystemet. Men det var vägs ände. Vi fick aldrig någon respons på detta.

Jag tycker att vi redovisar våra skäl. Vi vill skapa långsiktighet och vara väldigt tydliga. Vi tror att det är enda vägen att komma fram. Vi säger dessutom att vi ska hjälpa de hushåll som har det allra svårast. Därför avsätter vi 100 miljoner för det i budgeten.

Anf. 16 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Ewa Thalén Finné talar om långsiktighet. Jag har inte varit riksdagsledamot så länge. Men min bild som samhällsmedborgare är att när man genomför större förändringar i Sverige har man en dialog med dem som berörs. Det är därför jag har valt att använda ordet ”maktkartell”. Jag tycker inte att vi i dag styrs av en regering.

Regerandet i sig innebär just möjligheten att föra dialog med berörda parter och att bereda ärenden. Det är så tydligt att man väljer bort att göra det. Visst har ni haft en politik i alliansens regi som ni har gått ut och talat om. Men när man kliver in i regeringsställning är vårt demokratiska system utformat så att man använder regeringsfunktionen för att också stämma av sina förslag mot verkligheten och med alla dem som berörs av det hela. Det förvånar mig att ni i betänkandet inte har någon som helst text som handlar om konsekvenserna av förslaget. Det är tråkigt.

Jag kanske ska avsluta med att ställa en fråga till Ewa Thalén Finné som berör studenterna. Vi fick nu väldigt klart för oss här att studenter inte ska kunna försörja sig och inte kunna studera på de studielån och studiebidrag de får. Det systemskifte vi nu ser innebär att de ska leva på jobbavdrag och bisysslor vid sidan om. Är det korrekt uppfattat?

Anf. 17 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag hörde redan i Jan Lindholms anförande att han använde väldigt många stora uttryck. Jag tänker kanske inte riktigt bemöta dem. Jag tycker att det känns konstigt när man uttrycker sig på det sättet.

Jag ska rätta Jan Lindholm om en sak. Det står faktiskt i budgetpropositionen att det kan få kortsiktiga konsekvenser när man fasar ut räntebidragen. Det är inte så att det inte står någon text över huvud taget i budgetpropositionen. Det står absolut i budgetpropositionen att det kortsiktigt visst kan få konsekvenser.

Jag ska sedan komma in på studenterna. I regeringens förslag ligger en höjning av studiemedlen. Den är ganska blygsam. Det kan vi väl alla vara överens om. Studenter har haft det väldigt blygsamt under den gångna mandatperioden. Det har varit någon mindre höjning. Men i övrigt har studenter fått leva på samma studiemedel under väldigt många år. Det har i varje fall inte vi varit med och regerat om.

Alla studenter ska självklart inte bara få någon sorts bidrag om de arbetar. Men studenter är väldigt mycket olika individer. Studenterna har fått en mindre höjning av studiemedlen, men säkert inte tillräckligt. Från den borgerliga regeringen säger vi också att man ska göra en översyn av hela den ekonomisk-sociala situationen för studenter.

Man kan aldrig bortse från att väldigt många studenter arbetar. Jobbavdraget ger dem en oerhört stor ökad ekonomi.

Anf. 18 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill också börja med att konstatera att det inte finns något budgetförslag från Socialdemokraterna med fördelning på respektive anslag inom utgiftsområde 18.

Centerpartiet och alliansen vill med budgeten för 2007 förnya svensk bostadspolitik, och det är en välkommen förändring. Det finns ca 100 kommuner med bostadsbrist trots räntesubventioner, trots investeringsbi-

drag och trots investeringsstimulans. De nuvarande bidragen är dessutom djupt orättvisa.

Det är inte rimligt att ha ett investeringsbidrag som bara gynnar de kommuner som redan i dag har en efterfrågan på lägenheter, det vill säga tillväxtkommunerna. Byggare och fastighetsförvaltare i andra kommuner göre sig icke besvär.

Det innebär att de geografiska klyftorna i Sverige ökar. Det kan inte vara riksdagens uppgift att medverka till det. Det visar bara att marknaden inte fungerar med bidragen och att de nuvarande åtgärderna inte har fått avsedd effekt. Det kan vara en förklaring till att Miljöpartiet i sitt förslag har minskat anslaget till investeringsbidragen med ca 30 % eller 200 miljoner jämfört med årets budget.

Det är inte heller rimligt att ha räntesubventioner som är i stort sett eviga för vissa medan andra inte alls får del av denna förmån. Vi har inte råd med, eller behov av, att med skattemedel finansiera dessa långsiktiga bidrag.

Noteras bör att den förra regeringen hade för avsikt att ta bort räntebidragen den 1 juli 2008. Noteras bör också att investeringsbidragen och investeringsstimulansen upphör den 31 december enligt tidigare riksdagsbeslut. Nu hävdar oppositionen att man har med en förlängning i sitt budgetförslag, och det är riktigt. Men eftersom marknaden vill ha långsiktiga spelregler är detta inget bra sätt att arbeta på.

Nu kan man dock inte isolera bidragen och stimulansåtgärderna, utan de ska kopplas ihop med sänkta fastighetsskatter och sänkta inkomstskatter. För flertalet blir alltså inte effekten alls så negativ som oppositionen hävdar.

En framtida förändring av fastighetsskatten till en kommunal skatteavgift skapar större trygghet för kommunerna genom att man breddar den egna inkomstbasen och minskar beroendet av statsbidragen.

Fru talman! Det är intressant att jämföra byggkostnaderna i storstad och i övriga landet. Enligt Statistiska centralbyrån var byggkostnaden 2004 för en lägenhet i Storstockholm drygt 2 miljoner eller ca 26 500 per kvadratmeter. I Malmö med omnejd kostade en lägenhet knappt 1 ½ miljon eller 20 700 per kvadratmeter. I norra Sverige var motsvarande siffror drygt 1 miljon eller 15 400 per kvadratmeter. Detta innebär att produktionskostnaden var 95 % högre och att det är 80 % dyrare per kvadratmeter att bygga i Storstockholm än i norra Sverige. Motsvarande skillnad på småhus är 65 respektive 55 %. Är det rimligt att med skattemedel finansiera denna skillnad? Som centerpartist tycker jag inte det.

Dessutom kan man fråga sig varför skillnaden inte är lika stor på småhusen som på flerbostadshusen. Om jag skulle spekulera i ett svar blir det att konkurrensen på marknaden är minimal och att det behövs flera byggföretag.

Byggfelen svarar för 20–30 % av byggkostnaderna. En skärpning på byggarbetsplatserna skulle alltså dämpa hyresnivåerna rejält. I synnerhet när det gäller kommunägd mark bör de kommuner i tillväxtområden som klagat på höga hyror kanske fundera på tomtpriserna. Dessa uppgår i många fall till 10–15 % av den totala investeringskostnaden. Där finns marginaler.

Lägger man ihop en ökad konkurrens med byggfelen och markpriserna så kompenserar det mer än väl de borttagna subventionerna.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Om vi med skattemedel ytterligare vill säkerställa allas rätt till tak över huvudet bör vi nog fundera mer på att inrikta oss på konsumenterna. Det kan vara i form av högre nivåer på studiemedel eller en höjning av de lägsta pensionerna men också i form av bostadsbidrag.

Nya boendeformer som ägarlägenheter och tredimensionell fastighetsbildning även för bostäder kan också bidra till lägre boendekostnader på sikt.

Jag ser också framför mig en ny hyresnorm som balanserar hyresgästens behov av besittningsskydd och en rimlig hyreskostnad med fastighetsägarens roll som företagare med krav på dels en rimlig avkastning, dels en rimlig rådighet över sitt kapital, det vill säga fastigheten.

Fru talman! Jag har några kommentarer till oppositionens förslag.

Vänsterpartiet skriver att man ser med oro på hur en bostadspolitik tar form som inte har plats för de mest utsatta i samhället. Ändå stöder Vänsterpartiet i motsats till Miljöpartiet alliansens förslag på 100 miljoner kronor för att underlätta för enskilda att ordna bostad. Är inte dessa 100 miljoner ett bevis på att vi i alliansen tar hemlösheten och utslagningen på allvar och att vi vill hitta lösningar som är hållbara?

Vänsterpartiet har ett något märkligt förslag när det gäller marksanering för att bygga bostäder. Här är det inte frågan om att miljöaspekten är det viktigaste, utan huvudsyftet är att bygga flerbostadshus. Att använda medel som Naturvårdsverket normalt disponerar för miljöåtgärder till att höja markpriserna i större tätorter är inget vi kan ställa upp på.

När det gäller konsumentfrågorna är oppositionen i stort sett överens med oss i alliansen om anslagets storlek. Det som utmärker sig mest i motionerna är kraven på kommunala konsumentrådgivare. Vi i Centerpartiet tycker också att det är viktigt med konsumentrådgivning. Vi är också överens om att den kan ske i kommunal regi, vilket också görs i 90 % av kommunerna. Däremot överlåter alliansen till kommunerna själva att avgöra om de vill erbjuda sina invånare denna service.

Det finns tre olika förslag från oppositionen. Miljöpartiet stöder alliansen. Socialdemokraterna vill utreda. Vänsterpartiet kräver kommunala rådgivare, och anslår 46 miljoner kronor. Om det nu enbart är 31 kommuner som inte erbjuder konsumentrådgivning, och tio av dessa finns i Stockholms län, är det knappast motiverat att anslå en så stor summa för att lösa problemet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 19 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lennart Pettersson i alla fall i början på sitt anförande i grund och botten hade en positiv ansats och en problembild som jag i mångt och mycket delar. Han redovisade de problem och orättvisor som finns inom svensk bostadspolitik.

Jag är beredd att också slå fast att inte allt har fungerat bra. Det hade naturligtvis varit bra om alliansen i sina ambitioner när det gäller de långsiktiga ekonomiska villkoren för bostadsbyggandet hade varit med på att utreda hur dessa villkor skulle utformas.

Det som är viktigt för Vänsterpartiet, och som kanske inte Lennart Pettersson eller andra representanter för alliansregeringen och dess riksdagsunderlag vill ta till sig, är att vi ska ha generella åtgärder och generella insatser för låga hyror. En bra bostadspolitik bygger på inriktningen

att vi ska slå vakt om hyresgästen och hyresgästens möjlighet att få god boendeekonomi. Till skillnad från alliansens förslag har Vänsterpartiets förslag just den inriktningen.

Lennart tar upp frågan om marksaneringen. Naturligtvis handlar det om miljöbrott, och staten har rimligtvis ansvar för att se till att problemen försvinner, i stället för att det ska belasta hyresgästerna.

Det som gör skillnad är att Vänsterpartiets bostadspolitik inriktas på vad som gynnar den enskilde hyresgästen i relation till andra lösningar som leder till marknadshyror.

Anf. 20 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller att slå vakt om hyresgästen tror jag inte heller att meningarna är delade. I dag är marknaden mer eller mindre tudelad, kan man säga. I stora delar av Sverige finns det inte möjlighet att få en bostad över huvud taget.

Det är den bostadspolitik som ni tillsammans med Miljöpartiet och regeringen har fört under de senaste åren. Det fungerar inte med bidrag. En orsak är att det inte går att få lönsamhet som fastighetsförvaltare i en nyproduktion på grund av hyresnormerna. Ökad konkurrens, som jag nämnde i huvudanförandet, tillsammans med bland annat tomtpriserna gör att det har blivit dyrare. Många står utan bostad hemma i min kommun, Svalöv, på grund av att vi inte får några byggare. Det är ingen som vill bygga bostäder, eftersom man inte får lönsamhet i sitt företag.

Det gör att en förändring måste till. Vi vill genomföra de åtgärder vi har föreslagit i vår årsbudget tillsammans med en översyn av hyresnormerna. Detta ska självklart ske i dialog med Hyresgästföreningen. Det finns ingenting annat för mig och för oss, utan det ska ske i dialog. Vi ser förutsättningarna. Det finns icke minst en positiv syn på framtida hyresrätter.

Anf. 21 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Men hur tror då Lennart Pettersson att det ska kunna byggas flera lägenheter i landet med den nya inriktningen – utan både investeringsstöd och räntebidrag? Jag representerar själv en del av landet som till stor del är landsbygd, nämligen Skaraborg. Vi vet att man i flera kommuner, där även partikamrater till dig bor, är djupt oroliga för att man inte kan bygga flera bostäder.

Vi är överens om att vi behöver bygga flera lägenheter för att människor som saknar bostad i dag ska få möjlighet att hyra en bostad. Hur ska den nya inriktningen kunna gynna bostadsbyggandet i andra områden än där det finns en stark marknadsutveckling och en stark efterfrågan som kan betala de nya hyror som det kommer att bli fråga om?

Det är viktigt att vi kan ha ett bostadsbyggande i hela Sverige och att vi kan bygga bort bostadsbristen. Jag erkänner att vi inte har gjort det tidigare, men vi har varit på väg att få en ökad volym. Det har gjort att det har varit lönsamt att bygga bostäder i landsorten. Jag har exempel från Skövde där mindre byggherrar, vilket det oftast är, har byggt lönsamt. De har också kunnat bygga till hyresnivåer som ryms inom en förhandlad hyresnivå. Detta är uppenbarligen omöjligt att göra utan investeringsstöd och räntebidrag. Nu är många oroliga för om de kan bygga

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

vidare, och många har faktiskt upphört med sina byggprojekt på grund av att man inte får ekonomin att gå ihop i byggandet.

Då är frågan: Hur tror Lennart Pettersson att det ska kunna byggas flera lägenheter i landet utan det här stödet?

Anf. 22 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Ett behållande av investeringsstödet hjälper inte bostadsproduktionen i hela landet. Det hjälper bara tillväxtkommunerna. De andra får inte del av detta. Länsstyrelserna avgör om man är en tillväxtkommun eller inte, och då är det detta som styr om man får investeringsbidrag. Det hjälper inte landsbygdskommuner där man har vissa bekymmer. De är inte tillväxtkommuner.

Den ökade konkurrensen, för att komma tillbaka till den i synnerhet när det gäller flerbostadshus, kräver att det finns flera företag på marknaden. Man bygger för dyrt. Man är inte tillräckligt effektiv, som Ewa Thalén Finné var inne på. Man är inte tillräckligt kreativ när det gäller att titta på nya arbetssätt. Det finns nu en metod där man bygger underifrån. Man gör taket, och sedan lyfter man och bygger på nästa våning och nästa våning. Man hittar andra modeller som gör att man kan bygga bättre och effektivare.

Dessa 20–30 % byggfel slår oerhört hårt mot hyrorna, och det drabbar hyresgästerna rakt av.

Sedan ska vi inte heller glömma att det faktiskt finns ungefär 25 000 lediga lägenheter i det här landet.

Anf. 23 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Det är skönt att man har tränat lite på skånska så att man åtminstone inte har svårt att förstå vad du säger, Lennart. Jag känner en stor sympati för mycket av det du sade. Det kan jag hålla med Egon om.

Men jag är lite ledsen för att du i ditt anförande inte nämnde någonting om Centerpartiets syn på allmännyttan och hyresrätten i allmänhet. Jag undrar om Lennart Pettersson anser att allmännyttan, de kommunala bostadsföretagen, fyller en viktig funktion i det här landet. Min förhoppning är nämligen att Centerpartiet ska kunna fungera lite som vakthund i det borgerliga regeringsunderlaget för att värna allmännyttan. Jag vet att vi tidigare har haft en samsyn i långa stycken vad gäller denna del av bostadssektorn.

Förra året, då Lennart Pettersson förvisso inte var ledamot, tyckte hans parti i en reservation i det betänkande man då diskuterade utifrån budgeten att det kan finnas skäl till vissa fortsatta väl riktade och avgränsade insatser. Det gäller då åtgärder för att underlätta bostadsinvesteringar som är särskilt angelägna och som inte helt kan finansieras på marknadens villkor. Centerpartiet föreslog att de statliga insatserna för bostadsfinansieringen skulle inriktas på studentbostäder, hissinstallationer och underlättande av bostadsbyggande på landsbygden.

Då undrar jag, Lennart Pettersson: Varför lägger ni er platt för Moderata samlingspartiet när ni nu lägger fram ett gemensamt budgetförslag på det här området? Varför står ni inte upp för det ni tyckte för drygt ett år sedan vad gäller att det faktiskt behövs ett fortsatt stöd där marknaden inte kan lösa problemen?

Anf. 24 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Centerpartiets och min syn på allmännyttan och hyresrätter är positiv. Allmännyttan kommer att ha en betydelse även framöver. Hyresrätten är en oerhört viktig bostadsform. Det finns inga delade meningar om detta.

Däremot är det inte så att allmännyttan med nödvändighet måste ha den dominerande ställning som den har i dag i alla kommuner. På hemmaplan har allmännyttan 90 % av lägenheterna, och det kan jag inte tycka är en bra balans ur konkurrenssynpunkt. En orsak till detta är att det inte har gått att få privata byggare att uppföra hyreslägenheter. Därför har den enda möjligheten varit att använda det kommunala bostadsbolaget. Då kommer vi tillbaka till det jag sade tidigare: Det visar att marknaden inte har fungerat. När vi inte får företagen att investera med nuvarande system måste vi vara beredda att ändra, och det gör vi i den nuvarande budgeten.

När det gäller tidigare ställningstaganden från partiet kan jag bara konstatera att som ny har jag ingen uppfattning om vad man har sagt tidigare. Men, för att koppla till vad jag sade i mitt inledningsanförande, inriktningen bör vara mot konsumenten. Ett produktionsbidrag gör inte att det blir billigare att bygga. Det har aldrig blivit billigare att bygga med ett produktionsbidrag. Det kan möjligen påverka hyrorna i rätt riktning, men det blir inte billigare att bygga. Det ger tvärtom inga incitament för byggherrarna att effektivisera. De vet att de får ett bidrag och kan hålla hyrorna på en nivå som gör att de får en lönsamhet i de fallen.

Anf. 25 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Tack för de svaren, Lennart Pettersson. Jag har all förståelse för att Lennart Pettersson inte har hunnit sätta sig in i allt det som Centerpartiet tidigare har stått för i Sveriges riksdag. Men jag kan rekommendera dig att du tar dig tid att titta på en del av de, som jag tycker, kloka förslag som ni har lagt fram tidigare.

I sitt anförande var Lennart Pettersson inne på att det är en väldig skillnad mellan olika delar av landet. Det stämmer. Det är det ni vurmar så för, bland annat konkurrensen, som ger de effekterna. Inte kan väl Lennart Pettersson mena att människor från andra delar av landet inte ska få välja att flytta till Stockholm. Bostadsmarknaden är helt överhettad här, och där har vi en förklaring till alla dessa avarter med köp av hyresbostäder och att priser på bostadsrätter och villor skjuter i höjden. Människor med mindre ekonomiskt utrymme har inte en chans att ta sig in på bostadsmarknaden.

Det är därför vi hävdar att det faktiskt behövs ett statligt stöd till produktion av bostäder, inte minst i storstadsområdena. Om du inte tror på mig eller Egon Frid, som hävdar att det kommer att bli problem när ni nu så radikalt förändrar förutsättningarna för en social bostadspolitik, kanske du kan tro på vad man skriver i Boverkets tidning där man skriver om livet efter stödet. Man konstaterar att nästa år ökar kostnaderna i produktionen till nivåer som kräver hyror som de flesta hushåll inte klarar av. Man skriver också i texten att det blir svårare att bygga hyresrätter på mindre och medelstora orter men även i storstädernas ytterområden under överskådlig tid.

Jag har väldigt svårt att förstå hur er politik ska lyckas utifrån det ni verkar ha som mål.

Anf. 26 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har också läst detta från Boverket, men därmed inte sagt att jag instämmer i deras ställningstagande.

Jag har inte heller någonting emot att folk att flyttar till Stockholm. Men jag är inte säker på att de 80 % som bor utanför Stockholm är beredda att med skattemedel finansiera bostäder i ett överhettat område. Det är nämligen bland annat innebörden av investeringsbidraget.

Sedan är det självfallet så att det ska finnas en bostadsmarknad som fungerar i tätorten. Det gäller Stockholm, Göteborg och Malmö-Lundområdet. Men det här med andrahandsuthyrning, som du pratar om, är ett annat problem. Om alla vet att det finns en marknad som inte är legal är det ju upp till oss i den här församlingen att skapa ett regelverk som gör att marknaden fungerar. Ett uppdrag som vi har framför oss under de här fyra åren är att se till att få bort den illegala andrahandsuthyrningen av hyresrätter. Det är inte rimligt. Det är inte skäligt. Vi är helt överens om det, inte minst på studentsidan. Att bo en månad i en lägenhet och nästa i en annan, ibland med hyror som inte är av denna världen, är inte rimligt. Det är inte skäligt. Jag tror att vi har ett gemensamt intresse över blockgränsen att få slut på den marknaden.

Anf. 27 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att korrigera Lennart Pettersson. Det är ju inte så att bostadsstödet bara går till att bygga i Stockholm. När det uppstår behov av bostäder, även på mindre orter i Dalarna, bygger vi med statligt bostadsstöd.

Jag begärde replik därför att jag ville höra lite mer om en sak. Lennart Pettersson sade faktiskt att de 100 miljonerna för att hjälpa människor att hitta bostad var ett sätt att visa att ni menar allvar med hemlöshetsproblematiken. Eftersom det nu finns en särskild post på 30 miljoner inom utgiftsområde 9, alltså inom det sociala området där det nya styret i Sverige fortsätter arbetet på den nivå som den förra regeringen arbetade på, skulle jag gärna vilja veta lite mer. Det framgår nämligen inte alls, vare sig i betänkandet eller i budgeten, att det är det som är inriktningen för dessa 100 miljoner. Det vore ju fantastiskt om det är det som är inriktningen, tycker jag.

Jag fick inte något svar från Ewa Thalén Finné om att ni säger nej till tillfälliga produktionsstöd, fastän det i tidningsartiklar från folkhälsoministern har framkommit att det inom ramen för de nästan 2,3 miljarder – beloppet finns ju inte preciserat inom budgeten heller – som man avsätter för utveckling inom äldreomsorgen handlar om kanske ½ miljard för nästa år och kanske ytterligare 300 miljoner året därpå som man avser att använda för att rikta stöd för ombyggnader, nybyggnation och så vidare för behovet i den växande gruppen äldre.

Jag har väldigt svårt att förstå hur alliansen ser på begreppet långsiktighet. För mig är det fråga om precis raka motsatsen – det är en enorm ryckighet i den politik ni för när ni plockar undan system utan att tala om vad som kommer i framtiden.

Anf. 28 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är inte lätt att sitta som styrande och få kritik för att man går fram för fort ibland, ibland har man inte utrett och i andra fall har man utrett, och så blir det inte bra.

De 100 miljonerna är bara ett konstaterande av att vi ser problemen. Vi ser problemen och att de här pengarna behövs. Men ge oss då en möjlighet att ta fram konsekvenserna! Det tar några månader att ta fram konsekvenserna. Alla vet ju att budgetsyste­met inte är anpassat för regeringsskiften, och det tror jag att vi alla kan vara överens om. Det gör att jag inte har något svar i dag om detaljer kring hur de 100 miljonerna ska användas, utan det återkommer vi med under det första halvåret 2007.

När det gäller äldreomsorgsmedel inom socialutskottet och riktat stöd till kommunerna är det såvitt jag vet – det är inte mitt område – inte klart hur det ska utformas heller, mer än att man har sagt att det bland annat ska riktas mot ett ökat särskilt boende. Det är den kunskapsbild jag har fått med mig i alla fall.

Anf. 29 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är ju ändå samma sektor i samhället som ska klara det här. Det är klart att det vore bra för den svenska byggindustrin – jag har kontaktat flera både stora nationella bolag och mindre bolag – om den kunde få någon sorts lugnande besked. Ska det nu satsas så mycket i statligt stöd – man kan alltså inte utläsa några siffror om detta i budgethandlingarna alls utan man får läsa tidningsartiklar – skulle det ju vara intressant att veta hur man som aktör på den här marknaden ska ställa om sig för att klara den här förändringen.

Här har jag nu hört flera gånger att man säger att systemet inte är anpassat för regeringsskifte, men det är väl snarare så att det svenska demokratiska systemet är anpassat för långsiktighet och inte för ryckighet. Nu försöker man att med en väldig hast genomföra saker, och då hoppar man över utredningsdelar och så vidare. Det tycker jag är lite olyckligt.

Sedan skulle jag också vilja höra från Centerpartiet vad ni säger till alla studenter. Det står mycket riktigt – det tror jag att jag sade i mitt anförande också – att detta tillfälligt ger svårigheter. Vad säger ni till alla de studenter som förhoppningsvis, om några år när ni har tänkt igenom det hela, kommer att få tillräckligt stora höjningar av sina studiebidrag så att de kan klara av de nya boendekostnaderna? Vad säger ni till dem?

Jag skulle också vilja veta vad ni från Centerpartiets sida säger till de 30 000 människor som vänder sig till en ideell organisation, en idéburen organisation, en organisation som inte representerar en myndighet när de har problem med sitt läkemedelsberoende, när ni nu inte är beredda att lägga in Kilen i Konsumentverket, som ju faktiskt väldigt många människor efterfrågar: en myndighetsoberoende institution att diskutera de frågorna med. Vad säger ni till dem?

Anf. 30 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Vi är överens om att det krävs långsiktighet i byggnationen. Över huvud taget gentemot näringslivet är det bra med långsiktighet. Vi kommer att skapa den långsiktigheten. Men det måste också vara rimligt att ha tålamodet att ge några månader i början av en fyraårig mandatperiod för att skapa den här långsiktigheten.

Ur detta som vi kommer att besluta om kommer en långsiktighet. Nu vet företagen att inga räntesubventioner kommer att gälla. Det kommer inga investeringsbidrag och investeringsstimulanser. Då utgår man från de förutsättningarna. Är det så att ett företag ska fungera anpassar man sig efter detta. Och det gör företagen. Företag är duktiga på att anpassa sig om de får konkreta och tydliga beslut, och det kommer vi att fatta nu före jul.

Du sade också att vi hoppar över utredningsdelar. Det måste vara rimligt att i ett budgetförslag lägga ett anslag utan att varje enskild detalj är utredd, annars skulle man aldrig kunna klara att lägga fram en budget. Skulle man utreda först och komma med ekonomin sedan fick vi alltid en förskjutning på ibland kanske ett par år, och det är inte möjligt i början av en mandatperiod. Det kommer att förändras om ni har tålamodet att vänta till vårbudgeten och till nästa höstbudget. Då finns utredningsdelarna framme på ett annat sätt.

Till sist har vi frågan om studenternas högre boendekostnad. Jag sade tidigare att om det visar sig att det behövs ytterligare förstärkning för att säkerställa tak över huvudet för människor så vill vi titta mer på konsumentensidan än på producentsidan. Återigen: Produktionsstöd minskar aldrig några kostnader, utan det ökar dem i stället.

Anf. 31 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Nu har vi hört både oppositionen och en del av regeringspartierna framföra sina synpunkter i sammanhanget, så det blir väl kanske en del upprepningar. Oppositionen pratar om mer eller mindre en utfasning av bostadspolitiken – jag tror att någon sade så här – och då måste man väl ändå ha rätt att ställa frågan: Vad är då bostadspolitik, och vad är bra bostadspolitik?

Bostadspolitik är enligt min, Folkpartiets och regeringens mening att skapa förutsättningar för byggande av bostäder i olika upplåtelseformer i balans med efterfrågan. Det är i och för sig ingen märklig uppfattning att ha. Den kan nog delas av de flesta, även om man kan konstatera efter diskussionerna under förra mandatperioden att gränsen för det här med upplåtelseformer för den nuvarande oppositionen går strax före ägarlägenheter. Så långt sträcker sig den valfriheten.

När det gäller bostadspolitik har vi i varje fall facit på den förda bostadspolitiken. Den har ju resulterat i, som har nämnts här tidigare, bostadsbrist i över 100 svenska kommuner.

Då blir nästa fråga: Vad skiljer sig då mellan den nuvarande alliansregeringens politik och den politik som oppositionen vill föra? I förra årets debatt om bostadspolitiken just när det gäller det här betänkandet, sade Vänsterpartiets representant bland annat: ”Majoriteten...” – den bestod då av s, mp och v – ”... vill styra insatserna mot de behov som finns, och alliansen...” – den var opposition i det läget – ”... vill att marknaden, efterfrågan, ska styra.” Det låter ju som en språklig kullerbytta på något sätt, men någonstans där ligger ett slags ideologisk skillnad.

Behov och efterfrågan borde ju egentligen vara samma sak, men i det här sammanhanget är det så att det behov vi pratar om är ett behov som bestäms uppifrån, medan efterfrågan är någonting som kommer underifrån.

De villkorade investeringsstöd som vi i dag diskuterar är ett exempel på det uppifråntänkande som det handlar om, alltså att man från politiskt håll styr produktionen och vad som ska byggas. I stället borde det naturligtvis vara precis tvärtom, nämligen att efterfrågan ska komma underifrån. Produktionsstöden i allmänhet är, som nämnts tidigare, av naturen prisdrivande, och därför syftar den samlade allianspolitiken till att i stället stärka de enskilda människornas, det vill säga konsumenternas, utrymme. De ska själva kunna vara med och efterfråga bland annat bostäder.

Fru talman! Låt mig så gå över lite mer konkret till dagens betänkande, utgiftsområde 18. Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Regeringen och utskottsmajoriteten vill genom en avtrappning avskaffa räntebidraget och säger nej till motionsförslag om att förlänga investeringsbidrag och investeringsstimulanser för att kunna skapa långsiktigt stabila och förutsägbara villkor för byggande och ägande av bostäder.

Dagens räntebidragssystem infördes 1993 och avsikten var från början en avtrappning med målet att skapa ett bostadsbyggande utan statliga subventioner. Dagens system med subventioner kan närmast ses som en gökunge i budgeten med tanke på att de är eviga. Det för med sig att en allt större andel av Sveriges fastigheter har löpande subventioner. Alla vet att det är på det viset, och det är väl egentligen ingen som säger att dagens räntebidragssystem är speciellt bra.

För att få lite historiskt perspektiv på den förändring som genomförts, och som vissa oppositionsföreträdare kallar den mest genomgripande förändringen av det svenska bostadsfinansieringssystemet i modern tid, kan man konstatera att 1993 var räntebidragen som högst i det här landet. De låg då på 34 miljarder, vilket ska jämföras med de 1,7 miljarder som de nu börjar avtrappas från. Under samma tid har fastighetsskatten stigit kraftigt för alla boendeformer, vilket innebär att det under perioden skett en snedvridning i systemet. Som bland annat Ewa Thalén Finné tog upp går regeringens och vår politik ut på att få bort bidrag och i stället sänka skatter.

Vad ligger då i den andra vågskålen? Vi vill reformera fastighetsskattesystemet, och i ett första steg sänks fastighetsskatten för flerbostadshus med 20 %. Dessutom tas schablonbeskattningen för bostadsrättsföreningar bort. Det är åtgärder som naturligtvis måste tas med i kalkylen när man planerar för nyproduktion.

Plan- och byggprocessen måste reformeras. Ett av de viktigaste områdena där gäller överklagandesystemet. Jag tycker att man kan ge den förra regeringen ganska kraftig kritik för att den inte lyckades reformera det. Om vi diskuterar Stockholm, som ofta kommer upp som exempel, är överklagandesystemet ett av de absolut största problemen. Det som förhindrar bostadsbyggande i Stockholm är just att man inte kommer fram med sina planer eftersom de behandlas i eviga överklagandeprocesser.

Regeringen kommer också att jobba mycket med frågan om arbetskraftsbristen. Det är en av de stora prisdrivande faktorerna inom byggandet. Rekryteringen till byggbranschen över huvud taget kan naturligtvis ökas genom att göra branschen attraktivare, men även arbetskraftsinvandring måste bli aktuellt. Den måste underlättas.

Den regeringspolitik som går ut på att man förenklar generellt för företag kommer givetvis även byggbranschen till del. Också den faktorn måste tas med i kalkylen. Sedan är förstås byggbranschens eget sätt att arbeta en viktig och stor del i det hela. Det finns en produktivitetsökningspotential inom branschen. Om inte annat ser vi att man går mot ett mer industrialiserat byggande. Man har inom branschen sett att det kan förbilliga byggandet betydligt.

Som tidigare nämnts är byggfelen mer regel än undantag. Det måste givetvis åtgärdas. Där finns det mycket att göra.

Jag vill också uppmärksamma de 100 miljonerna som är avsatta i budgeten till stöd för enskilda att komma in på bostadsmarknaden. Det gäller de absolut sämst ställda, och därför har jag lite svårt att förstå Jan Lindholm när han säger att det är ett tomt anslag. Vi ser problemet, och då behöver vi pengar för att kunna åtgärda det. Att vi sedan i dagsläget inte vet exakt hur de ska användas tycker jag inte på något sätt innebär att anslaget skulle vara tomt.

Ytterligare en faktor, som också nämnts tidigare, gäller frågan om mark. Det finns kommunal mark och i Stockholmstrakten även statlig mark som kan komma i fråga för bostadsbyggande. Det finns dock problem på många ställen eftersom staten via sina bostadsägande bolag bildat produktionsbolag tillsammans med de stora byggbolagen och på så sätt låst upp marken. Där finns mycket att hämta om man kan få loss den marken till bostadsbyggande.

Konkurrensen på byggmarknaden är viktig. Plan- och byggprocessen och överklagandeprocessen har en stark koppling till detta eftersom det visat sig att de långa processer som pågår innebär att det bara är de absolut största bolagen som har råd att ligga ute med projekt under långa tider. Det slår ut många små byggbolag som på andra ställen, genom egna innovationer och annat, visat sig kunna bygga mycket billigare.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag nämna att alla förändringar naturligtvis på kort sikt medför omställningsproblem. Styrkan i den politik som nu förs är dock att den skapar långsiktigt hållbara villkor som kommer att ge en stabilare produktion av bostäder styrd av bostadskonsumenternas efterfrågan och inte av kortsiktiga snedvridande subventioner.

Jag är övertygad om att en stabil produktion kommer att ge många nya bostäder. Och om vi får många nya bostäder, vilken upplåtelseform det än gäller, skapar det utrymme för flyttkedjor och så vidare vilket i sin tur ger utrymme i det nuvarande beståndet. Den som vill ha en första bostad måste få den i det äldre beståndet för där är priserna lägre. Nyproduktionen kan aldrig vara billig. Vi kan inte med aldrig så många åtgärder göra nyproduktionen så billigt att den skulle vara det naturliga första steget in på bostadsmarknaden.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ertsborn (fp).

Anf. 32 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i en del av det som Lars Tysklind tog upp vad gäller problembilden, liksom jag gjorde när Lennart Pettersson höll sitt anförande, även om jag inte väljer att applådera inlägget och heller inte att trycka på instämmandeknappen.

Jag förstår att Lars Tysklind inte tagit till sig Vänsterpartiets bostadspolitik, och jag håller med honom om att det finns en klar skiljelinje mellan Vänsterpartiets bostadspolitik och syn på bostadens viktiga funktion i relation till det som hans parti och han själv som folkpartist står för. Men det är viktigt att slå fast att jag tycker att den generella bostadspolitiken ska råda. Den slår vakt om just allmännyttan och om hyresrätten som boendeform. Den slår också vakt om möjligheten att nyproducera och samtidigt införliva nyproduktionen i det nuvarande bostadsbeståndet så att man med hyresförhandlingar och stabila parter på hyresmarknaden kan upprätthålla bra hyresnivåer.

Vad gäller behov och efterfrågan, som du tar upp, Lars Tysklind, är det svårt att se den jättetydliga skillnaden. Jag ska försöka ge dig en liten kort lektion.

Vi har behov där lönebeskedet råder, och vi har en efterfrågan där plånboken styr. Nu ser vi en allianspolitik där stora lönebeskedet råder och där den stora plånboken kommer att styra. Det kommer inte att gynna den enskilda hyresgästen.

Jag vill ändå fråga varför inte Lars Tysklind ser räntebidragets viktiga roll och syfte: att uppnå den neutralitet i upplåtelseformerna som vi är överens om att det ska vara.

Anf. 33 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag kan börja där Egon Frid slutade. Neutralitet kan man nog diskutera. Den har diskuterats och kommer att diskuteras länge. Att det blir neutralitet är någonting som vi måste arbeta med. Ska det vara en äkta valfrihet måste man naturligtvis ha den neutraliteten.

När det gäller allmännyttan, som Egon Frid tog upp, vill jag deklarerera, och det har vi från Folkpartiets sida sagt väldigt tydligt hela tiden, att den har en viktig roll på många ställen. Men det är någonting som varje kommun har att ta ställning till, hur stor allmännytta man ska ha. Det är inte någonting som vi har något ideologiskt emot, utan vi är helt övertygade om att allmännyttan kommer att ha en stor betydelse på många orter även i framtiden.

Sedan har vi också tydligt deklarerat med tanke på den roll som allmännyttan har när det gäller hyressättningen att vi tycker att jämförelseunderlaget ska breddas i de förhandlingar som ska föras mellan Hyresgästföreningen och fastighetsägarna så att det gäller både allmännyttan och övriga hyresbestånd. Den frågan tycker jag att Hyresgästföreningen har tagit upp på ett mycket förtjänstfullt sätt. Man inser naturligtvis att här någonstans finns lösningen för att kunna ha bra hyresnivåer även i fortsättningen. Det är inte alls för att man släpper loss hyressättningen helt och hållet. Det bygger naturligtvis på förhandlingarna mellan Hyresgästföreningen och fastighetsägaren även i fortsättningen.

Anf. 34 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Det är faktiskt så att Hyresgästföreningen är nödgad att hamna i en situation där man också måste se hur man ska komma vidare den dagen allmännyttans roll har kommit att bli så liten på grund av alliansregeringens politik, där utförsäljningen kommer att fortsätta och i betydligt snabbare takt, att den inte kan ha den centrala roll som den har haft att vara hyressättande. Från Vänsterpartiets sida tycker vi att det är

oerhört viktigt att slå vakt om allmännyttan så att den fortsatt kommer att kunna sätta hyrestak i hyresförhandlingarna.

Jag vill återgå till räntebidragets viktigaste syfte: att uppnå neutralitet i boendeformerna. Här ser vi en enorm kapitalöverföring ske i alliansens ekonomiska politik som missgynnar hyresrätten, och vi får en försämrad neutralitet. Här finns det ju inga rimliga proportioner i kapitalets riktning. Det är ju till hyresgästens nackdel på alla fronter.

Det är ändå rimligt att fråga Lars Tysklind om de vackra ord som ni använder: Är det bara vackra ord, saker ni säger för att det ska låta bra? Ni visar ju inte i politisk handling att ni vill slå vakt om neutraliteten mellan upplåtelseformerna och även slå vakt om allmännyttan och om hyresrätten.

Den generella bostadspolitiken är faktiskt viktig, och jag tycker att det är bra att ni har med de 100 miljonerna i ert budgetförslag för att hjälpa speciella grupper med svag ekonomi att komma in på bostadsmarknaden. Men det får inte vara det enda.

Anf. 35 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är egentligen räntebidragets roll som produktionsstöd. Det vi har försökt säga, även mina kolleger från de andra allianspartierna, är att ett produktionsstöd i sig är prisdrivande och kostnadsdrivande. Det är egentligen aldrig en väg för att få billigare hyresrätter på sikt.

Det vi säger tydligt är faktiskt att vi ska stärka konsumenten i stället. Jag förstår egentligen inte hur Egon Frid kan få det till att vi bränner hyresgästen i två ändar eller vad det är man bränner i två ändar, när vi samtidigt har en politik som i sin helhet stärker efterfrågemöjligheten för den enskilda människan genom skattesänkningar och så vidare. Att då hålla fast vid att det här produktionsstödet för just flerfamiljshus liksom skulle vara lösningen på sikt är ett helt felaktigt sätt att tänka.

Vad branschen själv har efterfrågat under alla år som jag har varit med är faktiskt långsiktiga spelregler. Jag är helt övertygad om att man inom byggbranschen inom en kort framtid kommer att anpassa sig till och räkna om de projekt som finns så att det här kommer att landa väldigt bra.

Anf. 36 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag kan först bara kommentera att Lars Tysklind tyckte att det var märkligt att jag tyckte att de 100 miljonerna var ett tomt belopp. Det var det ju fram tills för en liten stund sedan när Lennart Pettersson fyllde det med något. Det går ju inte att utläsa någonting ur vare sig betänkandet eller budgeten om vad syftet är. Men för alla journalister som studerar det här tror jag att det är dagens stora överraskning att det är en satsning på hemlösheten. Det hade nog ingen kunnat drömma om att det skulle komma en sådan jättesatsning, och dessutom på fel budgetområde, kan man tycka. Men det är jättekul.

Jag har frågat de tidigare talarna, och jag tänker ställa samma fråga till Lars Tysklind, om synen på långsiktighet. Betyder det evighet för er eller är det ett 10-årigt eller 20-årigt perspektiv? Jag har svårt att få detta att gå ihop. Ni pratar så mycket. Nu sade Lars Tysklind, jag skrev upp

det. De ska inte korta subventionen. Om långsiktighet har någon dimension, har då kortsiktighet någon dimension också?

Det är så svårt att få detta att gå ihop. Det är därför jag tycker att det är så dåligt berett. Man behöver faktiskt tänka igenom helheten när man kommer med ett förslag. Här finns de 100 miljoner som naturligtvis kommer att påverka marknaden på något sätt. Men sedan finns också förslaget som ligger inom ett annat budgetområde, nämligen utgiftsområde 9, på 2 117 000 000, eller om det var 217 miljoner, inom vilket en ansevärd del enligt tidningsartiklar och intervjuer med ansvarig minister – någonstans runt 500 miljoner första året och sedan en upptrappning till kanske 800 miljoner nästa år, alltså en stor summa pengar – ska användas till subventioner inom ett visst byggområde. Är inte det kortsiktighet i det här perspektivet?

Jag har väldigt svårt att få ihop vad ni menar med att ni nu går från ryckighet till icke-ryckighet. Jag tycker tvärtom att det här är ett exempel på en extremt ryckig bostadspolitik.

Anf. 37 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Vi kan först ta de 100 miljoner som är ett stöd för personer som har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Det tycker jag säger sig självt, och så står det ju i propositionen – det är bra att Lennart har kunnat förtydliga det – att de i slutändan naturligtvis har med hemlöshet att göra på något sätt.

Kortsiktighet och långsiktighet – evigt kan man väl inte säga om någonting egentligen. Men det långsiktiga är ju att vi säger att från och med nu ska vi inte ha några produktionsstöd. Vi säger inte att det ska ändras framgent, utan det är så vi ska ha det. Det är verkligen långsiktigt.

Som jag uppfattade det, Jan Lindholm, har du egentligen inte fått ett riktigt bra svar från någon på frågan om de 2 miljarderna som ligger inom byggandet för äldre. Vad det handlar om där är att man stöttar en viss kategori människor i en viss situation. Det är ju inte ett stöd till byggandet i sig utan det är ett stöd till en kategori människor som behöver en viss typ av byggande. Det är ett kategoriboende vi pratar om där. Det är en annan typ av stöd som går till enskilda människor.

Anf. 38 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte uppfattat det så. Det som har framkommit i pressen är att det handlar om ett stöd till kommunerna för att bygga den typen av kategoriboende. Men det kanske är så att långsiktighet ska gälla vissa kategorier och kortsiktighet andra kategorier i det borgerliga sättet att betrakta dessa frågor.

Jag tycker mig ha hört flera av företrädarna för regeringssidan prata om skillnad på producentstöd och konsumentstöd. Jag är nyfiken på att få veta vad det finns för vetenskapligt underlag för det. Vad bygger ni det på? All erfarenhet jag känner till från handelns sida är att så fort samhället går in och subventionerar vissa områden är det prisdrivande. Jag har svårt att föreställa mig att fastighetsägare inte kalkylerar med att det finns en köpkraft som bland annat bygger på bostadsbidrag och bostadsstöd i olika former för olika kategorier när studentbostäder och så vidare byggs. Det verkar vara ett ihåligt resonemang. Jag tror inte att det har någon större betydelse från vilket håll stödet kommer in i systemet. Att

pengarna finns där är avgörande om man inte med andra medel lyckas styra bort att offentlig finansiering till en konsumtion av något slag påverkar priset.

Jag skulle vilja höra vad Folkpartiet säger till de studenter som enligt texten i betänkandet – ni skriver inte om individerna utan om aktörerna, men ni har sagt att det handlar om individerna – kortsiktigt drabbas av betydande ökade kostnader för sitt boende. Hur ska de klara sig till dess ni har rättat till den delen av den ryckiga bostadspolitiken?

Anf. 39 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag tar frågan om producentstöd och konsumentstöd igen. Producentstöd intecknas per automatik när man ger ett anbud på ett bygge. Det måste vara så. Det vore märkligt om det inte var så.

Jan Lindholm pratar om att konsumentstödet är fråga om köpkraft som också kan kalkyleras. Den fastighetsägare som hyr ut måste ändå kalkylera med vad folk kan betala. I den anpassningen ligger en valfrihet för konsumenterna att välja det ena eller andra boendet kostnadsmässigt. Återigen handlar det om efterfrågan. Det faller tillbaka på att konsumenten själv har att göra det valet.

Sedan var det frågan om studenter och kortsiktighet. Det går inte att blunda för att ett och annat projekt nu kommer att räknas om och skjutas upp något. Precis som Ewa Thalén Finné var inne på tar studenter först och främst också del av jobbbavdraget som finns i den borgerliga politiken. Det pratas lite nedlåtande om att hyra ut bostäder privat, skattesänkingsförslag och inneboende. Det finns bra bostäder som hyrs ut privat på det sättet. Det är en faktor som man ändå får räkna in.

Vi går inte in och rör bostadsbidragen för personer mellan 18 och 29 år. I den åldersgruppen finns de flesta studenterna. I och med att det är en kortsiktig övergångsperiod kommer frågan att få en lösning.

Anf. 40 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Vi från oppositionens sida får i framtiden reflektera och fundera över om det är någon idé att begära replik på de olika företrädarna från de olika partierna. Ni säger samma sak, och ni har samma politik. Ni är tre små partier som tillsammans inte är lika stora som det moderata partiet. Ni har lagt er platt för den politik som Moderaterna står för.

Byggandet av hyresrätter, Lars Tysklind, och i stor utsträckning av bostadsrätter kommer att stanna upp. Så kommer det att bli utom i exklusiva eller sjönära områden. Vilka kommer att ha råd att efterfråga de bostäder som kommer att byggas där? Inte är det ungdomar och studenter. Jag häpnar när jag får höra att det stöd om 100 miljoner som ni har avsatt ska gå till hemlösa. Ska ungdomar och studenter först tvingas betraktas som hemlösa för att sedan möjligtvis få hjälp i form av en allmosa? Så har jag inte uppfattat förslaget. Jag hoppas verkligen inte att det är så ni vill använda det heller.

Du har en partikamrat som styr en av kommunerna i Stockholms län, norr om Stockholm. Jag talar om Sundbyberg. Där kommer det kommunala bostadsföretaget Förvaltaren, ett stort, starkt, välskött och välmående företag, inte att bygga de 200 planerade hyreslägenheterna på Järvafältet, Stora Ursvik. Det beror på att kalkylerna helt enkelt inte går ihop när ni slopar ränte- och investeringsbidragen.

Varför är det så, Lars Tysklind? Varför bygger man inte? Man borde ha alla förutsättningar, men man säger att man inte kommer att kunna bygga. Ni hävdar motsatsen. Kan du förklara för mig hur detta går ihop?

Kommer du, liksom Ewa Thalén Finné, att försöka påverka regeringen att plocka fram mer pengar så att de bolag som har kommit så långt att de har hunnit uppfylla alla kriterier också ska få det investeringsstöd de har räknat med i sina kalkyler?

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 41 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag svarar på den sista frågan först. Det är rimligt att lagt kort ligger. Har man uppfyllt kriterierna – det har väl varit så förut – har man fått räntebidraget. Sedan har man fått se på utfallet. Det är rimligt att samma regler gäller även i fortsättningen.

Fru talman! Det är ofta man får höra att man lägger sig mer eller mindre platt för moderater och andra. Men det handlar inte om det. Det handlar om att en samlad allianspolitik har vuxit fram under många års diskuterande. Det talas om att vår politik är något som har hänt hastigt. Det är inte alltid så att man behöver lägga fram en utredning vid ett specifikt tillfälle. Den här politiken har diskuterats och formats under hela förra mandatperioden. Den har nu landat. Det är ingen överraskning att räntebidragen avvecklas. Så sade vi tydligt redan för ett år sedan att det skulle bli om vi fick ta över. Det är märkligt att uttrycka sig på det sättet. Vi fyra partier för en samlad politik.

Det var ytterligare en fråga om Sundbyberg. Där styr numera bland annat min förra riksdagskollega Nina Lundström, som jag antar att Carina Moberg pratade om. Jag känner inte till det exakt, men det kan mycket möjligt vara så att det finns ett bolag som har fått stanna upp, göra om kalkylen och titta på förutsättningarna. Men jag tror att när man väl har gjort det kommer man fram till att det mycket väl går att bygga de 200 lägenheterna. Det skulle vara mycket märkligt om man inte långsiktigt tycker att 200 lägenheter på Stora Ursvik är bra att bygga.

Anf. 42 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Lars Tysklind är den enda som talar om införandet av en ny upplåtelseform kallad ägarlägenheter. Jag hör ingen annan än Lars Tysklind prata för denna upplåtelseform.

Jag undrar fortfarande vad som är det stora i detta och vad som skulle vara så revolutionerande med att genomföra och lägga fram förslag om att se alla bostadsrätter, åtminstone i centrala delar av stora städer, omvandlas till ägarlägenheter. Varför påverkar inte Lars Tysklind i stället regeringen till att ta steget fullt ut vad gäller avdragsmöjligheterna för bostadsrättsföreningar? Jag misstänker att svaret är att det kostar för mycket pengar. Kan du reda ut detta för mig? Vad är fördelen med ägarlägenheter? Varför inte fortsätta att utifrån ert perspektiv förbättra bostadsrätten som upplåtelseform?

Den borgerliga majoriteten vill betraktas som en grupp. Ni tog upp den frågan på ett av civilutskottets första möten. Ni ville att vi alla skulle betrakta er som en grupp. Vi tyckte att det kändes lite konstigt, men uppenbarligen var det ert önskemål.

Det är därför, Lars Tysklind, som jag undrar vad det är för vits med att vi diskuterar med representanter från olika partier när ni ändå står för samma politik. Det blir lite att vi trampar vatten. Vi känner alla att vi har tagit om många av de frågor som vi diskuterar.

Men som sagt, det är väl upp till oss från oppositionens sida att av-göra inför framtiden. Ni står ju inte fast vid de eventuella andra förslag som ni drev innan ni vann det senaste valet.

Anf. 43 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Carina Moberg har hittat någonting som Folkpartiet inte står fast vid när det gäller den politik som vi hade innan vi vann valet och som vi har nu. Jag kan inte på rak arm komma ihåg någon stor kompromiss som vi har gjort i detta sammanhang.

När det gäller ägarlägenheter kan vi återigen tala om valfrihet. Den förra bostadsministern Lars-Erik Lövdén sade när vi diskuterade ägarlägenheter att sådana bara kommer att få en marginell betydelse i det här landet. Då vet jag att jag svarade att det inte var något som jag kan bedöma. Människor kanske inte väljer detta. Men vad är problemet? Det är ju inte tillräcklig anledning att förhindra att det finns ägarlägenheter. Det finns ju människor som vill äga sina lägenheter på ett annat sätt – äga den enskilda lägenheten på samma sätt som man äger ett småhus. Och detta är inte någon unik idé för Sverige. Ägarlägenheter finns i hela Europa i övrigt. Det är snarare unikt att det inte finns ägarlägenheter i Sverige. Att detta inte har nämnts av någon annan här tror jag är en ren tillfällighet. Om det är någon fråga som vi verkligen är ense om så är det den frågan.

Fördelen med ägarlägenheter är att människor kan välja en ägandeform som innebär att man har ett större inflytande över sin lägenhet. Man kan inteckna den och så vidare. Sedan kan det vara en stor fördel vid nyproduktion av lägenheter, eftersom människor kan vara med och finansiera bygget. Man är med från början och betalar sin andel i huset.

Det är alltid så att alla bostäder som produceras bidrar till det totala antalet bostäder så att det skapas möjligheter för andra att bo i de bostäder som blir lediga. Detta hänger ihop. Det finns därför många fördelar med ägarlägenheter. Men i grunden är detta en valfrihetsfråga.

Anf. 44 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det är häftigt i dag, tycker jag. Det är ett historiskt skeende där vi får vara med om civilutskottets första debatt, och det är en ny mandatperiod. Det är också den första debatten som jag deltar i när vi är i majoritet. Det är en spännande upplevelse.

Mina kolleger har på ett föredömligt sätt presenterat den politik som regeringen också har varit tydlig med i fråga om förslag och som vi från alliansen har diskuterat i utskottet.

Med tanke på replikskiftet nyss med Carina Moberg och min kollega vill jag säga att när vi kommer hit till kammaren för att debattera vore det väl snarare märkligt om vi inom alliansen skulle stå upp för olika typer av uppfattningar om den politik som vi tidigare har varit överens om i utskottet? Den linjen har man väl även haft tidigare då det har funnits en annan majoritet här, att det inte är så stora skillnader.

Därför blir det också svårt för mig som kommer som nr 4 i den här klanen som ska tala om hur bra den här politiken är.

Jag satt nyss nere i bänken och tänkte att jag kanske borde skriva om en del av mitt anförande eftersom det kan bli upprepningar. Men det blir i alla fall inte samma ord. Och jag kommer möjligtvis att ta upp mina synpunkter på ett lite annorlunda sätt. De stämmer dock överens med alliansens gemensamma politik. Och för Kristdemokraternas räkning yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

Att ha tillgång till en bostad som passar ens livssituation är oerhört viktigt. Det är viktigt för att vardagen ska fungera. Alla människor, familjer och hushållssammansättningar behöver en bostad för att tillgodose de behov som man har beroende på var i livet som man befinner sig. Att min son med sina fyra döttrar behöver en typ av bostad och att min gamla mor på 85 år behöver en annan typ av bostad är egentligen inte så märkvärdigt. Men det är precis detta som vi vill åstadkomma med den bostadspolitik som vi vill driva och göra förändringar i. Vi vill nämligen ha en mångfald av bostäder och boendeformer.

Fru talman! Hur ser det egentligen ut i dag i landet? Det råder en brist på lägenheter, både när det gäller hur lägenheterna ser ut och hur många de är, i 167 kommuner enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2005.

Hur ser det ut när vi talar om en neutralitet? Inte är det neutralitet när det gäller bostäder. I så fall skulle det inte vara så mycket diskussioner om var man ska placera skolor – här eller där. I så fall skulle det inte vara så mycket diskussioner när det gäller integration och segregation ute i kommunerna.

Lite eftertänksamhet och lite reflexioner tycker jag att man kan förvänta sig från nuvarande oppositionen som har suttit i majoritet under tolv år och arbetat fram den nuvarande situationen i samhället. Det är den situation som vi ska försöka göra någonting åt. Vi har väl aldrig haft en så stor hemlöshet?

Så sent som i förra veckan hade regeringen en hearing om hur man ska komma åt hemlösheten? Den är ju ett resultat av er politik, kära ni som står och talar om hemlöshet och anklagar oss för att den finns. Den har väl inte tillkommit på tre månader? Det vore väl synd att tro det? Det tror jag inte heller att någon tror.

Men vad är det vi vill göra? Jo, vi vill ta vara på det samhälle som vi har med en ekonomi på högvarv. Då ska det väl inte finnas bostadsbrist? Då ska det väl inte finnas ensidighet när det gäller de bostäder som möjligtvis finns? Vi vill skapa långsiktiga villkor för byggbranschen, och vi vill ha ett reformerat hyressättningsystem som det så småningom kommer förslag om. Vi vill ha bort fastighetsskatten. Vi vill kort sagt ha en förändring som gör att vi får fart på byggandet och som gör att vi bygger lika mycket som man gör i andra jämförbara europeiska länder. Detta är för övrigt en analys som flertalet byggföretag har gjort.

Fru talman! Vi gick ju till val på att avveckla räntebidrag och avskaffa investeringsstimulanser eftersom dessa system uppenbarligen inte leder till att man bygger bostäder i den omfattning som skulle behövas. Behövdes dessa räntebidrag egentligen någon gång? Är det en felsatsning som har gjorts och som vi nu ska ta bort och som många yvs över? Då får man fundera lite grann på hur det ser ut. Har de varit bra?

Om investeringsstödet och investeringsstimulansen verkligen hade varit nödvändiga för att få i gång byggandet hade ju länsstyrelserna i landet varit överhopade med ansökningar. Men i stället har sådana saknats. Och stora medel har fryst inne. För 2005 och 2006 beräknades det ackumulerade anslagssparandet, det vill säga medel som inte hade gått ut, till 900 miljoner kronor. Trots att den tidigare regeringen anslog 600 miljoner kronor per år mellan 2003 och 2006 till investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder var det bara 289 miljoner kronor som fördelades av länsstyrelserna under 2004.

Låt mig dessutom påpeka att förslaget om en avveckling av räntebidrag och ett avskaffande av investeringsstimulanser togs fram av den gamla regeringen under den förra mandatperioden. Då var slutsatsen och analysen entydig, och den delades av partierna från vänster till höger.

Den arbetsgrupp som Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet tillsatte konstaterade vidare att den avreglerade kapitalmarknaden erbjuder bättre villkor än dem som kan regleras eller subventioneras fram. Det är sanna och vettiga ord som det kan vara läge att påminna om när debattens vågor rasar som värst när det gäller det regeringsförslag som nu ligger på riksdagens bord.

Fru talman! Det finns alltid människor som har svårt att komma in på bostadsmarknaden, och vi har nämnt en del om det. Det finns ekonomiskt svaga grupper som i och för sig har betalningsförmåga men som kanske på grund av oregelbunden inkomst eller så har nekats ett kontrakt eller ett lån. De måste ha möjlighet att skaffa sig bostad, och det är just därför som det i regeringens budget finns 100 miljoner kronor som är undanlagda för ett stöd vars exakta utformning ännu inte är klar. Det återkommer vi till, och det tänker vi följa.

Fru talman! Jag sade inledningsvis att bostäder är bland det viktigaste i människors vardag. De förslag som jag har nämnt tillsammans med ett långsiktigt finansieringssystem, fastighetsskattens avskaffande och ett reformerat hyressättningssystem är jag övertygad om kommer att leda till att vi får en situation på bostadsmarknaden som bättre motsvarar människors reella behov. Det är alltid tufft att förändra. Det kräver mod, men om fyra år kommer vi att tacka oss själva. Och andra kommer att tacka oss för att vi hade det här modet, att vi gjorde de här förändringarna. Då har vi faktiskt levt upp till de vallöften som vi hade och som människor valde oss för.

(Applåder)

Anf. 45 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson säger att det är häftigt med debatt och politik, och det är jag den första att instämma i. Det är jätteroligt att vara i riksdagen och diskutera, särskilt bostadspolitik. Men man kan ju verkligen fråga sig, Yvonne Andersson: Vad är det häftiga med regeringens förslag inom bostadspolitiken? Det hade ju varit bra om det hade varit ett lika häftigt innehåll som det är kul att debattera och polemisera här i kammaren i Riksdagshuset.

Yvonne Andersson har suttit här och lyssnat nu på förmiddagen. Då tycker jag att Yvonne Andersson också skulle vara lite eftertänksam. Jag tycker att vi, Carina, Jan och jag, har varit eftertänksamma och också självkritiska när det gäller att tillstånden inte har varit helt igenom bra.

Men man tar bort de olika stöden i stället för att, som vi hade kunnat enas om, fortsätta att göra dem bättre och förbättra det som har varit dåligt. Det hade ju varit en helt annan sak. Jag tror att vi har varit mer eftertänksamma och självreflekterande här än vad Yvonne Andersson själv var i sitt eget anförande.

Sedan är det något ganska märkligt. Yvonne Andersson representerar det parti, kd, som både Mats Odell och Maria Larsson representerar. Jag vägrar acceptera att den generella bostadspolitiken sänks till den nivån att det handlar om socialpolitik. Hur kommer kd och Yvonne Andersson att fortsätta att jobba med den här frågan? Det är väl bättre att slå vakt om den generella bostadspolitiken för att få bra med lägenheter i Sverige än att just Maria Larsson ska behöva agera extra för alla de hemlösa som vi tyvärr har i landet?

Anf. 46 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu fick jag en liten klump i halsen här, så nu blir jag nog lite eftertänksam. Min kollega Egon Frid står här och säger att bostadspolitiken sänks till den nivån att det kallas socialpolitik. Vad var det för värdering bakom det?

Fru talman! Jag blir lite skraj här. För mig kan aldrig en bostadspolitik sänkas till en nivå som handlar om att nå alla människor. Jag tycker att bostadspolitiken är som bäst om de som inte är självklara på bostadsmarknaden i dag kommer att bli det efter vår mandatperiod.

Det här föranleder mig att återigen säga det som jag har sagt flera gånger i valrörelsen. Det må kallas påhopp, men Egon Frid bjuder på detta, så varför inte? Det är inte vänstersidan som ser till de enskilda människornas behov i dag. Det är inte Socialdemokraterna med Vänstern och miljöpartisterna som har sett till att alla människor i dag har en bostad beroende på de behov de har, som har sett att det finns olikheter beroende på behov och sett till att det finns bostad för alla. Men vi får som borgerlig regering ta det som vår första stora utmaning, måhända, att alla människor, oavsett om de är socialt beroende, ska få en bostad. Därför hade vår folkhälsominister Maria Larsson en hearing förra veckan om hur man ska lösa de hemlösas problem. Därför har vi lagt in 100 miljoner för att lösa de problem som har att göra med att man inte självklart har pengar eller den ekonomiska situation som i dag krävs för kontrakt. Därför har vi försökt att göra slag i saken och möta de här behoven – ni har under tolv år sett till att de har uppkommit.

Anf. 47 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Först krävs en korrigerig när det gäller historiebeteckningen. Vänsterpartiet har inte varit med och samarbetat i tolv år utan i åtta år. De första fyra åren efter den förra borgerliga regeringen var det s och c som styrde landet ihop.

Sedan förstår jag mycket väl att Yvonne Andersson har en klump i halsen eller i bröstet när Yvonne Andersson börjar få insikt om vad regeringens förslag kommer att få för konsekvenser när det gäller den generella bostadspolitiken. Jag nedvärderar inte socialpolitik. Jag nedvärderar inte Maria Larssons ambitioner att hjälpa de hemlösa i landet. Den ambitionen och det viktiga politiska arbetet stöder jag till fullo utifrån att vi i Vänsterpartiet faktiskt värnar individen. Men vi värnar individen genom

generella välfärdssystem som ska vara grunden för en bra generell välfärd, en bra bostadspolitik, för att vi inte ska få ännu flera hemlösa. Vi är överens om att vi har för många redan nu och att vi kunde ha haft en bättre politik för att flera skulle få bostäder runtom i landet. Men min utgångspunkt från Vänsterpartiet är att vi ska föra en politik som gynnar den generella välfärden, den generella bostadspolitiken, som gör att vi får ett bättre bostadsbyggande med rimliga hyresnivåer i landet, så att färre människor ska bli bostadslösa.

Men det är väl bra att kd kanske kan lösa detta internt i kd, eftersom kd har ansvaret för både bostadspolitiken och socialpolitiken. Det kanske är mer än en slump och tanke att det har blivit på det här sättet.

Anf. 48 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det sista som sades var intressant. Det pekar rätt mycket på vilka erfarenheter Vänsterpartiet har av att under dessa åtta år ha regerat ihop med socialdemokrater och miljöpartister. Vi i kd behöver inte alls lösa någonting själva. Det finns en sammanhållning i alliansen, en genomgående diskussion. Och vi i borgerligheten är inte intresserade av att enbart försöka skapa system och att korrigera vissa knepiga system för att möta människors behov, utan vi utgår från människors behov och vill hjälpa till att lösa det så.

Jag vill ändå tala om att redan i oktober förra året skrev Mona Sahlin, som då var bostadsminister, i DN att ett tillräckligt byggande framöver kräver långsiktiga stabila spelregler för finansieringen.

Och i vårpropositionen för 2006 sade den socialdemokratiska regeringen att man skulle förlänga de tillfälliga investeringsstöden till 2008. Men man hade då inte, och vad jag förstår inte ens nu, finansieringssystem när det gäller hur man skulle fortsätta med detta.

Det vi gör nu är ju något som vi har varit överens om. Problemet med er är att ni fortfarande inte har några förslag på hur ni skulle ha åstadkommit detta. Vår tillgång – vi är glada för att vi har lyckats – är att vi anvisar en väg. Det här är första steget, och vi går vidare för att få i gång byggandet. Det handlar om möjligheter för de enskilda medborgarna att, oavsett vilken social status de har, faktiskt få en bostad utifrån sina behov och också om att lösa upp det här, så att det finns ett tillräckligt antal bostäder.

Jag tycker att det är jättespännande. Om fyra år får ni också genomgå den utvärdering vi kommer att få genom allmänna val. Men vi är övertygade om att det här är en bra väg, rätt väg, och den ska vi fixa.

Anf. 49 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson, du ger verkligen orättvisan ett ansikte genom det anförande som du höll alldeles nyss. Du har väl varit den som har varit allra mest tydlig med att den sociala bostadspolitiken härmed reduceras till ett stöd på 100 miljoner kronor, riktat i första hand till de hemlösa.

Ni vill en massa saker, men ni är i majoritet nu. Nu ska ni leverera lösningar på de problem som jag hoppas att du håller med om att vi kan se på bostadsmarknaden.

Jag skulle vilja fråga dig, precis som jag har gjort med nästan alla de andra tidigare talarna, och höra med dig om du också tänker påverka

regeringen så att investeringsstöden ska komma dem till godo som har uppfyllt alla kriterier.

Vad jag känner till har det i den borgerliga majoriteten inte funnits någon arbetsgrupp eller dylikt som har arbetat med de bostadspolitiska frågorna. Det är lätt att hitta den enda rad i er regeringsförklaring och ert valmanifest som talar om att den enda konkreta åtgärden på bostadsmarknaden är att se till att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Det kommer att exkludera en stor grupp av människor ute i vårt samhälle som inte har möjlighet eller vill köpa sin bostad. Vi socialdemokrater anser att hyresrätten fyller en oerhört viktig funktion.

Anf. 50 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! För det första måste jag säga att vi vill att det ska bli lättare att köpa sin bostad. Vi gillar inte det överförmynderi som man kunde se i Östberga, det kända exemplet, där den tidigare regeringen satte stopp för ombildning trots att en majoritet av hyresgästerna ville friköpa sina lägenheter. Människors olika behov måste avspeglas bättre på bostadsmarknaden. Det ska naturligtvis finnas möjligheter att äga.

Men en effekt av den svårighet som har uppkommit med att man har svårt att få hyreskontrakt är ju den numera vanligt förekommande svarta marknaden. Enligt en rapport av Fastighetsägarna omsätter den svarta handeln i Storstockholm 1,2 miljarder per år. Det är naturligtvis uppskattningsvis, eftersom ingen kan veta exakt hur många kontrakt som varje år olagligen byter ägare. Men handeln med svarta kontrakt är ju oriktig, naturligtvis.

När hyresgäster upplever att det de betalar inte står i proportion till det boende de har geografiskt och bruksvärdesmässigt, eller när det handlar om vad värdar upplever att de får betalt för sina nybyggen, uppstår det en bristsituation som ger utrymme för denna handel. Därför måste vi reformera hyressättningsystemet. Vi måste också öppna för att människor får ansvaret och makten över sina liv, över hur de vill bo och ägandet. Därmed har vi inte sagt nej till hyresrätter. Vi vill att det ska finnas många olika former för det här. Vi vill inte ha överförmynderi. Vi vill se till de behov som finns.

Anf. 51 CARINA MOBERG (s) replik:

Fru talman! Svarthandel är olaglig. Det ska förbli så. Jag delar Yvonne Anderssons uppfattning om att det är något som ska motarbetas, naturligtvis.

Men jag kan få fråga dig varför Kristdemokraterna har ändrat uppfattning, om jag återigen återvänder till förra budgetdebatten som avhölls här för ett år sedan. Kristdemokraterna kräver att det även framgent ska finnas ett investeringsbidrag till byggande av studentbostäder. Varför är inte det längre viktigt, Yvonne Andersson?

Du som värnar familjen och barnen, tycker inte du att det vore rimligt med någon form av stöd till dessa grupper utöver de 100 miljonerna, så att även de med mindre ekonomiskt utrymme, som inte direkt får känna av de positiva effekterna av jobbavdragen, har en möjlighet att bo bra? Ska inte barnen i de familjerna kunna hitta en lugn vrå där de kan läsa sina läxor till exempel eller gå undan och få vara i fred? Det skulle jag vilja att du svarade på.

Du ifrågasätter om det någonsin har behövts något räntestöd. Då undrar jag: Behövs det ett ränteavdrag för dem som i dag bor i egna hem nu när fastighetskatten ska försvinna? Kan du, om du tycker så, beskriva konsekvenserna av det för mig?

I Stockholm inte minst, även i andra delar av landet, är det lång kö för att få en bostad. Man får stå länge i bostadskön om man vill ha en hyresbostad. Det behöver byggas flera bostäder. Då undrar jag vari det unikt bra ligger att man samtidigt som många söker en hyresrätt ska ombilda uppåt 100 000 hyreslägenheter i Stockholm till bostadsrätter. För på det sättet blir ju underlaget ännu sämre för de bostadssökande att hitta en bostad.

Anf. 52 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var många frågor och att gå in på varje fråga skulle leda långt utöver de minuter i talartid som jag har, och jag har ännu inte hunnit svara på alla de tidigare frågorna fast jag gärna hade velat det.

Om räntebidragen verkligen vore så bra för byggandet av flera bostäder skulle jag vilja höra varför Sverige finns bland dem som ligger längst ned i Europa när det gäller nyproduktion och som har detta. Man har ju inte det på andra ställen.

Flaskhalsarna är i stället fördröjningar i tillståndsgivningar i kommunerna, de snåriga reglerna i plan- och bygglagen och hämmande hyres-sättningssystem. På alla de områdena tänker vi komma tillbaka med förbättringar. Det är klart att vi inte står här och har alla komponenter klara för reformeringen, men vårt mål – vi är övertygade om att vi når det – är att vi ska få ökat byggande, ökad variation i boendeformer, ägarformer och så vidare. Enskilda människor ska kunna hitta en möjlighet att få sina behov tillgodosedda. Då gäller det naturligtvis barnen. De ska naturligtvis kunna läsa sina läxor i rum som finns för dem. Det är därför vi behöver variationer i detta.

Anf. 53 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att uppmärksamma kammaren på att Yvonne Andersson har blottlagt en stor spricka i det underlag som finns här i kammaren för vår regerande maktkartell. Yvonne Andersson har nämligen upprepade gånger hänvisat till att hennes perspektiv på de här frågorna utgår från människornas behov till skillnad från Lars Tysklind som mycket tydligt markerade skillnad mellan en bostadspolitik som utgår från behov och efterfrågan, ett uppifrån- eller ett nedifrånperspektiv. Uppenbarligen finns det företrädare i maktkartellens underlag i riksdagen som har ett uppifrånperspektiv och andra ett underifrånperspektiv. Det är intressant, och det tycker jag att kammaren kan notera.

Jag vill ställa samma fråga till Yvonne Andersson som jag har ställt till övriga företrädare för maktkartellen här. Jag tycks inte få något svar på det. Är det så att ett tillfälligt stöd blir långsiktigt om det byter utgiftsområde i statsbudgeten? Är det kortsiktighet om det ligger i utgiftsområde 18 men långsiktighet om det hamnar i utgiftsområde 9? Jag har så svårt att förstå att ni så behårt kan hålla fast vid att ni ska avskaffa de tillfälliga, kortsiktiga stöden inom bostadsförsörjningssystemen när ni faktiskt bara flyttar dem mellan olika utgiftsområden.

Ni skapar ett tomrum. Ni talar inte om när, hur, på vilket sätt och om man kan förvänta sig att de gamla ska få hissar när man inte vill återinföra hissbidraget. Jag kan tänka mig att kommunerna mycket väl kommer att använda den halva miljarden bland annat till det, om det nu handlar om en halv miljard. Det vet vi bara från tidningsartiklar. Det finns ju inget i budgeten som talar om vilka belopp det handlar om. Blir det långsiktigare för att det byter utgiftsområde? Om jag formulerar frågan så, kan jag få något svar då?

Anf. 54 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det där med skapande av sprickor var intressant, för om det inte finns någon spricka måste man kanske skapa en. Det kan man ju i så fall göra genom att välja frågor som i princip handlar om något annat än vad som är aktuellt i en enskild bostadsdebatt, vilket jag tycker är inom vilket budgetområde de olika anslagen ska finnas. Sedan finns det kanske sådant som man måste ta ställning till efter hand, till exempel frågan om tillfälliga stöd och om de behövs långsiktigt. I dag har jag förberett mig på att diskutera civilutskottets bostadsanslag inom utgiftsområde 18, och det har vi gjort här.

När det gäller att avskaffa dessa delar har jag med all önskvärd tydlighet talat om att detta är någonting vi har varit helt överens om tidigare. Om ni hade varit i majoritet, Jan Lindholm, hade du förmodligen stått här och argumenterat för att detta skulle ske. Nu är vi i majoritet, och då känner ni att ni i er roll måste vara populistiska och säga nej till detta. Jag tycker att det hade varit renhårigare om ni hade sagt: Jaja, vi var ju överens om detta, och nu har en annan grupp tagit på sig ansvaret att dessutom föreslå en bra modell för hur det ska kunna genomföras och också haft modet att göra de förändringarna. Vi är ju överens om att det har gått snett. Det tycker jag hade varit lite hederligare än att nu stå här och låtsas som om man aldrig brytt sig om det här eller haft den här uppfattningen och så måla upp skräckscenarier och undra hur det ska gå.

Det finns faktiskt ingen spricka i alliansen över huvud taget. Men jag är väldigt ovan vid att driva bostadspolitik. Kanske har jag därför uttalat mig otydligt, men det är en annan sak.

Anf. 55 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag får inte något svar på mina frågor, men det kanske man inte ska vänta sig.

Sedan tycker jag att argumentationen är väldigt orättvis. Jag har väldigt tydligt talat om att vi har gjort den här analysen, att problemet sträcker sig över en period på långt över tio år, att man har jobbat på att förändra detta och haft utredningar som inte har gett bra resultat – att man så att säga just jobbar med långsiktighet. Jag tycker att det är en låg nivå på debatten när Yvonne Andersson kommer med påståendet att vi liksom inte skulle ha sett den delen.

Jag tycker också – och det var därför jag begärde replik – att det var rätt oförskämt av Yvonne Andersson att påstå att vi i oppositionen skulle ha stått här och sagt att hemlösheten är någonting som har uppstått sedan valet, alltså de senaste tre månaderna. Vi är inte alls omedvetna om problemet med hemlöshet. Vi gjorde ju en räkning under förra året – jag tror att det var november som var räkningsmånad – och konstaterade att vi

har en omfattande och växande hemlöshet. Jag konstaterade också tidigare i ett inlägg att åtgärder föreslås inom utgiftsområde 9 från vår sida och att även ni fortsätter med den satsningen på samma nivå. Därför tycker jag att man ska vara försiktig med hur man debatterar.

Sedan förstår jag inte Yvonne Anderssons resonemang. Bara för att man lägger samma typ av bostadsstöd, alltså samma typ av stöd till bostadssektorn, i ett annat utgiftsområde skulle det alltså inte handla om det här politikområdet. Det är väldigt märkligt. Har det betydelse för den politiska debatten om till exempel stödet till hissar hamnar inom utgiftsområde 18 eller 9? Borde vi inte vara försiktiga och se till att vi har ett system som ger långsiktighet åt aktörerna på marknaden i stället för ryckighet?

Det är det jag försöker få er att erkänna. Jag tycker nämligen att det vore hederligt att erkänna att det saknas väldigt många pusselbitar och att det skapar ryckighet både för konsumenter och för producenter.

Anf. 56 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan inte se avsaknaden av vissa pusselbitar. Jag tycker att det är genomtänkt, och då kan jag inte erkänna att det saknas pusselbitar.

Det förslag som nu föreligger från oss i alliansen handlar i korthet om att avskaffa ett illa fungerande system till förmån för ett nytt system som ska ge stabilitet och långsiktighet och som på sikt kommer att leda till en bättre matchning mellan människors behov och utbudet på bostadsmarknaden. Ett större utbud kommer garanterat, och hyrorna hålls på en rimlig nivå. Då kan inte jag förstå skräckscenarierna som byggs upp både här och i andra debatter.

Om jag sedan uttalade mig otydligt när jag tyckte att det kändes som om vi skulle ta något slags ansvar för att hemlösheten är som den är vill jag rikta tillbaka det: Ansvaret för att hemlösheten är som den är i dag måste väl ändå ligga hos dem som har bedrivit politiken tidigare. Vi gör ju alla vad vi kan direkt när vi kommer till makten. Det gör även borgerligheten. Vi vill inte ha några hemlösa över huvud taget i vårt samhälle. Det är därför vi riktar in oss på dessa områden och dessutom försöker jobba på områden som handlar om att studenter lättare ska få bostad. Det är ju också ett problem vi ärvt från er. Vi skulle kunna rada upp ett antal problem som vi ärver och nu tar tag i direkt. Det tycker jag att vi ska ha en eloge för, inte kritik.

Anf. 57 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Vi diskuterar i dag mestadels bostadspolitik. Jag tycker att man kan se två tydliga skillnader i den debatt vi har i dag.

För oss socialdemokrater är bostadspolitik ett viktigt politikområde. Det handlar om att en bostad ska vara en social rättighet, det vill säga någonting som alla ska kunna få till en rimlig kostnad och där det ska finnas ett så brett urval av boendeformer som möjligt. Vi vill också ge alla människor möjlighet att bo i de olika boendeformerna och att bo på olika platser i landet liksom i olika områden i staden och dess närområden.

För borgerligheten verkar det i stället vara den fria marknaden och marknadskrafterna som ska lösa de här problemen. Då ser inte jag att det

finns utrymme för någon bostadspolitik. Vi har i dag fått höra olika förslag på hur man skulle kunna utveckla bostadspolitiken. Det enda jag har hört är att vi ska främja konkurrensen, och det håller jag med om är oerhört viktigt. Men det kommer inte att skapa en ny bostadspolitik. Det är snarare bara en nedmontering av den bostadspolitik som finns i dag.

Det fria valet är självklart viktigt, men om det enbart är det fria valet som ska styra blir det problematiskt. Många människor kommer nämligen inte att ha råd. Det kommer i stället med automatik i slutändan att bli en grupp som förflyttas till socialt utsatta bostadsområden, det vill säga områden som inte är speciellt attraktiva. I de attraktiva områdena kommer bara de som har råd att bosätta sig.

Med marknadshyror, med byggandet av bostadsrätter och med försämrade villkor för hyresrätten kommer vi att få en uppdelning som är ännu större än i dag. Vi kommer att se ännu större sociala problem knutna till ett antal områden. Därför är det oerhört viktigt att vi diskuterar och bevarar bostadspolitiken som den är i dag.

I framtiden måste vi diskutera hur vi ska utveckla den bostadspolitik som finns i dag. Jag som socialdemokrat anser nämligen att ett bostadsfinansieringssystem är viktigt. Man kan förstås se brister i det system som finns i dag, men att säga att den fria marknaden ska lösa alla problem är inget alternativ. Vi måste ha styrmedel som gör att bostadssituationen i hela landet främjas och att det finns boenden för alla, oavsett vilken inkomstgrupp man befinner sig i.

Det som också förvånar mig är att det är så oerhört bråttom. Man säger att det system som finns i dag inte fungerar. Det som gör mig ännu mer förvånad är när man säger att man ska ta bort räntebidrag och investeringsstöd men, som vi har hört här, samtidigt subventionera en annan typ av bostadsbyggande inom ett annat område. Vad finns det för långsiktighet i det? Det är för mig en gåta. Den förra regeringen har haft ett antal prioriteringar som har gett subventioner – det är helt rätt. Man kan tycka att det är bra eller dåligt. Den nya regeringen säger dock att den fria marknaden och långsiktighet ska gälla.

Till syvende och sist pekar man ändå på ett antal områden där man kan tänka sig att skjuta till pengar vad gäller bostäder. Var finns långsiktigheten i det här? Hur kan man få en konsekvent politik om man ena stunden ger ett budskap och i andra stunden pekar åt ett helt annat håll? Det är för mig oerhört förvånande.

Innan jag i dag går härifrån skulle jag vilja ha svar på en fråga, nämligen om de borgerliga företrädarna tror att det kommer att byggas flera eller färre lägenheter under den kommande mandatperioden. Nu när vi kommer att införa ett borgerligt bostadspolitiskt system är det väl ganska lätt att redan nu säga om det kommer att byggas flera eller färre lägenheter. Då har vi det med oss inför utvärderingen senare av det borgerliga bostadssystemet år 2010. Jag skulle alltså väldigt gärna vilja ha svar på frågan om det blir flera eller färre bostäder byggda.

Fru talman! Under de gångna veckorna, under den gångna månaden, har jag haft kontakt med ett antal studentbostadsbolag. I utskottet har vi blivit uppvaktade av Uppsalas kommunstyrelseordförande Gunnar Hedberg, moderat företrädare. Tillsammans med sitt studentbostadsbolag presenterade han de problem som finns i Uppsala.

I Uppsala kommer det borgerliga bostadspolitiska förslaget att innebära att ungefär 1 500 lägenheter inte kommer att byggas. Månadshyran för de här lägenheterna, om man ändå skulle genomföra byggnationen, kommer att stiga med ungefär 500 kr.

I Göteborg har man sedan år 2002 byggt 2 700 nya studentlägenheter, och under hösten har man påbörjat ytterligare 500. Man är ganska säker på att det här kommer att leda till hyreshöjningar på runt 25 % för de nya lägenheterna. De borgerliga företrädarna har sagt: Det här är inget problem. I realiteten kommer det inte att bli så här, för man kan slå ut kostnaderna på hela beståndet.

Ja, i stora kommunala bostadsbolag är det möjligt. Men i både Uppsala- och Göteborgsfallet är det små studentbostadsbolag som är helt fristående och som har sitt eget bostadsbestånd. Det kommer att innebära att hyreshöjningarna blir så stora som här nämnts. I Uppsala kommer alltså de nya lägenheterna, om de byggs, att bli 500 kr dyrare i månaden. I Göteborg kommer vi att få se 20-procentiga hyreshöjningar under de kommande åren.

I min hemstad Linköping kommer man att förlora mer än 6 miljoner i räntebidrag. Även där kommer man att få göra ganska stora hyreshöjningar.

Då blir min fråga till den borgerliga majoriteten: Är det verkligen så att det är studenterna som ska få betala den nya borgerliga bostadspolitiken? Det är ju i mångt och mycket studenterna som kommer att få betala de här förändringarna. Det är studentbostadsbolagen som kommer att få ta den absolut största smällen. Studenterna kompenseras delvis av de skattesänkningar som sker men definitivt inte fullt ut.

En annan grupp som kommer att drabbas väldigt hårt är pensionärerna, som inte heller får det tillskott i faktiska skattesänkningar som gäller. Är det här den borgerliga majoritetens försvar? Ska man höja hyran för studenterna, en av de grupper som jag redan nu anser har ganska tuffa levnadsvillkor?

Min andra fråga är således: Är det borgerlighetens budskap till de svenska studenterna att bostadskostnaderna kommer att stiga under den kommande mandatperioden, eller är det så att borgerligheten har en annan lösning?

För några veckor sedan hade jag en interpellationsdebatt med Mats Odell, som i sitt svar menade att regeringen har för avsikt att ge tilläggsdirektiv till utredningen om ekonomiska och juridiska förutsättningar för privatpersoners upplåtelse av den egna bostaden. Avsikten med tilläggsdirektiven är att öka möjligheterna för utredaren att lämna förslag till ekonomiska incitament som ska öka bostadsinnehavarens intresse av upplåtelse av den egna bostaden. Att utnyttja det befintliga bostadsbeståndet på ett bättre sätt skulle gagna hela bostadsmarknaden, inte minst studenternas.

Så svarade Mats Odell mig i en interpellationsdebatt när jag ville diskutera studenters boenden i framtiden. Det är det här som är borgerlighetens svar: Vi ska återinföra hyrestanten. Studenterna ska flytta in i och bo i andra människors hem. De ska inte få ett eget första boende där man kan bli vuxen och ta ett första steg ut i vuxenlivet. Nej, borgerlighetens förslag är att man bor hos hyrestanten eller i någon annans källare. Det

ser inte jag som en heltäckande och nydanande bostadspolitik, utan det ser jag som någonting helt annat.

Sist men inte minst: Anser den borgerliga regeringen att alla de projekt som i dag satts i sjön ska falla, att vi ska tillåta en oerhört stor kapitalförstörelse i och med att det är så många projekt som i dag är planerade men som inte kommer att bli av? Vore det inte bättre att ge möjlighet att genomföra den byggnation som ändå är planerad för att på så sätt skapa ett byggande inför framtiden?

De frågor jag nyss ställt skulle jag väldigt gärna vilja ha svar på innan debatten här i dag avslutas.

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson, Carina Moberg, Jasenko Omanovic, Christina Oskarsson, Ameer Sachet, Gunnar Sandberg och Eva Sonidsson (alla s).

Anf. 58 ANDREAS NORLÉN (m):

Fru talman! I debatten här i dag, som det varit väldigt intressant att följa, har vi från Carina Moberg i ett tidigt inlägg fått höra att den borgerliga politiken är verklighetsfrämmande. Egon Frid sade tidigare här: Ja, Malmö är en sak. Där kan man väl fortsätta att bygga. Men titta på övriga landet! Hur går det där?

Jag ska, fru talman, be att få lämna en liten rapport från verkligheten. Själv bor jag i Motala – Götakanalområdets huvudstad och en liten kommun i Östergötland med 40 000 invånare. Motala är ingen tillväxtort, som det ser ut i dag. Vi hoppas att det blir så. Men för dagen har vi lite problem.

Vi har också en kommunal bostadsstiftelse. Jag har personligen talat med stiftelsens vd och ställt en rak fråga till honom: Kommer ni att avbryta några planerade projekt på grund av att regeringen och riksdagsmajoriteten tänker avveckla subventionerna för bostadsbyggande? Hans svar var tydligt: Nej, det kommer vi inte att göra.

I det lilla samhället Borensberg med ungefär 3 000 invånare i Motala kommun kommer nya lägenheter att byggas av det kommunala bostadsföretaget. De planerna ligger fast, med byggstart år 2008. För år 2007 planerar man ungefär 100 nya lägenheter i Motalastadsdelen Gamla stan. När det gäller exakt datum för byggstart är man inte riktigt färdig. Men byggstarten påverkas av helt andra faktorer än räntebidragssystemet och dess framtid. Som verkställande direktören beskrev det för mig handlar det om hur det går med näringslivetableringar i kommunen – till exempel den dubbelspårsutbyggnad som är på gång. Det handlar alltså om en omvärldsanalys av hur situationen ser ut och hur man kan bedöma efterfrågan utifrån sådana faktorer och inte alls utifrån regeringens bostadspolitik.

Visst, kalkylen påverkas i någon mån av subventionerna. Det höll han naturligtvis med om, men inte i sådan utsträckning att det fanns skäl att avbryta pågående projektering. I stället säger vd:n: Vi får väl anstränga oss för att hålla byggkostnaderna nere. Där pekar han på någonting som är väsentligt mycket viktigare för boendekostnaderna än regeringens avvecklande av bostadssubventionerna, nämligen kostnaden för att bygga.

Byggnadsmarknaden i Sverige domineras i dag av ett fåtal stora företag. Man kan säga att det är en oligopolmarknad, vilket i sig är kostnadsdri-

vande. Men ännu mer kostnadsdrivande är det att man bakom denna oligopolmarknad på byggsidan har en oligopolmarknad också på grossistsidan när det gäller byggmaterial. Det är alltså ett fåtal grossistföretag som har marknaden för byggvaror i ett mycket hårt grepp.

Låt mig ge ett exempel på hur detta med byggvarorna kan slå. SABO-företagen har skapat en gemensam ekonomisk förening som heter HBV, Husbyggnadsvaror, vars uppgift är att upphandla byggmaterial. Man gör också en del tester av byggmaterial från olika leverantörer. Man har gjort en studie av något som kallas engreppsblendare, alltså vattenkranar. Normalpriset för en engreppsblendare hos svenska grossister ligger på i storleksordningen 700–1 500 kr styck. HBV tog sig för att köpa en blandare tillverkad i Kina hos lågpriskedjan Bauhaus för 70 kr, alltså en tiondel av kostnaden. Man testade slitage och hållfasthet hos ett antal standardblandare och lågprisblandaren och fann att den kinesiska blandaren höll väl så hög kvalitet som de som var tio gånger dyrare.

I ett hyreshusprojekt ingår tusentals olika detaljer, det vill säga att det finns en mycket stor besparingspotential här. Man kanske inte kan spara 90 % på varje detalj, men det här exemplet indikerar att det finns utrymme att sänka kostnaderna inom byggsektorn i mycket högre grad än med de subventioner som regeringen drar in.

Låt mig också nämna i sammanhanget att jag har haft tillfälle att tala med flera personer som tidigare har haft ledande befattningar i privata fastighetsbolag. Deras budskap har varit entydigt: Det är utmärkt att regeringen nu tar bort de kvarvarande subventionerna. Fastighetsbolagen har genom åren tjänat stora summor på att anpassa sina kalkyler och objekt så att maximala bostadssubventioner har kunnat utgå. Någon kostnadspress har man däremot inte haft behov av, därför att man har haft subventionerna.

Det är också värt att notera att Fastighetsägarna, alltså intresseorganisationen för Sveriges fastighetsägare, har applåderat att subventionerna avskaffas. Man säger, vilket bara är att läsa på hemsidan: Det är inte samhällsekonomiskt hållbart att behålla nuvarande subventionssystem.

Jag vill också kommentera något som nämndes tidigare i debatten men som inte väckte någon större uppmärksamhet, nämligen det historiska perspektivet. För 13 år sedan var subventionssumman i storleksordningen 34 miljarder. I år, 2006, ligger den på 1,7 miljarder. Regeringens förslag innebär att vi nästa år kommer ned till ungefär en halv miljard. Det handlar alltså om att man går ned från en historiskt sett tämligen blygsam nivå år 2006 till en lägre nivå 2007. Och detta använder oppositionen för att göra ett stort indignationsnummer av och nedkallar all jordens elände över den svenska bostadsmarknaden för att vi nedtrappar subventionerna med den här miljarden. Samtidigt har vi åtskilliga exempel på bostadsföretag som säger: Vi kan bygga ändå. Fastighetsägarna, intresseorganisationen, säger: Vi vill inte ha några subventioner. Regeringskansliets egen utredning, som Yvonne Andersson refererade till, sade redan för flera år sedan: Bostadssubventionerna är föråldrade. Det är ett föråldrat system som är anpassat till en gången tids höga ränteläge.

Min fråga till oppositionen är: Vilka vill ha era subventioner egentligen? Fastighetsägarna vill inte ha dem. Vilka är det som ska dra nytta av subventionerna och vilka är det som gynnas av subventionerna? Jo, de som gynnas är fastighetsbolagen, byggföretagen på sin oligopolmarknad

och grossisterna i byggbranschen på den oligopolmarknad som råder där. Det är de som tjänar på subventionerna.

Nej, fru talman, låt oss nu avveckla de sista delarna av detta föråldrade subventionssystem och övergå till en fastighetsmarknad och bostadsmarknad som kännetecknas av att människors fria val får styra och som kännetecknas av en fungerande bostadsförsörjning fjärran från statliga regleringar och stora subventioner.
(Applåder)

Anf. 59 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi ska bort från subventionerna och endast subventionera äldreboenden. Det är beskedet från den borgerliga majoriteten i dag.

Andreas Norlén lyfte fram Motala som exempel. Jag är själv östgöte och har bott i Borensberg. En av mina kolleger på östgötabanken pratade för tre minuter sedan med det avgående kommunalrådet där, Johan Andersson. Hans senaste information är att Borensbergsbyggnationen inte kommer att bli av, på grund av att det blir oerhört stora fördyringar eftersom man hade räknat med att få investeringsbidrag och räntebidrag. Jag tror att man har problem även i Motala kommun.

Ett annat exempel är Mjölby kommun som lider av samma problem.

Jag vill ställa två frågor till Andreas Norlén. Den ena frågan är: Vad är ditt svar till studenterna i Linköping, Uppsala och Göteborg som kommer att få högre boendekostnader? Ger du samma svar som Mats Odell gav mig, att det bara är att flytta in hos en gammal hyrestant eller i någons källare? Eller kan vi förutsätta att borgerligheten ska kompensera studenterna för de kommande högre kostnaderna i boendet?

Min andra fråga, som jag inte har fått svar på, är: Hur många lägenheter kommer att byggas under den kommande mandatperioden? Kommer vi att få se flera eller färre lägenheter byggda under den kommande mandatperioden?

Anf. 60 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att vi får en debatt om Motalas förhållanden i Sveriges riksdag. Motala kan känna sig hedrat av detta.

Låt mig säga till Johan Löfstrand att jag talade med vd:n för bostadsstiftelsen Platen för omkring två timmar sedan. Då ställde jag frågan: Vilka projekt har ni på gång? Han nämnde Borensbergsprojektet, som kommer att bli av enligt planerna, och det stora projektet i Gamla stan i Motala. Jag tror, med all respekt för det avgående kommunalrådet, socialdemokraten Johan Andersson, att bostadsstiftelsens egen vd vet bättre vilka projekt som kommer att genomföras än det avgående kommunalrådet.

Vad beträffar Mjölbyprojektet, som Johan Löfstrand nämnde, har jag haft direktkontakt med mina partivänner som har tagit över styret i Mjölby. De har sagt att de gärna hade tagit emot subventionerna men att de kommer att bygga ändå, genom det kommunala bostadsbolaget, eftersom det är ett bra projekt, efterfrågan finns och Mjölby behöver bostäder. Det vill säga, att finns det behov så bygger man. Så mycket betyder inte subventionerna. Det kan tilläggas att Mjölby kommun är mindre än Motala kommun.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

När det gäller studenterna uttalar sig Johan Löfstrand lite föraktfullt om hyrestanter. Jag har svårt att se det principiellt förkastliga i att man hyr rum i någons stora hus om nu någon har utrymme över och vill hyra ut. Det är alldeles utmärkt att regeringen så småningom återkommer med förslag på hur detta ska göras mer attraktivt för den enskilde och att man på det sättet utnyttjar, som ministern sade, det befintliga beståndet mer effektivt.

Vad gäller studenternas situation var redan Ewa Thalén Finné inne på att vår politik innebär betydande förbättringar också för studenter, inte minst för de studenter som arbetar.

Anf. 61 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig kort.

Andreas Norléns svar till bland annat de ungdomar som sitter uppe på läktaren är att när de senare i livet ska börja plugga på universitetet kommer de inte att kunna bo i en egen lägenhet där man kan få vara sin egen, komma hem när man vill och testa på vuxenlivet. I stället ska de få flytta in i någons garage, källare eller hos en gammal hyrestant. Jag tycker att alla ungdomar ska ha möjlighet att flytta in i ett eget boende.

Hur många lägenheter kommer att byggas under den kommande mandatperioden, flera eller färre?

Det är lätt att svara på den frågan. Vi kommer att kunna utvärdera det år 2010, men jag vill gärna ha ett svar nu.

Anf. 62 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med det här med studentbostäderna igen. Som Johan Löfstrand resonerar skulle alla studentbostäder som redan existerar plötsligt ha upphört att finnas till. Så är det naturligtvis inte. Det finns ju ett stort antal studentlägenheter. Det finns säkert behov av flera, och jag är säker på att det kommer att byggas flera eftersom det finns ett behov oavsett om de här investeringsbidragen avvecklas eller inte.

När det gäller antalet, hur många hyreslägenheter som kommer att byggas under den kommande fyraårsperioden, kan varken jag eller Johan Löfstrand ha någon uppfattning, för det återstår att se. Nu har ju Johan Löfstrand ingen mer replik, men det hade varit kul om han svarat på de frågor jag ställde i talarstolen, nämligen: Vilka är det egentligen som gynnas av den här subventionspolitiken? Vilka är det som drar fördel av de ytterligare miljarder som oppositionen nu vill slänga i fickorna på privata bostadsföretag, byggföretag, byggmaterialhandlare? Men vi får väl se om han kan svara på det i annat sammanhang.

Anf. 63 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Nu har Andreas Norlén förklarat för oss var verkligheten ligger. Jo, den ligger i Motala. Då kan man plötsligt ha tilltro till uppgifter, när Andreas Norlén kommer med dem från Motala. När jag refererar till Skövde, som ligger på andra sidan Vättern, befinner vi oss plötsligt inte i verkligheten. Det är ett mycket märkligt resonemang.

Sedan har jag en fråga. Det är ju faktiskt så att det är Sveriges hyresgäster, de studerande och alla som har behov av låga hyror i landet som vill ha en bra social bostadspolitik inklusive långsiktig bostadsfinansiering med subventioner. Om nu Andreas Norlén, Lars Tysklind och

Lennart Pettersson har ondgjort sig så mycket över de byggkostnader som finns när det gäller både produktionen och byggmaterialet – varför angriper ni inte oligopolen? Det skulle göra betydligt mer nytta, och mindre skada, än att ta bort bostadssubventionerna.

Anf. 64 ANDREAS NORLÉN (m) replik:

Fru talman! Verkligheten finns förhoppningsvis både i Motala och i Skövde. Problemet är att den beskrivning av verkligheten man får om man lyssnar på en del företrädare här är att bara för att vi avvecklar de redan i dag ganska blygsamma subventionerna kommer jordens alla olyckor att ramla ned över svenska hyresgäster. Jag tycker inte att det är en riktigt rimlig beskrivning av verkligheten. Det är säkert så att ett och annat projekt kommer att behöva räknas om, vilket vi också har sagt från majoritetens sida tidigare i debatten.

Men, för att återigen referera till vd:n för det här kommunala bolaget i Motala: Marknaden anpassar sig efter ändrade förhållanden, för det gör den alltid. Man kommer alltså att fortsätta bygga eftersom det finns ett behov av bostäder i riket.

Sedan fick jag ju svar på vem som Egon Frid uppfattar gynnas av den här subventionspolitiken. Det är hyresgäster och andra. Jag har väldigt svårt att se den logiken när man tänker på att subventioner generellt sett är kostnadsdrivande på samma sätt som andra statliga regleringar som Egon Frids parti tycker väldigt mycket om. Det är kostnadsdrivande, och det gör att marknaden snedvrids i stället för att man låter de privata företagen verka på en fri marknad och konkurrera med varandra utan snedvidande stöd och subventioner. Då tvingas de sänka sina kostnader och jobba effektivare i stället för att luta sig mot subventionerna.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00 då statsministern skulle lämna information om Europeiska rådets möte den 14 och 15 december.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

11 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 14 och 15 december

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

*Information från
regeringen*

Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Ärade ledamöter! Jag har kallats hit för att avrapportera från det möte som just har hållits i Europeiska rådet. Det är på sin plats att först tacka det finska ordförandeskapet för att ha fått ett antal mycket svåra frågor i hamn under sin ordförandeskapstid. Det var många som

trodde att detta toppmöte skulle handla om Turkiet. Så blev det inte. Frågan om Turkiet löstes på utrikesministernivå tidigare i veckan.

Utvidgningen var fortfarande den fråga som diskuterades mest ingående vid toppmötet. Det handlade då om vilka principer som ska gälla för den fortsatta EU-utvidgningen.

Vid stats- och regeringschefernas diskussioner lyftes utvidgningens strategiska betydelse för Europa fram, men också dess mer näraliggande positiva effekter, till exempel när det gäller utvidgning av marknader, tillväxt och sysselsättning.

Det förelåg bred enighet kring bordet om vikten av att EU fullföljer sina åtaganden gentemot alla länder som är involverade i utvidgningsprocessen. Stats- och regeringscheferna enades kring att utvidgningen ska vara en fortsatt huvudprioritet för EU och att EU ska fortsätta att vara en öppen union. Det innebär att inga dörrar stängs.

Det är för mig en särskilt viktig signal. EU ritar inte kartor där vissa länder hamnar innanför gränserna och andra utanför.

Utvidgningen är en process som utgår från de värden som EU grundades på. Länder som anammar dessa värden och genomgår genomgripande reformprocesser för att leva upp till dem är också välkomna som medlemmar.

Vi förde samtidigt en grundlig och berättigad diskussion om unionens förmåga att ta emot nya medlemmar. Självfallet måste vi säkerställa att EU:s beslutsförmåga inte urholkas och att effektiviteten i EU-arbetet löpande ses över, inte minst på budgetsidan.

Från svensk sida har vi kämpat hårt för att avvisa tanken på att EU ska ha en så kallad absorptionsförmåga. Det skulle anges som ett nytt kriterium för EU-medlemskap. Det är positivt att slutsatserna inte innehåller några formuleringar som skulle kunna ha upprättat absorptionskapacitet som ett nytt kriterium. Tvärtom avvisades denna tanke mer definitivt.

En av mötets kanske viktigaste slutsatser var att utvidgning och effektivisering både kan och måste löpa parallellt.

Europeiska rådet underströk Serbiens medlemskapsperspektiv. Det var en viktig signal inför de parlamentsval som stundar i Serbien den 21 januari. Det är vår förhoppning att den regering som därefter tillträder kan staka ut en resolut reformkurs och samarbeta fullt ut med den krigsförbrytartribunal som finns i Haag.

Europeiska rådet bekräftade också den kompromiss som utrikesministrarna hade nått tidigare i veckan om Turkiet.

Åtta förhandlingskapitel med särskild bäring på den inre marknaden läggs åt sidan i avvaktan på att Turkiet lever upp till sina åtaganden när det gäller frihandel med alla EU:s medlemsstater. Förhandlingarna drivs aktivt vidare beträffande övriga 27 kapitel. Närmast efter nyår kommer fem nya kapitel att öppnas.

Som det finska ordförandeskapet konstaterat behöver nya ansträngningar nu göras för att lösa Cyprenfrågan. FN:s generalsekreterare bör här få ett förnyat stöd i sitt arbete.

Det är också angeläget att EU lever upp till sitt tidigare beslut om att bryta norra Cyprens isolering genom att öppna för direkt handel med EU och denna del av ön.

Arbetet med att göra detta möjligt ska återupptas så snart som möjligt efter årsskiftet.

Stats- och regeringscheferna välkomnade också Bulgarien och Rumänien, som blir medlemmar från den 1 januari 2007.

Herr talman! När det gäller RIF-området kunde stats- och regeringscheferna enas kring ett politiskt åtagande om att beslutsformerna måste förbättras.

Ett annat viktigt område som ägnades uppmärksamhet var EU:s migrationspolitik. De slutsatser som antogs bygger på ett globalt angreppssätt. Den ofrivilliga migrationens grundorsaker ska angripas på bred front i samverkan mellan ursprungs- och genomgångsländer. Även samarbete kring gränskontroll, återtagande och asylpolitik vidareutvecklas inom ramen för detta bredare synsätt.

Mer än tidigare lyfts också migrationens positiva sidor fram. Vi behöver flera i arbete och flera som vill vara med och bidra i bygget av Europas välstånd. Denna insikt delas av nära nog varje land på vår kontinent. En viktig del i denna strävan är ett EU som inte stänger dörrar för människor som söker sig hit för att arbeta och göra rätt för sig. Det är därför angeläget att inom EU skapa en bredare bas för legal arbetskraftsinvandring.

Herr talman! Vid toppmötet redogjorde det finska ordförandeskapet för de konsultationer som hade gjorts med anledning av det konstitutionella fördraget. Det inkommande tyska ordförandeskapet kommer under våren att förbereda en skriftlig rapport om läget vad gäller det konstitutionella fördraget.

Inom innovationsområdet följde vi upp en del frågor som behandlats vid det informella toppmötet i Lahtis tidigare i höstas. Vi kom överens om att ett europeiskt teknologinstitut bör inrättas under 2007, men först efter det att de finansiella förutsättningarna studerats närmare. Institutet ska vara nätverksbaserat, vilket innebär att tyngdpunkten helt ska läggas vid frivillig samverkan mellan forskningsinstitutioner och näringsliv.

Nästa år är det tänkt att de första gemensamma teknologiinitiativen inom så kallade *joint technology initiatives* också ska kunna lanseras.

Europeiska rådet uppmanade också kommissionen att så snart som möjligt föreslå konkreta handlingsalternativ för att föra frågan om ett gemenskapspatent framåt.

Därutöver kan jag nämna att toppmötet på svenskt initiativ enades om vikten av att slutföra en ambitiös och balanserad överenskommelse om världshandeln, det som brukar kallas Doharundan.

Ingen part kan slå sig till ro i dessa förhandlingar. Det skulle kunna vara möjligt att åstadkomma ett genombrott, även om den tid som nu återstår av det mandat som den amerikanska kongressen givit president Bush är mycket knapp.

Herr talman! Slutligen kan jag nämna att toppmötet antog deklARATIONER om fredsprocessen i Mellanöstern, Libanon, Iran, Afghanistan och Afrika. Det är viktiga signaler om att EU vill och också tar ansvar för att bidra till fred och säkerhet utanför Europa.

Det var i korthet en sammanfattning från Europeiska rådet. Jag svarar gärna på ledamöternas frågor.

Anf. 66 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Tack för redovisningen. Särskilt positivt var det med framgångarna om Doharundan.

Vid EU-nämndens möte den 13 december frågade jag statsministern i vilka specifika frågor han avsåg att agera. Då fick jag svaret: Det är svårt att förutse exakt var man ska delta i en diskussion som man ännu inte har varit närvarande vid eller som ännu inte inletts.

Nu har statsministern varit närvarande. Därför undrar jag: I vilka specifika frågor agerade statsministern?

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag deltog i diskussionen om RIF-frågorna. Jag deltog i diskussionen om migrationsfrågorna. Jag deltog vid två tillfällen i diskussionerna om utvidgningen. Där deltog också utrikesminister Carl Bildt med ett inlägg. Vi har för övrigt också varit synnerligen aktiva i förarbetet kring lösningen av Turkietfrågan, som ju utlöstes vid utrikesministermötet i början av förra veckan.

Anf. 68 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Det är viktigt att undvika de flyktingströmmar som vi har sett framför allt i Spanien. Våldigt många människor har redan fallit offer i små båtar på Medelhavet. Samtidigt är det viktigt, som statsministern var inne på, att människor ska kunna komma till Europa för att arbeta och bo på ett legalt sätt.

Min fråga är: Hur kan EU både bidra till en legal migration av människor som vill bo och arbeta i Europa och samtidigt sätta stopp för det geschäft som finns med en stor människohandel, bland annat med drabbade kvinnor och barn som kommer in i Sverige? Kan man göra någonting där?

Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det var viktigt att föra diskussionen på det viset att den illegala migrationen är påverkad av förutsättningarna för legal migration. Ju färre dörrar som öppnas, desto större tryck åstadkoms via illegal migration. Det öppnar för den typ av handel eller geschäft, som Hillevi Engström kallar det, och med de förlopp vi har sett, inte minst många gånger med risk för eget liv som det landar i.

Vi förde diskussioner om att vara verkningsfulla i att undanröja problem, inte minst i Afrika men också i andra länder, om fattigdomsbekämpning, inbjudan till handel och en dialog med dessa länder om att genom verkningsfulla institutioner helt enkelt bygga goda samhällen som gör att människor vill bo kvar och kan få arbete där.

Det andra handlar just om detta att vidga de legala möjligheterna till arbetskraftsmigration. Jag vill påminna riksdagen om att den diskussionen har också Sverige kvar att föra. Vi har ett väldigt överlastat svenskt asylsystem och få andra vägar öppna för att komma in i Sverige. Även vi har sett effekter av att vi har för få dörrar som står öppna. Vi, liksom andra, bör säkerställa att vi får bra grunder för just legal migration.

Därefter tycker jag att man ska respektera att det ibland kan krävas både kontroll och andra typer av åtgärder för att försöka hindra illegal migration. Vi är alla överens om att den i grunden inte är bra – inte bra

för de enskilda och inte bra för någon. Men det kan inte föras en diskussion om det isolerat, som om de här andra två punkterna inte fanns med. Det var det jag tyckte var glädjande på Europeiska rådet, att så fördes diskussionen. Det syns också i rådets slutsatser.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Information från
regeringen*

Anf. 70 HANS LINDE (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för rapporten. Inför Europeiska rådet lyfte jag upp frågan om den europeiska gränsförvaltningsbyrån Frontex och den gemensamma flyktingpolitiken, en fråga som också har behandlats under helgen.

Statsministern sade inför Europeiska rådet att Sveriges linje var att internationella avtal skulle hållas. Trots det ser jag ingenstans i de slutsatser som vi har fått ut att Genèvekonventionen, Europakonventionen om mänskliga rättigheter eller FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter måste respekteras inom Frontex verksamhet. Vi vet i dag att de här internationella avtalen inte respekteras, genom att flyktingar avvisas och genom att flyktingar förvägras tillträde till asylproceduren.

Min fråga blir därför till statsministern: Lyfte inte Sverige fram positionen att internationella avtal måste respekteras under diskussionerna om migration och flyktingpolitik?

Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Hans Linde ställer frågan som om det redan fanns en gemensam politik för hela migrationsområdet, men det finns ju inte. Detta är fortsatt nationell lagstiftning. Det är vi som reglerar grunderna för vår asylinvandring. Det är vi som reglerar grunderna för legal invandring. Det är också vi som fortsatt har huvudansvaret för att eventuellt freda våra gränser mot illegal migration. Det finns ambitioner, ofta uttryckta i ord och mindre i överenskommelser, att gå mot mer av gemenskapspolitik. Jag vet inte om det är Vänsterpartiets uppfattning att det borde bli så.

Frontex är mycket resurssvagt och har inte alls de befogenheter som här antyds. Den diskussion som nu har förts handlar snarare om hur länder i Sydeuropa kring Medelhavet i de situationer som nu har uppstått ska samverka bättre regionalt. De vill gärna se större resurser till Frontex. Men vi har påpekat, som jag sade i mitt inlägg, att detta är fortsatt huvudsakligen nationell politik.

Kommer vi i ett annat läge att börja formulera detta som politik grundad på Europainivå ska vi naturligtvis föra diskussionen om det gemensamma regelverket och vilka typer av krav som ska vara kopplade till det som vi ska ställa anspråk på. Men det var inte den diskussionen som fördes på det här toppmötet.

Anf. 72 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Herr statsminister! Europa har i många hundra år sönderslitits av blodiga krig, senast de två fruktansvärda världskrigen. I dag är det fred och utveckling som gäller i vår världsdal, mycket och främst beroende på det samarbete vi har inom den europeiska unionen.

I dag är 27 länder snart medlemmar i EU, och flera länder köar för att få komma med. I Sverige är vi brett överens om värdet av att Sverige är med i Europeiska unionen och att vi välkomnar nya medlemmar. Stats-

ministern har rapporterat om framgångar i detta från mötet, vilket jag tycker är väldigt bra.

Ett större EU, som vi välkomnar, kräver ändå enklare och effektivare samarbetsformer, och det kräver ett nytt fördrag om en så kallad ny konstitution. Det har godkänts av 25 regeringar och av 16 länder, men två folkomröstningar har givit nej. Det finns därför just nu en period av eftertanke. Men det är viktigt att den här processen kommer i gång igen, med respekt för att hänsyn tas till den situation som har uppstått. Och EU hanterar ju frågorna så.

Tyskland ska ta tag i den här viktiga frågan under sin ordförandeperiod kommande halvår, och det finska ordförandeskapet rapporterade vid toppmötet från sina konsultationer med alla medlemsstater i frågan. Jag undrar hur statsministern ser på situationen mot bakgrund av diskussionerna vid toppmötet.

Anf. 73 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Som riksdagen känner till ingår Sverige i den nu rätt lilla krets av länder som inte har ratificerat utan har lagt denna process på is, även om fem riksdagspartier har markerat sitt stöd för det som detta fördrag syftar till och som ska möjliggöra bland annat ökad utvidgning och helt enkelt ett bättre fungerande EU.

Vi har då tyckt att det är angeläget att vi kommer längre med processen hur vi ska hantera nej i folkomröstningarna i Frankrike och Holland och vad det kommer att innebära för fördraget innan vi vill slutföra vår svenska process.

Det som kan sägas om processen så här långt är att det finska ordförandeskapets diskussion med alla gav den ganska naturliga utgångspunkten att man konstaterade att det nog inte kan vara fördraget så som det förkastades i Frankrike och Holland men att det inte heller kan vara någonting helt annat. Däremellan ska vi nu försöka hitta någon sorts avvägd position.

Många hade hoppats att det skulle möjliggöras helt och hållet under det tyska ordförandeskapet. Det låter mer som att de kommer att göra ansträngningar för att få i gång den processen, men exakt när den kommer att vara färdig är det för tidigt att säga. Många hyser förhoppningar att hela arbetet kring fördraget ska vara färdigt på plats före valet till Europaparlamentet i juni 2009, men jag tror nog att man ska vara försiktig även med att utlova det.

Anf. 74 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Tack så mycket, statsministern, för din återrapport.

Vid samrådet förra veckan bad jag statsministern att räcka upp handen två gånger för att markera svenska ståndpunkter. Den ena gången gällde det klimatfrågorna, där jag tyckte att statsministern inför vårt toppmöte skulle lyfta fram den svenska positionen att man ska sänka koldioxidutsläppen på EU-nivå. Tyvärr verkar inte statsministern ha gjort det. Han skrev däremot på DN Debatt på måndagen, men det hörde kanske inte de andra premiärministrarna så mycket av. Det var synd att du inte tog chansen att kläcka idén redan på fredagen eller lördagen i stället för på måndagen.

Den andra saken som jag tyckte att du skulle markera en svensk ståndpunkt i gällde migrationen, nämligen att få bort gränserna och se till att muren blir mindre hög och helst borttagen helt när det gäller flyktingfrågorna.

Nu ser jag i dokumentet här att det står flera punkter om gränsförvaltningsbyrån, bland annat att dess kapacitet snabbt ska höjas genom att tillräckliga ekonomiska och personalmässiga resurser säkerställs. Det handlar om att skapa ett europeiskt övervakningssystem. Det kommer att vara effektivitet i sök- och räddningsinsatser. Men det står väldigt lite om den legala invandringen. Det står väldigt lite om Genèvekonventionen och mänskliga rättigheter och den aspekten. Det verkar ha tippat fullständigt åt fel håll.

Jag undrar vad statsministern sade om det här på toppmötet. Det tycks inte ha gett särskilt stor återspeglning för själva slutsatserna, utan det är fortfarande en felaktig fördelning, där den övervägande delen är negativ och ser det som ett hot att människor kommer till EU och Europa.

Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Ulf Holm och jag hade ett liknande meningsutbyte i EU-nämnden. Det här är ungefär som att kalla till en debatt i riksdagen om utrikespolitik, och så envisas Ulf Holm med att bara prata om hur det ser ut i Dalarna. För rätt debatt vid rätt tillfälle!

Marstoppmötet – vilket jag också berättade, Ulf Holm – ska ju handla om klimatfrågan och miljön inom Europeiska unionen. Då är det naturligt att föra diskussionen.

Det här toppmötet syftade till att diskutera migrationsfrågor och också utvidgningen. Alla frågor hinns helt enkelt inte med. Jag är dock säker på att miljöministrarnas råd nu har lagt en grund för hur diskussionen ska se ut om vilka typer av åtaganden som Europeiska unionen ska ta på sig.

Här får ju vi som är vänner till EU ett instrument som miljöpartister och andra saknar, nämligen en verkningsfull grund för att verkligen kunna göra någonting åt klimatfrågan. Det tror jag är väldigt viktigt.

När det gäller slutsatserna kring migrationsområdet kan jag bara konstatera att man tydligen kan läsa detta på olika sätt. Jag tycker att det är en väldigt balanserad syn, som nämner grunderna både för att ta ansvar för förutsättningar att bekämpa fattigdom och för att möjliggöra en bättre tillvaro bland annat i Afrika. Det ger en bättre ordning för legal migration men också insatser mot illegal migration. Om vi aldrig erkänner att problemet existerar uppfattas det ju som att vi inte tar tag i den frågan. Det är ett problem med illegal migration, men det påverkas av hur man sköter de första två.

Det är också viktigt att har man regler och säger att man inte har fri invandring, utan en form av reglerad invandring – mig veterligen är alla riksdagens sju partier för det – måste man naturligtvis också se till att det upprätthålls och efterlevs.

Givet hur den europeiska diskussionen brukar gå – för det finns strömningar i Europa av ett slag som vi ofta ogillar – tycker jag ändå att dokumentet är bra och välbalanserat.

Anf. 76 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsministern! Jag vill nog ändå poängtera att det hade varit bra om statsministern hade sagt någonting om klimatförändringarna och vilka mål som finns. Det finns faktiskt punkter i slutsatserna som handlar om just klimatförändringar och hur viktigt det är att EU ska göra någonting. Det hade varit bra om statsministern på toppmötet hade markerat den svenska positionen om vilket håll vi vill jobba åt, för att sedan vid nästa toppmöte kanske få ännu skarpare skrivningar.

Nu bekräftar du kanske att miljöministern tog upp detta vid miljørådet i måndags. Jättebra! Men jag hade önskat att statsministern kunde ha markerat detta. Möjligtvis gjorde statsministern det i korridorerna, men jag tror att det hade varit bra om statsministern hade lyft fram klimatfrågan i ett av de inlägg som gjordes under EU-toppmötet.

Anf. 77 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Visst är det bra att vi nu får principer för en fortsatt utvidgning och att vi hellre låter det ta lite tid än rusar på.

Till följd av en utvidgning får EU fortsatt nya grannländer. Sedan en tid tillbaka har EU en så kallad grannskapspolitik. Den smälter samman med den så kallade Barcelonaprocessen, som ger en särskild utblick söderut, mot Medelhavsländerna. Processen har pågått några år, men tyvärr har den inte varit så framgångsrik som man hade kunnat hoppas vad gäller fred, stabilitet och en positiv utveckling. Det var bland annat därför som det här toppmötet också handlade om migrationsfrågorna, för det är ju ett svar på den situation som råder, att det ser för eländigt ut i flera länder söder om Europa.

Jag vill dock lyfta fram det faktum att de kommande utvidgningarna fortsätter att sätta fokus på andra delar av Europa, de östra länderna. Ryssland har ju en särskild situation, men det finns andra länder som jag och Folkpartiet tycker att det är viktigt att man lyfter in i diskussionen.

Väcktes det någon diskussion om förändrat fokus när det gäller EU:s grannskapspolitik för att förstärka fokus också på de östra länderna? Där finns det ju också situationer som är ganska allvarliga och som skulle kunna generera kraftiga flyktingströmmar, och framför allt medföra att många människor fortsätter att fara mycket illa.

Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! EU har fört en diskussion dels om medlemsländer, dels om kandidatländer. När det gäller det område som ligger utanför detta talar man om grannskapspolitik.

På detta toppmöte skedde en viktig förskjutning i synen på vad som är kandidat område och vad som är grannskapspolitik i en mer utvidgningsvänlig riktning, vilket vi uppskattar. Hela avsnittet om västra Balkan och Serbien ryms nu inom det som står i utvidgningsstrategin. Det är en förflyttning. Det är viktigt att påpeka det.

Denna höst har ägnats åt ansträngningar för att just förbättra grannskapspolitiken. Man har försökt få till stånd ett nytt avtal med Ryssland, men det har inte varit möjligt. Det havererade för några veckor sedan. Det förs också diskussioner om ett särskilt toppmöte med Afrikanska

unionen i början av det portugisiska ordförandeskapet, andra halvåret 2007.

Frågan fanns alltså uppe, och det fördes en diskussion. Många är bekymrade över läget i flera nordafrikanska stater och hoppas att med dialog och utbyte kunna påverka migration och förhållandena där. Men det är nog riktigt att fokus framöver framför allt kommer att riktas österut. Det handlar om hur grannskapspolitiken gentemot Ryssland ska se ut och om vilken typ av perspektiv vi ska ge till de många stater ur det förra sovjetväldet som nu står på egna ben och i varierande grad söker sig till något slags europeisk framtid. Detta kommer fortsatt att vara svåra och viktiga frågor för EU.

Anf. 79 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Låt mig tacka statsministern för informationen. Jag vill också uttala stor uppskattning för den hållning som Sverige har när det gäller utvidgningsfrågorna. Jag hoppas verkligen att Sverige fortsättningsvis kan lyfta fram de frågorna i offentligheten och också förankra dem bättre hos svenska folket än vi i alla partier hittills har lyckats med.

Jag hade tänkt ta upp en frågeställning som tidigare har varit aktualiserad här. Statsministern nämnde att statsminister Vanhanen tog upp vad som ska hända med konstitutionsförslaget. Att Angela Merkel kommer att aktualisera det är uppenbart. Jag läste att kommissionens president Barroso var övertygad om att någonting skulle komma att ske under det tyska ordförandeskapet. Det finns också uppgifter om att Spanien och Luxemburg har kallat till en samling i januari nästa år.

Jag utgår från att regeringen inte tänker sitta och vänta och fundera över hur man ska förhålla sig utan har en plan för hur Sverige ska hantera detta, inte i vänteläge utan aktivt, för att någonting ska ske. Precis som statsministern sade finns det en majoritet här i kammaren för att vi inte ska hamna vid sidan om de konstitutionella resonemangen.

Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det har ibland framställts som att detta är en reflexionsperiod där ingenting sker och ingenting sägs. Det är en felaktig bild. Det har pratats, hållits tal och förts fram positioner särskilt intensivt denna höst om hur man ska gå vidare med fördragsprocessen. Som Alf Svensson mycket riktigt påpekar har det tagits olika initiativ, bland annat detta som ska äga rum i Spanien i januari. Det kanske finns anledning att vara med där.

Samtidigt försöker vi ha respekt för att det är det tillträdande tyska ordförandeskapet som nu ska föra processen vidare. Man har bett samtliga medlemsländer – alltså alla 26 länder, som det ju kommer att vara efter årsskiftet – att utse en särskild förhandlingsperson med vilken man kan föra en dialog om hur arbetet ska utvecklas vidare, mest för att man ska kunna göra en avrapportering av läget i respektive land. Detta kommer rimligen också att leda till att vi får en svensk diskussion om vad vi vill: Om det inte är det här fördraget vi vill ha men samtidigt inte något helt annat, vad är det då som vi tycker är viktigast, och vad kan vi möjligen avstå ifrån? Så diskuterar man i Europa, och så bör också debatten i riksdagens partier och i Sverige se ut.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Information från
regeringen*

Det fanns en föreställning om att detta skulle komma att lösas när Tyskland tar över som ordförande. Så beskriver inte Angela Merkel det. Hon säger att hon syftar till att göra en rapportering av läget och en möjlig öppning, men hon förutser att frågan sedan kan komma att behöva hanteras vidare under ytterligare ett eller två ordförandeskap innan den är färdig. Vi kommer under överskådlig framtid att behöva fortsätta hantera denna författningsprocess. Det är alldeles tydligt.

Anf. 81 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka statsministern för en föredömlig rapport från toppmötet. Låt mig också understryka det som Alf Svensson, Johan Pehrson och Staffan Danielsson har varit inne på, nämligen den breda enighet när det gäller utvidgningen som finns i Sveriges riksdag.

Vi gläder oss speciellt åt att statsministern så tydligt markerade att Europeiska unionen inte är något geografiskt avgränsat område utan en union som består av gemensamma värderingar. De länder i vårt närområde som vill dela de värderingarna är ytterligt välkomna. Dock är det ett problem, och det är vad Staffan Danielsson pekade på. Ska vi fortsätta med en utvidgning utöver de 27 måste vi ha en ny konstitution, ett nytt konstitutionellt fördrag.

Statsministern har vid många tillfällen här i kammaren kritiserat Göran Persson för att Göran Persson intar något slags kommenterande roll om hur världsskeendet ser ut. De två svar statsministern har haft om det konstitutionella fördraget har nog faktiskt haft just den karaktären. Han säger: Merkel kommer nog att, och så vidare. Det har kastats fram förslag och idéer under reflexionsperioden. Ja, just det, Spanien och Luxemburg planerar något möte här i januari som vi kanske ska vara med på.

En regering som anser sig tillhöra kärnan i den europeiska unionen har väl ändå en uppfattning. Vad tycker regeringen att vi ska göra med det konstitutionella fördraget?

Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det är inte en fråga som allena regeringen eller ett enskilt parti äger. Jag är väldigt intresserad av Urban Ahlins och Socialdemokraternas synpunkt på den frågan. Jag ska gärna försöka framföra både regeringens och Moderaternas synpunkt.

Vi kan väl börja med utgångspunkten. Vi var alla beredda att anta detta fördrag. Vi tycker att det löser de huvudsakliga problem vi ser framför oss med EU, inte minst för att möjliggöra utvidgningen. Det är nej i andra länder som har givit en öppning för att vi tvingas konstatera att exakt så här kan fördraget inte gå igenom.

Jag har från svensk utgångspunkt framfört att vår uppfattning är att det inte ska bli något helt annat. Det ska inte föras upp en diskussion om att återigen se över den institutionella balansen eller ånyo förflytta makten inom EU-systemet. Den typen av förslag finns.

Jag tror att den uppenbara risken är att man då öppnar på ett sätt som ånyo ger större inflytande till stora länder. Det gör att små och medelstora länder kanske får se en del av sitt inflytande gå förlorat.

Det finns en diskussion som också vi har bejakat. Man säger att det möjligen var ett misstag att kalla detta ett konstitutionellt fördrag. Det ger åtminstone en verbal ansats att signalera detta som någon sorts statsbildning, vilket det är många som är emot.

Vi erkänner att detta är ett mycket speciellt samarbete. Det är mellanstatligt, men det är samtidigt också överstatligt. Det finns djup i detta samarbete, och det är också många som vill vara med.

Man kan kanske inte rymma det inom ramen för ett fördrag som säger sig vara konstitutionellt. Många har därför sagt att det bör gå bort. På det sättet diskuterar man. Vissa delar ska alltså föras ifrån.

Jag har framfört synpunkter av detta slag. Men jag säger också att det inte är i närtid som detta bör dömas av. Det är många som bör få ha ett ord med i laget och ett ord med på vägen, och naturligtvis också Socialdemokraterna.

Anf. 83 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Vi tackar naturligtvis för inbjudan att få vara med i diskussionen. Dock är det så att vi förlorade valet i september. Den borgerliga regeringen hävdade att man med emfas skulle driva en mer aktiv EU-politik och tillhöra kärnan i Europeiska unionen.

Det är klart att vi gärna bidrar med våra synpunkter och åsikter om hur regeringen ska kunna driva just arbetet med det konstitutionella fördraget. Vi tackar för att vi är välkomna att bidra till att Sverige får en starkare röst i Europeiska unionen. Det kanske behövs.

Jag delar många av de synpunkter som statsministern tar upp om det konstitutionella fördraget. Vi ska inte ändra den institutionella balansen. Det finns många idéer som har kastats fram som nog egentligen inte är speciellt lyckade.

Jag tror nog att vi i Sveriges riksdag ska vara klara över att det fördrag som finns i dag nog faktiskt är det bästa som vi kan tänka oss. De alternativ som nu kommer att dyka upp är nog alla egentligen något sämre än det förslag som finns.

Jag tackar för inbjudan. Men det är ändå statsminister Reinfeldt som är ansvarig för den regering som anser sig tillhöra kärnan i Europeiska unionen. Vi ser fram emot hur hanteringen ska fortgå.

Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Först vill jag kommentera formuleringen i regeringsförklaringen om att söka sig till kärnan av samarbetet. Först får man direkt göra reservationen att vi har haft en folkavstämning som har sagt nej till euron. I den delen kommer Sverige inte att vara en del av kärnan, åtminstone inte inom överskådlig tid.

Vår utgångspunkt har varit att vi vill markera ett högt deltagande inom Europeiska unionens institutioner. Vi har bland annat utnämnt en särskild EU-minister, Cecilia Malmström, till stöd för den strategin.

Vi vill ha ett aktivt ansvarstagande för de många utvecklingsfrågor och viktiga framtidsfrågor som finns inom Europeiska unionen. Utvidgningen har nämnts i dag och också migrationsfrågor. Jag tycker också att detta med fördraget hör hemma där.

Vi som regering och alla vi som tror på Europeiska unionen som ett samarbetsorgan som kan skapa resultat i människors vardag har ett ansvar att också förankra det hos svenska folket.

När jag har sagt allt detta tycker jag ändå att det är viktigt att en förändring av innehållet i samarbetet görs med bredast möjliga uppslutning i Sveriges riksdag. Det var tydligt före valet, och det tycker jag också var tydligt nu.

Anf. 85 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Också jag skulle vilja ställa en fråga angående utvidgningen. Jag vill också tacka statsministern för en fin genomgång av de erfarenheter man har gjort på toppmötet.

Jag vet att statsministern och utrikesministern arbetar väldigt hårt för att fortsätta EU:s utvidgning. Men jag vet också att det finns en hel del bromsar för det. Det var med viss förfäran jag läste i medierna under helgen. Det stod att man på mötena i Bryssel hade diskuterat olika bromsar för utvidgningen.

Jag refererar också till de slutsatser som finns från mötet. Där säger man: För att upprätthålla EU:s integrationskapacitet måste de anslutande länderna vara beredda och ha förmåga att fullt ut uppfylla de skyldigheter som följer av medlemskap i unionen, och unionen måste kunna fungera effektivt och utvecklas.

Min fråga är: Upplever statsministern att det finns en inbyggd broms i EU eller bland medlemsländerna? Om så är fallet: Hur stark är den? Kan vi på något sätt tro att den kommer att lösas upp så småningom?

Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det finns en utvidgningströtthet i delar av Europa, och den har folkopinionsstöd i vissa länder. Det är mycket tydligt för den som följer europeisk debatt att man på många håll inte tror på idén att till exempel Turkiet ska komma in som medlem av Europeiska unionen. Det finns också andra länder som säger: Ingen mer utvidgning förrän vi har fördjupat samarbetet rejält. Den typen av positioner fördes också fram under Europeiska rådet.

Det är ändå viktigt att konstatera att i denna breda medlemskrets med nu 25 länder är majoritetens uppfattning trots allt en annan. Europeiska unionen förblir fast i sina förpliktelser och åtaganden när det gäller de medlemskapsförhandlingar som har öppnats med Turkiet och Kroatien. Den har också ett utvidgningsvänligt förhållningssätt även till länder som inte har kommit så långt i den fasen ännu.

Det är också viktigt att säga att det inte har förts till någonting nytt. Vägen till medlemskap går via de så kallade Köpenhamnskriterierna. Men det är också så att alla har kunnat konstatera att Nicefördraget sätter en hämsko på hur utvidgad unionen kan bli och ändå fatta beslut.

Det har också lagt grund för det fördrag som vi precis har diskuterat formerna för hur vi ska kunna ratificera också här i Sverige. Svaren finns, men det är fortsatt en hantering för att se hur det ska komma på plats.

Det är en krävande union. Den kräver väldigt mycket av sina medlemmar. Man måste kunna ha en fungerande marknadsekonomi. Man måste kunna respektera rättsstat och demokratiska levnadsregler. Man måste faktiskt kunna klara rent myndighetsmässigt den fria rörlighet i gränsöverskridande perspektiv som ligger till grund för detta samarbete.

Det är klart att vi inte kan ge efter för den typen av krav. Men vi har inte tillfört några nya krav som är av det slaget att vi, när vi kommer till Turkiet, har tre extrakriterier. Det tyckte jag var väldigt viktigt att det ändå blev majoritetens slutsats och att det också syns i det som har skrivits.

Anf. 87 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag har ytterligare två frågor till statsministern med anknytning till diskussionen om konstitutionen.

Vi i Vänsterpartiet välkomnar att regeringen inte avsade Sveriges riksdag makt över rättsliga och inrikes frågor vid toppmötet. Men i ett aktuellt svar från justitieminister Beatrice Ask till min partikamrat Lena Olsson säger ministern att regeringen delar en allmän uppfattning bland EU:s medlemsstater att det finns ett behov av att reformera beslutsfattandet vad avser det rättsliga och inrikes samarbetet inom det mellanstatliga tredjepelområdet.

Justitieministern säger vidare att det nuvarande kravet på full enighet i beslutsfattandet leder till utdragna förhandlingar som ofta resulterar i urvattnade kompromisser. Jag menar att detta måste tolkas som att regeringen är beredd att avsäga sig makt på det rättsliga och inrikespolitiska området inom ramen för EU:s nya konstitution eller fördrag. Därför är min första fråga till statsministern: Vill regeringen avsäga Sveriges riksdag makt på justitieområdet och föra över den till EU?

En annan aktuell fråga med anledning av konstitutionsdebatten är bristen på folklig förankring i EU. I går kom ett pressmeddelande från Europeiska kommissionens representation i Sverige som redovisar en opinionsundersökning som överraskande nog enligt kontoret visar att andelen svenskar som anser sig vara mycket delaktiga i europeiska frågor har rasat från 27 % till 17 %. Hur tolkar statsministern denna enligt EU:s representationskontor låga siffra?

Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det finns gränsöverskridande brottslighet och terrorism av ett slag som de flesta av oss nu har lärt sig att nationalstaten inte räcker för att stå emot. Vi måste hitta former för att samordna oss gränsöverskridande, för att kunna agera med rättsskipning på ett sätt så att vi i realiteten inte bara blir handlingsförlamade och maktlösa inför grov internationellt förankrad brottslighet och terrorism.

I den delen har det pågått ansträngningar att på mellanstatlig grund försöka bygga ut det rättsliga och inrikes området inom EU-kretsen. Som Beatrice Ask mycket riktigt har konstaterat har detta varit utomordentligt svårt. Det har lett till att länder, inte alltid med hänvisning till just den frågan, av olika skäl har bromsat, stoppat eller inlagt veto.

Därför har fem av riksdagens partier sett att ett sätt att verkligen få välfungerande brottsbekämpning och en väg att möta terrorismens hot på europeisk grund i det europeiska samarbetet har varit att även här öppna för omröstningar med kvalificerad majoritet. Det är att föredra via fördragsprocessen snarare än att man använder den så kallade passerellen – detta fantastiska ord – som finns inskrivet i Nicefördraget och som var den fråga som var uppe på Europeiska rådet. Skulle man för att möta situationen gå fram snabbare vid användandet av den så kallade passerellen, det vill säga att Europeiska rådet fattar beslut om att delvis gå över till beslut med annan grund, eller skulle man avvakta fördragsprocessen? Mitt besked, liksom många andras, var: Avvakta fördragsprocessen – använd inte passerellen!

Det här med opinionsundersökningar är knepigt. Vi älskar dem, men vi förstår dem oftast inte. Vi pratar ofta om dem. Jag noterade att en stor andel av svenska folket fortsätter att vara för det svenska EU-medlemskapet. Jag kan inte göra någon rimlig uttolkning av känslan av delaktighet annat än att konstatera att 90-talets stora diskussion om EU – ofta väldigt närvarande – har förbytt mot stor frånvaro av en EU-debatt. Vi såg det i det här valet och vi har sett det i andra valrörelser. Möjligen har det en påverkan. De som företräder väljarna pratar inte om EU på ett sätt som känns relevant. Då kanske svenska folket inte heller tror att det här med EU har så stor påverkan som det egentligen har.

Anf. 89 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Borde då inte statsministern mot bakgrund av de två frågeställningarna om förslaget till en ny konstitution eller ett nytt fördrag underställa det svenska folket detta i en folkomröstning?

Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vår uppfattning om det har varit att detta inte är förändringar av det slag att det skulle öppna för en folkomröstning. Skälet är att vi har sett många fördragsförändringar inom Europeiska unionen som inte på något grundläggande sätt förskjuter makten.

Här har det snarare kommit stora delar som handlar om att ge en tydligare roll för nationella parlament och verkligen se till att förankringen blir bättre. Det tyckte vi när det gäller det fördrag som nu uppenbarligen inte fullt ut blir av, och därför borde det rimligen vara ännu enklare att hantera ett något bantat – det är många som använder det ordet – fördrag i förhållande till det ursprungliga.

Anf. 91 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman! Först vill jag som nyvald ledamot säga att jag tycker att det här är en bra debattform, där vi har chans att ställa frågor direkt till statsministern. Jag tackar även statsministern för en mycket bra rapport. Detta känns mycket informativt och bra, och det är viktigt att vi kan följa upp det.

Som värmlänning bor man vid en yttre gräns och funderar mycket på den problematik som finns där. Men jag vill ta upp en fråga om klimat, utsläpp och luftföroreningar. För där är det inga gränser som sätter stopp, tyvärr. Det är bra om klimatfrågan återkommer och följs upp av regeringscheferna även fortsättningsvis.

Sverige är pådrivande i miljöfrågorna. Miljöminister Carlgren är väldigt engagerad; det kan vi lugnt säga. Vi har sett det i kammaren här, och vi tycker att det är bra. Statsministern och miljöministern skrev en artikel i söndags i en stor dagstidning att Sverige ställer sig bakom Tysklands tuffa mål – att utsläppen av växthusgaser ska minska med 30 % inom EU fram till 2020. Handeln med utsläppsrätter bör omfatta även transportsektorn, enligt målet.

Centerpartiet har arbetat länge med frågan, och vi tycker att det är glädjande att det finns en enighet från regeringshåll här. Förhoppningsvis finns det flera länder som är progressiva och följer med.

Den fråga jag har till statsministern är: Vilka länder upplever du, efter den ganska korta tiden som statsminister, är våra bundsförvanter i denna viktiga överlevnadsfråga?

Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Först och främst är jag helt övertygad om att det världen försöker göra – att samla sig till svar för att möta klimatutmaningen – har sina bästa förutsättningar inom Europeiska unionen. Det är där diskussionen är allra mest levande och det är där det verkligen kan spela roll att i ett internationellt forum med många länder, också stora länder, kunna samlas kring ett förhållningssätt och en politik som faktiskt gör skillnad.

Det är utomordentligt viktigt, tror jag att alla inser, om Tyskland säger att de tänker göra ansträngningar för att ta ned sina utsläpp med 30 %. Det betyder faktiskt ännu mer än om Sverige skulle nå fram. Det betyder oändligt mycket mer om också Tyskland på det sättet tillsammans med Sverige kan få med sig övriga Europeiska unionen.

Mitt intryck är att de här frågorna är mycket levande inom Europeiska unionen. Jag ska inte ägna mig åt att sortera länderna i topp 5 eller botten 5 eller något sådant. En viktig poäng är att världen förbereder sig för att ge svaret på frågan om vad som ska komma efter Kyoto. Vad ska den här gången vara svaret som en hel värld kan enas kring?

Det räcker inte att ett 40-tal länder, huvudsakligen koncentrerade till Europa, gör stora ansträngningar för att ta ned sin del av växthusgasutsläppen, samtidigt som andra delar av världen – Asien, USA, Australien – har växande utsläpp och inte erkänner att det behövs ett internationellt åtagande och att man måste ta på sig ansvaret för att ta ned sina emissioner. Då finns risken att det vi gör här bara blir en marginalrättning på problem som växer i andra delar av världen.

Det är Europeiska unionen som är basen för att vi ska kunna verka för detta och det är därför det är så viktigt att vi är med och tar de här tidiga initiativen. Den här frågan kommer att vara med oss under hela mandatperioden. Den kommer att vara tydlig under det svenska ordförandeskapet hösten 2009. Sedan får vi med gemensamma ansträngningar också påverka andra delar av världen, där inte frågan har riktigt samma tyngd än.

Anf. 93 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Jag tackar statsministern för en bra rapport. Det glädde mig att höra att frågan om Turkiet var löst, men jag är rädd att statsministern överdrev lite. Frågan om Turkiet kommer nog att komma tillbaka

gång på gång. Jag önskar statsministern lycka till i hans arbete för att få ett lyckligt slut på den frågan.

Det jag tänkte fråga om är konstitutionen. När konstitutionen föll i Frankrike och Holland för ett och ett halvt år sedan väcktes stora förhoppningar om att man skulle kunna hitta något nytt i stället för det ganska dåliga och oklara fördrag som hade tagits fram då. Det konstitutionella fördraget togs fram i en odemokratisk process, toppstyrd av Giscard d'Estaing. I det så kallade konventet, som tog fram det förslag som blev grunddokumentet inför regeringskonferensen, hade ledamöterna inte ens rätt att rösta om de olika yrkandena, utan Giscard d'Estaing avgjorde det genom att känna av stämningarna i lokalen.

Kvaliteten på dokumentet är undermålig, exempelvis i det som rör passerellen och EU-presidenten. Vad man borde göra är att försöka förbättra fördraget, så att det blir så bra som möjligt – eller i alla fall så lite dåligt som möjligt.

Men nu startas en process när konstitutionen ska tinas upp igen, och jag fruktar att det inte handlar om att man ska försöka förbättra konstitutionen utan att man ska försöka göra så små förändringar som möjligt för att kunna köra över de franska och holländska folkens nej.

Min fråga till statsministern är: Är du beredd att jobba konstruktivt för att konstitutionen ska bli så bra som möjligt från svenska utgångspunkter? Eller tänker du jobba för att köra över Frankrike och Holland?

Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det kanske är på sin plats med lite konsumentupplysning. Miljöpartiet misstror möjligheterna att agera i internationell samverkan över landsgränser om det inte i alla sammanhang ges ett totalt nationellt veto för ingående parter. Det finns några kvardröjande uppfattningar om att man kan agera mot världsproblem med det som grund. Vi i vår regering misstror det. Ganska brett över vår värld sprids uppfattningen att det är ett förlegat synsätt. Vi måste möta globala internationella utmaningar med en samverkan som kan göra skillnad. Det kommer att ställa krav på nya typer av samarbeten. Jag menar att Europeiska unionen ligger längst fram i världen när det gäller att ge svaren på hur detta ska kunna fungera.

Jag tycker givet sammanhanget att det fördrag som togs fram under lång tid, i bred samverkan, med stora möjligheter att föra debatt och också med både Sveriges regering och Sveriges riksdag representerade på plats nådde en imponerande balanserad slutsats givet hur svårt detta är och hur väldigt många olika intressen som drar i den här processen.

Att räcka upp handen och säga att det här är nog bra, men nu mina vänner ska följande justeringar göras från svensk grund, och sedan tro att alla köper det är naturligtvis oerhört naivt. Jag tycker att det är precis så som en del stora länder riskerar att hantera detta, det vill säga att man gör små institutionella förändringar som alla verkar ha idén att just stora länder ska ha lite större makt och lite större markering i processen. Det är just därför vi säger att man inte ska öppna den institutionella delen av detta. Vi är övertygade om att det skulle vara menligt för oss, alltså sämre för Sverige. Det är därför som jag tycker att det är viktigt att säga att det inte ska bli det här fördraget men det ska inte bli något helt annat.

Vi bör inte öppna processen igen just därför att det var ett, från svensk utgångspunkt, så pass bra slutresultat.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Information från
regeringen*

Anf. 95 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Jag kan rekommendera statsministern att läsa Miljöpartiets partiprogram. Där står det att vi är för överstatlighet när det gäller vissa överstatliga, gränsöverskridande frågor. Men jag förstår att statsministern har viktigare saker för sig än att läsa Miljöpartiets program även om han uttalar sig om det.

Jag begär inte det omöjliga som att statsministern ska försöka få bort parlamentets vansinniga pendlande mellan Bryssel och Strasbourg. Jag begär inte det omöjliga. Men kan man åtminstone inte lyfta upp frågan om att Sverige ska få ett juridiskt grundmurat undantag från EMU? Kan man åtminstone inte lyfta upp frågan om att det inte ska stå i det konstitutionella fördraget att EU:s lagar alltid är överordnade medlemsstaternas? Är det för mycket begärt?

Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det må vara att jag läser för lite i Miljöpartiets olika dokument. Det kan man säkert kritisera mig för. Men det förändrar inte slutsatsen. Det är så typiskt att säga att man visst är redo att samarbeta när alla andra har förstått att anpassa sig till det man klokt tycker. Så kan man inte ställa villkoren för internationellt samarbete.

Om ni tror att vi ska vänta på internationella forum tills de snällt har anpassat sig till svenskt tänkande, demokrati och rättstradition är det samma sak som att säga att inte blir något. Och då får de andra skylla sig själva, för de ställde inte upp på de villkor vi satte upp. Här måste man inse att detta är ett samarbete som har vuxit fram mellan olika rättstraditioner och mellan olika synsätt, faktiskt ibland till och med på demokrati, öppenhet och allt detta, men där man ändå har funnit ett slagkraftigt sätt att kunna fatta beslut.

Vi äger själva att fatta beslut när det gäller euron och EMU:s tredje steg. Svenska folket sade nej hösten 2003. Det beslutet gäller. Det kommer inte att vara aktuellt att ta upp den frågan med mindre än att folkopinionen svänger eller att de folkvalda ledamöterna finner att man ska pröva frågan på något annat sätt. Vi har för den här mandatperioden sagt att vi respekterar det folkomröstningsutslag som finns. Därmed står Sverige utanför euron. Det finns grunder också för ett fortsatt nationellt inflytande inom ramen för det här internationella beslutsfattandet.

Anf. 97 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Jag vill ytterligare en gång lyfta upp migrationsfrågorna och särskilt understryka vikten av att unionen engagerar sig för långsiktiga lösningar och angriper orsakerna till varför människor ger sig ut på haven och riskerar sina liv. Det är bara genom att vi fokuserar på orsakerna som vi verkligen kan minska problemen med migrationsströmmarna.

Jag har läst slutsatserna, och jag anser att det är obalans i dem. Det finns skrivningar där om system som gör det lättare att införa någon typ av legal migration. Det finns även skrivningar om dialog och samarbete

med ursprungsländer. Men de här skrivningarna är mycket mindre konkreta än skrivningarna om ökade gränskontroller.

Vi liberaler anser att det är viktigt att vi fortsätter att driva på för att minska fattigdom och förtryck. Det finns många vägar att gå för att vi ska få ett bättre system, men jag vill lyfta upp biståndet den här gången. EU-länderna har tidigare diskuterat att man ska öka det samlade nationella biståndet. Därför vill jag fråga statsministern om han kan göra någon bedömning av om det finns någon ökad vilja hos medlemsstaterna att höja sina gemensamma biståndsnivåer mot bakgrund av migrationsdiskussionerna.

Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag vill akta mig för att göra mig till tolk för vilken typ av process varje enskilt land är inne i. Men alla har förpliktat sig att söka sig mot de av FN angivna nivåerna på 0,7 % av bni. Även här finns resonemang som kopplar till att biståndet också är en del för att få en väl fungerande fattigdomsbekämpning för att undanröja grunderna för oönskad migration. Jag kan inte säga mer än så. Det är en nationell debatt som förs i varje enskilt land.

De verkliga profilländerna när det gäller generöst bistånd är ju också medlemmar i Europeiska unionen och brukar inte vara sena att påpeka att diskussionen om nivåerna på biståndet och hur det används effektivt också hör hemma där.

Angående balansen i dokumentet ska vi komma ihåg att det finns de som har röstat för att det egentligen bara ska handla om kontroll. De tycker att de första två perspektiven inte alls är lika viktiga. Jag ser det som en svensk framgång att vi har påverkat dokumentet på förberedande stadier för att man ska komma ihåg att detta är frågor som hänger ihop. Det gäller fattigdomsbekämpning, frihandel och undanröjande av grunderna för oönskad migration tillsammans med grunderna för legal migration och sedan också naturligtvis den illegala migrationen.

Det nämns en del om hur eventuella kontrollåtgärder ska kunna se ut, men så alldeles specifikt hur de ska se ut nämns inte i dokumentet. Det nämns att det finns regionala initiativ som kanske kan tas, men man värjer sig lite för att se detta som en gemenskapspolitik. Det är därför som jag sade att det ändå inte är gemenskapspolitik. Det finns de som trycker på för det, men vi är inte där ännu. Jag tycker också att det syns att EU inte tar på sig den typen av åtaganden i det här dokumentet.

Anf. 99 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Även om det är precis så som statsministern sade, att klimatfrågorna kommer att behandlas särskilt vid vårmötet, är det ändå så att man antog några viktiga och ganska tydliga slutsatser även vid detta tillfälle. Det är uppmuntrande att se Tysklands beslutsamhet att ta en ledande position, och det är mycket glädjande att se att den svenska regeringen så tydligt vill ge sitt stöd till den tyska positionen.

Även om jag delvis har fått svar på min fråga vill jag ändå ge statsministern möjlighet att ytterligare utveckla sin syn på hur och på vilket sätt EU kan vara en ledande aktör på den globala nivån när det gäller att få med de länder som nu står utanför Kyotoprotokollet i ett gemensamt klimatarbete. Hur kan EU medverka till överföring och användning av

bästa möjliga teknik ur ett klimatperspektiv i länder som är på god väg att ta täten när det gäller koldioxidutsläppen? Detta måste ju ändå vara avgörande för om vi ska kunna dämpa klimatförändringarna.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Information från
regeringen*

Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Frågan växer ju i världsdebatten. Det finns en medvetenhet också i Kina om att deras höga tillväxttal har ett miljöpris. Det finns många röster – inte minst Al Gore, som har varit här – också i den amerikanska debatten som påpekar att vårt sätt att leva inte är hållbart och att också vi måste föra diskussionen om hur vi kan komma in i nationella forum och ta vår del av ansvaret. Vi ska ju inte framställa det som om det är enkom i Europa som den här diskussionen förs. Så är det naturligtvis inte. Men det är svårt att hitta någon annanstans där så betydelsefulla länder så kraftfullt agerar som just inom ramen för Europeiska unionen.

Något som jag tycker är viktigt – bland annat anger Andreas Carlgren det i den artikel som tidigare hänvisats till – är att vi dessutom har kunnat påvisa att vi har hittat ett samband där vi har brutit den tidigare kopplingen mellan tillväxt och emissioner av växthusgaser. Vi har kunnat ha goda tillväxttal trots att emissionerna viker. Det visar att med modern teknik, fokus på förnybara energikällor och utveckling av transporter och vårt sätt att värma våra hus kan vi säkerställa jobb, tillväxt och välfärd men ändå göra det med bättre förmåga att också se till viktiga miljövärden. Det synsättet ska vi gärna gå i bräsch för och gärna visa att vi har kunskap i dag som kanske saknats förr – både opinionen, intresset och viljan men också kunskapen, kunnandet, att göra skillnad på ett sätt som är viktigt för oss men också viktigt för världen.

Jag tror att inom ramen för Europeiska unionen och den process som kommer följande år kommer väldigt mycket av världsdebatten att handla om detta. Sverige ska gärna hålla sig framme, men jag tycker att vi ska påvisa att vi inte är ensamma. Det är många som liksom vi nu vill göra det här på ett bra, framåtsyftande sätt.

Anf. 101 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Jag vill återkomma till den obalans som vi har talat om på migrationsområdet. Jag lyssnade på de svenska nyheterna direkt efter att toppmötet hade avslutats, och de var relativt samstämmiga med det som statsministern nu har berättat för oss. Men sedan lyssnade jag på de spanska nyheterna, och där hade man väldigt stort fokus just på gränskontroller.

I Spanien är man alltid väldigt snabb med att tala om hur mycket pengar som har avsatts för just det område som Spanien har drivit frågor om på toppmötena. Jag fick då reda på att 4 miljarder euro har avsatts för migrationsområdet, men det sades ingenting om hur pengarna ska fördelas.

Eftersom migrationsområdet handlar om flera områden än bara gränskontroller och vi sedan i slutsatserna också kan se att pengar ska tas från alla befintliga budgetposter, till exempel fonden för de yttre gränserna, integrations-, återvändande- och flyktingfonderna, grannskaps- och partnerskapsinstrumentet samt instrumentet för utvecklingsarbete med mera skulle jag vilja fråga statsministern: Stämmer det som Spanien

rapporterade i sina nyheter att summan är 4 miljarder euro? Man fick nästan uppfattningen att de skulle gå till gränskontrollerna, men vad ska pengarna gå till och vad tas de ifrån?

Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Detta är en fråga ställd kring Europeiska unionens budget, som det finns ett annat forum som för debatt och fattar beslut om. Det är inte det som behandlas av Europeiska rådet, och det är inte heller det som har diskuterats. Jag ska därför inte ge mig ut på någon vacker, hal is – vi har i och för sig inte någon, åtminstone inte i den här delen av landet – och börja hävda exakta siffror. Vi får i så fall gå tillbaka och se efter exakt hur det är.

En intressant observation är att det ibland händer att man har varit på samma möte men återger det på olika sätt. Jag kan avslöja att det ibland händer även i Sverige när man ska återge vad man har hört i en viss debatt eller hur man ser på vem som har sagt vad.

Spanien var i mångt och mycket initiativtagare i detta. Spanien anser sig uppleva väldigt negativa konsekvenser av, som en del påpekat, beslut som de själva fattat. De har alltså delvis ändrat grunderna för hur man får komma in och stanna i Spanien, vilket anses ha varit en av de pådrivande orsakerna till den utveckling som nu sker. Då vänder sig Spanien till övriga Europeiska unionen och säger: Nu är det en okontrollerad situation, och för detta måste ni andra visa solidaritet och komma till vår hjälp.

Vi har inte uteslutit att vi ska diskutera det, men vi har också påpekat att det dels handlar om hur man nationellt reglerar migrationen in till Spanien, dels handlar det fortsatt om ett nationellt ansvar. Däremot finns det vissa fortsatt ganska underutvecklade delar i Frontex och liknande som man kan ha som visst stöd, men det är ändå på marginalen. Jag tror att den spanske premiärministern säkert har all anledning att försöka framställa det hemma som att han har nya löften om stor hjälp, men det var inte så det diskuterades på Europeiska rådet.

Anf. 103 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Det gläder mig att det är så det var, därför att det är ofta så, tycker jag, när man ser till hur Spanien agerar, att det handlar om hur mycket man har lyckats få till sig. Det är åtminstone det som rapporteras utåt – sedan kanske det är en annan sak i den reella politiken. Men siffran 4 miljarder, är det något som har nämnts för det här området, även om man kanske inte har specificerat vad det ska gå till?

Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Den siffran var inte uppe under Europeiska rådet. Inga budgetanslag diskuterades, inte annat än det som finns skrivet här. Det betonades också från vår sida att vi såg det mer som en regional fördjupning av hur Medelhavsländerna också ska komma till varandras undsättning.

Sedan finns det en del som har väldigt starka uppfattningar, inte minst Medelhavsländerna, som tycker att det ska inrättas en europeisk kustbevakningskontroll och att det ska ske helt inom en gemenskapspolitik, men det är mer ett framfört krav eller en önskan. Där är inte EU-samvetet. Där kanske vi inte ens kommer att landa någon gång.

Anf. 105 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! När man läser slutsatserna är det tydligt, om man jämför det med hur det var för två tre år sedan, att det skett en väldigt stark stämmingsförändring i fråga om utvidgningen, och jag ska nu tala om den principiella utvidgningsdiskussionen.

Tidigare var Europeiska unionen välkomnande. Den var som en stor jultomte som ville ta in nya medlemsländer i sin varma famn. Men nuförtiden är det en sträng gränskontrollant som visiterar och kontrollerar mycket noggrant. Jag tror inte att vi i Sverige riktigt har förstått den starka aversion som i stor utsträckning finns i flera länder mot de nya medlemmarna. Jag håller med statsministern här: Så länge man kan länka in detta i att man bara definierar kraven tydligare men inte utvidgar dem så är det – ja, det är inte bra, men det är acceptabelt.

Det finns en skrivning som har kommit in. Den har funnits tidigare, så där på gränsen. Det är den här: Man säger till de nya medlemsländerna att de måste uppfylla sina skyldigheter för att säkerställa brett och varaktigt stöd från allmänheten. Vad är det för allmänhet? Ja, det är allmänheten i de gamla medlemsländerna.

Problemet med det här är att Turkiet och andra länder inte kan påverka den allmänna opinionen. Det ligger inte i deras händer. Hur duktiga och skickliga de än är på att uppfylla villkor, göra reformer och så vidare så kan de ändå möta en negativ opinion i vissa länder, och denna negativa opinion kan också underblåsas av regeringen. Det här är alltså en väldigt farlig skrivning som finns och som kan omöjliggöra även för de mest engagerade och reformvänliga medlemsländer att komma med.

Jag skulle vilja fråga statsministern om just detta implicita krav på att man också ska vara populär var uppe vid toppmötet, hur statsministern ser på den här typen av skrivningar och hur man kan hantera det framöver.

Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det är nog riktigt att säga att det är ett stämmingsomslag. Det är också en annan typ av utvidgning som EU nu står inför. Tänk när 12 blev 15! Det är 1990-tal. Sverige kommer med. Tre mycket utvecklade västliga demokratier kommer med och blir snabbt, åtminstone i Sveriges fall, nettobidragsbetalare. Det var så att säga en enkel utvidgning. Sedan, när 15 skulle bli 25, ja, då togs en lång rad länder som tidigare hade befunnit sig påtvingade eller instängda i östblocket in. Det var en helt annan typ av situation. De länderna hade mycket svårare att leva upp till de krav och de kriterier som ställdes. När nu 25 ska bli 27 har vi kommit till två länder som har haft en process som kanske har varit ännu längre. När vi sedan tittar ut över de länder som är aktuella, Kroatien och Turkiet, är processen ännu svårare och ännu mer krävande.

Låt oss därför konstatera att det då är ännu viktigare. Det är en ännu viktigare del av utvidgningen att säkerställa att dessa länder, som haft mycket längre väg att gå, via reformprocessen verkligen säkerställs som välfungerande demokratier med öppenhet i handel och i utbytet människor emellan.

Men det blir också mer och mer skepsis inför detta. Man tycker att processen är för lång, att det hela är för svårt, att vi begär för mycket, att det kommer att kosta för mycket. Det återspeglas i debatten och i en och

annan mening som Carl B Hamilton hittar. Det är dock inom ramen för helheten som utvidgningen fortsatt förpliktar till, just utifrån de Köpenhamnskriterier och utgångspunkter som utvidgningen står på. Den mening som Carl B Hamilton läste upp görs inte till ett kriterium, men det nämns flera gånger att det är viktigt att man också kan fungera inom Europeiska unionen, att man verkligen kan klara av att vara fullt fungerande.

Det tycker vi förstås bara är ett sätt att upprepa hur kriterierna ser ut. Många ville att folkopinionen skulle vara avgörande. Vi vet också att det i Frankrike och en del andra länder till och med lovats folkomröstningar när det gäller en vidare utvidgning. Det är klart att just den meningen hör hemma i länder där man har den typen av åsikter. Den är emellertid inte införd som ett kriterium även om det möjligen återspeglar det förändrade synsätt som finns.

Anf. 107 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Jag tycker nog att toppmötet innebär ett steg framåt eftersom man tar upp en debatt om det öppna Europa i motsats till det slutna Europa, det protektionistiska, stängda Europa. Jag måste säga att det ibland är bra att vi inte har en Europadebatt när man ser hur den ser ut i vissa andra medlemsländer där det handlar om att stänga gränserna, hindra folk från att komma in, lägga upp tullar, göra visumreglerna krångligare och dyrare. Vi ska ibland vara lite tacksamma att vi inte har den typen av debatt i Sverige. I stället kan sju partier i en riksdag enas om synen på det öppna Europa. Jag tror alltså att toppmötet var bra eftersom det på sitt sätt sade att vi går tillbaka till själva grundidén med Europa. Det är ett öppnare Europa, inte ett Europa som bygger en stor mur kring sig skild från resten av världen.

Låt mig också understryka det som statsministern sade om det konstitutionella fördraget. Jag hade ju privilegiet att få vara med och formulera mandatet från riksdagen. Det var egentligen tre saker som sades. Det första är att vi måste ha beslutsformer som gör det möjligt att ha flera än de 27 länder som existerande fördrag medger. Dessutom har vi en ordning där man inte gör skillnad på små och stora länder. Till skillnad från FN, där man har ett stormaktsbestämmande, är alla länder i EU i den meningen principiellt lika värda.

Det andra är att fokusera på att få en bättre utrikes- och säkerhetspolitik.

Det tredje är det som vi diskuterat och som toppmötet också tog upp, nämligen att vi måste ha en större gemensam beslutskompetens vad gäller rättsliga och inrikes frågor samt migration. Jag tror att vi kommer att få ett mer slutet Europa om nationalstaterna håller kvar vid detta. Det blir ett slags tävlan om att stänga gränserna. Om grannländerna kniper åt sina gränser måste vi knipa åt våra för att inte få en stor ström som viker av åt vårt håll. Jag tror att det stora bekymret är att man på det sättet snarare får en konkurrens i negativ riktning. Därför är det viktigt att få gemensamma beslutsregler på det här området, med de standarder som flera av frågeställarna varit inne på.

Jag noterar också en detalj, men en viktig sådan, nämligen att man nu lättar upp en del visumregler. Det är ju ett område där EU kanske inte har det mest heroiska förflutna. Det är därför ett steg i rätt riktning.

Anf. 108 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag har flera gånger kunnat hänvisa till det ganska unika svenska läget att vi har en så bred uppslutning för utvidgningen som vi har i vårt parlament. Så ser det verkligen inte ut i andra europeiska stater.

Det som också är viktigt att komma ihåg när det gäller beskrivningarna är att, precis som jag sade till Carl B Hamilton, det finns meningar som är väldigt utvidgningsvänliga, och som det ofta är i sådana internationella texter finns det tre meningar för och en mot. Det gäller emellertid att se helheten och att se till att det inte kommer in några helstopp, något som helt hindrar processen.

En tidigare frågeställare sade att vi nog inte hört talas om Turkiet för sista gången. Jag instämmer fullkomligt i det. Det som många trodde skulle ske var att vi skulle gå mot ett totalt stopp i förhandlingarna med Turkiet, ett stopp som dessutom skulle villkoras av att varje förhandlingsöppning därefter skulle beslutas i Europeiska rådet, det vill säga medlemsländerna skulle ha möjlighet till inflytande.

Det blev dock inte slutsatsen. Slutsatsen blev i stället en begränsad frysning av öppnandet av vissa kapitel kopplat till den inre marknaden och med fortsatt möjlighet för kommissionen att säkerställa att när Cypernfrågan är möjlig att lösa kan man öppna förhandlingarna också i de delarna. Det är något helt annat än det vi som är utvidgningsvänliga trodde för några veckor eller för någon månad sedan skulle bli slutsatsen. I den delen har det alltså varit en framgång. Det är dessutom en adderad framgång då texterna så tydligt, även ideologiskt, underbygger den succé som utvidgningen varit för Europeiska unionen och att den därför ska fortsätta.

Anf. 109 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern under punkt 24 f i slutsatserna. Den gäller förverkligandet av det gemensamma europeiska asylsystemet.

Det sägs att det ska vara en preliminär utvärdering 2007 av första etappen och att utvecklingen av andra etappen kommer att åtföljas av ett förstärkt praktiskt samarbete i asylfrågor genom bland annat expertgrupper för asyl och ett nätverk för samarbete. Sedan sägs det: "Ett eventuellt inrättande av ett europeiskt stödkontor kommer också att undersökas."

Som det är formulerat ser det ut som en ny fråga. Jag undrar därför: Fördes det någon diskussion om vad detta kontor ska göra, var det i så fall ska placeras och kostnaderna för detsamma?

Anf. 110 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Nej, det fördes inga sådana diskussioner. Men givet min beskrivning att det är ett område där vi går mot ett gemensamt europeiskt asylsystem – och också skrivit in det – är vi under omvandling från en strikt nationalstatsprincip till att delvis få en gemenskapspolitik. Vi är många som efterfrågat det då det annars blir för stor skillnad mellan länder med öppna system och andra som är slutna, vilket är märkligt med tanke på en union som bygger på fri rörlighet.

Därför är det naturligt att utverka gemensamma svar, men exakt vad detta stödkontor – som är ett konstigt ord i sammanhanget – ska göra och hur resurserna för det ska anslås diskuterades inte. Förmodligen har det

huvudsakligen diskuterats i det särskilda råd som har ansvar för dessa frågor.

Anf. 111 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag kan förstå att det inte var uppe till diskussion, men jag tycker ändå, som ett observandum, att statsministern kunde ta med sig det. Det är lite oklart vad som menas, och det kan vara viktigt att följa upp det hela.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § (forts. från 10 §) Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik (forts. CU1)

Anf. 112 EVA SONIDSSON (s):

Herr talman! Nu ska vi ladda om lite grann. Det mesta av utskottsdebatten ägde ju rum på förmiddagen.

Det var glädjande att höra så många i alliansen tala om konsumenternas bästa. Alla vet i dag att det är komplicerat att vara konsument, inte minst med tanke på de val som vi konsumenter varje dag ställs inför. Vi ska själva välja elleverantör, telefonoperatör med mera för att få så bra avtal och villkor som möjligt. Det ställs krav på att vi är aktiva.

Alla konsumenter måste ha bra tillgång till korrekt och saklig information för att kunna göra aktiva val. Alla har inte tillgång till och förmåga att själva söka och tillgodogöra sig den information som behövs inför ett köp eller om man redan har gjort ett köp som man inte är nöjd med. Det är viktigt att vi för en aktiv konsumentpolitik där så många som möjligt får ta del av konsumentupplysning, och det måste ske via den kommunala konsumentvägledningen. Upplysningen måste finnas att få nära, gärna personlig kontakt så att konsumenten kan känna sig trygg.

Den förra regeringen tillsatte en särskild utredare våren 2006 med uppdrag att göra en översyn av den kommunala konsumentvägledningen och ge förslag på hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela Sverige. Genom ett regeringsbeslut den 16 november har bemyndigandet att tillkalla en utredare återkallats. Jag skulle vilja veta varför.

Utredarens uppdrag var att föreslå en modell för hur konsumentvägledning kan utvecklas för att uppnå en hög och mer likvärdig nivå i hela landet, där möjligheterna att utnyttja modern teknik för enskilda kommuners service ingår och hur detta ska finansieras. Utredaren skulle också lämna förslag på indikatorer för uppföljning av målen om en hög och likvärdig nivå i hela landet på den kommunala konsumentverksamheten och vem som ska ansvara för den uppföljningen, helt i enlighet med konsumentpolitikens mål och inriktning att få trygga konsumenter som handlar hållbart.

Jag har haft förmånen att få jobba som konsumentvägledare ett antal år och vet hur viktig den kommunala verksamheten är för den enskilda konsumenten. Många konsumenter vet inte vilka rättigheter de har och får därför inte den information de behöver om inte konsumentupplysningen finns nära konsumenten.

Undersökningar visar att efterfrågan på köpråd är större bland de resursstarka konsumenterna medan behovet av råd och stöd med anledning av uppkomna tvister är störst bland de resurssvaga. Komplicerade köpråd kräver ofta en personlig kontakt för att ge möjlighet att diskutera ärendet ingående för bästa möjliga resultat.

Jag ser med oro hur många kommuner inte prioriterar denna verksamhet och att människor inte kan vara konsumenter på lika villkor. Vi socialdemokrater anser att en kommunal konsumentverksamhet med hög kvalitet är en del av den allmänna välfärden. Kommunerna har olika förutsättningar och kan därför utveckla egna arbetsformer och egna lösningar som passar bäst. De kommunala konsumentvägledarna jobbar ofta med förebyggande arbete mot skolor, organisationer och den lokala handeln. Ett kontinuerligt förebyggande arbete är något som alla vinner på, såväl den enskilda konsumenten som samhället i stort.

Det har konstaterats i en utredning som gjordes 2004 på uppdrag av Jordbruksdepartementet att den kommunala konsumentvägledningen är samhällsekonomiskt lönsam. Jag ser med oro att många moderatstyrda kommuner lägger ned konsumentvägledarna. I Stockholm gjorde man stora nedskärningar bara för en månad sedan.

Jag har tidigare läst att Moderaterna vill lägga ned Konsumentverket bland annat och begränsa Konsumentverkets möjligheter att driva talan i domstol. Jag funderar lite grann på hur man resonerar i framtiden. Man har varit emot stöd till konsumentorganisationer och vill att stödet till ekologisk märkning och rättvisemärkning ska fasas ut. Gäller det fortfarande?

Högeralliansen har kommit överens om att alla nya lagar som berör företag ska granskas av ett nytt oberoende organ med representanter för näringslivet. Det är också saker som jag har läst och funderat på. Finns det fortfarande tankar på det i framtiden? Det skulle i så fall i praktiken innebära att Svenskt Näringsliv skulle få veto mot förslag som förbättrar konsumenternas ställning gentemot företagen. Det tycker inte jag är att se till konsumenternas bästa.

Jag tycker att det finns ett stort behov av kommunal konsumentvägledning ute i landet och hoppas att regeringen också ser behovet i framtiden så att vi får trygga konsumenter som handlar hållbart, som de konsumentpolitiska målen säger.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 5.

I detta anförande instämde Christina Oskarsson och Ameer Sachet (båda s).

Anf. 113 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Herr talman! Med tanke på tidsbristen ska jag inrikta mitt huvudanförande enbart på det som gäller studentbostäderna och den påverkan på dem som vi har diskuterat under förmiddagen.

Jag kommer själv från en studentstad, Lund, med 40 000 inskrivna studenter vid universitetet. Bostadsbristen i min stad, precis som i de flesta andra studentstäder, är stor. Både studenter och andra ungdomar drabbas, liksom de som inte är köpstarka. Kan detta motverkas med olika former av subventioner? Jag anser inte det. Det finns många feltänk i ett sådant resonemang.

Det första är att studenter per automatik skulle bo i studentbostäder. Av Lunds kommuns 40 000 studenter som är inskrivna vid universitetet bor bara hälften, alltså 20 000, i själva Lund. 20 000 bor i resten av Skåne, delar av Blekinge, Halland och Småland. Kommunikationerna och pendlingen blir alltså ytterst viktiga. Det tycker jag är positivt, precis som att regionerna blir allt viktigare. Kommungränserna är för de flesta ganska oviktiga.

Ett annat feltänk som har kommit fram under förmiddagen är att studenter skulle vara en homogen grupp. Men så är det faktiskt inte. Många studenter har till exempel familj, och naturligtvis är inte alla 18 år.

Av de 20 000 studenter som bor kvar inne i Lund bor knappt 8 000 i studentbostäder. Resten, ca 25 %, bor i bostadsrätter, i delade lägenheter, hos privata och kommunala värdar med mera.

Det är viktigt att konstatera att staten inte alltid riktar rätt om staten ger riktade subventioner. De senaste åren har nästan bara specialbostäder byggts – trapphusboende, ungdomslägenheter, studentlägenheter och för några år sedan seniorboenden och 55-plusboenden.

Detta är ett helt felaktigt resonemang för mig. Vad händer med den största gruppen, den icke-prioriterade, icke-studenter, icke-pensionärer? Vem värnar den stora grupp som inte ingår i nischen för specialriktade subventioner som man värnar om i den här debatten? Det är den största gruppen medborgare. Men kanske vill man ha alla medborgare kategoriserade.

Det viktigaste är att stimulera ett varierat boende, allt från små lägenheter till villor. Det ger en väl fungerande bostadsmarknad. Jag har märkt under de år jag har verkat inom bostadssektorn i Lunds kommun att det är just det allsidiga byggandet som gör att bostadsmarknaden fungerar.

Bostadskedjan är viktig. Tidningen Sydsvenskan visade i en artikel för några år sedan att det i den sista delen av kedjan var en ungdom som fick sin första egna lägenhet och i den första delen av kedjan var det barnfamiljen som skaffade det första radhuset. I nuläget sitter också många 40-talister fast i sina villor och flyttar inte ut. Man möjliggör inte en fungerande flyttkedja. Man vill mycket gärna, men man ser inte attraktionen i nuvarande bostadsmarknad.

Vad som driver upp byggkostnaderna är också en viktig fråga. Till exempel vid byggandet av skolor, dagis och bostäder i min region är det den minskade tillgången på arbetskraft inom byggsektorn och de stora byggfirmornas dominans som drivit upp kostnaderna. Brist på konkurrens alltså.

Statsrådet Mats Odell svarade på en fråga för några veckor sedan och konstaterade då att konkurrensen på marknaden måste bli bättre. Detta är ytterst viktigt.

Långsiktiga, förutsägbara villkor är också viktiga för att inte få den ryckighet i bostadsplaneringen som vi sett under stora delar av 1900-talet och som har präglat svensk bostadspolitik länge.

Sänkt fastighetsskatt för flerbostadshusen är bra för hyrorna. Flera bostäder ger kunden en marknad och en viktig valfrihet som innebär att man också kan säga nej till alltför höga hyror då det finns olika alternativ.

Herr talman! Det är en väl fungerande bostadsmarknad som ska lösa framtidens behov av bostäder, inte tillfälliga subventioner.

Anf. 114 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet bara för att jag vill protestera mot Christine Jönssons debatteknik att lägga ord i oppositionens mun som inte är relevanta. Hon påstår att vi skulle argumentera enbart för studenternas situation.

De som drabbas av förslagen till förändringar i bostadssubventionerna är ju de svaga grupperna i samhället. Till de svaga grupperna hör de som är betalningssvaga, och det är bland annat studenterna. Vi har pratat om ensamstående. Vi har pratat om äldre. Vi har pratat om hemlösa. Vi har alltså i första hand fokuserat på de grupper som är de stora förlorarna i det här förslaget. Det är inte så konstigt.

I och för sig har det också nämnts att det här handlar om en förmögenhetsomfördelning i mångmiljardklass, där de rika är vinnarna.

Visst har vi pratat om olika grupper i samhället. Jag vill bara lägga till rätta att jag skulle ha påstått att det uteslutande skulle handla om studenter. Jag har själv tagit exemplet från min högskola i Dalarna där situationen är densamma. En stor grupp är människor som inte flyttar till orten utan som bor i sina vanliga bostäder hemma. De bostäderna kommer också att öka i kostnad. Alla hyreslägenheter ökar i kostnad när räntesubventionerna försvinner, oavsett om de är byggda för studenter eller inte.

Det är viktigt att hålla reda på vilka som är vinnare och förlorare. Ni i alliansen borde kunna erkänna att åtminstone i det korta perspektivet finns många förlorare. Ni har inte redovisat hur de ska få kompensation, även om ni säger att det kommer förslag på sikt. Det skulle många, särskilt studenterna, gärna ha reda på. När kommer höjningarna av studiestöden som kan kompensera de hyreshöjningar vi ser framför oss?

Anf. 115 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Herr talman! Det viktigaste att konstatera är att det som blir ett bekymmer när staten subventionerar, som har skett under många år på 1900-talet, är att det blir en ryckighet, obalans, i bostadsmarknaden. Det innebär att det blir grupper som förlorar och som per automatik också måste kompenseras på sikt. Det är det som blir bekymret på bostadsmarknaden.

Man har sett att studenterna har stora problem i studentstäderna. Då har de fått riktade subventioner. Under tidigare år har det varit fråga om andra grupper, till exempel ungdomsgrupper. Då har de också subventionerats. Det är väl det som är feltänket. De riktade subventionerna gör att bostadsmarknaden blir ryckig. Det blir inte den stabilitet på marknaden som krävs. Det är där som min kritik ligger, inte bara att ni har pratat om enstaka grupper. Min kritik är att er politik har lett till en ryckighet och obalans i de flesta kommuner.

Anf. 116 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Varför skulle olika typer av riktade subventioner ha olika värden när det gäller att skapa sned balans i bostadsmarknaden? Jag har frågat alla representanter som har varit uppe hittills från alliansens sida – nej, jag missade kanske någon – om detta. Varför är det bättre att

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

lägga riktade subventioner i ett annat utgiftsområde än i utgiftsområde 18? På vilket sätt är det mindre ryckigt att subventioner av kategoriboende – i det här fallet inte studentboende, nu handlar det om att subventionera boende för äldre – läggs i utgiftsområde 9 i stället för 18? På vilket sätt skulle det vara mindre påverkande på en, som Christine Jönsson beskriver, ryckig bostadsmarknad?

Anf. 117 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Herr talman! Alla former av riktade subventioner till producentledet är inte bra. De får den ryckigheten.

Vårdboenden och äldreboenden är lite annorlunda eftersom de kan kopplas till en biståndsdel, ett behov, på ett annat sätt än till exempel riktade subventioner till studentgrupper eller ungdomsgrupper.

Totalt sett för att få en väl fungerande bostadsmarknad är det viktigt att ha en väl fungerande bostadskedja där det byggs alltifrån små lägenheter till villor och radhus. Då ges möjligheten till flyttkedjan och en väl fungerande bostadsmarknad.

Anf. 118 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Nu mot slutet av debatten finns det skäl att återknyta till det övergripande perspektivet. Nya moderaterna och de andra allianspartierna har gått till val med ambitionen att göra Sverige till ett ännu bättre land att leva i för alla. Utgångspunkten har varit, och är, att identifiera dagens samhällsproblem och att med det perspektivet söka framtidens lösningar för ett bättre och ännu mer välfungerande samhälle.

Denna ambition innefattar också en vilja och förmåga att genomföra förbättringar i ett antal olika avseenden. En del av den helheten är det som civilutskottet har att bereda, bland annat bostadspolitik.

Det finns därför återigen skäl att framhålla att syftet med den nya bostadspolitikens är att konkurrensen ska förbättras med långsiktigt stabila villkor för ägande och byggande av bostäder.

Med tanke på en del högstämmda uttalanden tidigare i debatten finns det när det gäller räntebidragssystemet anledning att påminna om att den tidigare socialdemokratiska regeringen i 2006 års ekonomiska vårproposition aviserade att inga nya räntebidrag skulle beviljas efter den 1 juli 2008, det vill säga ett och ett halvt år senare än vad den nya alliansregeringen och utskottsmajoriteten nu föreslår.

När förutsättningar ändras uppkommer det naturligtvis konsekvenser. Dessa kortsiktiga konsekvenser måste vägas mot det långsiktiga målet om stabilitet inom bostadssektorn. Att det inte är så dramatiskt som Carina Moberg och andra vill göra gällande kan möjligen illustreras av ett brev från ett fastighetsbolag som jag fick häromdagen. I brevet framkom det att de är, trots att både investerings- och stimulansbidrag upphör samt att räntebidraget successivt ska avvecklas, beredda att bygga hyreslägenheter. Sådana signaler har vi fått från olika håll i landet. Vi har ju också hört vad Andreas Norlén tidigare har berättat om förhållandena i Motala.

Påståenden om att räntebidragssystemets och andra snedvridande subventioners avskaffande skulle leda till att bostadsbyggandet skulle upphöra är inte trovärdiga, särskilt som det från bostadssektorn under lång tid har efterfrågats långsiktiga och stabila villkor. Den tidigare förda

bostadspolitiken är någonting som till och med enligt Egon Frid, Vänsterpartiet, haft en del övrigt att önska.

Herr talman! Ett flertal utredningar under en följd av år har visat på en rad problem med de statliga bostadssubventionerna. Trots detta har den tidigare socialdemokratiska regeringen under sitt tolvåriga maktinnehav inte förmått lägga fram en långsiktigt hållbar lösning för bostadssektorn. I stället för att ta itu med problemen i syfte att minska subventionsberoendet har en rad olika tillfälliga stöd införts. En illustration av ryckigheten i den socialdemokratiska bostadspolitiken är just det förhållandet att investeringsbidraget och investeringsstimulansen inte förlängts av den förra regeringen. När man hade möjlighet att besluta om en förlängning gjorde man inte det. Men nu menar man med enfaset att subventionerna ska förlängas. Naturligtvis måste långsiktigt stabila villkor vara att föredra framför sådan ryckighet.

När det gäller en del tidigare uttalanden i debatten om hyresrätter vill jag slutligen framhålla att alliansregeringen har som en del av politikens inriktning i budgetpropositionen uttalat att hyresrätten är central för en flexibel bostadsmarknad och en väl fungerande arbetsmarknad samt att hyresboendet också ska utvecklas i framtiden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 119 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Ni anklagar oss för att vi försöker skriva facit fyra år i förväg. Men hur kommer det sig att ni har tolkningsföreträdare på att skriva facit om hur politiken hade sett ut om det hade blivit en vänsterregering? Vad är det som säger att inte en vänsterregering skulle ha fortsatt med bostadssubventioner med långsiktig bostadsfinansiering? Vi får inte tolka den kommande politiken, men ni har facit på hur politiken hade sett ut om det hade varit en annan regering. Det är en märklig diskussion.

I ett tidigare anförande hörde vi att dessa 1 ½–2 miljarder gör varken till eller från utifrån att vi hade haft 36 miljarder i bostadsstöd förut. Hur kommer det sig då att ni tror att ett borttagande av bostadssubventionerna så påtagligt skulle öka konkurrensen på bostadsmarknaden i fråga om bostadsbyggandet att ni till och med kan upphäva alla oligopol som finns när det gäller producenterna inom bostadsbyggandet? Detta är ett märkligt resonemang. Jag tycker att det finns skäl att ni verkligen utvecklar era svar på dessa frågor.

Det är uppenbart att bostadssubventionerna har haft en effekt på hyresnivåerna. Och jag tycker att det är viktigt att än en gång slå fast att Vänsterpartiets utgångspunkt har varit att gynna hyresgästerna.

Anf. 120 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Till att börja med kan jag säga att facit är någonting som man får i efterhand. Där finns två alternativ. Det ena är om er politik hade sett likadan ut som vår, i varje fall efter den 1 juli 2008. Men det vet vi ju inte. Facit i övrigt har vi redan nu efter ett tolvårigt regeringsinnehav. Att det inte har fungerat har vi sett på många håll i landet.

När det gäller förutsättningarna i övrigt är villkoren lika för alla aktörer. Just ryckigheten är någonting som de som har producerat bostäder på en marknad har fått ta med i beräkningen. Det är kanske en av anled-

ningarna till att många bostadsföretag ändå direkt i dag och nu säger sig vara beredda att producera bostäder – även hyresrätter.

Anf. 121 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Facit hade med all säkerhet varit att vi skulle ha haft någon form av fortsatt bostadsfinansieringssystem, gärna med långsiktiga ekonomiska villkor, om vi hade haft en vänsterregering. Och dessa ambitioner fanns tydligt uttalade i vårpropositionen.

Sedan har vi också facit i form av att vi har haft ett ökat bostadsbyggande i landet. Förra året byggdes det 34 000 lägenheter i landet. Det har inte byggts så mycket på många år. Det är ett tecken på att bostadspolitiken var på rätt väg att vi genom olika typer av riktade investeringsstöd för byggande av ungdomsbostäder, studentbostäder och äldreboende lyckades öka bostadsbyggandet. Vi var på väg att få den konkurrenssituation på bostadsmarknaden i fråga om bostadsbyggandet som skulle gynna prisnivån. Också med hjälp av bostadsfinansiering och räntebidrag för att uppnå en ökad neutralitet skulle man få acceptabla hyresnivåer för människor som ska bo i dessa bostäder. Detta är ett påtagligt facit av att bostadspolitiken har varit och är på rätt väg.

Nu kommer alliansregeringen, med sin avsaknad av en bostadspolitik, tyvärr att bryta denna positiva trend. Ni visar själva i betänkandet att bostadsbyggandet kommer att minska under de kommande åren. Hur kommer detta att kunna öka konkurrensen och innebära en prispress?

Anf. 122 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Jag kan säga att Egon Frid och hans partikamrater haft tolv år på sig att ändra de system som jag ändå har uppfattat att det finns en ganska stor samstämmighet om inte har fungerat, åtminstone inte optimalt. Det sade du själv tidigare, nämligen att det har funnits mycket i övrigt att önska i fråga om bostadspolitiken. Då har man haft tiden på sig under dessa tolv år. Men det konstiga är att ambitionen inte verkar ha funnits förrän nu att göra de ändringar som man har haft tolv år på sig att göra.

När det gäller byggandet som sådant konstaterar jag bara att det i mitt område, Stockholms län, i vart fall inte har byggts så mycket bostäder som socialdemokratiska politiker och den tidigare regeringen har haft önskemål om. Det är ett faktum.

Exakt vad som kommer att ske på bostadsmarknaden får vi se. Men långsiktiga och stabila villkor kan aldrig vara en nackdel. Det är min uppfattning.

Anf. 123 CARINA MOBERG (s) replik:

Herr talman! Det kommer inte att byggas lägenheter i någon större utsträckning, Anti Avsan, när ni tar bort de statliga stöden. Det kommer inte heller att byggas bostadsrättslägenheter annat än i väldigt exklusiva lägen eller i sjönära lägen där en liten del av befolkningen kommer att ha råd att efterfråga dem. Det kommer inte att byggas några studentbostäder därför att studenterna inte kommer att ha råd att efterfråga dem eftersom de blir dyrare när ni tar bort det statliga stödet. Hyran kommer att stiga i det befintliga beståndet när man som fastighetsägare måste kompensera

för det borttagna räntebidraget. Om detta råder det inget tvivel. Och jag tror inte heller att några andra än möjligtvis du och jag är oense om detta.

Jag anser att det stöd som i dag gäller får betecknas som ett långsiktigt stöd. Det infördes 1993, och nu är vi framme vid 2007. Det anser jag vara långsiktigt. Ni avvecklar nu detta stöd och inför ingenting annat. Ni litar på att marknaden kommer att lösa dessa problem, det gör inte vi som befinner oss i opposition just nu.

Jag har en fråga till dig, Anti Avsan. Kommer det att byggas flera eller färre bostäder under denna mandatperiod än under den föregående mandatperioden?

Anti Avsan, du som har låtit dig bli vald till ordförande i Huddinges kommunala bostadsföretag Huge, kommer du att se till att Huge bygger bostäder för Huddinge kommuns invånare som de också har råd att efterfråga?

Anf. 124 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Jag kan börja med det sista. Den debatten hör kanske i första hand hemma i kommunfullmäktige i Huddinge. Jag har blivit beskyldd för att blanda ihop riksdagspolitiken med kommunalpolitiken, och det är precis det som jag tycker att du gör nu. Jag står inte här och ställer ut några löften om vad vi ska bygga och inte bygga inom ramen för det kommunala bostadsföretaget. Där verkar du ha missuppfattat rollen lite grann.

När det gäller frågan om huruvida det ska byggas mer eller mindre kan vi bara spekulera om. Vad ni tror är uppenbart. Min förhoppning är att det inte ska byggas färre bostäder utan att byggandet ska svara mot de behov som ska finnas.

Det brev som jag refererade till tidigare är ett brev som jag har fått i egenskap av politiker i Huddinge kommun där ett bolag säger: Vi är, trots att både investerings- och stimulansbidrag upphör samt att räntebidraget successivt ska avvecklas, beredda att bygga hyreslägenheter.

Detta gäller Huddinge kommun. Det inger förhoppningar för framtiden. Och villkoren blir lika för alla. Jag vill framhålla det igen. Det är inte oväsentligt.

Anf. 125 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Herr talman! Det känns mycket bra att som ny ledamot få göra debut i talarstolen och yrka bifall till ett förslag i en budgetproposition. Men eftersom det mesta redan är sagt i fråga om bostadsförsörjning och byggande kommer jag att uppehålla mig enbart vid konsumentpolitiken som också ingår i utgiftsområde 18.

Att vara konsument är i dag ett stort och vitt begrepp. Det kan handla om att köpa dagligvaror likaväl som tekniskt avancerade datorer och hushållsmaskiner. Det kan också handla om köp av tjänster, såväl finansiella som andra, till exempel resor eller elektricitet. Det kan också handla om köp gjorda i affär, på Internet, hos mäklare eller hos förmedlare eller köp på postorder. Att konsumera har blivit en naturlig del i en modern livsstil.

Herr talman! Konsumenternas ställning i Sverige är mycket stark, och konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla. Inom näringslivet har så kallade egenåtgärder skapats. För att få nöjda kunder har

företagen alltså själva utformat konsumentrådgivning och stöd. Några exempel är Konsumenternas försäkringsbyrå och den som har tillkommit i höstas, Konsumenternas tele- och Internetbyrå. Många branscher har fortlöpande utvecklat denna rådgivning för att få nöjda kunder.

Lagstiftningen inom konsumentområdet är stark i Sverige. Flera statliga organ har inrättats de senaste årtiondena. Inom EU har konsumentpolitiken verkligen tydliggjorts, då detta har blivit ett självständigt politikområde. Det pågår ett omfattande lagstiftningsarbete, och det kommer regelbundet direktiv från Bryssel.

Jag kan lugna Eva Sonidsson och andra när det gäller Konsumentverket. Det kommer inte på något sätt att läggas ned – tvärtom. I regeringens förslag höjer man nivån på anslaget bland annat med anledning av den skuldsaneringslag som träder i kraft. Där ska då Konsumentverket ha en stödjande och vägledande roll när det gäller det som ska ske i kommunerna, som de ska ansvara för.

Sedan gäller det konsumentrådgivning i kommunerna. Det är en frivillig uppgift i dag. Därför kan verksamheten variera mellan olika kommuner, men det finns någon form av kommunal konsumentvägledning i 260 av landets 290 kommuner, som redan har nämnts här.

Nu föreslår både Socialdemokraterna och Vänstern att man ska göra kommunal konsumentrådgivning obligatorisk, att varje kommun ska vara skyldig att tillhandahålla konsumentvägledare. Detta är något märkligt.

Herr talman! Under tolv år av styre och utredningar hade den gamla regeringen möjligheten att göra just det som nu föreslås, alltså att göra kommunal konsumentrådgivning obligatorisk, så som också den konsumentpolitiska kommittén föreslog för ett antal år sedan. Men den socialdemokratiska regeringen och utskottet konstaterade *då* att detta förslag innebar en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, och endast mycket goda skäl skulle övervägas för detta. Och i ett beslut i fjol i kammaren följde riksdagen ett enigt lagutskott och avtog en motion om obligatorisk kommunal konsumentrådgivning.

I våras föreslog dock den gamla regeringen att man skulle tillkalla en särskild utredare för en översyn av den kommunala konsumentvägledningen. Den 16 november beslöt nuvarande regering att återkalla detta beslut. Det blir ingen utredning.

Man kan ha olika syn på hur konsumenternas makt kan stärkas. Men konsumentpolitik får aldrig bli en förmyndarpolitik som riskerar att passivisera människors eget ansvarstagande. På en väl fungerande marknad finns både nöjda kunder och nöjda leverantörer.

I dag sker mer och mer av inköpen som görs via Internet. Man söker aktivt bra produkter till bra priser. Konkurrensen skapar därmed en god marknad. På Internet får man också bra konsumentvägledning. Man kan även direkt få kontakt med sina leverantörer. Det behövs inte alltid en fysisk person för god rådgivning.

Konsumentvägledning kan alltså ordnas på olika sätt. Hur och om detta ska vara anordnat av kommunerna ankommer inte på riksdagen att uttala sig om. Utskottet är alltså inte berett att frånga tidigare ställningstagande vad gäller kommunal konsumentvägledning.

Herr talman! Som tidigare sagts yrkar jag bifall till förslaget i dess helhet i utskottets betänkande och avslag på reservationerna. (Applåder)

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Meddelande om inställd votering

Anf. 126 TALMANNEN:

Jag vill meddela att voteringen kl. 15.00 är inställd. Votering i detta ärende äger rum i morgon kl. 16.00.

Anf. 127 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Katarina Brännström talar så väl om konsumenternas inflytande, om konsumentmakt och om att det är viktigt att det finns en väl fungerande organisation och struktur för att konsumenter ska kunna skaffa sig information och så vidare. Därför tänkte jag passa på att se om jag kan få ett svar av Katarina Brännström på en fråga som jag har ställt till många företrädare för maktalliansens underlag här i kammaren.

Det är ett faktum att det ligger ett förslag i en motion från Vänsterpartiet om att med en mindre summa, 3 miljoner kronor som finansiering, stödja en organisation som heter Kilen. Det är en konsumentorganisation för människor som på olika sätt har misslyckats med att få det stöd och den hjälp som de behöver från sjukvården. De har då hittat en organisation. Man har byggt upp en organisation för att samla kunskap om biverkningar från läkemedel.

Det här är en verksamhet som har drygt 30 år på nacken, och det är en organisation som har ett mycket stort stöd internationellt. Världshälsoorganisationen har i samarbete med Kilen arbetat med att utveckla liknande rapporteringssystem och konsultsystem för människor som har problem med biverkningar och även beroende av läkemedel.

Det här är en verksamhet som regeringen, alltså den nya maktkonstellationen, kastar i sjön utan att på något sätt ta hand om den kunskap som är upparbetad.

Det här är precis det som Katarina Brännström pratar om. Det handlar om att konsumenter själva, genom att vara aktiva i konsumentorganisationer, kan bygga upp kompetens som konsumentgruppen som sådan kan ha nytta av i ett längre perspektiv.

Jag har inte fått någon som helst förklaring. Hur kan det komma sig att regeringen väljer att kasta bort så mycket kunskap när problemet faktiskt växer? Kan Katarina Brännström ge mig en förklaring till att man inte tar vara på den här kunskapen?

Anf. 128 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag känner personligen inte till exakt detta med Kilen. Men man kan ju konstatera att det tidigare har utgått statliga bidrag till den här verksamheten. Tidigare i höst, i den här kammaren, har statsrådet

Hägglund redovisat den syn som man har på läkemedelsinformation. Det hänvisas då till att mycket av detta sker inom hälso- och sjukvården och framför allt inom det särskilda läkemedelsverk som vi faktiskt har.

Jag tror därför att skyddet för konsumenterna kan vara väl tillgodosett på annat sätt än genom att man inför detta i Konsumentverkets verksamhet.

Anf. 129 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är väl just det faktum att sjukvården inte har klarat av det här problemet som gör att den här verksamheten över huvud taget finns. Det visar sig ju också, när det gäller den rapportering, den organisation och den struktur som Läkemedelsverket har lagt upp tillsammans med sjukvården för att samla in kunskap, att man ligger ungefär tio år efter konsumenternas egen kunskap.

Det är väldigt tråkigt att så många patienter ska behöva lida så länge på grund av att man vägrar att lyssna på konsumenterna och att man inte stöder en sådan organisation som ju har fått ett mycket högt erkännande internationellt. Jag tycker att det är beklagligt. Jag har svårt att förstå det.

Det som vår socialminister har sagt handlar egentligen bara om själva informationsbiten. Och de 5 miljoner som ni lägger i budgeten för att fortsätta med den informationsverksamheten – de 5 miljonerna har ju tidigare funnits hos Läkemedelsverket för information – har ju hittills inte gett någonting som är ett komplement.

Jag har ingen vetenskaplig grund för det här – jag kan bara föreställa mig. Och jag tycker att det för en företrädare för ett borgerligt parti borde vara väldigt enkelt att ta till sig det här synsättet. Jag tror nämligen att många människor har en rädsla för att vända sig till myndigheter, särskilt om de har haft stora svårigheter med myndigheterna tidigare. Då tilltar rädslan. Då har just de här folkrörelserna av olika slag, vare sig det är konsumentrörelser eller andra rörelser, en viktig roll att spela. De kan vara ett alternativ. Det privata alternativet, skulle man kunna säga, även om det till viss del finansieras över offentliga budgetar. Det gör ju oftast idéburna organisationer. Idrottsrörelser och så vidare får ju oftast stöd från staten eller kommuner eller landsting.

Det här gör ju också att den här verksamheten ligger inom en sfär som generellt, i den borgerliga retoriken, alltid får stöd. Men när det kommer till konkret verkstad slänger ni den ändå i sjön. Det är 30 000 människor som drabbas av detta. De undrar fortfarande varför.

Anf. 130 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är klart att man kan påstå att någonting slängs i sjön bara för att man gör en förändring.

När vi nu har ett särskilt läkemedelsverk borde självklart den information, den kunskap, det arbete och vad det nu kan vara som sker på det här området vara knutet till Läkemedelsverket i högre grad än till ett konsumentverk. Jag tror att den kunskap som kan komma fram ur det är betydligt viktigare för de konsumenterna att ha med sig. Jag tror inte att man ska spela så mycket på rädsla i det här fallet som Jan Lindholm gör.

Sedan talas det om en folkrörelse. Ja, det har vi inom många områden. Det finns säkert en stor kunskap hos många patienter, men det måste ändå vara så att det särskilda läkemedelsverk som finns har det största

ansvaret och också den största kunskapen. Jag är helt övertygad om att den nya regeringen kommer att se till att så också kommer att ske, så att konsumenterna kan vara trygga när det gäller just den verksamhet som Kilen har fram till årsskiftet.

Anf. 131 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Det gläder mig, Katarina, att vi nog i stort sett är överens om konsumentpolitiken. Vi har inte heller förespråkats och ställt oss bakom den motion som skulle innebära en obligatorisk konsumentvägledning, inte i dagsläget. Men det oroar mig när jag ser på den utveckling som är, att man lägger ned konsumentvägledning i en del kommuner, framför allt moderatledda kommuner. Det ser jag med oro på för framför allt de grupper i samhället som inte har förmågan att söka egen information.

Anf. 132 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! När det gäller att lägga ned är det hittills 260 kommuner av 290, en stor majoritet, som faktiskt har en konsumentvägledning. I den nya moderna tid vi lever i dag finns det så mycket teknik att det inte alltid behöver vara en fysisk person som finns på plats för att ge den rådgivning människor kan efterfråga. Jag tror att det är väldigt viktigt att man i skolor, på olika informationskontor, bibliotek och annat lär människor hur man själv kan söka den hjälp som finns att få, till exempel på Internet. Man får bättre kunskap många gånger genom att söka upp den på alla de områden som finns inom de branscher där man själv har tagit ansvaret att ha konsumentbyråer av olika slag. Jag tror inte att man behöver vara orolig. Jag tror att dagens och framför allt framtidens konsumenter är ganska medvetna. De söker både varor och den rådgivning de behöver på ett eget sätt. Jag tror att de kommuner som lägger ned – några har gjort det – kommer att klara den verksamheten i alla fall.

Anf. 133 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas det. Alla klarar inte av tekniken. Det är den grupp människor som inte klarar av att själva söka på Internet som jag är lite orolig för. De kanske inte har egen dator hemma. Ute i skolorna är det faktiskt konsumentvägledarna ute i kommunerna som ofta sköter informationen, hjälper eleverna och har mycket förebyggande arbete, just för att de ska slippa hamna i besvärliga situationer. Jag är alltså lite orolig för den gruppen människor. Men jag hoppas att mina farhågor inte är sanna, att du inte tror att man kommer att lägga ned flera av de kommunala konsumentvägledarna, för de är viktiga.

Anf. 134 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Eva Sonidsson behöver vara så orolig. Det finns många människor vi kan vara oroliga för i det samhälle vi lever i, men att allting ska göras till en kommunal angelägenhet tror jag inte är framtiden. Vi måste lära människor kunskaps- och informationsutbyte på många områden. Jag tror att det när det gäller just konsumentpolitiken finns fullvärdiga alternativ att få. Man behöver inte alltid ha en kommunal rådgivare eller vägledning.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentspolitik*

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

För de allra svagaste grupperna har vi den nya lagen för skuldsanering och rådgivning kring den dåliga ekonomi som familjer kan drabbas av. När det gäller ren konsumentrådgivning finns det information att få på många sätt. Jag tycker inte att detta är en kommunal angelägenhet. Det har inte heller regeringen tyckt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

13 § Socialförsäkringsområdet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU1
Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop. 2006/07:1 delvis och framst. 2006/07:RRS8).

Utgiftsområde 12

Anf. 135 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Jag och Socialdemokraterna vill att Sverige ska vara världens bästa land att växa upp i. Det förpliktar och förutsätter en politik där barnen sätts i främsta rummet. För oss socialdemokrater är barn- och familjepolitiken ett av välfärdssamhällets kärnområden och en investering för framtiden.

Utifrån våra principer om generell välfärd och solidarisk utjämning har vi utvecklat och förbättrat barns och familjers livsvillkor i Sverige. De senaste åren har den tidigare socialdemokratiska regeringen gjort stora satsningar på barnen och deras familjer. Föräldraförsäkringen har förlängts. Lägsta nivån har höjts, och taket har höjts så att nästan alla får ut 80 % av sin inkomst när de är föräldralediga.

Sedan 1994 har föräldraförsäkringen och garantidagarna förlängts med sammanlagt tre månader till 16 månader totalt. Vi har förbättrat bostadsbidraget, höjt underhållsstödet och infört ett barn tillägg i studiemedelssystemet. Ett umgängesbidrag har införts för att underlätta för de mest ekonomiskt utsatta föräldrarna att ha barnen tidvis boende hos sig. Dessutom har maxtaxan i barnomsorgen bidragit till att avsevärt förbättra barnfamiljernas ekonomi.

Fri sjukvård för barn och ungdomar har införts i samtliga socialdemokratiskt styrda landsting. Barn från fyra år har fått rätt till allmän och avgiftsfri förskola. Även barn till arbetslösa och föräldralediga har den rätten.

Vi sätter barnen främst. Socialdemokraternas alternativ innehåller en fortsatt utveckling av barn- och familjepolitiken som utgår från barnens behov. Trygga familjer ger tryggare barn.

Barnens tillgång till båda sina föräldrar ökar också om det finns ekonomiska förutsättningar för såväl pappor som mammor att vara föräldralediga eller hemma för att vårda sitt sjuka barn. Ett jämställt föräldraskap blir på så vis något som både barnen och de vuxna vinner på.

Herr talman! Mycket forskning styrker sambandet mellan trygghet och generell välfärd. En rapport med internationella jämförelser som EU-kommissionen har tagit fram visar att länder som har en välfärd som omfattar alla, inte bara några, har lägst andel barn som lever i ekonomisk utsatthet. När man känner att hjälpen finns när man behöver den är man också villig att bidra till de gemensamma försäkringarna.

Enligt den globala organisationen Save the Children toppar Sverige listan på länder där det är bäst att vara mamma. I studien som omfattar 110 länder jämför man mammornas situation på ett antal punkter, allt från hälsa till utbildningsgrad. Mammornas möjligheter avgör i sin tur situationen för barnen.

Men uppenbarligen har den borgerliga regeringen inte nåtts av de beskederna. Det första man gör när man tillträder är i stället att sänka ersättningsnivåer och minska legitimiteten i försäkringen genom att sänka taket för personer med tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Jag kan faktiskt inte hitta några förslag på barn- och familjepolitikens område som ökar jämställdheten eller som förbättrar förutsättningarna att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete, snarare tvärtom.

Regeringen planerar ju en familjepolitisk reform som bland annat ska innehålla ett vårdnadsbidrag och en jämställdhetsbonus. Den tänkta familjepolitiska reformen måste ses mot bakgrund av de försämringar som regeringen nu gör i föräldraförsäkringen. Den måste också ses mot bakgrund av de andra förslag som regeringen har på sin dagordning.

Jag ska ge några exempel, så kan ni bedöma själva: subventionerade städtjänster, skattesänkningar för förmögna men inte för föräldralediga, sjuka eller arbetslösa. Jag kan inte tyda regeringens förslag på annat sätt än att det betyder en rejäl tillbakagång för den moderna familjepolitik som vi har utvecklat i Sverige. Om du har små barn eller om du har drabbats av olycka eller mist jobbet får du skylla dig själv. Avsaknad av åtgärder för omställning i arbetslivet, neddragningar i vuxenutbildningen och i arbetsmarknadspolitiska insatser – listan är evighetslång. Det sammantaget kommer kraftigt att försämra möjligheterna för många barnfamiljer.

Förslagen slår kraftigast mot människor som redan i dag har det tufft och kämpar för att få vardagen att gå ihop. De som gynnas är förmögna och friska med välavlönade jobb, samma grupp som har råd med städtjänster i hemmet eller att en av makarna avstår från arbete för att få vårdnadsbidrag.

I början av 1990-talet var jag ensamstående mamma och jobbade som vårdbiträde i hemtjänsten. Då var det också aktuellt med vårdnadsbidrag, men inte hade jag som ensamstående mamma råd att ta del av det.

I dag är jag mormor, och min dotter är just nu hemma och är föräldraledig. Varken min dotter eller hennes sambo har speciellt välbetalda jobb, vilket innebär att det är omöjligt för någon av dem att stanna hemma med vårdnadsbidrag. Dessutom riskerar min dotter att hamna i arbetslöshet. På vilket sätt gynnas hon av alliansens politik?

Nej, den som hoppas att vårdnadsbidraget ska rädda lågavlönade, deltidarbetande kvinnor och ensamstående från att drabbas alltför hårt av den borgerliga nedmonteringen i våra trygghetsförsäkringar hoppas nog förgäves.

Vi socialdemokrater står för en helt annan politik. Därför säger vi självklart nej till regeringens förslag om sänkt inkomsttak för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning samt förslaget om ny beräkningsgrund för den sjukpenninggrundande inkomsten. Det ger vi också uttryck för i vårt särskilda yttrande, som jag givetvis står bakom. Vi värnar en familjepolitik som bygger på generell välfärd, barnets bästa och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Föräldraförsäkringen syftar just till att ge båda föräldrarna möjlighet att förena förvärvsarbete eller studier med föräldraskap. Vi vill fortsätta att utveckla och modernisera föräldraförsäkringen.

På utgiftsområde 12 som vi nu debatterar har vi socialdemokrater tre reservationer, som jag yrkar bifall till.

Reservation 35 har vi gemensamt med Miljöpartiet. Den handlar om delat barnbidrag. För separerade föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn finns det i dag en möjlighet att dela barnbidraget. Detta förutsätter dock att modern godkänner delningen. Det här anser vi vara i högsta grad orättvist mot den andre föräldern. Har man delad vårdnad om ett barn har också båda föräldrarna kostnader för barnets boende, mat, kläder och andra behov. Då ska det också vara naturligt att barnbidraget delas lika mellan föräldrarna. Därför vill vi att man fastställer delning av barnbidraget när man fastställer delad vårdnad om ett barn.

I reservation 37 vill vi i motsats till regeringen bygga vidare på de reformer som bidrar till mer jämställda förutsättningar för kvinnor och män.

I reservation 39, som vi har tillsammans med Vänsterpartiet, vill vi slutligen att båda vårdnadshavarna ska få möjlighet att vårda barnet efter födseln. Mannens tid med sitt nyfödda barn skulle därmed öka, vilket skapar viktiga förutsättningar för en tidig och djup relation till barnet. Samtidigt tillgodoser det barnets stora omsorgsbehov i början.

Dessa förslag säger majoriteten i kammaren på mer eller mindre oklara grunder tyvärr nej till – fast det är förstås aldrig för sent att ändra sig om viljan finns.

Vi socialdemokrater värnar en familjepolitik som bygger på generell välfärd, barnets bästa och jämställdhet mellan kvinnor och män. Jag önskar, så här i juletid, att den nya majoriteten här i riksdagen kunde göra detsamma.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Tomas Eneroth, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 136 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag hade egentligen tänkt inleda mitt anförande med en lite annan ingång, och jag ska återkomma till den. Efter Helena Frisks anförande måste jag dock börja med en liten kommentar i marginalen. Det är fascinerande hur mycket den socialdemokratiska regeringen har åstadkommit genom åren. Det var ju så det beskrevs, och så radades reformerna upp. Den som vill göra en historisk exposé över utvecklingen de senaste åren på barnpolitikens område gör nog rätt i att granska källorna en del. Då kan man nämligen notera att på punkt efter punkt i det som Helena Frisk just räknade upp har förslagen kommit från Vänster-

partiet. Flera gånger har Socialdemokraterna i kammaren röstat ned dem för att året efter ansluta sig till dem. Ni är välkomna att ansluta er till Vänsterns politik, men låtsas inte att den är er egen!

Mycket mer allvarligt, herr talman, är att familjefundamentalismen är på väg tillbaka i det här landet. Det är allvarligt, för vi vet vad familjefundamentalism tidigare i historien har inneburit. Det har handlat om att man vill undvika att tala om det som sker inom hemmets fyra väggar. Man vill sopa under mattan allvarliga samhällsproblem som ojämställdhet, våld mot kvinnor och problem i en mängd andra avseenden. Man vill se familjen som den enda viktiga beståndsdel i byggandet av samhället. Har man den utgångspunkten bygger man också ett samhälle av konservatism och av gamla traditioner som egentligen inte har något större värde i ett modernt samhälle.

Man behöver inte ens bifalla den motion av Alf Svensson och Mikael Oscarsson som behandlas i dagens betänkande om att äktenskapet som samlevnadsform ska stödjas. Det är nämligen ändå ungefär så politiken är utformad.

Det är klart att detta är allvarligt, för det ger också en mängd effekter. Flera barn kommer att tvingas leva fattiga. Riskerna är stora att vi i framtiden kommer att få se ett ökat hemlighållande av det som rör de nära relationerna. Dessa ska nämligen avpolitiserats på något vis. Det här är allvarligt, för det är steg tillbaka – steg tillbaka mot ett samhälle som många av oss har kämpat länge för att vi ska göra någonting åt och komma ur.

Kärnfamiljen som norm för hela samhällsbygget måste nu överges. Det ser ju inte ut så. Det är inte mamma, pappa och två tre barn som är modellen i det Sverige vi i dag lever i. Man kan önska, som många kristdemokrater och säkert också en och annan minister längre ned på talarlistan gör, att vi skulle kunna komma tillbaka till detta samhällssystem, men det är inte möjligt.

I stället måste vi nu gå vidare. Vi måste därför i dag tydligt och klart från Vänsterns sida redovisa att vi naturligtvis avvisar de försämringar som regeringen vill genomföra.

Vi vill göra egna förbättringar och reformer. Vi vill att det här området – politikområdet, som det av någon anledning heter här i riksdagen – byter namn till ekonomisk barnpolitik för att visa att det inte är familjer vi talar om utan barn och deras villkor. Här möts vi av samma oförstående argumentation som vi har mötts av från socialdemokratiska regeringar tidigare. Man verkar inte vilja förstå att det är en ny familjeform, eller många nya former av samboende, som råder i det här landet.

Vi vill också att man tar fram en handlingsplan för stöd till de barn som lever med ensamstående föräldrar. Där måste ingå ett förbättrat underhållsstöd. Vi vill, som ett tips till Socialdemokraterna inför kommande motionsförslag och liknande, både indexera och höja underhållsstödet ytterligare, och vi lägger i vår budgetmotion fram förslag för att lyckas med detta. Där måste också bostadsbidraget ingå.

Vi måste garantera att de barn som lever i familjer som tar emot försörjningsstöd, socialbidrag, också alltid kan få ta del av barnbidragshöjningen. Det låter annorlunda när man lyssnar på alliansens företrädare nuförtiden. Det är synd, för varför ska fattiga barn inte ha rätt till höjningarna av barnbidraget?

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Vi vill också att man tillför politikområdet ett nytt mål, nämligen att politikområdet ska bidra till ökad jämställdhet. Vore det så dåligt? Nej, inte ens majoriteten säger att det vore dåligt. Man säger till och med: Det är bra! Så ska politiken verka. Därför behöver vi inte skriva det. Men om vi är överens om att politiken ska bidra till ökad jämställdhet, varför inte också skriva in det? Om det enda problemet är att detta är ett förslag från Vänsterpartiet välkomnar jag er att återkomma med förslaget själva nästkommande gång ni får chansen.

En av de viktigare punkterna i betänkandet på detta område är kraven på en individualiserad föräldraförsäkring. Varför är det viktigt? Först och främst är det en principiell fråga. Det finns inga andra förmåner inom socialförsäkringssystemet som kan överlåtas till en av föräldrarna. De är individuella. Man kan inte överlåta sin sjukpenning till någon annan. Varför ska man göra det med föräldrapenningen?

Enda skälet till att den här försäkringen är uppbyggd på det sättet är att samhället och den politiska majoriteten, i det här fallet bestående av samtliga andra partier, fortfarande anser att kvinnor är föräldraansvariga. Män har barn som fritidssysselsättning. Hur ska det annars tolkas att man inte är beredd att med politiska medel göra något som verkligen skulle förändra situationen?

Den modell som finns i dag innebär att kvinnors pensioner, karriärmöjligheter, anställningsmöjligheter och anställningstrygghet försämras i jämförelse med mäns därför att det är kvinnor som tar ut den avgörande delen av föräldraförsäkringen. Någon kan påstå att det är frivilligt. Men ärligt talat är frivillighet inte så enkelt som att det bara handlar om att säga: Gör si eller så! Det handlar också om bygga de samhällsmodeller som gör valen enkla eller svåra. Vi har föreslagit en individualisering.

Helena Frisk måste jag återkomma till en gång till. Hon hittar ju inte några förslag som ökar jämställdheten. Jag tror att hon avsåg alliansens majoritetstexter. Men här kommer det verkliga förslag som faktiskt skulle öka jämställdheten. Det avvisar dock samtliga andra partier.

Med vilka argument gör man det? Inte minst är det intressant att titta på de argument man använder och själv föreslår.

Jag citerar ur Socialdemokraternas reservation på den här punkten: ”En utveckling av föräldraförsäkringen skulle vara en av de effektivaste åtgärderna för att skapa jämställda villkor i såväl arbets- som samhällsliv. Mot bakgrund av ovanstående vill vi gå vidare och utveckla fler förslag baserade på Föräldraförsäkringsutredningen.”

Vad betyder det – att ni inte ens ansåg att ni hade pengar i er egen budget för att föreslå något i den riktningen? Vi vill gå vidare. Kom igen nu! Våga lite mer än ni just nu vågar och anslut er till vad som skulle kunna vara ett förslag som faktiskt i grunden förändrar maktförhållandena mellan könen! Det finns till och med en och annan folkpartist som har begripit detta, och en och annan socialdemokrat har motionerat om det i anslutning till detta betänkande.

Också när det gäller Miljöpartiet är det lite oklart. Antingen vill man genomföra informationskampanjer eller också vill man utvärdera de informationskampanjer som genomförts för att se om de har fått avsett resultat. Det kan vi redan nu säga att de inte har fått, för något jämnt uttag av föräldraförsäkringen har vi ännu inte sett – inte ens någon stor skillnad under de senaste åren.

Mina vänner! Det är klart att situationen är allvarlig därför att också att inte göra någonting är ett stort problem för jämställdheten.

Vi är helt övertygade om att vi i ett kommande samarbete mellan de partier som nu närmast har räknats upp kommer att kunna övertyga med goda argument.

Det enda som alliansen än så länge har pratat om, och dessutom lite löst, är en jämställdhetsbonus – som om man skulle behöva fjäska för män för att de ska stanna hemma, som om det inte är en rättvisefråga och som att det inte är ett självklart ansvar för varje man som är kapabel att sätta barn till världen att också ta hand om dem på samma villkor som kvinnan.

Med detta vill jag säga att jag står bakom samtliga reservationer men yrkar bifall endast till reservation 38 under punkt 46.

Jag ska ägna den sista lilla stunden åt att säga några ord om det som brukar kallas för fusk. Det är klart att ingen tycker att man får fuska. Man kan ställa sig här i riksdagens kammare eller i vilken sal som helst och säga: Alla som tycker att man får fuska räcker upp handen. Ingen kommer att göra det.

Det vi nu får höra från alliansens sida är att man tänker spara hundratal miljoner på att minska fusket – 500 miljoner inom det här området. ½ miljard ska man spara därför att det fuskas så enormt mycket ute i samhället. Men har man lyckats med de fuskjägare som hittills har anställts? Nej, de har inte ens dragit in tillräckligt för att det ska räcka till att betala deras egna löner.

Nej, det här fuskjagandet handlar egentligen om någonting annat. Det handlar om att använda det faktum att en del påstår fuska till att ifrågasätta de generella modellerna som helhet och till att misstänkliggöra dem som är utsatta och som behöver använda sina försäkringar. Därför avvisar vi de satsningarna, och därför lägger vi själva fram förslag både på detta område och på en mängd andra områden – förslag som i stället stärker den generella välfärden, som ger rätten till arbete, bostad och utbildning och som också inom området ekonomisk barnpolitik stärker barns situation i samhället.

Anf. 137 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiets förslag till budgetramar för utgiftsområde 12 ligger ca 1,3 miljarder högre än regeringens förslag. Men eftersom riksdagens majoritet har fastställt ramarna på en lägre nivå kan jag inte yrka bifall till vårt förslag, så det presenteras i betänkandet i form av ett särskilt yttrande. I mitt anförande kommer jag ändå att redovisa några av de förslag i förhållande till regeringens budget som vi har lagt fram.

Miljöpartiet står självklart bakom samtliga reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 35.

Ekonomisk trygghet för familjer och barn påverkar flera av målområdena i den nationella folkhälsopolitik som denna riksdag i denna kammar har antagit.

Målområde 2 gäller ekonomisk och social trygghet. Målområde 3 gäller trygga och goda uppväxtvillkor. Dessa mål tycks den nya regeringen ha förpassat till byråådan eftersom man nu väljer att utöka otryggheten för många sjuka och förtidspensionerade. Den sänkta sjukpenninggrun-

dande inkomsten påverkar även den ersättning man får genom föräldraförsäkringen – helt stick i stäv med folkhälsomålen om trygghet.

Miljöpartiet anser att en satsning på eller helt enkelt en investering i trygga och goda uppväxtvillkor för barnen är en investering som ger mångfald igen. Det är att främja livskvalitet. Barnens bästa ska hela tiden finnas med i det politiska beslutsfattandet.

Miljöpartiet har länge drivit kravet att föräldraförsäkringen ska förlängas från dagens 16 månader till 18 månader. Vi anser också att det ska vara möjligt för föräldrarna att under en av dessa månader samtidigt ha föräldraledighet. Som ett första viktigt steg vill vi förlänga den här föräldraförsäkringen med en månad, att gälla från år 2007.

Kalle Larsson behöver nog läsa på lite grann. Han valde att läsa upp bara en del av *en* motion som Miljöpartiet har väckt. Miljöpartiet vill ju bygga ut föräldraförsäkringen och tredela denna. Det är *ett* steg på vägen.

Tid är den stora bristvaran i dagens samhälle. Är det något som föräldrar med små barn behöver så är det just tid. Vi har nu en högre materiell standard än någonsin. Men samtidigt blir stressen allt större. Många föräldrar har svårt att få tidspusslet att gå ihop.

Vi vill förbättra möjligheten för flera föräldrar att utnyttja den lagstiftning som redan finns och minska sin arbetstid till 75 % men som används av alltför få.

Miljöpartiet har därför utformat ett förslag om hur föräldrar med små barn ska kunna få ersättning om de arbetar deltid. Ersättningen ska utgöra en särskild föräldraförsäkring för föräldrar med barn under tre år och utgå med 1 500 kr i månaden. Dessa pengar ska beskattas, och de utgör pensionsgrundande inkomst.

Den särskilda föräldraförsäkringen ska kunna utnyttjas från månaden efter det att barnet fyllt ett år och till och med den månad barnet fyllt tre år. Båda föräldrarna ska kunna utnyttja försäkringen samtidigt, vilket ökar möjligheterna för båda att gå ned i arbetstid. Försäkringen ska utgå till dem som sänker sin arbetstid så att de jobbar högst 75 % av normalarbetstid – för närvarande högst 30 timmar per arbetsvecka.

Flera familjer har redan i dag valt att en av föräldrarna jobbar deltid när barnen är små. Oftast är det kvinnor. Det är ekonomiskt och jämställdhetsmässigt olönsamt både i det korta och i det långa perspektivet eftersom såväl inkomsten i dag som pensionen i framtiden blir lägre och inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor bibehålls. Därför är detta också en jämställdhetsfråga.

Meningen med vårt förslag är givetvis att både kvinnor och män ska gå ned i arbetstid – tidvis samtidigt, tidvis var och en för sig. Det ska inte gå att ”överföra” ersättningen från den ena föräldern till den andra så att kvinnan går ned i arbetstid och mannen stannar på jobbet, utan ersättningen är personlig. Var och en av föräldrarna får en individuell möjlighet till ersättningen.

I dag är den tid föräldrar väljer att vara hemma med barnen alltför ojämnt fördelad mellan kvinnor och män. Vi vill därför att denna reform ska bli både en möjlighet för dem som väljer att gå ned i arbetstid när barnen är små och en morot för män att göra så.

Ekonomisk trygghet för familjer och barn är en folkhälsopolitisk fråga. Sverige har ratificerat barnkonventionen vilket innebär förplikt-

ser. Det tycker inte jag att regeringen lever upp till i sina förslag som man nu lägger fram.

Barn till ensamstående som lever på ersättning från arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring eller med socialbidrag kommer att få det ännu sämre 2007. Inte ens i år täcker deras inkomster de nödvändiga utgifterna enligt normen. Konsekvensen av regeringens politik blir att de barn som lever i så kallade fattiga familjer får det ännu sämre 2007.

Det är uppenbart att regeringen vill försäkra förutsättningarna för att nå det övergripande nationella målet för folkhälsa: ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”.

Anf. 138 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag får be kammaren och Gunvor G Ericson om ursäkt. Jag borde förstås ha sagt att av de skarpa förslag som vi i dag har att rösta om finns det inget från Miljöpartiet som handlar om att göra något annat än att utvärdera föräldraförsäkringen.

Det är riktigt att man i sin budgetmotion har föreslagit att föräldraförsäkringen ska förlängas. Jag skulle vilja ställa frågan till Gunvor G Ericson: Vad är det som säger att det är en insats för jämställdheten? Vad är det som säger att det skulle innebära att man på något sätt skulle göra flera män benägna att vara hemma? Det står ju ingenting vare sig i det enskilda yttrandet som rör budgeten, såvitt jag kan se, eller i någon reservationstext om den tredelning som Gunvor G Ericson nu nämner. Den har ni inte, vad jag förstår, motionerat om. Eller har jag på den punkten missförstått Miljöpartiets politik? I så fall är det utmärkt om kammaren kan få ett klarläggande.

Anf. 139 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! När det gäller Miljöpartiets förslag har vi tidigare motionerat om precis det jag sade. I den här budgeten lägger vi fram förslag för att utöka föräldraförsäkringen med en månad eftersom vi kan finansiera förslaget, till skillnad från Vänsterpartiet och deras förslag. Det *är* skarpt förslag, men det har fallit på grund av att utgiftsramarna har antagits på en annan nivå. Vi skjuter till 1,3 miljarder till det här området. Det *är* skarpa förslag, Kalle Larsson.

Angående frågan hur detta skulle främja männen är vår målsättning att knyta sex månader till pappan, enbart pappamånader. Så är det inte i dag. Man ska kunna fördela månaderna, sex plus sex och den ytterligare tredjedel som kan fördelas mellan båda föräldrarna. Det är ett steg åt rätt håll. Det går inte så långt som du vill göra det.

Anf. 140 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det går inte så långt som jag vill göra det. Men frågan blir: Varför inte, om vi nu är överens om att det är bra med en ökad uppdelning av föräldraförsäkringen, en individualisering? Miljöpartiet argumenterar trots allt för att man ska gå i den riktningen. Varför vill man inte ta hela steget? Den frågan kvarstår. Varför ska föräldraförsäkringen skilja sig från andra genom att den inte ska vara individuell utan ge möjlighet för föräldrar att alternera, i praktiken att kvinnan ska ta ut den största delen? Är det enda skälet att man inte får plats med detta i sin

budget? Så omfattande kostnader handlar det inte om. Vänsterpartiet har utan problem fått plats med detta i sin budget. En förlängning kostar också pengar. Varför inte använda de pengar som ni nu lägger på en förlängning av föräldraförsäkringen på att i stället göra en delning? På det sättet åstadkommer vi någonting som gör jämställdheten, som i grund och botten också handlar om barnens situation och rätten till tillgång till sina båda föräldrar i det här fallet, starkare.

Anf. 141 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det låter som att man vill göra det goda till något slags fiende. Att vi inte har riktigt samma ambitioner när det gäller takten må vara hänt. Vi tycker att tredelningen är mycket bättre än som det är i dag. Att det fortfarande är få män som tar ut föräldraledighet är inget skäl till att vi nu måste klippa till och göra föräldraförsäkringen tvådelad på direkten. Vi tror att det är ett mycket mer realistiskt förslag som vi lägger fram.

Det finns ett skarpt förslag här, men majoriteten i regeringen ställde sig inte bakom det. Vi får väl se vad som händer så småningom, om regeringen också kan tänka sig att gå åt det hållet.

Anf. 142 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Herr talman! Familjepolitiken är en central och mycket viktig del av den svenska välfärdspolitiken. Den ska täcka in flera huvudområden. Den ska ge möjlighet för föräldrar, oavsett livssituation, att ge en materiell bas för alla barn. Den ska också främja ett jämställt förhållande mellan föräldrarna, inte minst för barnens bästa.

Familjepolitiken ska också bidra till att minska antalet ekonomiskt utsatta föräldrar. Därför är det viktigt att poängtera att regeringens åtgärder för att skapa flera arbetstillfällen också berör barnfamiljernas ekonomiska standard på ett väsentligt sätt. Alla dessa områden täcks in i den nya alliansregeringens familjepolitik och regeringens proposition på området. Jag ska förklara mer.

Socialdemokraterna pratar gärna, länge och väl om vilken framgångsrik barn- och familjepolitik vi har i Sverige internationellt sett. Det är riktigt att Sverige ligger före de flesta länder i social ingenjörskonst, inte minst på familjeområdet. Många av reformerna har varit bra och har förbättrat möjligheterna för många familjer att få ett bättre liv. Det finns också en bred förankring hos partierna för dessa välfärdsreformer.

Herr talman! Det finns också saker som Socialdemokraterna inte pratat lika högt om. Det är om det som inte fungerat eller fungerar. Väldigt många barn och ungdomar mår inte bra. Den psykiska utsattheten har ökat väsentligt på senare år. Det är i dag inte ovanligt att svälta sig redan i unga år, att känna sig utanför, ensam och till och med mobbad. Det finns också alldeles för många som har destruktiva tankar om sig själva. Antalet människor, framför allt kvinnor, som är sjukskrivna för olika utmattningssymtom är högst i hela världen. Alla dessa saker indikerar var och en för sig att utsattheten och påfrestningen är mycket stor i många förhållanden och andra familjekonstellationer. Man kan då lägga till att många människor har svårt att få ekonomin att gå ihop och att detta kan räcka för att de inte ska orka. Det är allvarligt för samhället, och det är

allvarligt för de vuxna föräldrarna. Men det är framför allt allvarligt för barnen och ungdomarna.

Så länge man passar in i det sociala pusslet och väljer det förutbestämda dagiset, om man får plats, delar upp föräldraförsäkringen på rätt sätt enligt det politiska systemet och vad politikerna tycker och följer de riktlinjer som socialbyråkraterna har fastställt, så kan det bli riktigt bra och man får full utdelning i den familjepolitiska rouletten. Men om man inte skulle vilja ha det så utan på ett annat sätt, då är det stopp. Det är framför allt här som den ideologiska skiljelinjen går mellan den borgliga alliansen och de socialistiska partierna. Det är här som skillnaden är störst mellan regeringens kommande förslag och den socialistiska oppositionens förslag och reservationer.

Alla förslag som alliansen lägger fram utgår från att det är den enskilda föräldern eller familjen som ska få välja vad som är bäst för de inblandade, inte minst för barnen.

Detta är en stor skillnad. Alla som har eller har haft små barn vet vilka olika förutsättningar det kan finnas mellan barns behov av stöd och relation till sina föräldrar i både tid och rum. Ett barn är dagismoget efter ett år och behöver stimulans av andra barn och av pedagoger. Ett annat barn behöver kanske en tät relation med mor eller far i flera år för att bli en hel och trygg människa för framtiden. I en familj passar det bäst att pappa tar hand om barnet den övervägande delen av föräldraledigheten, i en annan är det tvärtom mamman. Just därför att alla familjer har olika situationer att ta hänsyn till är det speciellt viktigt att beslutet ska fattas just i familjen och inte över huvudet på den. Det är så det viktiga barnperspektivet måste få komma fram i verkligheten.

Herr talman! Familjen är en grundläggande gemenskap i samhället. Vi moderater vill att familjepolitiken ska syfta till att stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjens valfrihet. Familjepolitiken bör underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med ett fungerande familjeliv genom förbättrade möjligheter för båda föräldrarna att ta hand om barnen när de är små. Förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män måste förbättras. Alliansen vill också minska den nationella politiska styrningen till förmån för familjens eget fria val.

Inom vårt utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, är de finansiella skillnaderna i budgeten för 2007 ganska små mellan partierna. Området innehåller allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd, bidrag till internationella adoptioner, barnpensioner och efterlevandestöd för barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn och pensionsrätt för barnår. Totalbudgeten är på drygt 62 miljarder kronor. De stora förändringarna i den borgerliga regeringens familjepolitik kommer att återkomma i en familjepolitisk reform inom de närmaste åren med förslag om införande av barnomsorgspeng, jämställdhetsbonus, frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag och ökat pedagogiskt inslag i förskolan – allt i enlighet med det borgerliga familjepolitiska valprogrammet som redovisades av alliansen före valet.

Det har skrivits en rad motioner av framför allt den socialistiska oppositionen inom hela området familjepolitik. En del förslag är gamla kända vänstermotioner om att föräldraförsäkringen ska göras om till individuella pottor där familjen inte får fördela ledigheten fritt. Men det finns också flera andra motioner som har välgrundade förslag som är bra

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

och kan förbättra läget för barnfamiljerna. Jag anser dock bestämt att vi måste invänta regeringens proposition om en familjepolitisk reform innan vi säger ja till dessa motioner för att få en helhet i familjepolitiken. Jag är övertygad om att flera av dessa motioner kommer att få sitt svar i denna reform.

Herr talman! Jag yrkar därför att utskottets hemställan till riksdagen på utgiftsområde 12 ska bifallas. Det gäller punkterna 43 till och med 52. Jag yrkar även avslag på de reservationer som inkommit under dessa punkter. Det gäller reservationerna 34 till och med 43.

Slutligen vill jag vara extra tydlig. Den nya alliansregeringen har lagt fast förutsättningar för en ny och bättre familjepolitik i och med att man tänker återkomma med en familjepolitisk reform inom kända områden som kommer att gynna barnfamiljerna. Det är viktigt för Sverige, det är viktigt för föräldrarna, men det är framför allt viktigt för barnen.

Anf. 143 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Det är ju intressant att höra Lars-Arne Staxäng. Familjepolitiken är en viktig del av välfärden. Den ska främja jämställdheten och hjälpa ekonomiskt utsatta föräldrar. Det låter bra, tycker jag. Men varför har ni då en politik som går i direkt motsatt riktning? Det är min korta första fråga.

Anf. 144 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Egentligen förstår jag kanske inte riktigt frågan, för i de stora delarna av familjepolitiken inför 2007 är det i princip samma politik som ni som regering har haft innan. Det är ingen skillnad när det gäller föräldraförsäkringens totalbelopp på tio basbelopp. Det är ingen skillnad på barnbidrag. Det är ingen skillnad i annat än den tillfälliga föräldrapenningen. Den framlagda familjepolitiken ligger fast när det gäller de delarna. Dessutom säger vi att vi ska återkomma med ett familjepolitiskt paket med de grejer som alliansen lovat barnfamiljerna, och det utgår från den enskilda familjens beslut och kommer inte uppifrån.

Anf. 145 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Såvitt jag förstår, och som jag också tog upp i mitt anförande, förändrar man ju beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten. Det innebär väl faktiskt försämringar för alla människor som finns i försäkringssystemet. Det handlar inte bara om det här två. Det är nog så illa, men de nedskärningar och försämringar i systemen som görs berör faktiskt en större grupp. Det Lars-Arne Staxäng nu säger stämmer alltså inte.

Sedan sjunger förstås Lars-Arne Staxäng valfrihetens lovsång. Jag hade väl inte väntat mig så mycket annat i och för sig. Frågan är bara: För vem gäller valfriheten? Jag försökte i mitt anförande ge något exempel på en situation där man faktiskt inte har möjligheter att välja, till exempel i fråga om det kommande vårdnadsbidraget om man är ensamstående mamma eller lågavlönad deltidsarbetande kvinna. Då finns det inte en rimlig möjlighet. Vilka har möjlighet att välja?

Jag skulle också vilja veta mer direkt om vilket tidsperspektiv vi pratar om när det rör sig om den kommande familjepolitiska reformen. Vad jag förstår spretar alliansens förslag en del. Det kommer kanske att ta lite

tid innan man lyckas komma överens om en familjepolitik. Jag tror att det är viktigt för Sveriges barnfamiljer att så fort som möjligt få reda på vad det är för politik som kommer att gälla under de kommande åren.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Anf. 146 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Det är ganska fantastiskt. Under tolv års tid har Socialdemokraterna regerat Sverige. Under den tiden har faktiskt de fattiga i Sverige blivit flera. Det är just den familjetyp som Helena Frisk drar fram här – många gånger ensamstående med eller utan barn – som är den fattigaste. I hela Europa i övrigt har man möjliggjort för flera att komma ur fattigdomen. Allianspolitikens största och viktigaste sak i det man regerar över är att få flera ur fattigdomen genom arbete.

Därför är det så intressant att vi har detta som jag tror att ni var väldigt skeptiska till för ett år sedan när jag läser gamla tal, nämligen en gemensam familjepolitik. Jag förstod för ett år sedan att det var många och svåra frågor i detta. Nu har vi en gemensam allianspolitik på detta område, och vi kommer tillbaka. Tidpunkten, ska jag säga, är jag osäker på. Jag tror inte att den kommer under 2007. Det hinns inte med. Den kommer förmodligen under 2008. Det kommer säkert Göran att redovisa bättre sedan.

Men det som är viktigt är att de här punkterna, som alliansen är överens om, kommer att gynna barnfamiljerna på ett väldigt bra sätt. De kommer att få bestämma själva, och det är bra ur barnperspektiv.

Anf. 147 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Lars-Arne Staxäng pratade i sitt anförande om att den psykiska utsattheten ökar. Vidare nämndes att många människor har svårt att få ekonomin att gå ihop. Men varför gör man då så att det blir ännu sämre och ännu svårare för många genom att man sänker ersättningarna? Och hur rimmar det med de nationella folkhälsopolitiska målen?

Anf. 148 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Egentligen gav jag svaret i den förra repliken. Det måste bli så att flera människor kommer ur fattigdomen genom att komma in i ett riktigt arbete.

Det finns mycket som vi kanske inte vill läsa om när det gäller vad FN står för. FN vill att fler ska komma in i den gamla klassiska kärnfamiljen och tvåsamheten. Det visar sig att fler ensamförhållanden och fler skilsmässor ofta ökar fattigdomen i ett land.

Det är därför väldigt viktigt att vi får människor tillbaka till arbete så att man får en egen inkomst. Dessutom måste familjepolitiken hjälpa till att stödja den enskilda familjen och föräldern med bostadsbidrag och barnbidrag och framför allt med ett eget arbete.

Anf. 149 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Till skillnad från den nya regeringen tror jag inte att det blir fler arbeten genom att man sänker ersättningarna. Däremot måste man se till att man har en politik som stimulerar miljöteknik, som stimu-

lerar nya jobb i offentlig sektor och som får fart på Sverige genom att skapa jobb. Det händer just nu.

Det är helt uppenbart att vi har lite olika syn på det.

Tidigare sade Staxäng att staten inte ska lägga sig i hur man ordnar det i familjen. Nu lät det helt plötsligt som att det måste vara tvåsamhet och att man ska ordna familjen på det sättet eftersom man då kan styra till trygghet.

Familjer lever inte bara så.

Jag kan inte låta bli att ställa frågan: När du tidigare talade om de socialistiska partierna, var det en medveten felsägning eller uteslöts de gröna av misstag?

Kommer ni i de utlovade förslagen inom familjepolitiken att ta hänsyn till barnkonventionen och barnets bästa? Hur ser ni på kopplingen i er politik till de främsta nationella folkhälsopolitiska målen att skapa samhälleliga förutsättningar på lika villkor?

Anf. 150 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Jag ska säga till er som miljöparti att ni ju har ingått i den socialistiska alliansen. Däremot har jag noterat att det finns skillnader i er politik. Ni har ingen gemensam familjepolitik. Ni har ingen gemensam politik när det gäller om familjen själv ska få bestämma över sina föräldramånader eller om det ska vara en kvotering. Ni har olika syn på detta. Ni har anklagat den borgerliga alliansen för att vara oense, men ni är mer oense än ni någonsin har varit.

Det som alliansen har lovat när det gäller jämställdhetsbonus, barnomsorgspengen och ökat pedagogiskt inslag i förskolan återkommer vi till inom ett par år. Det kommer att ge föräldrarna en betydligt bättre tillvaro och gynna dem på egna villkor. Någon annan ska inte bestämma uppifrån.

Anf. 151 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Klarspråket började komma till slut, om inte annat så i replikskiftet.

Beskedet till den misshandlade kvinna som lämnar sin man är alltså: Var lite försiktig. Du ökar fattigdomen.

Till den ungdom eller studerande som vill flytta hemifrån och skapa sitt eget liv med vettiga förhållanden är beskedet: Håll ihop familjen annars ökar fattigdomen.

Det är möjligt, till och med troligt, att det inte var det som Lars-Arne Staxäng medvetet menade. Men det är resultatet av det moderata resonemanget.

Det var det jag antydde i mitt anförande om familjefundamentalismen. Vi behöver inte ens bifalla den motion där det står att vi ska stödja familjen som den samlevnadsform som är bäst. Det är ändå ungefär det som politiken går ut på.

Nu säger Lars-Arne Staxäng att de flesta tycker ungefär som alliansen och att man i vilket fall som helst kommer att återkomma med förslag senare. Vi har alltså egentligen ganska lite att diskutera i dag.

Problemet är att det är just att ni tänker återkomma senare som gör oss oroliga. Vilka förslag är det som kommer?

Jag ska försöka formulera en fråga och inte bara invända. Det är kutymin i kammaren.

Det handlar i så fall om ett annat uttalande som jag hörde Lars-Arne Staxäng göra: I en familj passar det bäst att pappan tar hand om barnen. Eller var det i *en* familj det passar bäst? Det är ju inte i så väldigt många flera som man upplever det på det viset.

Pappan har ju oftast en högre inkomst och kanske bättre karriärmöjligheter just därför att kvinnan förväntas vara hemma ett antal år. När man nu vill avpolitiserar hela familjepolitiken enligt det resonemang som förs, kan Lars-Arne Staxäng då möjligen svara på frågan: Varför var det så naturligt i det individuella fria valet som man hade tidigare att det i stort sett alltid var kvinnan som var hemma?

Anf. 152 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Jag trodde nästan att den frågan skulle komma.

Fortfarande finns ca 70 % av Sveriges barn i den av Vänsterpartiet så illa omtyckta kärnfamiljen. Du har vittnat om det flera gånger nu, även din tidigare partiledare har på olika sätt vittnat om vad hon tycker om familjen.

Som jag var inne på förut är familjen enligt FN upphöjd till att ha en viktig funktion i världen för att minska fattigdomen. Man tar upp det på många områden. Vi behöver inte gå så långt som till FN. På andra sidan Nordsjön, i England, där Tony Blair regerar har man i sin politik, labourpolitiken, tagit upp familjepolitiken som något mycket viktigt för att komma ur fattigdomen av precis samma skäl som de FN för fram.

Jag förstår frågan om familjefundamentalism på sätt och vis. Om man tycker att kärnfamiljen som norm ska överges är man tillbaka i gammalkommunism och Marx och Engels och offentlig och kostnadsfri uppfost-
ran av alla barn. Man är tillbaka av ideologiska skäl.

Det är alltså en skarp skiljelinje mellan den vänsterallians som ni representerar och den borgerliga alliansen där den enskilda familjen ska få styra och ställa och där samhället ska gå in och stötta vid sidan om.

Anf. 153 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag får ge Lars-Arne Staxäng en eloge för att han har förberett sig så väl. Han har till och med letat reda på citat av gamla lärofäder till måhända någon här i kammaren. Men han gav inte svar på frågan. Han förväntade sig att få frågan, sade han, men han svarade aldrig på den.

Vad var det som gjorde att det tidigare var så naturligt att det just var kvinnan som alltid var hemma? Det har faktiskt fortsatt i dag. Det är vår kritik mot att man inte individualiserar föräldraförsäkringen.

Man hade ju ett naturligt fritt val, eller hur? Det fria valet innebar att kvinnor förväntades ta hand om barnen.

Om du och jag är eller någon gång skulle bli fäder är det en fritids-sysselsättning att ha barn. Vi har ju våra karriärer. Vi har ju våra höga inkomster. Vi har ju så mycket annat att tänka på.

Vad var det egentligen det berodde på att det var så naturligt? Finns det ändå inte en risk – eller en möjlighet, om det är så man ser det – att vi håller på att återgå till den typen av system igen, om man höjer familjen så mycket som Lars-Arne Staxäng gör?

Jag ska reda ut ett missförstånd också. Jag har inget emot familjer. Jag tror inte ens att någon av mina tidigare partiledare kan anses ha något emot familjer. Som norm för ekonomisk politik är det däremot ett klumpigt verktyg att låtsas eller tro att det bara finns barnfamiljer eller parfamiljer. Man kan ju välja en annan väg än att låta familjen vara den enhet som ska bygga rikedom och välfärd. Man kan nämligen se till att också satsa på dem som inte ingår i familjer. Man kan skapa en ekonomisk politik som satsar på att barn till ensamstående får förutsättningar att vara barn precis som alla andra med samma ekonomiska förutsättningar. Det är den politiken vi presenterar, ett handlingsprogram för att se till att stärka rikedom och åtminstone värdigheten hos de barn som lever med ensamstående föräldrar. Varför tar ni inte de förslagen på större allvar om ni nu är intresserade av att göra något?

Anf. 154 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! För ett år sedan – eller om det till och med var två år sedan – när det gällde familjepolitik, som Kalle Larsson hade en diskussion om här, förde han fram: ”Att bryta den strukturella diskriminering som ensamstående mödrar utsätts för – – Detta är viktigt inte minst för att förhindra att välfärdssystemets uppbyggnad reproducerar begränsande normer och värderingar.” Det är alltså farligt med familjen, för den behåller gamla värderingar. ”En generell välfärdspolitik som står fri från kärnfamiljsnormen”, talar han om.

Vad han egentligen säger är att familjen är en farlig sak och att vi ska försöka förändra den på sikt.

Det här är jag helt motståndare till. Det är precis tvärtom. Kan vi stötta familjen har vi lagt en grund i samhället för att barnen och ungdomarna kommer in i en helt annan situation i framtiden. Vi både motverkar kriminalitet och ser till att vi får vällevnad i samhället.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 155 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Ledamöter och ni som eventuellt lyssnar! För mig utgår familjepolitiken från två viktiga förutsättningar. Den första är att man alltid ska sätta barnen i centrum. Det är barnens bästa som ska gälla. För att tillgodose barnens bästa har naturligtvis föräldrarna det största ansvaret – föräldrarna eller motsvarande, skulle jag vilja säga, för det behöver ju inte vara de biologiska föräldrarna utan det kan vara några i familjen. För mig är det centerpolitik när det är de som står närmast behovet som ska tillgodose det.

Riktat till Vänsterpartiet vill jag säga att familjer faktiskt kan se olika ut. Det är viktigt. Familj betyder inte mamma, pappa och barn. Men vi vet att det är 73 % av alla barn som faktiskt lever tillsammans med sina båda föräldrar, och det är bara 18 ½ % som lever med en ensamstående mamma. Ännu färre, det vill säga 3 ½ %, lever med en ensamstående pappa. Det är viktigt att tänka på detta i den fortsatta debatten.

Den andra förutsättningen är att trygghetssystemet ska vara könsneutralt.

När man talar om barnens bästa ska man utgå från föräldrarna. Det viktigaste i det sammanhanget är att föräldrarna kan prata med varandra, så att de kan ta ett gemensamt ansvar. Lagstiftningen ska vara formulerad på ett sådant sätt att den också ser till att föräldrarna tvingas ta det gemensamma ansvaret. Därför har vi i utskottets majoritet sagt nej till att barnbidraget automatiskt ska delas mellan föräldrarna när de separerar. Man ska faktiskt prata om vem som ska ta det ekonomiska ansvaret för barnen.

Det är också viktigt att man ska kunna kombinera föräldraskap och yrkesliv. Den möjligheten måste stärkas ännu mer. Därför ser jag fram emot att regeringen kommer med ett förslag om en annan utformning av föräldraförsäkringen i familjepolitiken. Det handlar om barnomsorgs- peng, jämställdhetsbonus och ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag. Jag betonar att detta sista ska vara frivilligt för kommunerna. När man införde maxtaxan var det inte frivilligt för kommunerna. Vi i Centerpartiet värnar det kommunala självstyret väldigt mycket.

Jag talade om att systemet ska vara könsneutralt. Jag erkänner att det fortfarande finns mycket att önska och jobba med där. Så länge kvinnorna tjänar mindre än männen är det oerhört svårt att få könsneutralitet i försäkringen. Jag vill betona att det inte är via föräldraförsäkringen eller socialförsäkringen som vi löser problemen när det gäller jämställdheten mellan kvinnor och män. Nej, jag menar att arbetsmarknadens parter har ett oerhört stort ansvar för att se till att kvinnor har samma förutsättningar som männen på arbetsmarknaden och att de får lika löner.

Utskottsmajoriteten tar också upp detta med att bibehålla nivån i föräldraförsäkringen när det gäller föräldrapenningen vid barns födelse. Det är en viktig angelägenhet för att möjliggöra att barnen tidigt får en relation med båda sina föräldrar. Det betyder att även den som tjänar mycket ska kunna vara hemma och ta hand om sitt barn. Det är de tidiga kontakterna som gör att barnen får en anknytning till sina föräldrar. Det har de möjlighet att få när man bibehåller nivån i föräldrapenningen.

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Det är fortfarande långt kvar tills man delar lika. Här vänder jag mig naturligtvis till Socialdemokraterna. Vi hörde tidigare Helena Frisk berätta om hur det var när hon var ensamstående mamma på 1990-talet. Jämställdheten är inte större nu, för det är inte många pappor som tar ut det fulla antal dagar som de har rätt till. I genomsnitt tar papporna ut 9,6 dagar av sina speciella pappadagar, och det är för lite. Där har vi mycket till jobba med.

Förlorare är de ensamstående mammorna. Därför vill jag och majoriteten i utskottet medverka till den samlade utredningen om hur bidragsreglerna påverkar barn som lever med ensamstående föräldrar. Jag väntar mig mycket av den utredningen, för den kommer att ge oss en vägledning när det gäller hur vi fortsättningsvis ska förhålla oss i de här frågorna.

I mitt län, Uppsala län, har man hittills i år varit borta 20 000 flera dagar än förra året för vård av sjukt barn. Försäkringskassan säger att det i hela riket är 216 miljoner kronor som har betalats ut på felaktiga grunder under förra året. Jag är tveksam till om detta är rätt och riktigt. Jag vill beteckna det som fusk, och jag tycker inte att det är rätt att fuska. Det är inte rätt mot de föräldrar som tar ut ersättningen på ärligt sätt. Detta fusk vill jag komma till rätta med. Det är viktigt att vi gör det.

Fru talman! Med hänvisning till det jag nu har sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 156 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hörde Solveig Zander säga att det inte är föräldraförsäkringen som ska lösa problemen när det gäller jämställdheten och att arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för det. Det behöver vi reda ut.

Jag är helt överens med dig om att arbetsmarknadens parter har ett oerhört ansvar. Därför behövs det lönehandlingsplaner, som den tidigare majoriteten tog fram. Därför behövs det satsningar på de lägst avlönade kvinnorna, vilket Vänsterpartiet föreslår i sin budgetmotion.

Vi avsätter åtskilliga miljarder kronor för att vi som arbetsgivare – Solveig Zander, jag och andra som är offentliga arbetsgivare – ska kunna ta ansvaret att öka kvinnors löner. Vi är överens på den punkten även om ni från alliansens sida, såvitt jag förstår, inte presenterar ett enda förslag för att göra någonting för att pressa, tvinga, hjälpa och underlätta för arbetsmarknadens parter att ta det ansvaret.

Det kan väl ändå inte vara så att det *bara* är arbetsmarknadens parter som ska göra någonting. Låt mig citera en mening som Solveig Zander själv har undertecknat som del av majoriteten på s. 75 i dagens betänkande: ”Utskottet anser således att familjepolitiken ska bidra till ökad jämställdhet.” Är det då felaktigt? Finns det ingen uppgift för politiken alls? Är det så man ska uppfatta det uttalande som Solveig Zander nyss fällde?

Eller är det kanske möjligen så här: Jo, familjepolitiken ska ha ett sådant ansvar, men vi är inte beredda att göra någon individualisering eller förändring av föräldraförsäkringen. Så långt är vi inte beredda att gå för att skapa jämställdhet, så mycket är den inte värd.

Anf. 157 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag är ledsen att du inte lyssnar på vad jag säger, för det är så jag tolkar dig. Jag sade att jag lägger en stor vikt vid arbetsmarknadens parter. För den sakens skull har jag inte på något sätt frånsagt mig det som står i utskottets betänkande.

Du sade att vi inte har gjort någonting. Då kan jag bara hänvisa till att det kommer ett förslag som ska utredas som heter Jämställdhetsbonus. Jag förstår att du inte tolkar det heller som att det är någonting som har att göra med att man ska dela lika. Men för mig är jämställdhetsbonus någonting som betyder att man ska uppmuntra till att komma till rätta med det.

Vi vet både du och jag att de som är sämst med detta med att ha jämlika löner är de inom det offentliga. Våra kamrater sitter i kommuner och landsting. Där har man oerhört svårt att hitta ett sätt att komma till rätta med det. Det gäller inte minst i de socialistiskt styrda kommunerna och landstingen.

Så, min vän, vad gör ni själva, menar du, som vi inte gör?

Anf. 158 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Vän eller inte, det var precis det jag presenterade alldeles nyss. Vi har i vår budgetmotion föreslagit en satsning på kvinnors löner. Det är pengar som är öronmärkta för det ändamålet och ska gå till de kommuner och landsting som är beredda att faktiskt satsa på att höja kvinnors löner. Det motsvaras på alliansens sida av, nu ska vi se, ingenting, verkligen ingenting. Det finns inte en siffra, inte en bokstav, ingenting, i ert svar på en sådan satsning.

Solveig Zander säger att jag inte lyssnar därför att jag inte håller med. Jag lyssnade mycket noggrant. Den som följer debatten i efterhand eller kan läsa protokollet kommer att kunna se att Solveig Zander säger att föräldraförsäkringen inte ska lösa jämställdheten mellan könen, utan det ska arbetsmarknadens parter göra. Sedan presenteras det ändå som ett jämställdhetsförslag att man ska komma med en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen. Då kan i så fall politiken göra någonting för att minska ojämlikheten och för att öka jämställdheten.

Du har nu en sista chans, Solveig Zander. Klargör nu om det är så att du och Centerpartiet anser att det är möjligt att med politiska medel öka jämställdheten genom föräldraförsäkringen eller inte. Om du menar att det är möjligt måste du också kunna svara på frågan varför du inte vill öka jämställdheten så mycket som det går genom en individualisering.

Om du menar att det inte är möjligt att öka jämställdheten genom att man satsar på föräldraförsäkringen, varför diskuterar du då här från riksdagens talarstol över huvud taget frågan om jämställdhetsbonus?

Anf. 159 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Du är unik, min vän. Det måste jag säga. När du citerar mig får vi väl läsa protokollet sedan. Jag sade inte att *allt* låg på föräldraförsäkringen. Jag sade att *en stor del* läggs på arbetsmarknadens parter. Det är för mig viktigt.

De socialförsäkringar vi har kan inte lösa jämställdheten. Det är så. Men de kan bidra. När du efterlyser bidraget från oss säger jag att det nu kommer ännu ett som är jämställdhetsbonus. Men det tycker inte du räcker.

Ni har tillsammans med Socialdemokraterna utgjort en majoritet i tolv år. Varför har ni inte då drivit de frågorna med en sådan emfas som du nu förefaller att göra? Det förvånar mig.

Anf. 160 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag göra en faktaupplysning. Det handlar om ett samarbete under åtta år mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Tidigare var det faktiskt Solveig Zanders eget parti som samarbetade med den socialdemokratiska regeringen. Det borde ändå Solveig Zander ha lite koll på.

Varför har vi inte gjort mer? Vi har trots allt gjort en hel del. Det har skett förändringar. Det har skett förbättringar för de fattigaste barnen. Det har skett förändringar när det gäller underhållsstöd, barnbidrag och på en mängd olika områden. Vi hade en alldeles utmärkt uppräkningslista tidigare i ett anförande av Helena Frisk där dessa frågor faktiskt tas fram.

Vi kan börja med att konstatera att vi båda behöver läsa protokollet i morgon för att se vad som egentligen sades. Jag kanske märker ord. Men det är en ganska stor skillnad på att tycka att man inte kan göra någonting med föräldraförsäkringen och att säga att det faktiskt går att göra något, även om man inte är beredd att gå särskilt långt.

Anf. 161 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det gläder mig att Solveig Zander inser att familjer kan se olika ut. Det är ett faktum att familjerna inte bara består av en mamma och en pappa. Det är tyvärr inte alla inom alliansens partier som är så klarsynta, dessvärre. Men det gläder mig att i varje fall Solveig Zander är det.

Solveig Zander nämnde i sitt anförande att det är viktigt att bibehålla taket i föräldraförsäkringen för att kunna anknyta till barnen. Jag delar den uppfattningen. Men hur är det med den tillfälliga föräldrapenningen och möjligheten att kunna vara hemma och till exempel vårda svårt sjuka barn? Där är det de facto en sänkning. Det vill jag gärna att Solveig kommenterar.

Jag är lite nyfiken. Vi har talat en del om den förhoppningsvis kommande familjepolitiska reformen. Jag tycker att det är viktigt att Sveriges barnfamiljer får del av den så snart som det bara är möjligt så att de får veta under vilka förutsättningar de kommer att leva den kommande mandatperioden.

Då blir min fråga: Finns riksdagspartierna och ni i till exempel Centerpartiet med i de diskussionerna och vet ungefär vilka tidsplaner som gäller? Eller förs diskussioner om den familjepolitiska reformen främst på regeringsnivå?

Min sista fråga är: Tycker Centerpartiet och Solveig, som nu talade väl om jämställdhet, att ett eventuellt vårdnadsbidrag ökar jämställdheten?

Anf. 162 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag börjar med den första frågan. Det gällde den tillfälliga föräldrapenningen som har sänkts. För oss i alliansen och för Centerpartiet är det oerhört viktigt att slå vakt om vår sociala trygghet och våra socialförsäkringar. Utgifterna har nu blivit höga. Då måste vi på något sätt se till att vi får kontroll på de utgifterna. Ett av de sätten är att sänka, som vi nu har föreslagit. Det är oerhört viktigt. Vi vill inte äventyra vår sociala trygghet med att utgifterna skenar i väg för högt.

Den andra frågan gällde familjepolitiken och reformen. Frågan om tidsperspektivet kommer Göran Hägglund att svara på. Självklart finns Centerpartiet med i diskussionerna, även om vi nu har funnits med i regeringssammanhang i bara tre månader. Jag tror inte ens att jag för tre månader sedan visste att jag skulle stå här just nu, för jag tror inte att man hade räknat färdigt då. Vi kan inte ha hunnit med allting på tre månader även om man skulle önska att så vore fallet, och jag beklagar det.

Helena Frisk fick besked tidigare här om att tidsplanen kunde se ut så att det inte är någon reform att vänta under 2007. Det kan jag säkert intyga.

Den tredje frågan handlade om vårdnadsbidraget. Ja, jag tror att det bidrar till jämställdheten i allra högsta grad.

Anf. 163 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja att Solveig Zander utvecklade det sista något mer. På vilket sätt ökar jämställdheten i Sverige om man inför ett vårdnadsbidrag?

Jag sade att Solveigs syn på familjen och hur den kan komma att se ut glädde mig. Jag blev inte lika glad när Solveig sade att ersättningarna är för höga i föräldraförsäkringen i dag – om jag nu hörde rätt, och det tror jag att jag gjorde – och att det är därför man gör sänkningen av taket i den tillfälliga föräldrapenningen. Då blev jag lite orolig. Du får gärna tydliggöra det du sade beträffande den frågan, för den är viktig för mig att få tydligare berörd.

Anf. 164 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tror att ett vårdnadsbidrag skulle bidra till jämställdheten. Det är inte så konstigt. Då har man ju möjligheter att förkorta sin arbetstid och mer eller mindre dela på den tid som man är hemma med barnen. Det kan gälla under dagen, veckan eller månaden. Det är jämställdhet för mig. Kombinerat med en jämställdhetsbonus tror jag att detta kommer att gynna dem som har de lägsta inkomsterna i familjen; det är någonting som för mig är säkert.

Jag menade inte att ersättningsnivån är för hög. Jag menade att vi måste sänka den därför att våra utgifter skenar i väg. Det får mig att inse att om kostnaden blir för hög måste vi vidta andra åtgärder om något år, och det vill inte jag. Jag tycker att det är konstigt att man som ni värnar så otroligt mycket om att behålla taket i försäkringen. Det om något gynnar ju höginkomsttagarna, och det tycker jag som sagt inte är så viktigt. Jag tycker att det är viktigare att gynna dem som har lägre inkomster.

Anf. 165 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna på diskussionen och debatten om hur man ser på föräldraförsäkringens roll i ett mer jämställt samhälle, Solveig Zander. Jag tycker ändå inte att svaret har varit så där jättetydligt. Du försökte säga att detta kan ses som en del i jämställdhetsdiskussionen, men man kan väl ändå se det som att arbetsmarknadens parter ska lösa jämställdhetsproblematiken. Det hörde jag dig säga.

Men det finns också en strukturell lönediskriminering på arbetsmarknaden. Då är frågan: Håller Centerpartiet med om att den strukturella diskrimineringen kan åtgärdas och att föräldraförsäkringen är en del i att åtgärda en strukturell diskriminering? Arbetsgivarna räknar faktiskt med att det är mamman som är hemma. De frågar tjejen som söker jobb om hon kommer att få barn inom de närmaste åren. De frågorna ställer man sällan till männen.

Min första fråga till dig och Centerpartiet är: Anser ni att föräldraförsäkringen skulle kunna vara en pusselbit när det gäller att komma till rätta med den strukturella diskriminering som finns i vårt samhälle?

Den andra frågan är: Hur vill alliansen stimulera pappor att vara hemma i väntan på att ni ska prata ihop er och lägga fram förslaget – om det var 2008 eller när det nu var?

Anf. 166 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Man frågar en tjej i fertil ålder ifall hon ska vara hemma och föda barn. Man frågar inte en man. Det kan man beklaga; det håller jag med dig om.

Det är därför vi tycker att det är viktigt att man bland annat har föräldrapenningen med bibehållet inkomsttak, när du nu pratar om den strukturella. Om man som den som har den högsta inkomsten, vilket oftast är pappan, får den första kontakten med sitt barn och kan vara hemma då så fortsätter man säkert att vara det. Det är den första kontakten som är så viktig. Det är ett sätt att bidra till att man ser till att ha ett jämställdhetsperspektiv även i föräldraförsäkringen.

Anf. 167 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det må nog vara så att taket i föräldrapenningen kan ha viss betydelse. Vi har till skillnad från de andra sagt att det är okej att det ligger kvar på den högre nivån medan man sänker den andra delen – just av skälet att detta kan vara en pusselbit.

Men jag tror att detta är en väldigt liten del. Det skulle vara mycket viktigare att knyta vissa månader fastare till pappan – till den enskilde individen – så att han faktiskt skulle ta ut dem.

Båda föräldrarna, oavsett om det är två pappor eller två mammor, har rätt till sin del av föräldraförsäkringen för att kunna få anknytningskontakten.

Hur ser ni på förslaget? Jag hörde inte riktigt vad som blev sagt om hur alliansen vill stimulera papporna att vara hemma i väntan på att det ska komma konkreta förslag 2008.

I fredags debatterade Centerpartiet i kammaren och sade att vi måste jobba mer hälsofrämjande. Hur kan sänkt ersättning vid vård av sjukt barn främja folkhälsomålet om trygga och goda uppväxtvillkor?

Anf. 168 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Först och främst finns det flera olika lösningar på hur familjen ska ordna sin barnomsorg och sitt omhändertagande av barnen. Det medverkar till att man kan välja om mamman eller pappan kan vara hemma.

Man måste inte ha en tvingande kvotering, som ni säger. Frivillighet är mycket bättre. Därför är det inte bara ekonomin som styr när det gäller om båda föräldrarna är hemma eller inte, utan det är i allra högsta grad attityder. De attityderna bidrar vi alla till att skapa, och det är dem vi måste se till att ändra. Det är otroligt viktigt.

Anf. 169 EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp):

Fru talman! Som vi har sagt här förut i dag ser familjerna väldigt olika ut. Normen med mamma, pappa, barn är fortfarande den mest förekommande. Men vi vet att det också finns många andra konstellationer.

Varje familj har sin egen historia som gör att den ser ut på det sätt som den gör. Därför anser jag att det är viktigt att vi har en familjepolitik som är anpassad för alla dessa konstellationer och inte enbart för mamma–pappa–barn-familjen. Det finns ju andra.

Familjerna måste själva få välja hur de vill ha det utifrån hur deras situation och möjligheter ser ut. Men vad som oroar mig är att det går sakta på jämställdhetsområdet. Jag tittade på hur det ser ut när det gäller fädernas uttag av föräldraledigheten. Den har ökat, glädjande nog, med 2,3 % på två år. Men det går för sakta! Pappans uttag av föräldraförsäkringen var förra året 19,5 %. Den ökningen är för liten. I dag är det endast 2,6 % av föräldrarna som delar helt lika rakt av.

Men jag tror inte på lösningen att lagstadga om delad föräldraförsäkring och öronmärka flera dagar till respektive förälder. Jag är rädd för att föräldrarna aldrig kommer att ta ut sina dagar och att barnen då får börja tidigare i barnomsorgen. Jag säger inte att det är något fel på barnomsorgen och att barnen inte kan vara där, men jag tror att det är viktigt att de små barnen i första hand får vara hemma hos sina föräldrar. I slutändan är det faktiskt barnens dagar vi pratar om, inte föräldrarnas.

En anledning till att papporna tar ut få föräldradagar är fortfarande 2006 att de oftast har högre inkomst än mammorna. För att underlätta för de här familjerna tycker jag att det är viktigt att föräldraförsäkringen ligger kvar på 10 % av basbeloppet.

Vi har också pratat om tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Där vet ni att vi föreslår en sänkning. Denna försäkring utfaller en kortare tid, vilket inte påverkar inkomsten lika mycket som föräldraförsäkringen.

Vi kommer att arbeta vidare med föräldraförsäkringen och framöver lägga fram ett förslag om en jämställdhetsbonus som ska uppmuntra föräldrarna att dela mer jämlikt på föräldraledigheten. Detta är en åtgärd som jag tror kommer att leda till en bättre delning.

Jag yrkar härmed bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 170 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Jag har några korta frågor. Även här ska jag börja med att säga att jag delar Emma Löfdahl Landbergs uppfattning att jämställd-

hetsarbetet går för sakta. Där behöver fortsatt mycket göras. Även om vi tidigare har gjort en del, finns det fortfarande mycket kvar att göra.

Jag återkommer till den fråga som jag nog kommer att ställa till alla partier. Jämställdhetsarbetet behöver förbättras. Då blir den självklara frågan igen alltså: På vilket sätt ökar ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag jämställdheten i Sverige? Jag skulle gärna vilja ha konkreta svar på den frågan.

Anf. 171 EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Det finns många olika förslag när det gäller föräldraförsäkringen. Det är inte säkert att alla förslag har som grund att man ska öka jämställdheten. Det finns kanske också förslag som har som grund att man ska få valfrihet inom familjerna. Jag tror inte att det kommer att bli mindre jämställt av detta, men jag inte heller säker på att det kommer att bli mer jämställt.

Anf. 172 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Det var delvis ett klagörande. Det kan innebära ökad jämställdhet, men det kan också innebära minskad jämställdhet. Vi får se hur jag tolkar detta sedan.

Hur som helst så talas det om valfrihet. Ja, men valfrihet för vem? Det är inte så att alla grupper i samhället kommer att ha möjlighet att ta del av det här vårdnadsbidraget. Jag tog mig själv i början på 90-talet som exempel förut. Då var jag ensamstående mamma och jobbade som vårdbiträde i hemtjänsten. Det hade inte funnits en möjlighet för mig att stanna hemma med vårdnadsbidrag. Och det är likadant för min dotter som är i den situationen i dag och är hemma och föräldraledig.

På vilket sätt blir det större valfrihet för större grupper och inte bara för ett litet fåtal som egentligen redan i dag har det relativt välbeställt? Jag vill se en familjepolitik som träffar rätt för så många människor som möjligt i samhället och inte bara för några få. Jag tycker att regeringens politik går i direkt motsatt riktning mot det.

Anf. 173 EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Det gäller de olika försäkringar som vi har, och vi har valfrihet i dag. Det finns olika saker som man kan välja. Vissa saker passar vissa familjer bättre, och andra saker passar andra familjer. Det kanske inte är så att alla förslag passar alla familjer.

Anf. 174 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Emma Löfdahl! Jag tycker också att det är glädjande att Emma och Folkpartiet tycker att det går för sakta med jämställdhetsarbetet. Men när det gäller beskrivningen av det utökade antalet dagar för papporna, om än en väldigt liten ökning, tror jag knappast att det beror på den höjning av taket som infördes den 1 juli. Den har nog inte hunnit slå igenom. Det är nog snarare så att det är den särskilda pappamånaden som är knuten till pappan själv att disponera, som inte kan överlätas, som faktiskt har slagit igenom i statistiken.

Min fråga är: Är Emma och Folkpartiet beredda att driva på för att få flera pappamånader?

Sedan vill jag också ställa samma fråga till Folkpartiet som jag ställde till Centern men som jag inte fick något svar på. Hur kan de förslag som ni lägger fram gå i samklang med folkhälsomålet om trygga och goda uppväxtvillkor? Hur anser ni att de främjar det?

Anf. 175 EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik:

Fru talman! I den här diskussionen pratar vi så mycket om att pappa har två månader, och sedan har mamma resten. Men så är det inte. Vi har faktiskt hälften var i dag. Sedan väljer vissa familjer att lägga över de här dagarna på den andra föräldern. Jag tror inte att vi kommer längre genom att tvinga någon av föräldrarna att vara hemma. Jag tror att det kan bli så, som jag sade tidigare, att pappan inte tar ut sina dagar. Förlåt att jag säger pappan, men jag tror att det är detta det handlar om i det här fallet. Jag tror snarare att det är barnen som far illa av det i förlängningen. Vi måste ha en attitydförändring i samhället över huvud taget för att nå fram till detta.

Anf. 176 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det krävs en attitydförändring. Men för att få i gång ett arbete för att förändra de här attityderna behövs det också en förändrad förväntning på arbetsplatserna. Förväntningen i dag är att det är kvinnorna som tar ut dessa dagar. Inom vården, där jag själv har jobbat i många år, har man satt i system att spara ett par dagar för att vara säker på att kunna vara ledig på julafton till exempel. Det är inget bra system att det är så.

Emma säger att hon inte tror på tvång. Men uppenbarligen har vi prövat det här systemet där man har kunnat välja i väldigt många år, och det har lett till att väldigt få pappor tar ut dagarna. Då måste vi kanske gå en annan väg för att främja allas barn, allas lika villkor till goda och trygga uppväxtmiljöer. Hur vill Folkpartiet göra det?

Anf. 177 EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Vi pratar om vilka morötter vi har här i livet och vilka piskor vi har. Vi är lite inne på behaviorismen. Ska vi straffa eller ska vi se till att man i stället vill göra det? Ska det finnas något som gör att jag gör detta för att det känns bra och inte för att jag är tvingad? När vi framöver går igenom detta och gör förändringar tror jag att jämställdhetsbonusen kommer att vara mycket bättre än att vi tvingar papporna till detta.

Anf. 178 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Det har varit en spännande debatt som vi har fått ta del av. Vi fick en liten paus och kunde hämta nya krafter, och så får vi komma tillbaka och fortsätta debatten. Det är härligt.

Jag tycker att den här debatten har varit bra. Den har på ett tydligt sätt fram till nu verkligen klargjort skillnaden mellan olika politiska infallsvinklar. Det är bra. Vi har å ena sidan alliansen som har ungefär samma infallsvinkel fast vi pratar om det på lite olika sätt. Å andra sidan har vi

tre olika alternativ som till dels också debatterar mot varandra. Det är bra att vi vet vad det är som gäller.

Å ena sidan har vi ett alternativ som gång på gång lyfter fram valfriheten och respekten för de enskilda människornas olika val. Å andra sidan har vi alternativ som gång på gång pratar om hela handen. Så här ska alla göra. Det är bra och tydligt att de här olikheterna kommer fram.

Fru talman! Den nya regeringens utgångspunkt är att familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. Vi har till och med fått statistik på att det faktiskt är så, oavsett vad man tycker om det. En modern familjepolitik måste självklart utgå från familjens betydelse för att därmed skapa trygghet och sammanhang i livet. En central utgångspunkt i politiken är att familjer är olika, och familjers olika önskemål och behov ska värderas olika – alltså ett knippe av möjligheter.

Den nya regeringens politik har en helt ny inriktning. I regeringsförklaringen blev det mycket tydligt, både i formulering och i texter. Jag har tidigare roat mig med att räkna hur många gånger ordet ”familj” har förekommit i de åtta regeringsförklaringar som jag har hört läsas upp av Göran Persson i Stjärnhov. De flesta åren har jag räknat till noll gånger. Nu, i och med den nya regeringen, har familjen fått ordentlig plats i regeringsförklaringen. Detta har indikerat något viktigt.

Alla familjer måste få vardagspusslet att fungera utifrån sina egna förutsättningar, som kan variera. Mina kolleger i alliansen har tidigare pratat om möjligheten att kombinera yrkesliv och förbättrade möjligheter för båda föräldrarna att ta hand om barnen. Det är bra och viktigt. Jämställdheten mellan män och kvinnor har också tidigare diskuterats, och den har naturligtvis en central betydelse.

Regeringen vill minska den nationella styrningen till förmån och med stor respekt för familjernas egna fria val. Att myndiga människor, kvinnor likaväl som män, kan fatta kloka beslut utan statliga ideologiska pekpinnar är en tydlig utgångspunkt i den nya regeringens familjepolitik.

Politik kan lätt bli en jakt efter misslyckanden i stället för att få oss att övervinna det onda. I den politiska retorikens hetsiga debatter känns det ibland som om vi tappar bort den verklighet som skapas genom konsekvenserna av våra beslut i riksdagen. Politik måste naturligtvis i första hand utgå från önskemålen hos våra medborgare. Det är medborgarna som i första hand är våra uppdragsgivare.

Vi vet att om ett barn inte blir sett, inte får någon att identifiera sig med och inte får känna sig observerad, älskad eller omtyckt, kan man prata om att barnet på sätt och vis vissnar. Ja, jag tycker faktiskt att man kan uttrycka sig på det sättet. Det vissnar i stället för att blomma. Det finns basala behov som barnet behöver få uppfyllda av medkännande vuxna.

Det finns något som jag skulle vilja kalla den humana infrastrukturen, den struktur som håller ihop samhällen och som skapar förutsättningar för att främja ett mjukare och tryggare samhällsklimat, en struktur som också de allra flesta vuxna människor väljer som samlevnadsform. Trots att man faktiskt ibland misslyckas återgår man till den samlevnadsformen, som vi har hört är så destruktiv, som man skulle kunna tolka det ibland. Det är därför vi kristdemokrater faktiskt talar om familjen, om föräldraansvar, om förutsättningar för att vårt samhälle ska fungera och

om att få familjer och samhället att vara inte ett hinder och en börda utan ett stöd och en hjälp för varandra och en tillgång i samhället.

Jag har hört företagare tala om sin verksamhet och arbetstagare om sina uppgifter. Jag har i min egen by i Småland, Vederslöv, och i mitt län, Kronoberg, hört bönder berätta om sina grödor, djurbesättningar med mera. Fastighetsägare har pratat om sina byggnader och trädgårdar och bilägare om sina bilar. Och vi har beundrat hur duktiga de är, vilken omsorg de känner och vilken kunskap de har om sin verksamhet, men vi vet att egentligen, när det gäller, är ingenting viktigare än familjen. Och ingenting, vad vi än äger – värdepapper, fastigheter eller vad det än är – finns närmare hjärtat än familjen och barnen.

Det är därför så helt obegripligt att talet om familjen ska skapa en så indignerad upprördhet hos många politiker. Så här i juletid kan det faktiskt vara på sin plats att påminna varandra om att den absolut mest effektiva institutionen mot ensamhet och ekonomisk utsatthet är familjen.

Det bästa vi kan ge våra barn är mer tid. Något av det viktigaste som vi kristdemokrater kan bidra med till vår nya alliansregering är att skapa förutsättningar för föräldrarna att få mer tid till sina barn. Låt oss vara aktsamma om samhällets grundstruktur.

Det är i dag en realitet att ensamstående, och då speciellt ensamstående kvinnor, är en ekonomiskt utsatt grupp. Det är vi helt överens om. Det är naturligtvis viktigt att denna ekonomiskt mycket utsatta grupp prioriteras på ett särskilt sätt. Stöd till barnfamiljer med svag ekonomi, särskilt ensamstående, kommer fortsättningsvis att vara tydligt och starkt i den nya regeringens politik.

Fru talman! Svensk föräldraförsäkring, som vi på många sätt är stolta över, är en av världens bästa och mest generösa föräldraförsäkringar. Föräldraförsäkringen syftar till att ge föräldrar och barn ett ekonomiskt skydd i händelse av tillfällig sjukdom eller ge föräldrarna lite mer tid i samband med de första småbarnsåren.

Förutom inom den ekonomiska familjepolitiken planerar vi också, som vi tidigare hört, en rad åtgärder inom regeringen av betydelse för barnfamiljerna. Mångfalden inom barnomsorgen, förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen bör öka genom större variation av utövare. Personalens kompetens uppvärderas. Det pedagogiska uppdraget i förskolan ska stärkas i takt med barnens utveckling för att kunna ta vara på all kapacitet hos varje individ. Vi är glada över att regeringen inom kort kommer att utreda de närmare förutsättningarna för att genomföra den här reformen.

Politik är ett instrument för att förändra och förbättra. Drivkraften ligger naturligtvis i vår vilja att göra livet så bra som möjligt för alla här i Sverige. Det är så lätt att man drunknar i floden av negativa nyheter. Vi behöver faktiskt då och då påminna varandra om att vi var och en kan göra skillnad. Valet är vårt eget och vägen vår egen.

Jag vill avslutningsvis, fru talman, låna ord från en klok och vis 15-årig flicka som gömde sig undan sina mördare i Amsterdam under andra världskriget.

Hur underbart är det inte, skrev Anne Frank i sin dagbok, att ingen behöver vänta ett enda ögonblick innan vi börjar förändra världen!

Anf. 179 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror på många sätt att det hade varit i längden mer gynnsamt för det som kallas alliansen om man också stod för lite olika åsikter – inte bara beskrev saker på lite olika sätt. Man använder som ett argument mot dem som här har drivit valrörelse och gått till val på sin egen politik att man sedan också försöker förverkliga den och debatterar med varandra, som uttrycket visst var. Jag ser det som ett tecken på styrka att kunna göra det. Men jag tror att man också ska vara medveten om att de som nu anklagas för att debattera med varandra under många tidigare år har lyckats komma fram med många av de förbättringar av svensk politik som Eva Johnsson och många andra i alliansen i alla fall påstår sig välkomna.

Jag tror att Eva Johnsson är helt ärlig när hon säger att hon tycker att det är viktigt att man ska satsa på barn till ensamstående föräldrar och att det finns fattiga barn som hon och andra i alliansen vill göra någonting för. Det som gör det lite obegripligt är väl att man inte gör något.

Det kan hända att det återkommer. Det är det svar man ofta får. Det kommer sedan. Det kommer en reform. Det kommer senare. Men det ligger på riksdagens bord att i morgon dag fatta beslut om att ta fram just en sådan handlingsplan för barn till ensamstående föräldrar.

Man kan diskutera hur den ekonomiska politiken ska bidra till detta, hur vi ska samordna regelsystemen så att träffsäkerheten är god gentemot de barn som lever med ensamstående och med fattiga föräldrar. Vad är det för fel på det förslaget, annat än att det kommer från Vänsterpartiet? Men det kanske man kan ha överseende med i all välmening nu inför julen, som det så väl beskrevs här.

Sedan tror jag inte att någon föreslagit att familjen ska beskrivas som destruktiv, inte i allmänhet. Det finns destruktiva familjer. De är ganska många. Det finns fantastiska familjer. De är också många. Min avslutande fråga till Eva Johnsson är: Kan du definiera vad en familj är?

Anf. 180 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Jag ska se om jag kan hinna med dem alla.

Vi börjar med fråga ett om styrka att debattera och tydliggöra skillnaderna. Ja, det är väl bra att klargöra för våra väljare vilka de olika alternativen är. Problemet kommer när man går till val. Nu var det ett tydligt alternativ som vann och ett otydligt alternativ som förlorade. Möjligen skulle det kunna vara något för den nuvarande oppositionen att ta med sig vid utvärderingen.

Det är nog svårt för väljarna att veta vad som kommer ut av den politik man eventuellt röstar på. Är det Vänsterpartiets i vissa avseenden ganska kategoriska politik? Eller är det möjligen Socialdemokraternas, som en del upplever, lite mjukare politik? Eller är det Miljöpartiet de grönas, de som varken är socialister eller vänsterpartister utan någonting mittemellan? Det är svårt att veta vad som kommer ut, vilket kan vara ett dilemma för väljarna. För oss är det inga problem. Vi kan gärna debattera detta. Fortsätt gärna med det!

Sedan talar Kalle Larsson om de enorma förbättringarna inom familjepolitiken. Jag har lite svårt att se dem så tydligt. Det jag kan se är att det blivit större skillnader mellan fattiga och rika. Antalet fattiga barn har

blivit betydligt fler under de senaste tio åren när Socialdemokraterna styrt, de sista åren tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Klasskillnaderna har ökat. Det kallar jag inte precis förbättringar för alla barn. Jag skulle vilja säga att det blivit försämringar.

Anf. 181 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är ett känt debattknep att påstå att man är ställd inför många frågor och sedan inte svara på någon av dem. Det var ungefär vad som just skedde.

Eva Johnsson ska få en chans till. Jag ställde nämligen två frågor. Den första frågan löd: Om ni vill förbättra situationen för barn till ensamstående föräldrar och till fattiga föräldrar varför är ni inte beredda att göra något nu? Det ligger ett förslag om en handlingsplan på riksdagens bord, men den avvisar ni med en för övrigt mycket kategorisk argumentation. Det var den ena frågan.

Den andra frågan löd: Vad är en familj? Svaret berördes inte ens i den förra repliken. Skälet till att jag ställer frågan är förstås det vurmande som man ibland hör från familjefundamentalister. Jag undrar om detta även finns hos Eva Johnsson eller om hon är lite mer nyanserad än en del andra personer i hennes parti och hennes allians vad gäller just dessa frågor.

Det lät som att folk visste vilken politik de skulle få när alliansen vann valet eftersom alliansen gått till val på en gemensam politik. Det är möjligt att en och annan i alliansen visste vad som skulle hända. Det är till och med möjligt att en och annan väljare – säkert de som gynnas av den – visste vad som skulle komma att ske.

Vi har fått den sämsta av alla världar. Vi har fått en integrationspolitik som leds av dem som går längst i fel riktning vad gäller den politiken, och vi har fått en familjepolitik som allt tydligare tycks styras av de mesthängivna familjefundamentalisterna inom Kristdemokraterna. Att man visste vad man fick låter jag vara osagt så länge.

Anf. 182 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Man kan kalla det debattknep eller vad man vill. Jag tycker att man också kan lyssna på det som sägs. Kalle Larsson har en annan typ av debattknep, nämligen: Svara precis som jag vill att du ska svara, annars godkänner jag inte svaret. Det är också en typ av debattknep. Riktigt så enkelt ska vi nog inte göra det för oss.

Sedan hade vi fobier. Nej, vi var extrema. Så var det. Vi var familjefundamentalister. Vad det innebär vet jag inte riktigt. Möjligen skulle jag kunna påstå att Kalle Larsson, tillsammans med många av sina kolleger, lider av familjefobiska drag, där familjen är något som man har svårt att acceptera som något gott, grundläggande, stabilt och bra i samhället.

Vi har lite olika utgångspunkter. Det får vi kanske acceptera. Längre än så tror jag inte att vi kommer.

Anf. 183 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Eva Johnsson säger att de värnar föräldraförsäkringen och tycker att den är viktig. Varför, Eva Johnsson, sänker ni då taket i den tillfälliga föräldrapenningen och försämrar möjligheterna för människor med till exempel svårt sjuka barn att kunna vara hemma? De kom-

mer att förlora jättemycket pengar. Det handlar om 5 000–6 000 kr i månaden med det förslag som finns. Jag tycker inte att det är att värna föräldraförsäkringen och de människor som så väl behöver den takhöjning som vi föreslagit.

Vi har också den kära frågan om vårdnadsbidraget. Det innebär att man betalar ett bidrag för att föräldrar inte ska arbeta. Bidraget är så lågt att det förutsätter att ytterligare någon är med och försörjer familjen. Varför ska vi öka antalet bidragsberoende? På vilket sätt stärker detta kvinnors deltagande på arbetsmarknaden?

Anf. 184 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag fick två frågor. Vad gäller föräldraförsäkringen är väl ett kort och ärligt svar att vi faktiskt anser att vi bör beräkna den på den historiska inkomsten, och inte på den framtida, presumtiva, antagna inkomsten. Det gör att vi ändrar beräkningsgrunden något. Det blir inte stor skillnad, men det blir en viss skillnad.

Visst anser jag att vårdnadsbidraget är en jämställdhetsreform – i allra högsta grad. Det anser jag verkligen. Med tanke på de 40 000 namn som för något år sedan samlades in från människor i Sverige undrar jag om Helena Frisk verkligen tror att det bara var män som skrev på listorna, män som ville ha hem sina kvinnor till spisen. Eller kan det möjligen vara så att några av namnunderskrifterna var skrivna av både män och kvinnor, av småbarnsföräldrar som ansåg att de var orättvist behandlade av det nuvarande systemet, som ansåg att det inte var jämlikt när en viss typ av barnomsorg subventionerades men inte en annan?

Dessutom ska vi komma ihåg att vårdnadsbidraget inte är obligatoriskt. Det är en frivillig reform. Ingen måste ta ut vårdnadsbidraget, men man får göra det. Då får man lite mer än man får i dag. Många, både män och kvinnor, är i dag hemma med sina små barn gratis. Är det jämlikt?

Anf. 185 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur listorna såg ut eller hur frågan var formulerad. Jag tror faktiskt inte att många av dem som skrev på listorna var medvetna om vilka summor det egentligen handlade om. De summor som föreslås utesluter en stor del av dem som borde kunna ta del av vårdnadsbidraget. Därför förstår jag inte hur det skulle öka jämställdheten. Det skulle ju bara gälla en liten grupp i samhället, och det tycker jag inte är rätt. Jag kan inte se hur det på något sätt skulle öka jämställdheten. En ensamstående mamma har inte en chans att vara hemma med vårdnadsbidrag utan måste i så fall bli försörjd av någon annan. Det är min fasta övertygelse att de flesta människor faktiskt vill försörja sig själva.

Jag fick i alla fall inte svar på det jag frågade om så jag upprepar: Varför ska vi öka antalet bidragsberoende, och stärker vårdnadsbidraget kvinnors deltagande på arbetsmarknaden?

Anf. 186 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Frågan om vårdnadsbidraget stärker kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är helt enkelt, tycker jag, felaktigt ställd. Ja, det kan det väl göra. Det är mycket möjligt att mannen – ofta är det väl i sammanhanget fråga om en man och en kvinna – eller i alla fall den andra

föräldern då stannar hemma. I så fall stärker det kvinnors deltagande i arbetslivet.

Om du precis som jag har mött småbarnsföräldrar – tyvärr speciellt kvinnor – vet du vilken frustration de ofta känner under småbarnsåren. De känner att de är otillräckliga. Det är den vardag som väldigt många svenska – tyvärr, säger jag – kvinnor upplever. Det borde vara både kvinnor och män som känner så under småbarnsåren.

Vårdnadsbidraget är en möjlighet att ge föräldrarna, om de vill ha det erbjudandet, mer tid för sina barn. Men observera att det är frivilligt. Vill man inte kan båda föräldrarna jobba 100 %. Det här är alltså inte tvingande på något sätt. Valet ligger hos föräldrarna, inte hos oss politiker som med pekpinnar ska stå där och bestämma. Varje familj får själv avgöra detta.

Jag tycker att vårdnadsbidraget är en fantastisk möjlighet. Jag vet att förra gången vårdnadsbidraget fanns var det drygt 60 % av småbarnsföräldrarna som tackade ja till det och som utnyttjade det. De visste vilken summa det då rörde sig om men valde att utnyttja vårdnadsbidraget – det är väl märkligt – trots att det också då var lågt.

Småbarnsföräldrar längtar efter mer tid. Det ska vi också ge dem.

Anf. 187 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Äntligen! Vi debatter i dag utgiftsområde 12 om ekonomisk trygghet för familjer och barn. Detta är ett ämne som ligger mig väldigt varmt om hjärtat av den enkla anledningen att det är väldigt viktigt. Det är viktigt eftersom dagens barn är morgondagens vuxna. Det är de som kommer att avgöra hur vår framtid kommer att se ut.

En trygg barndom lägger en bra grund för ett väl fungerande vuxenliv. Vi har nog alla kunnat se exempel på vilka konsekvenser en besvärlig barndom kan få senare i livet. Missbruksproblem, kriminalitet och psykisk ohälsa bottnar ofta i en komplicerad uppväxtmiljö.

Men barn- och familjepolitiken är inte viktig bara i ett framtidsperspektiv. Den är viktig för alla barn och föräldrar här och nu. Barndomen är inte bara en fas som man ska igenom för att slutligen bli vuxen. Barndomen har ett egenvärde som en viktig del i en människas liv.

Många barn i Sverige växer upp under mycket goda villkor. De flesta har det bra både materiellt och socialt. Men det finns orosmoln som vi måste ta på största allvar.

Alltfler barn lider av oro, ont i magen, nedstämdhet och sömnproblem. Flickorna tenderar att ha det värre än pojkarna. Försäljningen av sömnmedel och lugnande mediciner till barn och ungdomar har tredubbats på fem år enligt Apoteket.

Enligt Barnombudsmannen har antalet sökande till barn- och ungdomspsykiatri nästan fördubblats på tio års tid. Även statistik från Folkhälsoinstitutet bekräftar en ganska dyster bild.

Situationen i skolan har på många håll blivit väldigt problematisk. Oroliga och stökiga barn tar alltmer resurser i anspråk. Det är relationen till föräldrarna som har största betydelsen för ett barns hälsa och välfärd. Det vet vi genom omfattande forskning på området.

Ska vi satsa på att förbättra barns hälsa och situation måste vi tänka in även föräldrarnas situation. Vi måste se till helheten – även familjesituationen.

Prot. 2006/07:43
19 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Familjepolitiken bör få en mer uttalat stödjande roll. Den ska stödja, inte styra, föräldrarna. Den ska stärka föräldrarnas makt över deras livssituation, och den ska öka valfriheten. Föräldrarna bör ges bästa tänkbara förutsättningar för att ta sitt föräldraansvar så att barnen får den tid och den uppmärksamhet som de behöver och har rätt till.

Fru talman! Regeringen har för avsikt att genomföra en familjepolitisk reform där de bärande delarna är barnomsorgspong, pedagogisk förskola, jämställdhetsbonus och ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag.

Det är härligt att debatten redan har kommit i gång trots att vi ännu inte sett förslaget i verkligheten. Det är en spännande debatt jag här ser framför mig, med ganska tydliga råkågar i politiken och med goda möjligheter att engagera ganska många i den debatten.

Av de här förslagen syftar barnomsorgspongen, som jag nämnt, till att öka möjligheterna för föräldrar att välja barnomsorg bland en mångfald av utövare.

Satsningen på förskolan syftar bland annat till att hjälpa barn som saknar nödvändigt stöd hemifrån – barn som av olika skäl ofta behöver någonting extra i förskolan och i skolan.

Jämställdhetsbonusen ger kvinnor och män mer likvärdiga villkor för att ta föräldraansvar också under barnens första år.

Det finns en stor efterfrågan på reformer som ger föräldrar möjlighet till mer tid för sina barn. Det kommunala vårdnadsbidraget ger ökade möjligheter för föräldrar som önskar mer tid med sina små barn. Det ger en reell valmöjlighet för de föräldrar som så önskar att vara hemma något längre än vad föräldraförsäkringen medger eller att något minska sin arbetstid.

Föräldraskapet innebär en viktig och ansvarsfull uppgift. Man ska få så goda förutsättningar som möjligt för att klara den. Vi har lyssnat till de många föräldrar som säger att de har svårt att få tiden att räcka till – föräldrar vilkas vardag har blivit ett race mellan förskola, arbete, fritidsaktiviteter och hushållsarbete.

Våra förslag ökar flexibiliteten och valfriheten. De ökar möjligheterna till balans mellan arbete och familjeliv. Att ha föräldrar som mår bra är avgörande för det lilla barnets utveckling. Därför är det viktigt att bryta människors utanförskap. Att flera föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är viktigt för att våra barn ska må bra.

En modern familjepolitik ska utgå från att familjer är olika. De har olika önskemål och olika behov, men de är lika mycket värda. Eftersom familjer ser olika ut och barnen är olika ska familjepolitiken vara så flexibel att alla kan finna den form som bäst passar just den egna familjen. Vi behöver flexibla lösningar – någonting som är annorlunda än vad vi som småbarnsföräldrar tidigare har erbjudits. Det är i allmänhet så att föräldrarna känner sina barn bäst. Det är de som vet vad deras barn behöver.

Här finns det lite olika nyanser mellan oppositionens partier med olika inslag av ytterligare styrningar och regleringar. Vänsterpartiet går längst och vill tvångsdela föräldraförsäkringen rakt av. För dem spelar det mindre roll vilka konsekvenserna blir för föräldrarna eller möjligen vad föräldrarna tycker om detta – ”vi vet bäst”, Kalle Larsson! Eller, som ni själva uttrycker det i er reservation:

”Individens valfrihet blir i detta sammanhang enbart en illusion.”

Jag tror inte att det är så, utan att det finns möjligheter att bedriva en politik som skapar en valfrihet för småbarnsföräldrarna. Och valfriheten innebär att det finns mer än ett alternativ, annars blir valfriheten en illusion, och i ert Sverige har det varit så.

Socialdemokraterna är möjligen något mer kryptiska i sitt uttrycks-sätt. De vill utveckla flera förslag baserade på Föräldraförsäkringsutredningen, oklart vilka, i alla fall i presentationen som den får som mödosamt tar sig igenom utskottets betänkande.

Vad innebär det då att man vill utveckla flera förslag baserade på Föräldraförsäkringsutredningen? Innebär det mer kvotering? Ja, säg det då! Det är ju ett av utredaren Thorwaldssons förslag. Eller är det någonting annat man syftar på?

Miljöpartiet verkar ligga lite närmare alliansens partier i de här frågorna. Men det gör det också tydligt att det inte finns någon riktigt enad opposition. Det är naturligtvis helt all right, man får ha olika uppfattningar. Men det finns inte något samlat vänsteralternativ här.

Fru talman! Vi betror föräldrarna att fatta egna beslut. Vi tror att de grejar det, att de har förmågan att ta den uppgiften. Eftersom de har ansvar bör de också ha befogenheter. Därför ger vi ökade möjligheter att välja den typ av barnomsorg som är lämpligast för just deras barn. Och föräldrarna har barnet i sin hand. Det yttersta syftet är naturligtvis att ge alla barn en trygg uppväxt, att ge varje enskilt barn förutsättningar att utvecklas som den unika människa det faktiskt är.

Anf. 188 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med individens val som bara en illusion. Poängen är följande: När man har en situation som vi har i Sverige i dag, där män generellt tjänar mer än kvinnor, där kvinnor har sämre karriärmöjligheter, är det ett väldigt enkelt val att låta kvinnan vara hemma mer. Det är ett mycket svårare val att låta mannen vara hemma med barnen. Det gör att valet för många upplevs som en illusion. Det är inte lätt för oss att välja något annat. Vi skulle kanske till och med vilja välja på ett annat sätt, men det är problematiskt.

Hur ska man då lösa det här? Ja, inte bara genom en individualiserad föräldraförsäkring – det är *ett* viktigt förslag – utan genom att satsa på att stärka kvinnors position på arbetsmarknaden. Med högre löner för kvinnor, vilket vi har en handlingsplan för, och ökade satsningar på offentlig sektor, så att vi får en generell välfärd som gör att de sysslor som kvinnor, historiskt och i dag, ofta tar hand om i hemmet kan skötas gemensamt, kan vi bryta känslan av att det är en illusion. Men det är klart att vi också måste se till att mäns föräldraansvar blir lika obligatoriskt som kvinnors. En del av det viktiga föräldraansvaret – det tror jag ändå att Göran Hägglund och jag är överens om – är att vara hemma med sina barn.

Min första fråga: Vad är egentligen förklaringen, enligt Göran Hägglund, till att så många använder det fria valet till att låta kvinnan vara hemma och att låta mannen vara ute på arbetsmarknaden?

Den andra frågan: Kan du inte försöka förklara för oss hur ett vårdnadsbidrag ökar jämställdheten? Det kanske finns andra saker som ett vårdnadsbidrag innebär och som Göran Hägglund och andra tycker är

positivt. Men bidrar det verkligen till att öka just jämställdheten eller är det ett mål som är underordnat andra viktigare politiska mål?

Den tredje frågan: Varför sänker ni ersättningen genom att beräkna den sjukpenninggrundande inkomsten på ett nytt sätt? Varför genomför ni detta om ni tror att det är viktigt att stärka fattiga föräldrars ekonomiska möjligheter?

Anf. 189 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! I Kalle Larsson värld är väl valfrihet inte bara en illusion, utan det är också önskvärt att det ska vara en illusion. Kalle Larsson och hans parti verkar ju knappast för att människor ska kunna få utrymme att fatta beslut om sin egen situation utifrån sin övertygelse om vad som är rätt och fel för dem själva, utan de älskar att reglera människors tillvaro.

Vi kommer att föreslå något som vi kallar för jämställdhetsbonus som innebär att det ges en morot om den som tjänar mer stannar hemma längre tid hos barnen. Det är så i vårt land, där vi har brister när det gäller jämställdhet, att det ofta är mannen som tjänar mer än kvinnan. Det här blir ett verksamt medel för att flera män ska ta en större del av sitt ansvar. Vi är överens om att barn är ett gemensamt ansvar.

Ökar vårdnadsbidraget valfriheten? Kalle ställer inte frågan riktigt på det viset, men det är klart att vårdnadsbidraget ökar valfriheten.

Det finns en lång rad mål som jag som privatperson eller jag som politiker vill styra mot. Då kan man landa på att jag som politiker vet bättre än föräldrarna, och då gör jag valet åt föräldrarna så att de slipper välja fel, för jag vet ju ändå bäst.

Det andra perspektivet är att människor själva får välja mellan dessa målkonflikter, i den mån det är målkonflikter, och får fatta de beslut som de anser vara de bästa för dem själva. Kalle Larsson har en annan politik där han vet bäst och levererar den politik som alla människor ska ha, vare sig de vill eller inte.

Anf. 190 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det kanske var en felsägning, för jag har inte frågat hur ett vårdnadsbidrag stärker valfriheten utan hur det stärker jämställdheten. Det har jag inte fått något svar på. Det har inte ens nämnts. Statsrådet väljer i stället att tolka min fråga som att den handlar om valfriheten. Det säger väl en hel del, tror jag. Jag kanske bara hörde fel.

Men frågan kvarstår: På vilket sätt stärker ett vårdnadsbidrag jämställdheten? Som jag sade kan det finnas andra, överordnade mål som är viktigare, måhända valfriheten. Men på vilket sätt kan det bidra till att stärka jämställdheten? Det var min fråga.

Jag har inte heller fått svar på varför ni sänker ersättningen genom de nya beräkningarna av sjukpenninggrundande inkomst i samma andetag som ni påstår er vilja satsa på att förbättra den ekonomiska situationen för barn till fattiga och ensamstående föräldrar.

Sedan handlar det om synen på det som kallas individens val. Det är fördomsfullt och retoriskt ganska klumpigt att påstå att jag vill föra en politik där man styr och ställer med allting. Så är det inte. Däremot tycker jag att det är viktigt att jämställdheten är ett mål också för barn- och familjepolitiken. Det tycker utskottet också, även om vi inte vill skriva in

det som ett mål. Därför är det viktigt att den fråga som vi här diskuterar, föräldraförsäkringen, får en någorlunda rimlig behandling av ministern.

Jag hör resonemanget om en jämställdhetsbonus. Det är bara det att jag uppfattar det som ett slags fjäskande för män för att de ska vara hemma mer. Ska det verkligen vara nödvändigt? Kan inte män som Göran Hägglund och jag ta det ansvaret och se till att vara hemma i större utsträckning ändå? Det enklaste är förstås att göra denna försäkring, precis som alla andra försäkringar, individuell. Man kan ju till exempel inte överlåta sjukpenningen till någon annan. Varför ska man kunna göra det med föräldraförsäkringen?

Anf. 191 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Kanske därför att sjukdomen är individuell medan barnen är gemensamma.

När det gäller frågan om vårdnadsbidraget ökar jämställdheten vill vi presentera en politik som ger möjligheter för människor själva att fatta de beslut som de anser vara bäst. Jag försökte beskriva hur vi alla som människor styr efter olika mål. Vi har en massa olika saker som vi vill försöka uppnå.

Jämställdhet är ett viktigt mål. Ett annat mål för många föräldrar, vare sig de är kvinnor eller män, är att kunna tillbringa mer tid tillsammans med sina barn. Då kan man som politiker styra och ställa på ett sådant sätt, vilket jag är rädd för att Kalle Larsson gör, att det ena målet hålls tillbaka för det andra. Jag tycker att människor själva ska kunna orientera sig i tillvaron och fatta sina beslut. Vi underlättar i det sammanhanget genom jämställdhetsbonusen, inte genom en lagstiftning som reglerar i detalj hur föräldraförsäkringen ska fördelas mellan föräldrarna men genom en bonus som underlättar.

När det gäller den förändrade SGI-beräkningen har Allians för Sverige gått till val på frågan om jobben, och vi har fått väljarnas förtroende att försöka vända en situation där väldigt många människor står utanför arbetsmarknaden.

Vi har sparat på många områden. Ett av dem är förändrade grunder för beräkning av SGI.

Jag tog mig för att räkna lite grann för ett hushåll. Om vi tänker oss en person som tjänar 16 000 kr. Per dag innebär då den här försämringen 5 kr. Det här kan ju beskrivas som dråpslag, raserande av välfärden eller annat. Vi har prioriterat insatser för att flera människor ska komma i arbete. Det är viktigt för att människor ska bli deltagande i arbetsgemenskapen men också långsiktigt för att vi ska kunna finansiera de långsiktiga hållbara system som tillsammans utgör det som vi kallar välfärd.

Anf. 192 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Fru talman! Ministern! Först vill jag notera att vi inte har ett tvåpartisystem i Sverige, utan vi har faktiskt sju partier i denna kammare. Att det sedan är fyra partier som har valt att arbeta tillsammans efter detta val, och gjorde det väldigt tydligt innan, är en sak. Men vi har inte ett tvåpartisystem, och det är jag väldigt glad för: att väljarna faktiskt i sitt val kan avgöra vilken inriktning man vill ha på politiken utifrån de olika partier som finns.

Jag begärde ordet när ministern tog upp synpunkterna kring hälsa och välfärd. Det är väl att socialministern ser kopplingen mellan trygga och goda uppväxtvillkor och framtida problem. Men hur går det ihop med den här sänkningen av SGI? Den slår hårdast för de föräldrar och familjer som har det sämst ställt.

Min andra fråga är: Att minska arbetstiden är också en del av det här pusslet för att få det att gå ihop. Miljöpartiet har ett förslag kring barntid. Där vill vi att flera ska kunna få möjlighet att sänka sin arbetstid till 75 %. Vi vill ge ett stöd på 1 500 kr i månaden för dem med barn mellan ett och tre år. Varför säger ni nej till detta skarpa förslag? Möjligheten att gå ned i arbetstid gäller alltså båda föräldrarna och kan inte överlåtas. Det är en jämställdhetsdel i det hela.

Anf. 193 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag uppskattar det miljöpartistiska bidraget till diskussionen om hur kanske framför allt småbarnsföräldrar ska kunna få mer tid tillsammans med sina barn. Här kan det finnas möjligheter framöver. Alliansens partier har ju ett paket, som jag redogjorde för, när det gäller åtgärder som vi tror stärker jämställdheten, förbättrar valfriheten för småbarnsföräldrar och ger småbarnsföräldrar möjlighet att tillbringa mer tid med sina barn. Det kan vara av intresse för Miljöpartiet att titta på de förslag som vi återkommer till. Kanske finns det möjligheter till ytterligare samarbete där.

När det gäller SGI vill jag säga att den allra viktigaste fördelningspolitiska fråga vi som politiker har att ägna oss åt faktiskt är att lösa frågan med den stora arbetslösheten. Det måste vi prioritera. Det måste vara fråga nr 1. En av de saker vi har gjort är att spara inom systemen, inte i föräldraförsäkringen i stort men just när det gäller SGI. Konsekvenserna av denna besparing för den som tjänar 20 000 kr är alltså 6 kr före skatt. Jag tror att det här går att hantera. Vi behöver hjälpas åt med alla krafter för att flera människor ska komma i arbete. Det är nödvändigt för att människor ska få känna arbetsgemenskap, känna den stolthet som det innebär att försörja sig själv, och naturligtvis också för att vi ska kunna bära upp de trygghetssystem som är alldeles nödvändiga.

Anf. 194 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Nu är det ju inte så enkelt att det bara handlar om SGI, alltså den sjukpenninggrundande inkomsten, här och nu. Det handlar också om inkomsten och vilken pension man genererar med den. Det ger konsekvenser på både kort och lång sikt för den enskilde individen när man sänker SGI. Det är det möjligt att man klarar när man har en relativt hög inkomst. Men har man en låg inkomst betyder det faktiskt en del i verkligheten. Barn som lever i familjer som har en ekonomisk stress har lättare att hamna i psykisk ohälsa. Hur föräldrarna har det smittar av sig på barnen.

Jag delar uppfattningen att vi måste se till att få flera att komma ut i jobb, men jag tror inte att det löses genom en piska. Frågan är om ministern håller med om att det behövs ett långsiktigt hållbart samhälle såväl ekologiskt och socialt som ekonomiskt.

Sedan gläder det mig att man är positiv till att diskutera det här förslaget om barntid. Men då är också frågan: Är man i så fall beredd att se

till att det kopplas till varje individ, alltså att man i familjen delar den här barntiden och att den kopplas till respektive individ?

Prot. 2006/07:43
19 december

Anf. 195 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det förslag som vi kommer att lägga fram kommer vi ju att låta utreda. Där kan det finnas möjligheter att vi hittar beröringspunkter som kan utveckla förslagen.

När det gäller arbetslösheten är det ju så att det arv som vi har haft leder till att vi måste försöka vända en utveckling som är väldigt besvärande framför allt för många människor som saknar jobb men också för den gemensamma ekonomin. Det går inte att liksom bara knäppa med fingrarna och tro att resurserna kommer av sig självt. Det handlar om att det politiska systemet förmår att prioritera, och till det hör att spara på olika områden för att kunna satsa på andra områden. De förändringar som jag beskrev här är utomordentligt små när det gäller det som vi har att hantera inom det här utgiftsområdet. Det som är den allra viktigaste uppgiften ur fördelningssynpunkt är att människor har ett arbete att gå till.

I övrigt ser man, när det gäller förslagen på familjepolitikens område, att det går ett slags skiljelinje också mellan Miljöpartiet och de övriga partierna. Ni har ganska stora skillnader i synen på hur det här ska hantearas. Ni är naturligtvis välkomna att vara med och bidra i ett samtal med andra som är beredda att bidra till ett system som ger människor större möjligheter att bestämma över sina liv och större möjligheter att tillbringa mer tid med sina barn, för det tror jag är vad Sverige behöver.

Anf. 196 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är viktigt att våga ta ansvar för, och också göra, politiska prioriteringar. Jag har suttit i riksdagen i tolv år, och det är klart att man alltid på något sätt måste prioritera. Det finns en viss given summa pengar som man kan använda sig av. Men frågan är ju på vilket sätt man prioriterar. Jag tycker inte riktigt att regeringens prioritering är den bästa, om jag uttrycker mig försiktigt.

När det gäller det här med den sjukpenninggrundande inkomsten är det klart att det kan låta lite och att det är på marginalen. Jag vet inte om det var runt 5 kr eller så. Men lever man under väldigt utsatta förhållanden spelar faktiskt 5 kr roll. Det gör faktiskt det – inte för oss här inne förstås. Men det finns en väldigt massa människor som drabbas oerhört hårt.

I valrörelsen pratade Kristdemokraterna väldigt mycket om att värna familjen och barnen. Vi har under många timmar nu diskuterat sänkningen av ersättningsnivåer i socialförsäkringarna och vad den kommer att innebära. Den kommer naturligtvis att minska kommunernas skatteunderlag. Kommunernas ekonomi försämras med 1,9 miljarder som en följd av det. Det har riksdagens utredningstjänst räknat ut. Risken är ju också att införandet av vårdnadsbidrag kommer att ta medel från förskolan. Det betyder att det blir minskade resurser till välbehövliga verksamheter. Vad kommer regeringen att göra så att försämringarna i trygghetssystem inte ska gå ut över kommunernas verksamhet och inte drabba barnen?

*Socialförsäkrings-
området*
Utgiftsområde 12

Anf. 197 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Att Helena Frisk inte tyckte att våra prioriteringar var de allra bästa kommer inte som någon stor överraskning. Hela diskussionen går ju ut på att vi har lite olika ingångsvärden i debatten. Det är det som berikar och leder fram till något som är bra. Vi får se vem som vinner vid voteringen.

Helena Frisk säger att 5 kr spelar roll. Det gör det förstås. 5 kr spelar roll. Vi vill också se till det som spelar en ännu större roll, nämligen att människor har arbete. Vi vill vidta de åtgärder som gör att så många människor som möjligt får möjlighet att försörja sig själva. Det är den viktigaste fördelningspolitiska uppgift vi har.

Kommunernas ekonomi påverkas ju av väldigt mycket som vi gör på nationell nivå, till exempel av hur många människor som har ett arbete och därför betalar mer skatt än man gör om man inte har ett arbete. För närvarande ser det ut som om kommunerna har ett par bra år framför sig. Det är något som vi ständigt måste följa och se till att det fungerar på bästa möjliga sätt. Kommunernas ekonomi berör ju människor väldigt nära. Därför har vi anledning att följa det år från år och ständigt vara beredda att vidta rätt åtgärder så att kommunerna kan fullgöra sina viktiga uppgifter.

Anf. 198 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Det är bra att man har kommunernas väl och ve för ögonen. Det tror jag är oerhört viktigt.

Det är naturligtvis oerhört viktigt för människor att komma i arbete. Vi har aldrig sagt något annat och vi kommer aldrig att säga något annat.

Jag förstår inte riktigt alliansens politik. Jag har varit inne på det tidigare i dag. Jag hade tänkt fråga lite mer om den familjepolitiska reformen som ska komma. Men man hinner inte med allt. Man får så många frågor i huvudet.

Frågan om vårdnadsbidraget blir ju naturlig igen. Det kommer ju att öka antalet bidragsberoende. På vilket sätt stärker det kvinnors deltagande på arbetsmarknaden?

Jag vill ändå höra lite om tidsaspekten när det gäller den familjepolitiska reformen. När kommer den om den kommer? Inom alliansen finns det uppenbarligen många olika åsikter om barn- och familjepolitikens utveckling. Det har vi märkt i dag. Det spretar en hel del. Jag har en bestämd känsla av att det kan dröja innan reformen presenteras.

Jag tror att det är oerhört viktigt för landets barnfamiljer att så snart som möjligt få reda på under vilka förutsättningar man ska leva de kommande åren.

Om vi kan få någon information vore jag glad. Jag vill åtminstone höra att den kommer före 2008.

Anf. 199 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag börjar med vårdnadsbidraget. Jag har ju beskrivit att vi tänker oss större förändringar av familjepolitiken som innehåller fyra olika moment. Vi har i dag inte tidsatt dem. Det pågår ett arbete. Den dag som vi tycker att det är lämpligt att presentera tidpunkter kommer vi att meddela det. Vi gör det när vi vet exakt tidpunkt och när vi tycker att det är lämpligt.

Vårdnadsbidraget är ett bidrag, säger Helena Frisk, och det kommer att öka antalet bidragstagare. Så kan man förstås se det. Man kan också se det som att vi får en mer rättvis användning av de resurser som går till barnomsorg.

I dag är ju situationen den att den barnfamilj som använder den kommunala barnomsorgen får en subvention på kanske 100 000 kr om man har ett litet barn, medan den barnfamilj som inte använder den kommunala barnomsorgen får 0 kr. Det finns en rättviseaspekt på detta som naturligtvis också måste vägas in i det här sammanhanget.

Jag tycker att den här debatten – jag har följt den via tv – har varit bra och belysande, och det har varit en väldigt viktig debatt. Jag hoppas att vi får tillfälle att senare debattera några mer handfasta reformer som kan leda till spännande diskussioner framöver.

Utgiftsområde 11

Anf. 200 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Allt fler blir äldre och lever ett längre och friskare liv. Det är en av välfärdssamhällets viktigaste framgångar.

Att vi har haft en generell välfärd som omfattar alla har bidragit till en ökning av medellivslängden med drygt 20 friska år jämfört med tidigare generationer. Tiden som pensionär är för allt fler en bra tid med stor frihet och allt fler ser fram emot ett pensionärliv då man kan vara frisk och aktiv.

Samtidigt drabbas ju många av ensamhet och sjukdomar. Som socialdemokrat vill jag att alla ska kunna se fram emot sin ålderdom. Äldres vård och omsorg ska hålla hög kvalitet. Ny forskning väcker också hopp om lösningar och lindring för svåra sjukdomar som kommer med åldrandet.

Vi blir allt äldre. Om 25 år kommer antalet 80-åringar att ha ökat från dagens 480 000 till 750 000. Då växer också behovet av vård och omsorg. Det kommer att ställa krav på samhället redan i dag. För att klara framtidens krav med såväl flera äldre som en hög kvalitet på omsorgen måste det finnas goda marginaler. Det går inte att kombinera med stora skattesänkningar.

Under Socialdemokraternas ledning har en rad större satsningar gjorts för att förbättra de äldres situation. Pensionerna har värdesäkrats. Sedan 1995 har ålderspensionärernas ekonomiska standard ökat med 80 % och bostadstilläggen har förbättrats i flera omgångar.

Äldreförsörjningsstödet har höjts. Ett högkostnadsskydd för tandvård har införts för alla över 65 år. Maxtaxa i äldreomsorgen har införts. Äldre har fått ett skydd mot höga avgifter. Det är bara några exempel.

Fru talman! Vi vill gå vidare. Vi socialdemokrater hade som en viktig valfråga att göra Sverige till världens bästa land att åldras i. Vi vill satsa på de äldre, inte som regeringen sänka skatterna för de förmögna och friska med välavlönade jobb på bekostnad av pensionärerna.

Det går inte att lova en satsning på de äldre samtidigt som man sänker skatterna. En sådan politik är inte hållbar. De äldre har byggt Sverige. De har arbetat och betalat skatt. Många har ändå svårt att få ekonomin att gå ihop. Varför ska de dessutom på ålderns höst straffas genom att betala

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Utgiftsområde 11

högre skatt än personer som är friska och förvärvsarbetande? Det går inte ihop.

För att stärka ekonomin för de sämst ställda pensionärerna vill vi i stället ytterligare förbättra bostadstillägget till pensionärerna. Vårt budgetalternativ innebär att ersättningsnivån ska höjas från 93 % till 95 %. Taket ska höjas från 4 850 kr till 5 000 kr. Højningen ska ske redan från den 1 januari 2007. Samtidigt ska inkomstprövningsnivån sänkas från 62 % till 60 %. Det innebär att flera får rätt till bostadstillägg med Socialdemokraternas förslag än med den borgerliga regeringens förslag.

Fru talman! Vi lovade en politik för att göra Sverige till världens bästa land att åldras i. I den ingår inte borgerlighetens förslag att straffa pensionärerna med särskild pensionärsskatt och inte heller förslag som gör det dyrare för de äldre att hämta ut medicin eller söka vård. Genomgående för den borgerliga regeringens förslag är att skillnaderna vidgas mellan dem som har jobb och dem som inte har, mellan dem som tjänar mycket och dem som tjänar lite, mellan dem som är friska och dem som är sjuka, mellan dem som är förmögna och dem som är utan, mellan yngre och äldre.

Och det vill jag säga, fru talman, att när jag och ministern satt i samma utredning, Senior 2005, var en av de viktiga frågor vi kom fram till att man behövde stärka generationskontraktet mellan de yngre och de äldre. Man skulle inte försämra generationskontraktet utan öka förståelsen för att betala pensionerna över skatter. I och med att man försämrar det är det mycket allvarligt. Det är beklagligt för generationskontraktet, som är så viktigt för svensk politik.

Fru talman! Det var inte så länge sedan vi gick till val, och mycket av valrörelsen bedrevs i sommarvärmen. Det kanske ni kommer ihåg. Några kanske minns den varma sommardagen när partiordföranden, numera statsministern, Fredrik Reinfeldt höll sitt tal i Vaxholm. Han hade flera löften med sig dit. Ett var att det skulle bli bättre för de äldre. Han sade också så här:

Allt som Socialdemokraterna tillför vården och skolan ställer vi upp på. Där vill vi ge mer resurser än de. Striden i det här valet står inte om välfärdens kärnverksamheter utan om vi ska bygga ut bidragssystemen som gör det olönsamt att arbeta.

Det sade moderatledaren. Jag återger det för att påminna om vad regeringens främste företrädare sade före valet.

Nu är det snart jul, och min favorit på julafton är Karl-Bertil Jonssons julsaga. Hans stora idol är ju Robin Hood, han som tar från de rika och ger till de fattiga. Men i borgerlighetens Sverige har Robin Hood ingen plats, inte heller hans principer om att fördela efter behov. Särskilt så här i juletid hade man önskat att såväl förtidspensionärer som ålderspensionärer fått ett välbehövligt tillskott att se fram emot den 1 januari. Men det är uppenbarligen inget att förvänta sig av den moderatledda regeringen.

Med detta, fru talman, hänvisar jag till Socialdemokraternas särskilda yttrande i betänkandet.

I detta anförande instämde Tomas Eneroth, Helena Frisk och Jasenko Omanovic (alla s).

Anf. 201 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Så är det dags att diskutera inte barn i politiken, som vi nyss gjorde, utan ekonomisk politik för äldre. Det är ett lika angeläget område. Det här rör sig om människor som har spenderat många långa år för att bygga upp den välfärd som alla vi andra när vi har gått i skolan, när vi har varit sjuka och när vi har behövt stöd och hjälp av andra har kunnat ta del av.

Man ska komma ihåg det, inte därför att man ska belöna någon på äldre dagar, utan därför att människor har gjort insatser som de har rätt att få tillbaka. Det handlar inte om några gåvor – det är inte fattigvård vi ska hålla på med. Äldre människor i det här landet, precis som andra, har vissa rättigheter. En rättighet man har är rätten att åldras med värdighet.

Det betyder mängder av saker. Några av dem ingår inte alls i dagens betänkande och dagens diskussion. Det handlar förstas om en äldreomsorg värd namnet, om att man inte ska behandlas ovärdigt och ibland till och med människoförnedrande när personalen inom äldreomsorgen inte har tid med de personer som de ska finnas till för.

Jag tror att man ska vara medveten om att pensionärer var den grupp under 90-talet som, möjligen tillsammans med dem som då var unga, betalade allra mest för nedskärningarna och försämringarna. Under ett antal år skrevs inte pensionerna upp i takt med prisutvecklingen. Därför urgröptes hela pensionssystemet och hela pensionernas värde. Det var ett stort bekymmer, och jag ska återkomma till vad vi vill göra åt den saken.

En sak som man inte kan gå förbi när man diskuterar situationen för äldre är det nya pensionssystemet. Vi är från Vänsterpartiets sida, som är väl bekant för denna kammare, motståndare till det systemet. Om man någon gång ska tala om Robin Hood på ett passande sätt så inte är det nya pensionssystemet ett exempel på hur Robin Hood har agerat. Tvärtom – det är ju ett system som har införts och som innebär att många får lägre pension än tidigare, att kvinnor får generellt lägre pension än vad de hade med det gamla ATP-systemet. Att man spelar bort pensionärens pengar på börserna har väl föga med rättvisepolitik eller med Robin Hood att göra.

Det kommer repliker, och det ska bli intressant att diskutera inte bara själva innehållet utan också den process som föregick beslutet om pensionssystemet.

Socialdemokraterna genomförde en enkätundersökning bland sina partiföreningar vars resultat man gömde i en byrålåda. Man offentliggjorde den inte ens för sina egna medlemmar, för då hade det varit väldigt svårt att genomföra ett sådant system.

Pensionsarbetsgruppen åtog sig i slutna församlingar, hemligt, att värna pensionsöverenskommelsen, i ett system där vi ändå har traditionen att det är öppenhet runt de former som föregår beslut i riksdagen som ska vara gällande.

Det är ett citat fritt ur minnet – det ska erkännas – men vår förre statsminister sade vid ett tillfälle något i stil med att ”folk kommer inte att gilla det här när de förstår vad vi har gjort”, syftande på pensionssystemet. Jag tror att han hade rätt. Jag tror till och med att han börjar få rätt, för det går upp för alltfler att de där orange kuverten man får inte bara är någonting man kan slänga undan och inte bry sig om, utan fak-

Prot. 2006/07:43

19 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

tiskt är en förespegling om hur pensionen för en själv så småningom kommer att se ut och att det inte ser särskilt bra ut.

I anslutning ännu tydligare till det som är dagens betänkande föreslår vi att man ska kompensera ATP-pensionärerna för den urgröpning som tidigare har skett av pensionerna. Jag har många gånger ställt frågan i kammaren och inte någon gång fått ett riktigt bra svar.

Det är klart att man kan svara med att pensionärer som grupp har fått en bättre ekonomisk situation. Men det som har hänt under 1990-talet och början av 2000-talet har varit nödvändiga förbättringar för pensionärer och är inte att anse som en ersättning för den urgröpning av värdet på pensionerna som tidigare gjordes. Många andra grupper har också fått ekonomiska förbättringar, och det är med dem man ska jämföra de förbättringar som pensionärer har fått, inte se dem som en kompensation för den urgröpning som skedde.

Vi föreslår därför i betänkandet att man ska göra denna engångsuppräkning av pensionerna.

ATP-pensionärerna har fått vänta länge. Det var någon som sade till mig i en korridor: Jag undrar vad de tycker att de ska vänta på. Är det att de ska dö bort allihop så att det inte blir så dyrt att återställa pensionerna? Jag tror inte det själv, men jag undrar vad svaret på frågan egentligen är. Hur länge ska de behöva vänta?

Fru talman! Vi välkomnar förstas de förbättringar av bostadstillägget som nu görs. Vi har själva drivit sådana förbättringar under många år, och det är bra att se att också den borgerliga alliansen genomför dem, eller framför allt inte vågar backa från de löften som man tidigare har givit under hård press från andra politiska parter. Men vi vill gå längre.

Vi föreslår att man höjer taket, att man höjer nivån de kommande åren och att man ser till att de sämst ställda pensionärerna får en bättre ekonomisk situation. På de här punkterna, där vi är överens med Socialdemokraterna och där det också finns andra som är intresserade av att göra förbättringar, vad blir svaret från alliansen? Jo: Det kanske vi vill, sedan eventuellt, när det ekonomiska utrymmet så medger. Det kan man ju skriva, men om det ekonomiska utrymmet inte finns nu undrar jag när det kommer att finnas.

Vad har vi för ekonomisk situation i det här landet i dag? Ekonomistyrningsverket beräknar att vi ska ha ett budgetöverskott på 14 miljarder kronor. Det finansiella sparandet för nästa år är 16 miljarder kronor. Menar alliansens företrädare verkligen att det då inte finns utrymme för de 120 miljoner kronor som det skulle kosta att ta ett steg på 1 % när det gäller höjningen av bostadstillägget? Kan det verkligen vara den seriösa argumentationen? Eller försöker man föra kammarens ledamöter bakom ljuset genom att låtsas vilja genomföra en förbättring senare men sedan kunna backa från den för att det ekonomiska utrymmet aldrig infann sig?

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservationen 33 under punkten 41.

Det finns ett utrymme att göra någonting redan nu för att förbättra bostadstillägget för pensionärerna ytterligare. Det vore en välgärning att göra det, därför att det här är människor som inte förtjänar vår välgörelse utan som förtjänar den rätt som de själva har tillkämpat sig genom att vara med om att bygga upp det här samhället. Detta om något borde innebära att man har rätt till en värdig ålderdom. Det är dags att göra

någonting. Det går att återställa pensionernas värde, men också att öka bostadstillägget. Jag har svårt att se vid vilket tillfälle det ekonomiska utrymmet skulle bli bättre än precis nu.

Anf. 202 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Kalle Larsson, jag begärde ordet när du som representerar Vänstern sade att det nya pensionssystemet missgynnar kvinnor. Jag har retat mig på detta ganska länge. Jag är övertygad om att Kalle Larsson inte alls vet hur man räknade ut pensionspoängen i det gamla ATP-systemet. Annars skulle inte han och andra i Vänstern säga som de gör och har gjort i många år. Det var nämligen kvinnorna som förlorade på ATP-systemet. Det var de lågavlönade kvinnorna – dem som jag representerade när jag var lågavlönad.

För att få räkna poäng i det gamla ATP-systemet var man tvungen att komma över ett basbelopp. Vi var många kvinnor som på den tiden inte kom upp i ett basbelopp. Vi jobbade inte så mycket, och kommunalt anställda kvinnor har haft dåliga löner i många år. Det är inget nytt. Det var också därför som vi i det socialdemokratiska kvinnoförbundet gick med på att ändra pensionssystemet.

Det nya pensionssystemet missgynnar inte kvinnor. Om man jämför det ur jämlikhetsaspekt kan man se att det inte gör det. Om man påstår att det missgynnar kvinnor vet man inte hur det gamla pensionssystemet var uppbyggt.

Jag vill också säga att det för mig som socialdemokrat var ganska självklart att vi skulle göra om pensionssystemet. För oss socialdemokrater är det nämligen mycket viktigt att man vet vad man får i pension och att man har ett pensionssystem som håller över tid. Det är viktigt att vi vet vad vi betalar in och vad vi får ut. Därför är det också viktigt att den nuvarande regeringen står fast vid den pensionsöverenskommelse som vi tillsammans i de fem partierna uppnådde. Vi ska ha långsiktiga system.

Jag värnar om att vi ska kunna ha det över de politiska blockgränserna, så att vi inte lämnar människor otrygga, så att de blir beroende av anhöriga när de blir äldre.

Anf. 203 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det här är ju ingen ny debatt för kammarens ledamöter. Om Siw Wittgren-Ahl har varit irriterad tidigare har hon också tidigare kunnat lyssna på de anföranden som jag och andra företrädare för Vänsterpartiet har hållit. Vi förespråkar ett reformerat ATP-system där en av punkterna är det som Siw Wittgren-Ahl nu nämner. Där behövs definitivt förbättringar.

Men detta är inte detsamma som att säga att det nya pensionssystemet gynnar kvinnor. Vi har ju en annan inkomstprincip nu. Ett mycket större antal år ska ligga till grund för den pension man får. Vad innebär det då om man är borta från arbetsmarknaden, vilket kvinnor i större utsträckning är? Vad innebär det om kvinnor har en annan inkomstkurva än män generellt sett har? Jo, det innebär att kvinnor i relation till män missgynnas av det nya pensionssystemet. Man måste vara medveten om att det ser ut så.

Socialdemokrater skakar ofta på huvudet när man ställer dessa frågor, men jag är inte ensam om att säga att det är på det här sättet. Jag har ännu

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 11

inte fått något tillförlitligt svar på varför det skulle vara så bra för kvinnor att man räknar hela livsinkomsten.

Siw Wittgren-Ahl säger något intressant. Hon säger att man vill ha långsiktiga system och att man vill veta vad man får. Jag menar inte att vara polemisk, men det finns väl ändå en del i det pensionssystem som vi har i dag som handlar just om att man inte vet vad man får? Jag tänker på den del som det spelas på börsen med. Det står väl klart för de flesta att en del av våra pensioner i dag kan spelas bort eller öka i värde på börsen.

Eftersom Siw Wittgren-Ahl talar om att man ska veta vad man får skulle det vara intressant att få höra hur inställningen från socialdemokratisk sida i dagsläget är när det gäller just den delen av pensionen. Ska man spela bort en del av pensionärernas pengar på börsen?

Anf. 204 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! För mig är det viktigt att vi har en fempartiuppgörelse om pensionssystemet. När man gör uppgörelser får man ta och ge. Det är också viktigt att man lyssnar på varandra och att pensionsuppgörelsen ligger fast.

Det är två partier som står utanför pensionsuppgörelsen. Jag vet inte om två partier skulle kunna bli en egen majoritet. Nu är vi fem, och jag hoppas verkligen att regeringen lever upp till pensionsuppgörelsen.

Kalle Larsson talade om hur bra det går för Sverige och att vi har 14 miljarder över i budgeten. Vi har då valt att satsa dem på bostadstillägg redan i år. Det har man inte gjort i Vänsterpartiet. Om man nu har så mycket pengar över, varför gick man då inte med på att höja bostadstilläggen redan i år? Det kommer ju de sämst ställda pensionärerna till del.

Anf. 205 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Vi är som bekant motståndare till den nya budgetlagen. Med de stora positiva förändringar som ekonomin nu genomlever hade vi mycket väl med en annan ekonomisk politik kunnat göra ytterligare tillskott och göra förändringar under innevarande budgetår. Om Siw Wittgren-Ahl är intresserad kan hon följa våra förändringar av budgetlagen, så att vi när vi ser att överskottet blev större än vi trodde – 14 miljarder i budgetöverskott – också kan använda pengarna till angelägna satsningar. Det här är ju en sådan. Det råder det ingen tvekan om. Vi är överens.

Vi har förlagt reformen till 2008. Ni har förlagt den till 2007 och i stället avvisat ett stort antal andra förslag som vi vill genomföra då. Men vi borde kunna vara överens om att när vi har ett överskott så borde vi kunna få använda pengarna till det vi tycker passar. Hade vi haft en budgetlag som såg annorlunda ut hade det också varit möjligt. Detta har Socialdemokraterna under lång tid varit emot och röstat emot i denna kammare.

Att man tar på sig tvångströjan för en viss ekonomisk politik är inget som jag gör mig skyldig till. Det är Siw Wittgren-Ahl och hennes parti.

Jag måste ändå kommentera det som rör fempartiöverenskommelsen. Detta är ett exempel på den kritik som jag tidigare riktade. Jag frågade efter Socialdemokraternas åsikt om den del av pensionen som spelas bort eller växer i värde på börsen. Det enda svar jag får är att det finns en överenskommelse.

Det blir en andefattig och torftig politisk debatt om det enda svar man ska få när man ställer en fråga om vad någon tycker – är det rimligt eller orimligt, vill ni göra så, vill ni förändra? – är att det finns en överenskommelse och att det är viktigt att överenskommelsen står fast. Man kan argumentera så. Det är inte olagligt på något sätt. Det är inte ens mot reglerna för riksdagens kammardebatter. Men det blir ingen rolig politisk debatt.

Jag får väl ställa min fråga i något annat sammanhang, utanför det som borde vara Sveriges högsta beslutande organ även i pensionsfrågor, för att få svar på vad Socialdemokraterna egentligen anser om PPM-systemet.

Anf. 206 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiets förslag till budgetramar för utgiftsområde 11 ligger drygt 500 miljoner högre än regeringens förslag. Men eftersom majoriteten i riksdagen har fastställt ramarna för ekonomisk trygghet vid ålderdom på en lägre nivå kan jag tyvärr inte yrka bifall till vårt förslag om höjd garantipension. Det presenteras i betänkandet i form av ett särskilt yttrande.

Ekonomisk och social trygghet är det andra målområdet i den nationella folkhälsopolitiken, som riksdagen har fattat beslut om. Behovet av ekonomisk och social trygghet gäller även vid ålderdom, och kanske särskilt då. Regeringens förslag slår särskilt hårt mot dem som har det sämst, till exempel mot dem som är förtidspensionärer med så kallad aktivitets- och sjukersättning. Deras pensionsgrundande inkomst sänks nu.

Att man kan känna ekonomisk och social trygghet är en folkhälsofråga. Därför vill Miljöpartiet höja garantipensionerna med 1 000 kr per år och behålla beräkningsgrunden för förtidspensionärens ålderspension.

Garantipensionen är ett grundskydd för dem som har haft låg eller ingen inkomst under livet. Garantipensionen fyller upp pensionen upp till 7 047 kr i månaden för den som är ogift och 6 286 kr i månaden för den som är gift. Siffrorna är enligt 2006 års beräkning. Den kan i vissa fall kompletteras med bostadstillägg för pensionärer.

Att öka garantipensionen är en prioritering som Miljöpartiet gör för att värna dem med lägst pensioner. Det har en tydlig könsaspekt. En kvinna i ett låglöneyrke kan på grund av sjukskrivning och deltidsarbete ha en framtid där hon blir beroende av garantipensionen.

Denna kvinna kan heller inte gå i pension tidigare än vid 65 års ålder, trots att hon kanske känner sig utsliten. En person med ett välbetalt jobb får bättre pension genom det allmänna pensionssystemet, högre avtalsspension och har större möjlighet till individuellt pensionssparande och kan kosta på sig att gå i pension före 65 års ålder.

För oss i Miljöpartiet är det obegripligt att ett pensionssystem bygger in könsskillnader och ojämlikhet. Det är en ojämlikhet som börjar i arbetslivet genom att det alltjämt innehåller stora löneskillnader mellan könen. Det är en skapad orättvisa som de flesta tycks ha accepterat, eller kanske det är så att de inte har kunskap om det.

De som är förlorare kan inte göra annat än att dra slutsatsen att de personerna inte är lika mycket värda, eller att deras arbete inte är lika mycket värt.

Ekonomisk tillväxt och jobb står inte i motsats till en politik för hållbar utveckling, snarare är det tvärtom. Alla tre perspektiven i begreppet långsiktigt hållbar utveckling är en förutsättning för att det just ska bli långsiktigt hållbart både ekologisk, socialt och ekonomiskt.

Den kortsiktiga och ohållbara politik som dominerar världen i dag är ett direkt hot mot både välfärd och ekonomi. En grön omställning är nödvändig också för att klara den ekonomiska utvecklingen.

Läget kunde inte ha varit bättre för en offensiv och framtidsinriktad politik när den borgerliga regeringen tog över. Sverige går bra men är fortsatt i behov av stora satsningar på nya jobb inom framtidsbranscher för att stärka näringslivets konkurrenskraft.

Vi är också i behov av en modern och kunskapsinriktad näringslivspolitik kombinerad med en ännu tuffare klimatpolitik för att möta de förändringar som vi nu börjar se. Men vi är också beroende av att fortsätta satsningarna på dem som har det sämst ställt. Det tycker inte jag regeringen gör.

I dag lever många människor i Sverige som borde tillerkännas garantipension i egenskap av kvotflyktingar men som ändå nekas detta på grund av bristande information. Vissa får den, vissa får den inte. Omständigheterna i det enskilda fallet verkar vara mest beroende av vem som är deras handläggare på Försäkringskassan, eller vem på Migrationsverket som svarar på Försäkringskassans fråga om flyktingskap.

För dem som har arbetat och betalt skatt här i landet i 15–16 år kommer beskedet om allmän ålderspension oftast som en kалldusch. Ett exempel från verkligheten är en man som hit som kvotflykting år 1989. Han får år 2006 beskedet:

- Inkomstpension 646 kr
- Tilläggspension 2 621 kr
- Garantipension 0 kr
- Premiepension 63 kr
- Bostadstillägg 2 131 kr
- Äldreförsörjningsstöd 28 kr
- Skatteavdrag -651 kr

Efter skatt ger detta en disponibel inkomst på 4 838 kr per månad. Att efter många år i Sverige få besked att man inte längre räknas som kvotflykting när man smugglats ut ur hemlandet med hjälp av svenska myndigheter med färdiga uppehållstillstånd för hela familjen känns kränkande.

Det är dessutom inte ett värdigt bemötande i ett land som säger sig värna asylrätten och vad som följer med denna. Frågan bör därför skyndsamt utredas i syfte att rätta till denna för många individer problematiska situation. Jag yrkar bifall till reservation 32.

Anf. 207 MATS G NILSSON (m):

Fru talman! Utgiftsområde 11, som vi nu diskuterar, innefattar garantipension, efterlevandepension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd,

även om jag precis nu hörde att man kan diskutera klimatfrågor och mycket annat. Målet med detta politikområde är att ge ett grundskydd för pensionärer med låga inkomster och därmed vara ett komplement till ålderspensionssystemet.

Utgifterna inom det område vi nu diskuterar minskar i takt med att andelen pensionärer med inkomstrelaterad pension ökar. Flera pensionärer har erfarenhet från yrkeslivet och har därmed arbetat in rätten till inkomstpension. Vi vet att det inom den grupp som nu erhåller stöd av de 45 miljarder vi nu ska fatta beslut om finns personer med små marginaler. Trots att de disponibla inkomsterna, som har sagts här tidigare, har ökat finns det nödvändiga insatser att göra. Vi vet att många av dem som har små marginaler ofta är äldre, ofta är ensamma och ofta är kvinnor.

Därför känns det bra att regeringen i kombination med ett ambitiöst program för att öka sysselsättningen också föreslår konkreta förbättringar på detta område. För bostadstillägget, som senaste halvårsskiftet höjdes till 93 % av boendekostnaden, höjs den högsta godkända bostadskostnaden till 5 000 kr. Skälig bostadskostnad vid beräkning av det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet höjs samtidigt till 6 200 kr.

Det höjda bostadstillägget liksom det höjda äldreförsörjningsstödet kommer att förbättra för dem som verkligen behöver det mest. Det är också glädjande att ha i åtanke att regeringen aviserar ytterligare förbättringar inom området när ekonomin tillåter. Jag tycker att det känns ärligt och korrekt att säga: När ekonomin tillåter kommer de ytterligare insatserna.

Det gör jag i stället för att i likhet med Kalle Larsson stå har och raljera: Varför gör regeringen så, och kan man inte ha råd med 120 miljoner? Det säger han när man inte själv har dem. När han sedan blir tillfrågad – för Siw Wittgren-Ahl tog min fråga – var det intressant att höra Kalle Larsson säga: Men vi har ju en budgetlag. Jag vill uppmärksamma såväl Vänsterpartiet som övriga i församlingen på att den budgetlagen finns kvar nu också.

Parallellt med utgiftsområdet finns vid sidan av statsbudgeten ålderspensionssystemet som vilar på en stark konstruktion och en bred politisk förankring. Den starka konstruktionen består bland annat i att livslängden tillåts påverka ersättningsnivåerna. Det gör systemet avsevärt starkare men samtidigt att den personliga pensionsprognosen blir aningen svårare att göra.

Kopplingen till den samhällsekonomiska utvecklingen genom den så kallade följsamhetsindexeringen innebär möjlighet till reallt höjda pensioner. Men den ställer också krav på att den svenska ekonomin utvecklas väl. Regeringens politik vad gäller jobbskapande blir därmed en politik även för pensionärer i dag och pensionärer i framtiden.

Fru talman! I dag är antalet pensionärer i Sverige förhållandevis lågt på grund av att det på 20- och 30-talet föddes ett relativt litet antal barn. Under 90-talet fyllde ca 80 000 personer per år 65 år. Snart kommer årskullar med 130 000 per år på grund av de ökade födelsetalen på 40-talet. Samtidigt kommer antalet personer i åldern 16–64 år att vara lägre de närmaste 20 åren än vad det är nu.

Det kan verka bekymmersamt. Men jag vill ändå se till möjligheterna. Det borde nämligen innebära en bred samsyn kring att människor i arbetsför ålder ska ha ett arbete att gå till. Det borde faktiskt också vara så

att vi borde ha en bred samsyn för att kraftigt medverka till åtgärder för att därmed minska arbetslösheten.

Det borde också innebära att vi i Sverige som helhet inser att människor som kommer hit från andra länder verkligen bidrar till vårt gemensamma bästa och att vi ska medverka till att snabbt genomföra åtgärder så att de snabbt kommer ut på arbetsmarknaden när de kommer hit.

Det borde också leda till att vi ser Sveriges äldre som den resurs de verkligen är. Nyblivna pensionärer är ofta engagerade i politiken och i våra olika partier och samhällsliv. Men de är framför allt yrkesverkamma. Det är en positiv utveckling. Vi behöver ta till vara de erfarenheter och den kompetens den lite äldre befolkningen besitter.

Siw Wittgren-Ahl har inte uppmärksammat några förbättringar eller några konkreta förslag från alliansen, vilket är på något sätt fascinerande. Jag tänker ta upp ett par stycken.

Det dubbla jobbavdraget, som innebär att skatten reduceras med upp till 18 000 kr per år och att den särskilda löneskatten tas bort är viktiga och riktiga åtgärder för dem som har möjlighet och vill arbeta lite längre. Fritt val-reformerna, den nationella vårdgarantin, billigare hushållstjänster och på sikt lägre boendekostnader genom utfasningen av fastighets-skatter är andra positiva förslag för Sveriges äldre.

Siw Wittgren-Ahl från Socialdemokraterna påstod att nödvändiga satsningar till denna åldersgrupp inte går att kombinera med stora skattesänkningar. Jag skulle vilja säga ungefär så här: De nödvändiga satsningarna går inte att kombinera med ett alltför stort utanförskap och en alltför hög arbetslöshet. Detta måste därför vara inriktningen på politiken.

Efter tolv års socialdemokratiskt regeringsinnehav – det ska man komma ihåg – sade Siw Wittgren-Ahl att Socialdemokraterna nu, alltså efter tolv år, gick till val på att göra Sverige till det bästa landet att åldras i. Därför känns det skönt att som alliansföreträdare konstatera att vi efter tre månader nu tar steget att göra Sverige till världens bästa land att åldras i.

Siw Wittgren-Ahl tycker om Karl-Bertil Jonsson. Hon tycker att den nuvarande regeringen inte gör någonting för dem som har små marginaler och dem som är äldre. Förutom de reformer och förslag som jag tidigare räknade upp hoppas jag att Siw Wittgren-Ahl kan förklara en sak för mig: Skulle Karl-Bertil Jonsson ha röstat på ett parti som sänker skatten för miljardärer men som röstar emot en av världens största skattesänkningar för låginkomsttagare? Det är ju det som vi fattar beslut om här.

Fru talman! Sverige står mycket väl rustat med ett pensionssystem som har väckt omvärldens intresse. Vi ska vårda den pensionsuppbyggnaden och vi ska ta ansvar för de frågor som kvarstår och som tas upp i Genomförandegruppens så kallade testamenten. Utmaningen för oss i denna församling är att bedriva en tillväxtorienterad politik som minskar arbetslösheten och skapar en god ekonomisk utveckling. Då blir utfallet positivt för landets nuvarande och framtida pensionärer.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 208 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Hade Karl-Bertil Jonsson kunnat säga nej till det massiva skatteförslag med lägre skatter som ni lägger fram? Hans pappa, Tyko

Jonsson, hade nog i alla fall varit väldigt glad att få de här skattesänkningarna.

Det handlar nu om pensionerna och de sämst ställda pensionärerna. Jag vet inte om ni på den moderata sidan inte har förstått att jobbvdraget inte gäller pensionärer. Det är det vår kritik består av; pensionärer får ingen skattesänkning på 12 000 om året.

När det gäller skattesänkningarna säger ni bland annat att ni inte har råd att höja bostadstillägget för de sämst ställda pensionärerna och förtidspensionärerna i dag, men att ni kommer att göra det under perioden. Det lovade ni när PRO var här, och det är bra om den uppgörelsen ligger fast och att ni kommer att göra det.

Men ni ger inte pensionärerna något jobbvdrag. Man får inte något jobbvdrag på 12 000 för att man är pensionär. Pensionen är ju en uppskjuten lön. Därför undrar jag varför avdraget inte kommer pensionärerna till del. I det ena sammanhanget, när det gäller de sämst ställdas boendesituation, har ni inte råd att ge dem bostadsbidrag. Men ni har gott och väl råd att sänka fastighetsskatten för de mest välbeställda i Stockholms ytterområden, där jag tror att Tyko Jonsson kanske skulle ha bott.

Jag undrar varför man tar från de fattiga och ger till de rika. Det undrar jag fortfarande, för jag tycker inte att jag har fått något bra svar på det.

Anf. 209 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Tack, Siw Wittgren-Ahl, för att du tog upp fastighets-skatten. Siw har en trevlig accent. Hon kommer från Göteborg, och det hörs. Hon kanske inte har rest runt så mycket här i Stockholmsregionen och träffat på de pensionärer som har drabbats av fastighetsskatten och drivits från hus och hem efter att ha arbetat ett helt liv och byggt sin egen bostad. Sedan har skatterna gjort att de har behövt flytta därifrån. Det har inte varit miljonärerna, miljardärerna och höginkomsttagarna som har fått flytta därifrån utan det har varit de med lite mindre inkomster.

Siw Wittgren-Ahl frågar om vi inte förstår att jobbvdraget är ett jobbvdrag. Du uttryckte dig ungefär på det sättet. Det var lite fascinerande. Det är det vi har gått till val på och det är det vi genomför – så jo, vi vet det. Utan att vara oförsämd undrar jag vad det är som du inte förstår. Jobbvdraget är ett avdrag för dem som jobbar. Du säger att andra ska ha ett avdrag. Jag vill då ställa en fråga. Vi har ju lite olika uppfattningar om det här med avdrag för fackavgift. Förstår du att den är kopplad till att man ska betala en fackavgift, eller är det ett allmänt avdrag som gäller alla? Någonstans kan det inte vara så svårt att förstå att ett jobbvdrag är ett avdrag för dem som jobbar.

Anf. 210 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Nej, jag förstår inte att man gör ett sådant jobbvdrag för alla som jobbar och inte ger något till pensionärerna. Man har ju lovat att se till att sänka skatterna för hela svenska folket. Jag förstår inte heller att man sade så här till mina arbetskamrater och till Kommunals lågavlönade kvinnor: Ni ska få 1 000 kr i skattesänkning. Samtidigt ska ni få betala en obligatorisk a-kassa, även om ni inte får ut något. Jag förstår inte att detta inte skulle gälla till exempel kvinnor som jobbar halvtid inom Kommunal, till exempel 18 timmar i veckan. Jag förstår det inte alls!

Prot. 2006/07:43
19 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

Jag förstår inte den skattepolitik ni för. Den är det som gör att vi hamnar på olika sidor i denna debatt. För mig är det viktigt att pensionärerna kan klara sig på sin pension och att de sämst ställda pensionärerna har en frihet så att de kan leva på den pension de får. Om de inte kan det ska de få ett förstärkt bostadsbidrag. För mig är det en viktig bit av livet att man är fri som pensionär och kan leva ett dragligt liv. Sedan finns det mycket som man kan göra bättre för pensionärer, som vi lovade att göra. Men jag förstår inte hur man kan dra undan bostadsbidraget för till exempel förtidspensionärer när man har råd att sänka fastighetsskatten för de mest välbeställda.

Jag har rest i Stockholms skärgård. Jag vet att fastighetsskatten har drabbat några grupper av pensionärer. Men vi hade en begränsningsregel. Det var inte alla dem som ni kommer att ge fastighetsskattesänkningar som drabbades så här. Jag diskuterade detta mycket under den förra mandatperioden i bostadsutskottet. Då kunde företrädarna för Moderaterna inte visa upp en enda pensionär som hade fått gå från hus och hem. Det fanns inga sådana pensionärer. Jag har inte sett någon i Fastighetstidningen eller så. Men nu kommer många av de sämst ställda pensionärerna att få leva på socialbidrag i framtiden.

Anf. 211 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Det här replikskiftet uppskattar jag verkligen. Jag tror att också Kalle Larsson hade ganska kul här. Jag tror faktiskt inte att Siw Wittgren-Ahl riktigt har förstått kopplingen ens i det pensionssystem som du vurmar för. Det bygger på en god samhällsutveckling. En god samhällsutveckling bygger på att man pressar ned arbetslösheten. Det här var en gång i tiden socialdemokratisk politik. Vi ska få så många som möjligt att gå ut och arbeta.

Låt vara att du kanske tycker att det är en felaktig åtgärd. Men du sov väl inte under hela valrörelsen utan du kanske var med och lyssnade på företrädare för de borgerliga partierna som sade att detta är en viktig åtgärd? Låt vara att du inte tycker att den är korrekt, men du vet väl att vi gick till val med detta som en av de främsta åtgärderna för att minska arbetslösheten i Sverige? Det kan väl inte föranleda någon förvåning.

Vi gör detta just därför att vi vill ha i gång tillväxten och pressa ned arbetslösheten. Där är kopplingen. Den effekten får man inte genom ett pensionsavdrag.

Jag delar absolut Siw Wittgren-Ahls uppfattning om att det är prioriterat att gå vidare med att höja bostadstillägget framöver, som aviserat. Det är också prioriterat med en mängd satsningar som är riktade till den äldre befolkningen i likhet med dem som jag punktvis tog upp tidigare.

Anf. 212 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att få tillfälle att resonera lite ytterligare om ekonomisk politik. För den som lyssnade någorlunda till Mats G Nilssons anförande framgick det väl att det fanns ett antal missförstånd runt den ekonomiska politik som Vänsterpartiet presenterar. Vi har inte pengar som inte andra har. Vi har självfallet också en fullt ut finansierad reformbudget.

Skälen till att jag funderar lite över det svar som utskottets majoritet här ger på frågan om bostadstilläggen är att i den budget som majoriteten lägger fram finns det ett finansiellt sparande på 16 miljarder. I den budget som Vänsterpartiet lägger fram är det finansiella sparandet mycket mindre. Varför då? Jo, därför att vi gör enorma satsningar som Moderaterna och andra allianspartier inte alls bryr sig om. Vi höjer studiemedlet med 1 200 kr nästa år. Vi satsar på 50 000 nya offentligt anställda. Se där, en jobbsatsning som vi faktiskt vet blir av dessutom. Vi genomför en klimatförändringspolitik som är oerhört mycket mer kraftfull än den som alliansen föreslår.

Min poäng var att visa att det finns åtminstone två sätt att resonera om att det finns pengar, om att det finns ett ekonomiskt utrymme som majoriteten påstår inte finns. Det ena är att det finns pengar i den egna budgeten såsom den är formulerad. Där finns det 16 miljarder kronor i finansiellt sparande. Varför använder inte alliansen 120 miljoner av dem för att göra den här förändringen?

Det andra är att om vi förändrade budgetlagen, och det kan man ju göra genom riksdagsbeslut, så att vi fick möjlighet att använda de pengar som staten har till det vi tycker att staten borde använda dem till skulle det finnas ytterligare 14 miljarder i budgetöverskott just nu.

Svaret är att Vänsterpartiets politik innebär att man kan höja redan 2007 om man ändrar budgetlagen, och vilket fall som helst kan man definitivt höja 2008 därför att det ligger i vår budgetmotion.

Anf. 213 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag hörde ingen fråga, men tack för svaret.

Anf. 214 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Man hör det man vill höra.

(MATS G NILSSON (m): Förlåt, jag uppfattade ingen fråga.)

Man kan göra på följande sätt. Jag ska formulera det så tydligt jag någonsin kan. Varför använder inte alliansen det utrymme som faktiskt finns till att göra de nödvändiga satsningar man påstår behövs men bara kan göras när det ekonomiska utrymmet så medger?

Nu tappade vi bort ett replikskifte därför att min frågeställning var så otydlig. Jag ber om ursäkt för det. Kan du då passa på att kommentera både dessa saker? Eller gör det väldigt enkelt för dig. Du vill förmodligen inte ändra budgetlagen, för hur skulle det se ut om man använde pengar vi har till det vi tycker behöver göras. Det är ju sex partier här i riksdagen som inte tycker att man ska göra på det viset. Jag har all respekt för att svaret där kommer att bli: Så kan vi inte ha det. Det är att slösa med pengar, fast det är pengar vi har.

Koncentrera dig då så att du bara har en enda fråga i huvudet. Varför använder ni inte 120 miljoner av det finansiella sparande som finns i er egen budget till att nu inleda ytterligare förstärkningar i pensionärernas bostadstillägg?

Anf. 215 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt att jag inte uppfattade din konkreta fråga i första replikskiftet, Kalle. Ärligt talat är jag tveksam till om jag gör det nu heller. Det är klart att man alltid kan hänvisa till ett prognostiserat överskott och säga: Varför använder ni inte pengarna? Men någonstans handlar det om just budgetberedning. Det finns massvis med prioriterade saker som ligger både dig och mig varmt om hjärtat. Det finns massvis saker som vi vill göra inom ett antal sektorer. Det är inte så att ett enskilt utskott kan säga att nu kommer vi centralt att ha ett prognostiserat överskott och nu tar vi och använder de pengarna.

Jag har för lite erfarenhet från riksdagsarbetet för att veta om det någonsin har fungerat så här. Jag har erfarenheter från kommuner och landsting, och där har det inte fungerat så.

Jag ber om ursäkt, men jag kan inte ge så mycket bättre svar än så.

Anf. 216 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Debatten handlar om grundskydd och inte klimatpolitik, sade Mats G Nilsson. Jag kan förstå att Mats G Nilsson inte ser en uppenbar koppling mellan klimatpolitik och ekonomisk politik, men det hänger ihop. Samhällskostnaderna blir stora på grund av översvämningar och andra klimatkostnader. Anser inte Moderaterna och Mats G Nilsson att klimatpolitiken har någon betydelse för ekonomisk politik och möjligheten att betala framtidens pensioner? Det var min första fråga.

Den andra frågan handlar om dessa förtidspensionärer. Varför slår man just på dem? Hur hänger deras möjligheter till hälsa – önskemålet är ju faktiskt att de ska kunna få rehabilitering och komma tillbaka till arbete – ihop med att man sänker möjligheten till pension? Jag kan inte se den kopplingen. Förklara gärna hur det hänger ihop!

Till sist vill jag fråga om utredningen om pensioner för kvotflyktingar. Varför kan ni inte tänka er att stödja det förslaget?

Anf. 217 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Det var konkreta frågor som jag förstod. Inledningsvis talade jag om vad som ingick i utgiftsområdet. Det var det jag sade. Visst kan man hitta en koppling till klimatpolitiken, men jag vill nog säga att den trots allt är aning perifer i sammanhanget. Man kan koppla i stort sett allting till ekonomisk utveckling och därmed till våra framtida pensioner.

Jag tänkte fokusera på förtidspensionerna och den andra frågan om kvotflyktingar.

När det gäller frågan om förtidspensioner skulle jag vilja säga att jag tror att vi tyvärr har motsatta uppfattningar när det gäller den grundläggande inställningen. Någonstans accepterar vi inte den enorma ökningen av antalet förtidspensionärer som har varit under en lång rad år. Det som är värst är att människor placeras utanför och får en stämpel i pannan att de inte längre kommer in i arbetslivet. Under tio år har antalet ungdomar i den i den yngsta åldersgruppen 20–29 år fördubblats. De får en stämpel att de inte kommer in på arbetsmarknaden igen. Jag vet att man officiellt säger att nu med aktivitetsstödet ska de som inte tidigare var förtidspensionerade kunna komma tillbaka igen. Men sanningen är också den att inte ens hälften av dem någonsin går någon form av utbildning eller

liknande som syftar till att få ett jobb eller är yrkesförberedande på något sätt.

Nu ser jag att min talartid håller på att rinna ut.

Nu måste man göra ett antal mycket konkreta saker. Där finns psykiatrisatsningar och mycket annat för att motverka just den typen av problem.

Anf. 218 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Vi vet att klimatpolitiken är perifer för Moderaterna. Det har vi fått bevis på alltför många gånger. Men den har en mycket stor betydelse för den ekonomiska politiken. Det är en global fråga som också påverkar den ekonomiska politiken i Sverige.

Låt mig sedan gå över till de andra delarna. Ja, Miljöpartiet skiljer sig från Moderaterna. För oss handlar det om att inte slå på individen utan att förändra attityderna i arbetslivet. Vi kommer att diskutera det senare när vi kommer in på utgiftsområde 10. Vi vill se till att de enskilda individer som är förtidspensionärer också kan få en möjlighet att komma ur den situationen. Det gör man inte bara för att sänka ersättningen eller sänka pensionerna för dem i framtiden, utan det gör man för att de, som inte har samma möjligheter i dag, till exempel ska kunna studera på deltid.

Jag hoppas också att jag kan få svar på frågan om utredningen om pension för kvotflyktingar.

Anf. 219 MATS G NILSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vågar påstå att klimatfrågan är perifer för utgiftsområde 11 i dagens budgetdebatt. För vårt parti är den det sannerligen inte. Jag rekommenderar Gunvor G Ericson att läsa Dagens Nyheter. Där får du en bild av vad vi anser i den frågan.

Det krävs absolut åtgärder när det gäller förtidspensionärerna. Låt mig snabbt dra några korta exempel. Vi har till exempel medfinansiering av sjukpenning som gör arbetsgivare mer benägna att våga anställa någon med sjukdomshistoria. Det är en konkret åtgärd. Vi satsar mer på lönebidragsanställningar. Det är en konkret åtgärd. Slopade arbetsgivaravgifter som kan kombineras med nystartsjobb och totalt sänka arbetskostnaderna för arbetsgivare med 43 % är en konkret åtgärd. Införandet av rehabiliteringskoordinatorer vid Försäkringskassan, det är en konkret åtgärd. Snabbare vårdgaranti för barn och unga jämfört med i dag, det är en konkret åtgärd. Det finns flera punkter.

Nu har jag en minut kvar av min repliktid och tänkte gå över till din kvotflyktingsfråga. Jag läste den, och jag delar rätt mycket av den frustration som jag förmodar att ni kände när ni skrev motionen, men lösningen på huvudproblemet, som jag ser det när jag läser motionen, är inte att man ska gå in och ändra grunderna för hur man får pensioner i Sverige. Problemet som ni upplever det är ju att det finns exempel på att man fått felaktig information. Då är det ju där som skadan i så fall sker, och det får vi ju inte acceptera. Givet att det stämmer så är det ju totalt oacceptabelt, men då är det ju det vi ska fokusera på.

Sedan står det i utskottet – det har jag inte ifrågasatt – att enbart det faktum att man kommit till Sverige som kvotflykting inte gör att man kan tillgodogöra sig tid från hemlandet och räkna in den i garantipensionen. Jag har tagit det som ett faktum. Jag inte fått det ifrågasatt.

Avslutningsvis vill jag bara lägga till att det också finns ett äldre-
sörjningsstöd som kan användas.

Anf. 220 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Att vara pensionär i dagens Sverige – det är bra. Ja, det är bra om man har god ekonomi och är befriad från sjukdomar och krämpor, om man har ett rikt socialt liv och är engagerad i samhället eller är aktiv för övrigt – kort och gott när man kan göra som man vill och det man har lust till. Men det kan också vara tvärtom: när man har en knaper ekonomi, när man är sjuk och när man vill mer och vill umgås med flera. När man är ensam, då är det inte bra.

Men det finns också pensionärer som har pengar men inte orkar ta del av samhällslivet beroende på olika omständigheter – och det kan vara tvärtom också. Med det, fru talman, vill jag belysa att pensionärer inte är en homogen grupp. Det beror inte bara på en enda sak hur pensionärslivet ter sig.

Det vi här och nu i dag debatterar är den ekonomiska delen av pensionärslivet. Vi vet att socialutskottet tidigare har diskuterat andra saker som berör hur pensionärernas liv ska te sig om de har behov av andra saker, men just nu handlar det alltså om samhällets ansvar när det gäller ekonomin. Då tycker jag att det är bra att vi från alliansen har påbörjat att se till dem som har det sämst ställt. Det handlar alltså om att ge de pensionärer som har det sämst ställt lite bättre och också ge dem möjlighet att få en bättre ekonomi.

Som aktiv centerkvinna kan jag säga apropå kvinnor och dem som har det sämst ställt att det självklart är den grupp kvinnor som är över 85 år. De har det jobbigt, för de tillhör den grupp som har de lägsta pensionerna. I det betänkande som vi nu står bakom från alliansen hörde vi hur Mats G Nilsson förtjänstfullt berättade om att vi höjer bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget för ålderspensionärer och att vi höjer äldreomsorgsstödet. Det kommer ju framför allt dem som har de sämsta inkomsterna till del. Men det står också i utskottets text, och det sade också Mats G Nilsson, att vi tänker återkomma när det gäller att höja bostadstillägget ytterligare. Det är viktigt. Det är väldigt viktigt att vi ska göra det.

Jag måste säga att jag är glad, Kalle Larsson, att vi har kunnat tillfredsställa dina behov med att just höja bostadstillägget, som ni ju hade önskat, vilket du påtalade. Det är ett steg på vägen, och vi har mer att vänta på det här området. Det är fullt klart.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och yrka avslag på reservationerna.

Anf. 221 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi är överens om att pensionärerna ska ha ett bra liv. Det tycker jag är viktigt.

Men jag kan ändå inte låta bli att fråga: På vilket sätt stärker ni bostadsbidraget? Ni höjer taket, men på vilket sätt stärker ni bostadsbidraget? Och på vilket sätt kommer det i så fall de pensionärer som har det sämst ställt till del?

Det är riktigt att de som är 85 år har sämre pensioner, och de behöver ett förstärkt bostadsbidrag. Men man ger ju inte jobbavdraget till dem.

Jag vet inte om Solveig Zander kanske var mer vaken än jag under valrörelsen, men man talade då om för alla förtidspensionärer att man inte tänkte höja deras bostadsbidrag i första hand, utan man tänkte i första hand sänka boendekostnaderna för de mer välbeställda. Jag vet inte om jag var den enda som sov under valrörelsen, men jag uppfattade faktiskt inte det. Jag tycker också att det är bra att man härifrån talarstolen lovar att man ska justera det här i framtiden. Jag vill bara höra om Centerns representant var mer vaken än jag när det fördes fram, för jag visste inte det.

Jag tänkte också höra om en annan sak. Vi är alla överens om att tjänstepensionen är viktig och att det är flera i dag som har tjänstepension än garantipension. Men med det förslag som ni har om att sänka nivån på inbetalningarna från 93 till 80 % gör ju att många av de som är förtidspensionärer i dag också kommer att få en dålig pension när de har fyllt 65 år. På vilket sätt garanterar man att de som i dag har en dålig situation inte får en ännu sämre när de blir 65 år?

Anf. 222 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Till att börja med gällde det jobbavdraget. Det är ju ett jobb-avdrag, och det förklarade ju Mats G Nilsson med all önskvärd tydlighet, så jag tror inte att det finns någon anledning att gå in djupare på det.

När man höjer bostadstillägget så höjer man ju faktiskt för dem som har det sämst ställt. De får ju del av att man höjer bostadstillägget. Det måste väl även du hålla med om, Siw Wittgren-Ahl, eller hur? Det är väl sant?

Jag förstod också när jag lyssnade på er och på Vänsterpartiet att ni inte är överens om hur man ska hjälpa pensionärerna på bästa sätt, för ni hade olika åsikter om den punkten. Det är ju intressant att höra att ni är oense. Ändå har ni ju samarbetat i några år nu. Jag fick ju en rättelse förut om att det var åtta år som ni hade samarbetat med Vänstern. Då undrar jag över att ni inte har blivit mer överens än vad ni är. Det förefaller oerhört konstigt.

Anf. 223 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Nej, det är inte ett dugg konstigt. Eftersom jag kommer från bostadsutskottet vet jag inte hur många reservationer ni hade på varje budgetavsnitt som inte var gemensamma under förra mandatperioden. Det var fyra olika partier, och det var fyra diskussioner – fyra olika diskussioner – och ni hade fyra olika reservationer. Nu är det ju inte så att jag och Vänstern sitter i någon regering. Vi samarbetar inte just nu, utan Socialdemokraterna är ett parti i opposition precis som Vänstern är ett parti i opposition och Miljöpartiet är ett parti i opposition. Tidigare samarbetade vi ju också med Centern, men det gör vi inte nu.

Vi höjer taket, och det gör ni också, men ni sänker inte inkomstprövningsnivån, vilket gör att man stärker själva bostadsbidraget, vad jag förstår. Man höjer taket, men man ser inte till att flera får bostadsbidrag. Det är det som är skillnaden. Och i och med att ni sänker ersättningsnivåerna för dem som i dag har förtidspension går de från 93 % ned till 80 %, vilket gör att de i framtiden får sämre pensioner.

Då sov jag väl den gången också, för det var inget som vi hade uppfattat i valdebatten att ni skulle göra – åtminstone inte jag. Jag hoppas att Solveig Zander var mer pigg och vaken så att vi kan ha en diskussion med förtidspensionärerna om hur man gör med de kvinnor och män som förlorar på att de blivit sjuka i jobbet.

Anf. 224 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Egentligen skulle jag också kunna försvara mig med att säga att jag inte varit med i kammaren tidigare. Vilka reservationer och påståenden som funnits känner jag inte till. Det är dock för enkelt att göra så och därför väljer jag att svara på det som Siw Wittgren-Ahl sade om sänkt ersättningsnivå när man blir ålderspensionär.

Jag förstod att den här diskussionen skulle komma upp, och därför tog jag med mig en uträkning. Den är gjord av riksdagens utredningstjänst, och därför litar jag verkligen på den. Den visar att om man får sjukersättning eller förtidspension vid 55 år får man när man blir ålderspensionär 2 % lägre pension. 2 % lägre pension innebär med en inkomst på 18 050 kr, räknat i dagens penningvärde, att man när man blir ålderspensionär med regeringens förslag skulle få 17 590 kr. Den summan känns för mig inte oöverstiglig.

Vi har från majoritetens sida valt att satsa pengar på andra saker, nämligen på att få alla människor i jobb. Det har vi ansett vara det allra mest viktiga. Om man får möjlighet att arbeta höjer man sin inkomst, och då blir ju summan av de pengar man får när man blir ålderspensionär en annan – också, Siw.

Anf. 225 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! När vi fick folkpension 1913 och lade fast pensionsåldern till 67 år var det väl ingen som anade att vi skulle lägga ett kvartssekel till vår medellivslängd. Det har vi gjort, men vi har inte ändrat pensionsåldern mer än att vi sänkt den till 65 år. Det som sedan hände var att en rad pigga 65-åringar uteslöts från arbetsmarknaden. Det skedde av lite olika skäl. Det fanns myter om hur den äldre arbetskraften är, men också skatter och avtal lade hinder i vägen.

Med alliansregeringen öppnas dörren för äldre att arbeta genom avskaffandet av löneskatten och naturligtvis också genom arbete med attitydförändringar gentemot den äldre arbetskraften. Det finns en konstighet i detta med löneskatten, vilket Kjell-Olof Feldt och andra påtalat, nämligen att den inte kommer dem till del som är födda 1937 och tidigare. Det är något som jag tror att Regeringskansliet tittar på, för just gränsen mellan 37:or och 38:or ställer till en del problem; 38:orna får ju del av det nya pensionssystemet. Det är oerhört viktigt att vi tar vara på den resurs som äldre utgör när vi nu gör den kraftfulla satsningen på flera i arbete.

Låt mig sedan gå över till pensionssystemet. Det finns två saker som pensionärsorganisationerna brukar ta upp. Det ena gäller bromsen, rädslan för att bromsen ska slå till. Pensionssystemet är finansiellt stabilt, vilket vi som politiker är stolta och glada över. Vi behöver inte ta oss an problemet när avgifterna in till systemet inte räcker för utgående pensioner eftersom vi då med automatik kan sänka pensionerna.

Jag måste dock säga att jag inte skulle vilja sitta i den regering som då har makten, för det blir nog en våldsam opinionsstorm, och frågan är

om man verkligen kan stå emot den stormen och inte göra någonting åt sänkningen. Jag tror att ett mycket bättre sätt är att i stället stimulera arbete, arbete, arbete så att vi får in så mycket pengar som någonsin är möjligt till pensionssystemet. På så sätt kanske vi, som det sägs i betänkandet, också får gas i stället för att enbart ha en broms. Jag tror att det är oerhört viktigt att hålla den möjligheten öppen.

Det andra problemet gäller den så kallade 1,6-procentaren, den som gör att pensionärer inte får fullt ut av löneökningen. Där har pensionsförbunden vid alla sina kongresser fattat beslut om att man ska verka för att den kommer bort. Men det kostar pengar. Jag tror därför att det är oerhört viktigt att Regeringskansliet räknar fram vad varje 0,1 % skulle kosta, för vi får inte riskera att vi med en förändring tömmer AP-fonderna så att våra barn och barnbarn står där med den broms som kan slå till. Över huvud taget tror jag att det är viktigt att tydliggöra vad olika förändringar i systemet skulle kosta. På så sätt kan man öka förståelsen för varför man håller tillbaka vissa initiativ. Vi måste naturligtvis se över garantipensionens nivå, det är givet, men det kostar en hel del att förändra i den.

Det är också väsentligt att se vad pensionerna räcker till. När pensionssystemet antogs 1994 förutsatte vi att det var de yngsta, nyblivna pensionärerna som hade de största utgifterna. De ville resa, de hade kanske lite större boende och så vidare. Med ökad ålder skulle de sedan få sänkta utgifter. Men det kanske inte är så. I stället kanske det ser ut som en U-kurva, nämligen att först har man höga utgifter, därefter sjunker de och när man sedan får tandproblem ökar de. Javisst, vi har fått en viss subvention av tandvården för äldre, men den räcker inte fullt ut för att betala för de dyra implantaten. Hörapparater kostar mycket i vissa landsting, inte så mycket i andra. Det finns en rad utgifter som man får när man börjar bli riktigt gammal, och då kan man med 1,6-procentaren och det minskade värdet av pensionerna få bekymmer.

Jag är mycket stolt över den pensionsöverenskommelse som vi gjorde. Jag är aktiv i en EU-organisation för äldreorganisationer som heter Age, och pensionerna är en av de huvudfrågor vi diskuterar. Som första land vågade vi ändra pensionssystemet eftersom vi insåg att vi inte hade en chans att ha råd med det gamla ATP-systemet. I stället skulle vi ha lastat på våra barn och barnbarn mycket höga kostnader för det väldigt dyra systemet.

Fem partier lyckades förändra pensionssystemet så att vi nu har ett som är hållbart. Låt vara att man får lov att arbeta högre upp i åldrarna för att få den pension man önskar, men de allra flesta av oss är också friskare och därför torde det inte vara omöjligt.

Jag är stolt över pensionssystemet, men vi måste hela tiden följa vad som händer med olika grupper. Då tänker jag framför allt på dem som har de lägsta pensionerna. Det handlar om ca 200 000 personer. Som flera har nämnt är de i 80-årsåldern och äldre. Nu har Pensionsarbetsgruppen upphört. Vi behöver emellertid ha en gruppering som också i fortsättningen vårdar det pensionssystem som vi sjösatt eftersom det hela tiden händer saker ute i samhället och med olika grupper. På så sätt kan vi göra justeringar när det uppstår problem.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 226 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Ja, vi har ett bra pensionssystem. Vi vill gärna vårda det. Det är viktigt att man gör det.

När det gäller historiebeteckningen och år 1915 när pensionen genomfördes tror jag att pensionsåldern var 65. Men man levde bara tills man var 57 år. Nu är det tvärtom. Nu går man i pension tidigt och lever tills man är 80. Det är alltså viktigt att man följer pensionssystemet. Det är också viktigt att man reflekterar över det. Dessutom är det viktigt att vi samtliga fem partier lever upp till de uppgörelser som träffats.

Vi hade en uppvaktning från PRO. PRO tycker uppenbarligen att regeringen bryter pensionsuppgörelsen när det gäller löftet om inbetalningarna och förtidspensionärerna – att ersättningsnivåerna sänks. Det gör att flera i framtiden kommer att leva på garantipensionen, inte på sin tjänstepension. Det i sin tur gör att gruppen av de runt 200 000 – jag vet inte exakt hur många det är – som i dag bara har garantipension i framtiden kanske inte minskar i den utsträckning som den skulle ha gjort om vi hade fullföljt pensionsuppgörelsen. Hur ser Barbro Westerholm på det?

Sedan undrar jag hur Barbro Westerholm som företrädare för pensionärerna och en bra sådan företrädare kan tycka att det är bra att ha olika skattesystem. Pensionärerna får ju inget jobbvdrag samtidigt som de sedermera själva till exempel kommer att få betala trafikförsäkringen. Det är många pensionärer som har bil men som alltså får högre skatt än vad andra människor får. Hur ser Barbro Westerholm på detta?

Anf. 227 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Jag förklarade för Sveriges pensionärsförbunds medlemmar att jobbvdraget var ett avdrag som man fick göra på förvärvsarbete. Pensionen är inte förvärvsarbete ovanpå pensionen så att säga. Då förstod man och tyckte att det här var väl inget konstigt. Jag har min pension, menar man, och om jag fortsätter att arbeta får jag göra jobbvdraget för arbete precis som alla andra.

När det gäller sänkningen från 93 till 80 % kan jag säga att det är för att likställa dem som är sjukskrivna och dem som har sjukersättning. Men vi vill minska den gruppen av dem som står utanför arbetsmarknaden. När det gäller allt det vi gör hoppas jag att vi sedan när vi fortsätter med diskussionen om socialförsäkringarna kan få en sådan ändring i socialförsäkringssystemen att det blir lättare för människor att komma tillbaka i arbete. Hela den här gruppen bör alltså minska. Blir sedan någon kvar blir det väl inte jag som är med och tittar på hur man ska justera där. Men som jag bedömer det minskar den gruppen. Jag kan därför inte se att det här är ett brott mot pensionsöverenskommelsen.

Det skulle vara jättetröst om detta försvårade samarbetet kring renoveringen av socialförsäkringarna.

Anf. 228 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att den andra pensionärsorganisationen, PRO, tycker att det är fråga om ett brott mot pensionsuppgörelsen. Folkpartiet och den borgerliga alliansen får kanske ta en diskussion med dem. Det är viktigt att pensionsuppgörelsen ligger fast.

I det nya pensionssystemet ligger att man faktiskt kan fortsätta att arbeta. Grejen med det var liksom att man kan fortsätta att arbeta och lösa

ut sin pension senare, så den möjligheten finns redan i det pensionssystem som finns.

Sedan finns det en sak som jag kan tycka är lite underlig. Det är viktigt att diskutera hur det i framtiden ser ut när det gäller befolkningen – vem som jobbar, hur mycket man måste jobba och hur systemen ska se ut. Det är viktigt att vi håller de frågorna levande. Men det är också viktigt att man, om man ramlar på jobbet och inte kan komma tillbaka till arbetet, inte straffas för det resten av livet.

Det är bra och tryggt att Barbro Westerholm säger att hon hoppas att andra som är kvar i riksdagen justerar systemet för förtidspensionären eller för kvinnan som har ont i ryggen och som har förslitningsskador och därför kanske inte blir anställd av en arbetsgivare trots jobbavdrag eller vad man nu ska få när den sjuke går till en privat arbetsgivare och börjar arbeta.

Jag tycker alltså att det är viktigt att folk garanteras en riktig pension och att pengar kommer in i pensionssystemet. Bli det en stor grupp som inte kommer ut i arbete, då kommer det in mindre pengar i pensionssystemet – redan i dag i och med det förslag som ni lägger fram. Det är klart att bromsen då utlöses. Det är inte bra.

Anf. 229 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Jag har en annan konsekvensanalys än Siw Wittgren-Ahl här har. Hela vår politik går ut på att ta vara på människors arbetsförmåga efter benbrott eller vad det vara månne så att de kan komma tillbaka i arbete därför att arbete är en mycket viktig sak för människors självkänsla och hälsa.

Världshälsoorganisationen har som ett av de stora hoten lyft fram detta med att inte känna sig behövd och att arbete är viktigt för känslan av att vara behövd. Det handlar här inte bara om ekonomi, utan det handlar också om livskvalitet. I nästa debatt kommer vi in på socialförsäkringssystemen och på hur de har motverkat det goda som vi ville göra för människor just för att se till att de har en bra ekonomi när de råkar illa ut. Men samtidigt har vi gjort illa genom det utanförskap som vi har skapat.

Vi i alliansen tror på vår politik. Det här är bara början på ett systemskifte. Men när det gäller just socialförsäkringarna hoppas jag att detta kan göras i bred politisk enighet.

Anf. 230 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! I denna sena aftonstund och efter Barbro Westerholms förträffliga redogörelse kan vi i alla fall konstatera att den politiska debatten skulle vinna på att man beskrev, åtminstone försökte beskriva, verkligheten på ett nyanserat sätt.

Vi har fått höra om en omvänd Robin Hood i Sherwoodskogen. Någon framställde sig mer eller mindre som Braveheart. Det är klart att det i debatten om ålderspensionen finns en tendens till att framställa äldre personer som uppbär pension som en homogen grupp där alla har det svårt. Om det verkligen var så skulle detta vara en förödande kritik mot den egna politiken. Sanningen är att det är precis som bland övriga socioekonomiska grupper, nämligen att det är en stor spridning när det gäller individernas ekonomiska förutsättningar.

Om det nu är så att man verkligen vill värna dem som de facto lever under små omständigheter borde de som hävdar detta och som suttit vid makten långa tider för länge sedan ha åtgärdat det. Men så är inte fallet.

Den grundläggande basen för alla offentliga åtaganden är ett samhälle där arbete och företagande är högprioriterat som ekonomisk grund för välfärden och därmed också pensionerna.

Om man tittar på detta sammantaget måste det ju vara ett underbetyg för Sverige att det räknat på totalen är över 800 000 personer i Sverige som uppbär garantipension vilken dessutom oftast måste kompletteras med olika former av bidrag för att de här människorna ska klara sig.

Fru talman! Emellertid kan man inte förenkla resonemangen kring pensionen till att omfatta enbart inkomstsidan. Den kostnadsbild som möter oss som individer påverkar självfallet också våra möjligheter att klara oss.

Den nya regeringen har klart uttalat att man vill förbättra, och man kan förbättra för äldre på olika områden så att de som vill kan arbeta längre. Man har gett människor en morot där genom förvärvsavrdraget.

Det handlar om att kunna få vård i tid, att kunna få en värdighetsgaranti som gör att man garanteras vård efter vissa premisser, att förbättra tandhälsan, att skapa valfrihet i boendet, att öka tillgången till geriatrisk kompetens – ja, listan kan göras mycket lång.

Fru talman! Jag avgränsar mig dock till att rent generellt säga att det man bör ha som mål är att förbättra för personer som har den lägsta pensionen, alltså garantipensionerade, så att dessa personer kan komma upp på en rimlig inkomstnivå.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 231 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Den 13 december 1991 samlades Pensionsarbetsgruppen för första gången. Gruppen skulle komma att utarbeta den ålderspensionsreform som nu är genomförd. På dagen 15 år senare – det vill säga häromveckan – avslutade gruppen, sedermera kallad Genomförandegruppen, sitt arbete.

Pensionsgruppen arbetade målmedvetet och effektivt. I dag, 15 år senare, ser vi resultatet. Vi har ett pensionssystem som vi kan vara stolta över. Det är ett system som i en internationell jämförelse är unikt stabilt. Pensionssystemet håller över val, över generationer och in i framtiden, och det är ett system som stärker arbetslinjen.

Fru talman! Det är glädjande att pensionärerna har fått en förbättrad levnadsstandard, särskilt också att andelen fattigpensionärer minskar. Jag är väl medveten om att särskilt gruppen kvinnor över 80 år fortfarande har en kärv ekonomisk situation.

Vi vill att pensionärer liksom andra grupper får en standardhöjning även framöver, och det genom att ekonomin växer. Nyckeln till detta är att flera människor i alla åldrar kommer i arbete. Vi har därför i alliansen ett politiskt program som möjliggör för såväl yngre som äldre att i högre grad och under längre tid finnas med i arbetslivet och där bidra till samhällets utveckling.

De satsningar som just nu genomförs av regeringen är inriktade på att återupprätta och stärka arbetslinjen. Detta är något som berör hela be-

folkningen, inte bara de i arbetsför ålder, eftersom flera i arbete leder till att det finns mer resurser till våra trygghetssystem.

För att garantera stabilitet och trygghet är det viktigt med ett robust pensionssystem som håller in i framtiden. Ett sådant system bidrar varje dag till att ekonomin utvecklas, och det stärker förtroendet mellan generationer.

Fru talman! Inkomstskillnader och orättvisor mellan olika grupper utjämnas när flera människor kommer in på arbetsmarknaden. Det gäller såväl mellan män och kvinnor som mellan grupper med olika bakgrund och förhållanden i övrigt. Regeringens arbete har som mål att bevara tryggheten samtidigt som allas vilja och förmåga till arbete ska tas till vara och utanförskapet därmed brytas.

Ibland hävdas det i den allmänna debatten att det gamla pensionssystemet var bättre. Men det är inte relevant att jämföra ett system som var ohållbart och instabilt med ett nytt pensionssystem som är både hållbart och stabilt.

Nyckeln till bra pensioner i framtiden är att flera människor i alla åldrar kommer i arbete. Genom alliansregeringens politik tar Sverige ett steg i den riktningen.

Fru talman! Sedan 2002 har pensionerna ökat reellt, det vill säga att det går att köpa mer för pensionspengarna. Det hade pensionerna inte gjort om de hade fortsatt att beräknas som de beräknades tidigare.

För vissa år under 90-talet räknades däremot inte pensionerna upp med hela förändringen av konsumentprisindex. Det handlade om skattereformen och det handlade om skuldsaneringen. Det innebar att pensionerna inte höjdes i vanlig takt dessa år. För att kompensera detta har en rad åtgärder vidtagits sedan dess. De senaste två procenten har bakats in i det allmänna grundavdraget 2003.

För att inte lämna någon efter har vi ett system med garantipensioner för dem som inte själva har kunnat spara ihop till sin pension. Garantipensionen är ändå svår att leva på för många som har denna som enda inkomst.

Regeringen är angelägen om att även de sämst ställda pensionärens situation ska förbättras. Vi höjer därför bostadstillägget för ålderspensionärer ytterligare från och med den 1 januari 2007. Så snart det finns ekonomiskt utrymme kommer regeringen att ytterligare förbättra bostadstilläggen för såväl ålderspensionärer som förtidspensionärer.

Fru talman! Människor har i dag ett ansvar men också en möjlighet att påverka sin framtida pension. Det är särskilt viktigt när vi lever allt längre men arbetar allt färre år. Det håller naturligtvis inte i tider då allt färre ser ut att få försörja alltfler.

Regeringen förmenar ingen att vara ledig på äldre dagar eller att ta hand om sin trötta kropp. Men för dem som trivs bättre med att ha någon form av sysselsättning och vara kvar i arbetslivet, där lön bara är en del av utbytet, är det hög tid att förbättra möjligheterna och villkoren. Det är vad regeringen vill göra som en viktig del i sin politik för äldre – en politik som också omfattar bättre vård och omsorg för alla gamla som behöver det.

Det får aldrig betraktas som ett problem att vi svenskar blir allt friskare och allt äldre. De äldre är en i många stycken underskattad och förbisedd kraft i arbetslivet.

Även för människor som inte arbetar görs avsättningar till pensioner. Det är viktigt att pensionen inte uteblir om man till exempel stannar hemma med barn eller blir sjuk medan man fortfarande sparar ihop till sin pension.

Vad gäller ålderspensionen till personer som får förtidspension föreslår regeringen en ändring. Förslaget innebär att 80 % av den beräknade antagandeinkomsten ska grunda rätt till ålderspension i stället för 93 %.

Den förtidspension som utbetalas påverkas däremot inte nu utan ökar automatiskt i år, precis som den brukar göra. Det nya sättet att beräkna pensionsrätten innebär att reglerna blir mer lika för personer med förtidspension som de som gäller inom andra socialförsäkringsförmåner, till exempel för dem som har sjukpenning. Redan intjänad pensionsgrundande inkomst för de år personen tidigare arbetat eller uppburit sjuk- eller aktivitetsersättning påverkas naturligtvis inte av de föreslagna förändringarna.

Åtgärden medför att personer med inkomstrelaterad aktivitets- eller sjukersättning kommer att få mindre pengar avsatta till sin ålderspension. Det kommer för dem som har de lägsta inkomsterna att kompenseras genom garantipensionen eller genom att bostadstillägget till ålderspensionärer blir högre.

Fru talman! Den viktigaste åtgärden för att förbättra situationen för personer med aktivitets- eller sjukersättning är att undanröja hinder och stimulera till återgång i arbete.

För att garantera stabilitet och trygghet är det viktigt med ett robust pensionssystem som håller in i framtiden. De satsningar som nu genomförs är inriktade på att återupprätta och stärka arbetslinjen. Detta är något som berör hela befolkningen, inte bara de i arbetsför ålder, eftersom flera i arbete leder till att det blir mer resurser till trygghetssystemen.

Av regeringens regeringsförklaring framgår att pensionsreformen mellan allianspartierna och Socialdemokraterna är viktig för Sverige och för regeringen samt att denna överenskommelse ligger fast. Regeringen är angelägen om att alla förändringar som görs av socialförsäkringssystemen har en bred parlamentarisk förankring. Den långsiktiga utmaningen är att göra systemen så robusta att de håller in i framtiden. Bara om systemen är stabila kommer människor att lita på dem och känna trygghet.

Anf. 232 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara slå fast att det är viktigt att alla som vill och kan arbeta får göra det och att man känner delaktighet i samhället, och det är inget som vi har sagt att man inte ska göra.

Jag tycker att det är roligt att Cristina Husmark Pehrsson citerar pensionsuppgörelsen, för redan 1993 sade man att man skulle stärka arbetslinjen. Det var därför man gjorde om pensionssystemet. Och det är viktigt att det ligger fast. Men det görs ingen tolkning av vad som är ett brott mot pensionsuppgörelsen och inte. Till exempel tycker PRO, och vi är säkert många som tycker det, att det är ett brott mot pensionsuppgörelsen att sänka ersättningsnivåerna från 93 % till 80 %. Jag har inte hört att man har sagt det i valrörelsen. Och jag har inte hört att man har sagt till någon som har blivit arbetsskadad att det i framtiden kan vara omöjligt att komma tillbaka till arbetet.

Då kan man inte säga till folk: Du gick in i ett system, men nu skär vi i det. Det gör vi för att vi ska främja arbetslinjen, för det ska löna sig för dig att arbeta. Det finns faktiskt folk som är sjuka och som inte kan gå tillbaka till arbetet. Det är viktigt att man håller trygghetssystemen fria från spekulationer. Det är bra om man kan ordna så att flera kommer tillbaka till arbetsmarknaden. Det tjänar vi alla på. Vi har hela tiden, tillsammans i Senior 2005, pratat om arbetet med att känna sig delaktig, att även de som fyller 65 år kan vara kvar på arbetsplatserna. Vi har aldrig sagt att pensionärer är lika. Vi slog till och med fast att man aldrig ska bedöma folk efter ålder. Därför bedömer vi när det gäller pensionssystemet de pensionärer som har det sämst ställt efter vilken pension de har och förstärker på så sätt bostadsbidraget. Det är inte avhängigt om man är 85 eller 67 år. Det är avhängigt vilken pension man har. Det är viktigt att systemen lever efter det, och det är viktigt att det finns folk som arbetar. Men det är också viktigt att man, när man arbetar, vet att om det händer något ligger systemet fast.

Anf. 233 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp ett par saker. Jag vill börja med att påminna Siw Wittgren-Ahl om Senior 2005. Den utredningen var faktiskt färdig för fem år sedan. Det har inte hänt något i den socialdemokratiska regeringen. Det beklagar jag. Jag hoppas att denna regering kan göra något bra av Senior 2005. Ni utredde i fyra fem år. Ingenting hände. Jag beklagar detta djupt. Samtidigt säger Siw Wittgren-Ahl i sin inledning att ni gick till val på att Sverige skulle bli världens bästa land att åldras i. Då undrar jag: Hur kunde ni då röstas bort? Man trodde inte på er, på att vi skulle få världens bästa land att åldras i.

Sedan har jag faktiskt i denna kammare också motionerat om att vi inte ska ha några åldersgränser för tandläkare och läkare på 70 år. Men det röstade bland annat Siw Wittgren-Ahl och hennes parti bort. Jag trodde faktiskt att det fanns kompetens också efter 70 år, men det fick jag inte gehör för.

Men nu kommer jag till frågan om förtidspensionerna. Om man säger att det är ett brott mot pensionsuppbyggnaden måste Siw Wittgren-Ahl tala om: Var står det någonstans?

Anf. 234 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Varför röstades vi bort? Jag vet inte om Cristina Husmark Pehrsson var här när jag började prata, men jag tror att mycket beror på den där varma sommardagen då statsministern, då partiordföranden, Fredrik Reinfeldt sade att allting som vi skulle föreslå inom vården och omsorgen skulle ni ställa upp på – och mycket mer. Bland annat det tror jag att ni vann valet på. Man trodde faktiskt på att ni också skulle förstärka den offentliga vården och skolan. Jag tror inte alls att väljarna till exempel trodde att man skulle sälja ut sjukhus och ha vinstalternativ. Det tror jag inte.

Det fanns mycket i Senior 2005 som både jag och Cristina Husmark Pehrsson tycker var bra. Jag hoppas att vi får se mer av det som var bra i den utredningen. Det finns ju väldigt mycket att bita i, som vi var över-

ens om, mycket för ministern att ta tag i och genomföra. Det önskar jag Cristina Husmark Pehrsson lycka till med.

Anf. 235 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag fick fortfarande inget svar på detta om att det är ett brott mot pensionsuppgörelsen som vi anklagas för. Var står det att vi inte skulle röra det här? Var finns den uppgörelsen? Jag har inte kunnat hitta den.

Anf. 236 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Bland annat har vi sagt att vi tycker att det är ett brott mot pensionsuppgörelsen. Jag tror till och med att det står i vårt betänkande, i vår reservation. Då har till exempel, om jag inte minns fel, den borgerliga alliansen även svarat på det, jag tror faktiskt det, på något sammanträde.

Anf. 237 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Tack för att vi får en trevlig pratstund i kammaren, kära utskottskamrater och statsrådet. Jag ser fram emot en trevlig debatt även om det är en sen timme. Vi kunde i morse faktiskt – det känns som väldigt länge sedan – möta demonstrationer utanför Riksdagshuset. Det var företrädare för PRO, Synskadades Riksförbund, De Handikappades Riksförbund och andra som in i det sista försökte protestera mot den borgerliga regeringens försäkringar för förtidspensionärer. De protesterade mot att människor som blivit så pass sjuka eller skadade att de inte längre hade någon möjlighet att återkomma i arbete nu skulle drabbas av ekonomiska försäkringar – trots att det går så bra för Sverige och för svensk ekonomi. De protesterade mot att de nu drabbas dubbelt. Det är inte nog med att sjukdom eller utslitning innebär att de hänvisas till en sjukersättning, eller förtidspension som vi brukar kalla det, på 64 % av den tidigare lönen. Dessutom ska deras ålderspension framöver bli kraftigt försämrade genom att enbart 80 % av ersättningen ska kunna räknas som grund för pensionen. De blir dubbelt drabbade på grund av att de haft otur att drabbas av sjukdom eller haft ett arbete med en arbetsmiljö som slitit på deras kroppar.

Det är de här medmänniskorna som debatten här i dag handlar om. I det betänkande som socialförsäkringsutskottet i dag debatterar stöder den borgerliga majoriteten regeringens förslag om försäkringar för sjuka och funktionshindrade. De stöder regeringsförslag om sänkt ersättning för föräldrar som vårdar svårt sjuka barn. Vi socialdemokrater motsätter oss en sådan politik. Den är orättvis och leder till ökade klyftor. Den försämrar människors trygghet, och den ger samtidigt inte heller något stöd till den som vill komma tillbaka till arbetet om så är möjligt.

Vi har ett flertal reservationer. Naturligtvis står vi bakom allihop, men för tids vinnande här i kammaren, fru talman, yrkar jag bifall bara till tre av dem. Det är reservationerna 4, 8 och 22. Vi har ju också ett särskilt yttrande där vi redovisar hela vårt socialdemokratiska budgetal-

ternativ, ett förslag som till skillnad från regeringens överensstämmor med vad vi sade före valet. Det är ett budgetalternativ där vi fullt ut finansierar förslag som stärker rättvisan och som stärker socialförsäkringarna men som också stärker människors möjlighet till rehabilitering.

Med vårt budgetalternativ fortsätter vi det framgångsrika arbetet med att minska ohälsan i samhället. Sedan 2002 har sjukskrivningarna minskat ordentligt. Jag tror också att det är 10 miljarder i lägre kostnader för statsbudgeten. Det halveringsmål som den förra socialdemokratiska regeringen formulerade är ju också på god väg att fullföljas, och detta utan karensdagar, kraftigt sänkta ersättningar eller allt det där som borgerliga ekonomer och företrädare ofta brukar säga är den enda vägen för att nå framgång. I stället har vi, med hjälp av medfinansiering, det där som innebär att det blir dyrt för arbetsgivare att slita ut människor i förtid – man måste också se till att lösa anpassningar och ge människor en chans att komma tillbaka i arbete – med finansiell samordning, lönebidragssystemet och andra förebyggande insatser, gett människor en möjlighet att återkomma i arbete även efter en längre tids sjukdom.

I vårt budgetalternativ är det dessutom så att vi håller fast vid att ersättningsnivån i sjukpenningen ska gå upp till tio basbelopp. Vi sänker inte taken, för vi tycker att det är en viktig åtgärd för att säkerställa legitimiteten i socialförsäkringarna. 80 % ska vara 80 % även för banktjänstemannen, adjunkten, metallarbetaren eller byggnadsarbetaren. Den borgerliga regeringens sänkning av inkomsttaket innebär ju att 1,6 miljoner löntagare får en sänkt ersättning. Man kan förlora upp till 5 000–6 000 kr i månaden på detta, och jag vet att utskottets ledamöter i dagarna ska ha fått mejl från människor som har upptäckt detta. Det är klart att de blir upprörda eftersom de är med och finansierar sjukförsäkringen men inte får ta del av 80 %. De får kanske 70 % eller 60 % i ersättning beroende på vilken inkomst de har.

Därmed finns också den uppenbara risken att alltför många hänvisas till att själva eller genom avtal ta kompletterande privata försäkringar, sjukförsäkringar, om de får. Det är också så att det inte är alla som får ta privata sjukförsäkringar. En del har kanske diabetes i släkten eller är lite kraftiga till växten eller har sjukdomar i historien eller en dålig arbetsmiljö. Då får man inte ta en privat sjukförsäkring. Det är bara vissa som får den möjligheten. Ibland kommer man förbi detta genom att teckna kollektiva avtal, men då vet vi att premierna blir väldigt olika beroende på var man jobbar på arbetsmarknaden. Det är klart att det är lätt för läkare eller advokater att genom sina fackliga organisationer teckna den här typen av privata försäkringar. Det är inte lika lätt för hotell- och restauranganställda eller för Fastighetsanställdas förbund att kunna få den typen av försäkringar.

Det kallas riskdifferentiering. Det är när marknaden letar risker och så ska man få betala för dem. Motsatsen är det vi känner till i vårt socialförsäkringssystem, nämligen riskutjämning. Vi säger att vi gemensamt kollektivt försäkrar oss. Det omfördelar 29 miljarder kronor i samhället från män till kvinnor, från friska till sjuka, från dem med god arbetsmiljö till dem med dålig arbetsmiljö. Det är det fina i vårt socialförsäkringssystem. Där har vi alla ett gemensamt intresse av att försäkra oss. Riskutjämningen – Anna Hedborgs häfte nr 5 för den som är intresserad.

Man riskerar att gå en annan väg här. Genom att man sänker taken måste grupper söka sig till egna försäkringslösningar. Vissa kommer att kunna göra det, andra inte. Det innebär att metallarbetaren, adjunkten eller banktjänstemannen får kraftigt sänkt ersättning, men det innebär också att vi riskerar att gå mot en ökad privatisering av sjukförsäkringen.

På samma sätt sänker regeringen taket för dem som uppbär tillfällig föräldrapenning. Det är en allvarlig försämring för dem som har svårt sjuka barn. Vi har i utskottet under den förra mandatperioden enigt tagit ställning för förslag som innebär att föräldrar som har cancersjuka eller hjärtsjuka barn ska ha möjlighet att vara hemma med tillfällig föräldrapenning under lång tid. Man vet att det är barn som inte kan vistas i skolan på grund av infektionskänslighet. Där sänker ni taket till sju och ett halvt basbelopp. Det betyder att föräldrar som är hemma och vårdar sina barn kan bli av med 5 000 kr i månaden. Jag har svårt att förstå varför. Vilket incitament vill ni driva fram? Det är föräldrar som har arbete. Det är föräldrar som inget hellre vill än att kunna gå tillbaka till sitt arbete eftersom deras barn helst skulle vara friska. Nu är barnen sjuka. Då vill de vara med dem. Deras ersättning sänker ni med 5 000 kr i månaden.

Den borgerliga regeringen sänker också sjukpenningen för alla, tvärt emot de löften som gavs i valrörelsen. Jag tror att Leijonborg har lovat hålla fast vid 80 %. Nu gör man inte det. Det är 78,2 % eller något sådant. Man kan ju raljera över att det är 5 kr om dagen. Det är 200 kr i månaden. För några är det ganska mycket pengar. Men det handlar också om att man inte fullföljer det man gick till val på.

Vi vet att sjukdomar kan drabba alla. Det är det som är idén med att vi gemensamt försäkrar oss. Vi vet också att det drabbar vissa mer än andra. Om man ska hitta några samband kan man förenklat förklara det med klass och kön. Det syns tydligt att det är kvinnor i tuff arbetsmiljö som oftast drabbas av ohälsa. Det är sjukvårdsbiträden, restaurangpersonal, lärare och snabbköpskassörskor. Det syns tydligt om man granskar gruppen förtidspensionärer.

Det är kvinnor i 60-årsåldern som har värk i leder, armar och axlar. I 55-årsåldern blir de allt oftare sjukskrivna i perioder. Vid 59–60-årsåldern får de förtidspension. Man har prövat möjligheter att komma tillbaka i arbete. Man har haft anpassningsgrupper och rehabiliteringsgrupper och på alla sätt prövat om det finns en chans att ändå stanna kvar. För många är det så att man inte klarar av det. Kroppen klarar inte mer om man har stådat fastigheter ett helt liv eller slitit i en stressig skolmiljö.

Även om vi kan önska att vi ska ha en bättre arbetsmiljö är detta människor som finns här och nu. För de grupperna vill nu den borgerliga regeringen sänka ålderspensionen. Det är en sänkning på 1,7 miljarder kronor. Jag tror att det var Solveig Zander från Centerpartiet som räknade ut enligt deras siffror från RUT att en 55-åring då förlorar ungefär 600 kr i månaden. Det är över 100 000 kr under den pensionstid man har som ni stjälar från människor som drabbas för att de har haft en tuff arbetsmiljö. PRO hade siffror som var väsentligt högre, men låt oss inte bråka om det.

Vi ska självklart testa alla möjligheter för att människor ska kunna återkomma i arbete. Det Pilaprojekt som regeringen fullföljer var vi med och skapade i Västra Götaland och Västmanland. Det är viktigt att man ger människor med lång sjukskrivning chansen att ompröva och komma

tillbaka. Men då måste ju redskapen finnas. Lönebidragen måste finnas. Aktivitetsåtgärderna måste finnas. Regeringen tar bort många av dem.

Jag ska ge två tydliga exempel.

Jag och utskottets ordförande hade en trevlig debatt i radio. Vi träffade en ung tjej på väg tillbaka efter en lång tids sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa. Hon var precis på väg upp. Man kände nästan att nu kommer hon tillbaka in i arbete.

Hennes chans var att börja plugga. Hon hade äntligen bestämt sig för det. Så stark var hon. Men det blir nog ingenting av med det eftersom den borgerliga regeringen tar bort det rekryteringsbidrag som var en förutsättning för att hon skulle kunna studera.

På motsvarande sätt kunde vi samma dag i Aftonbladet läsa om den cp-skadade Fredrik som hade kommit in på arbetsmarknaden men som nu inte fick en chans att vara kvar. Det aktivitetsstöd som man hade använt tas bort eftersom regeringen gör besparingar i arbetsmarknadspolitiken.

Det ansvariga statsrådet Cristina Husmark Pehrsson, som jag hälsar välkommen till den här debatten, har i en debattartikel i Enköpings-Posten skrivit: Vi har lovat att inte försämra de ekonomiska villkoren för personer som har sjuk- och aktivitetsersättning. Min fråga är enkel: Är inte besparingen på 1,7 miljarder, den sänkta ålderspensionen för förtidspensionärerna, en försämring? Oavsett om det är 1 000 kr i månaden, som PRO redovisar, eller 600 kr i månaden, som Centerpartiet redovisar, är det väl en försämring av de ekonomiska villkoren – svara ja eller nej.

Vår uppfattning är att det är en orättfärdig besparing på den enskilde. Det är också ett brott mot pensionsöverenskommelsen. Det har inte diskuterats eller hanterats inom ramen för Genomförandegruppen på det sätt som man brukar göra. Under tolv års regeringsperiod har den socialdemokratiska regeringen lagt fram och presenterat alla förslag för de partier som står bakom pensionsuppbyggnaden och inte lagt något på riksdagens bord som inte har haft stöd.

Regeringen lade här fram en budgetproposition utan någon intern process, utan att diskutera.

Det andra gäller livsinkomstprincipen. Jag noterade att statsrådet i den förra debatten frågade var det står. Jag läser ur princippropositionen om pensionsystemet: Enligt de antagna riktlinjerna för pensionsreformen ska den särskilda pensionsrätten för personer som uppstår hel förtidspension beräknas på hela antagandeinkomsten – detta för att slå fast att livsinkomstprincipen gäller.

Min andra fråga är: Varför ska förtidspensionärernas inkomster inte räknas fullt ut? Alla andras inkomster räknas ju, hela sjukpenningen, hela a-kassan, hela lönen – vilket kanske är det viktigaste. Varför ska man bara räkna in 80 % för förtidspensionärerna? Är inte det en grupp som har det tillräckligt svårt?

Jag har i huvudsak uppehållit mig vid de två tydliga exemplen på stora skillnader i synen på vad som händer inom socialförsäkringen. Jag ska ägna sista delen av tiden till att säga någonting om det som handlar om de aktiva åtgärderna. Jag har kort berört det tidigare.

Vi startade, som jag nämnde tidigare, Pilaprojektet, omprövningen av lång sjukskrivning för att ge människor en chans att komma tillbaka i arbete. Vi har byggt en modell här i landet som man kan förbättra – det

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

är jag den förste att erkänna. Den bygger på att vi ändå har ett gemensamt ansvar när människor drabbas av ohälsa. Vi har Arbetslivsinstitutet och Arbetsmiljöverket som forskar och ser till att vi har en bra arbetsmiljö. Vi har ett gemensamt ansvar genom att arbetsgivarna har ett rehabiliteringsansvar. Vi har en medfinansiering som tydligt talar om att det blir ett ekonomiskt incitament för arbetsgivaren att se till att ha en bra personalpolitik. Slit inte ut folk. Småföretagen är de som har vunnit mycket på medfinansieringssystemet.

Nu tar regeringen bort hela Arbetslivsinstitutet. Man tar bort stora delar av Arbetsmiljöverket, och man tar bort medfinansieringen och rehabiliteringsansvaret. Budskapet till arbetsgivarna i landet kunde inte vara tydligare: Det är inte ert ansvar. Känn inte att ni har ansvar om en människa blir sjuk i arbetet. Det är någon annans ansvar. Det är den enskildes.

Man har hört bland annat Moderaterna i valrörelsen prata om att Försäkringskassan ska få en ny roll. Ska nu Försäkringskassan ha det ansvaret? Vi kan konstatera att de sannolikt inte heller ska ha det. Man skär ned över 300 miljoner kronor. Bara i Stockholms län är det 240 personer som får sluta på Försäkringskassan. Generaldirektören var chockad, stod det i den tidning de själva ger ut, eftersom man inte hade någon föraning om dessa stora besparingar på Försäkringskassan.

I stället lägger regeringen mycket kraft på det som är huvudförslaget, nämligen att man ska visa sjukintyg från första dagen.

I dessa tider när vinterkräksjukan härjar i landet kan vi föreställa oss bilden av hur människor med vinterkräksjuka ska ta sig in på våra vårdcentraler och sitta i väntrummet för att få ett intyg så att man har rätt till sjukpenningen. Vi vet att det är en helt felaktig åtgärd.

Läkare, läkarorganisationer, landsting, alla protesterar mot detta. Det är väl inte vettigt att människor som har gravt smittsamma sjukdomar ska ta sig in på vårdcentraler och smitta alla andra. Det är väl inte vettigt att läkare ska använda sin dyra arbetstid till att bemöta människor som man vet blir friska inom två–fyra dagar. Det är ju så det är med vinterkräksjuka.

Jag vill också säga att det här är ett förslag som man redan i dag praktiskt kan hantera genom kollektivavtal. I stället går regeringen fram med ett förslag som många tycker är underligt och som får en signalverkan, att återigen är det du själv, den enskilde, som ska ta det här ansvaret.

Min fråga med anledning av förslaget är: Kommer en hel kommun eller en hel koncern att kunna kräva det här? Kan man säga till alla kommunanställda i Danderyds kommun att man vill att alla anställda ska uppvisa sjukintyg från och med första dagen, eller kommer regeringsförslaget att ha någon begränsning där?

Jag är orolig för den utveckling där man tar bort de aktiva insatserna, där man säger att arbetsgivarna inte har ett ansvar, där Försäkringskassan inte heller har det utan det är den enskilde som ska ta det. Vill vi verkligen ha det så? Det är min mer allvarligt grundade fråga till oppositionen. Är det inte så att vi vill ha ett läge där man ska känna att man får stöd och hjälp att komma tillbaka, från våra arbetskamrater, från fackliga organisationer, arbetsgivare och myndigheter?

Avslutningsvis: Vi socialdemokrater hade sett fram emot att reformera socialförsäkringssystemen denna mandatperiod. Det finns goda skäl att försöka finna ökad flexibilitet i sjukpenningen – här har vi en bra

reservation som man kan stödja – eller för den delen stärka rehabiliterings- och omställningsinsatser, bygga ut företagshälsovården eller annat. Det finns ett reformbehov även i socialförsäkringssystemen.

Anna Hedborg fick uppdraget att utreda detta och har lagt fram ett fantastiskt bra underlag. En del är konkreta förslag som man kan tycka till om, men en del är bra underlag för bra diskussioner.

Vi tycker från Socialdemokraternas sida att det vore väldigt önskvärt att hitta breda överenskommelser såväl för samhällsekonomin som för att kunna ge tydliga signaler till arbetsmarknaden att vi inte accepterar ett arbetsliv som självt frånhänder sig ansvaret för hälsan i arbetslivet, utan det ska självt ta ett ansvar.

Men – och nu kommer vi till bekymret – trovärdigheten hos den nya borgerliga regeringen är ifrågasatt. Att inleda mandatperioden med att sänka taken och därmed urholka legitimiteten i försäkringarna är inte precis den allra bästa början på att kunna bjuda in till breda överenskommelser om socialförsäkringarna.

Att dessutom redan första veckan göra någonting som vi – och inte bara vi utan också flera andra – uppfattar som ett tydligt brott mot pensionsöverenskommelsen är inte heller den allra bästa starten för att inleda diskussionen om socialförsäkringar.

Att därtill inom loppet av några veckor, med stark kritik från hela den samlade svenska fackföreningsrörelsen, driva igenom kraftiga försämringar och ett systemskifte i arbetslöshetsförsäkringen, i a-kassan, väcker inte heller respekt för den nya regeringens ambitioner att skapa breda överenskommelser.

Förutsättningarna för breda överenskommelser har väl sällan sett så dåliga ut. Icke desto mindre vill vi från socialdemokratisk sida att det ska finnas ett sådant utrymme. Men vi vill också vara tydliga med att det svenska valresultatet inte gav något mandat för systemskifte. Då hade vi inte sett de protester vi sett i dag. Tvärtom finns det en stark uppslutning i det svenska samhället bakom en samhällsmodell som ger trygghet åt alla.

Min uppmaning till er är att lyssna till PRO, SRF och DHR, att lyssna till LO, TCO och Saco, att lyssna till alla de organisationsföreträdare som säger att man inte ska göra stora besparingar och ett systemskifte i trygghetssystemen. Våga vara en regering för hela svenska folket, inte bara en regering för de friska och de välbeställda!

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Helena Frisk, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Catherine Persson, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 238 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera och fatta beslut om socialförsäkringen. I just den här debatten diskuterar vi det som för många människor är just socialförsäkring, det vill säga sådant som väldigt många, kanske alla, kommer i beröring med under sin livstid. Det betyder att vår debatt här i dag är väldigt viktig för oss alla.

Det handlar om rätten att känna trygghet om jag har oturen att bli sjuk, rätten att vara trygg i att veta att jag kan betala hyran, köpa kläder till mina barn och så vidare.

För att människor ska känna och kunna lita på att tryggheten finns behövs rimliga ekonomiska villkor, både för den som arbetar och för den som inte orkar arbeta. Den som blir sjuk får inte automatiskt ett billigare boende och behov av mindre mat. Nej, den som är sjuk har lika hög hyra, behöver äta tre mål mat per dag, och deras barn behöver lika mycket kläder och fickpengar som innan hon eller han blev sjuk.

Den här tryggheten att veta att mitt liv och min vardag fungerar har byggts upp i Sverige under lång tid. Nu håller högerregeringen på att slå sönder vår välfärds grundvalar. Och det går fort. A-kassan var det första man började med, och nu är nästa steg att försämra socialförsäkringen.

Förutom att kunna lita på den direkta ekonomiska ersättningen behöver man ha någorlunda stabila och säkra villkor för att kunna känna trygghet och leva ett bra liv.

I somras höjdes taken i sjukförsäkringen till tio basbelopp, vilket betydde att flera fick en rimlig ersättning – vilket också i sin tur är ett sätt att värna försäkringen. Nu föreslår högeralliansen att taken ska sänkas till sju och ett halvt basbelopp, och det betyder att villkoren i försäkringen ändras drastiskt. En försämring, en mindre ersättning, på 6 000 kr i månaden är inte ovanlig.

Vad händer när villkoren ändras så drastiskt, när människor inte längre kan lita på socialförsäkringen, vår gemensamma välfärd, på att den garanterar mig en trygghet i att ”våga” bli sjuk eller för den delen arbetslös? Jo, det kan jag tala om: Det skapas ett behov av att skaffa eller ordna trygghet på annat sätt. Den nu pågående och föreslagna nedmonteringen öppnar för privata försäkringslösningar. När människor inte längre litar på socialförsäkringen känner man sig tvungen att köpa en privat trygghet.

Jag är ganska övertygad om att det är den egentliga agendan bakom borgerlighetens politik – det och att öka på klyftorna. Man vill slå sönder vårt gemensamma, den välfärd vi tillsammans byggt upp, och öppna för privata lösningar som gynnar mig som individ. Sköt dig själv och bry dig inte om andra.

Jag nämnde för en liten stund sedan att det finns sjukskrivna som förlorar 6 000 i månaden, men det räcker inte med det. Regeringen aviserar dessutom att den sjukpenninggrundande inkomsten ska beräknas på den historiska inkomsten, det vill säga bakåt i stället för som i dag framåt på den beräknade inkomsten. Det är ett förslag som drabbar deltidsarbetande som går upp i arbetstid, studerande som börjar jobba med flera.

Fram till dess att man gjort om systemet och hittat en konstruktion som klarar det krångel som det innebär att beräkna SGI:n på historisk inkomst sänker man ersättningen till 98,9 %. Det låter kanske inte mycket, men det gör en ytterligare sänkning av sjukpenningen med några hundralappar per månad.

Vänsterpartiet vill i stället ha en förstärkning och ett värnande av socialförsäkringen. Taket ska även fortsättningsvis vara tio basbelopp, just med argumentet att det är viktigt att det stora flertalet omfattas av försäkringen och att inkomstbortfallsprincipen ska gälla. Det skapar i sin tur legitimitet för vårt socialförsäkringssystem.

Fru talman! Vi vet att många människor far illa och sliter ont i dag. Många har inte råd att vara hemma när de är sjuka, och vi vet att den så kallade sjuknärvaron ökar, det vill säga att människor går till jobbet och håller sig på benen med hjälp av alvedon eller liknande.

Sjuknärvaro är olyckligt av två orsaker. Arbetskamrater riskerar att bli smittade, men framför allt är risken stor att den som inte har råd att vara hemma och kureras sig blir sjukskriven på längre tid i ett kommande skede.

Ett av de bästa sätten att minska sjukskrivningarna är att ta bort karensdagen. Det skulle ge även den ensamstående mamman möjlighet att orka med sin tillvaro och slippa en kommande längre sjukskrivningsperiod.

Regeringen föreslår även ändrade villkor för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Det har vi hört talas om flera gånger i dag, och vi tycker förstås att det är lika fel i den här debatten som vi tyckte i de föregående debatterna.

Vänsterpartiet vill i stället för att försämra för de här personerna stärka ersättningen för förtidspensionärer, och vi anvisar i vårt budgetalternativ medel för att höja ersättningsnivån till 67 % som ett första steg. Det är inte alls tillräckligt, men det visar vad vi vill och åt vilket håll vi vill gå.

Det som jag har räknat upp är några av de förslag på försämringar och ändrade villkor som högern vill att vi ska rösta igenom i morgon. Argumenten för att göra de här försämringarna är ungefär desamma som när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Jag citerar ur utskottets ställningstagande: ”Att stärka den enskildes ekonomiska drivkrafter till att arbeta kan vara ett verksamt medel.” Det är alltså därför man sänker taket från tio till sju och ett halvt basbelopp! Jag undrar hur den kvinna som får 6 000 kr mindre i månaden blir friskare av det. Kommer inte i stället hennes familj att må sämre av den stress det innebär att hela tiden vara orolig för sin ekonomi? Detsamma gäller för den som är sjuk och arbetslös och får drygt 1 000 kr mindre i månaden.

Nej, ni börjar i fel ända. I stället för att värna om vår modell med trygghet skapar ni ett samhälle som kommer att göra människor sjukare.

Sammanfattningsvis tycker jag att hela betänkandet är en sorglig läsning. När man börjat med försämringarna och neddragningarna i arbetslöshetsförsäkringen fortsätter man nu med socialförsäkringarna. Jag tror och hoppas att protesterna blir minst lika stora när svenska folket förstår vad era förslag går ut på. Men tyvärr kommer kanske protesterna inte att synas lika tydligt, då många sjuka, förtidspensionärer och gamla som grupp har mindre ork att protestera. Därför vill jag uppmana alla att sätta sig in i vad borgerlighetens förslag betyder. Vi kan alla ha oturen att bli sjuka.

Jag ställer mig bakom mitt partis reservationer och yrkar bifall till reservationerna 1 och 6.

I detta anförande instämde Marianne Berg (v).

Anf. 239 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Det börjar snart kännas som att man jobbar natt här i riksdagen. Jag har haft ett yrkesliv där jag har jobbat natt. Egentligen tycker jag att det är ganska sent att debattera, så jag är glad över att det är streck kl. 23.

Jag står självklart bakom samtliga Miljöpartiets reservationer i ärendet, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Ekonomisk och social trygghet är – vilket jag har sagt många gånger tidigare här i dag – det andra målområdet i den nationella folkhälsopolitiken. Det är särskilt uppenbart inom det här området att regeringen har förpassat det målet till byrålådan eftersom man nu väljer att öka otryggheten för många sjuka och förtidspensionerade.

Det är lovvärt att man säger att man har ambitionen att få flera människor i arbete, men är det målet? Är det inte snarare medlet, så att människor kan försörja sig och göra livsval? Så ser i alla fall Miljöpartiet på det. Vi ser socialförsäkringssystemet som en viktig del i folkhälsopolitikens målområde 2. Människor ska ha en ekonomisk och social trygghet vid sjukdom och när vi blir gamla, och det ska finnas en trygghet för familjer och barn. Det gäller alla tre utgiftsområden som vi har debatterat i dag.

Det finns två klimathot i vårt samhälle: det varmare, den globala uppvärmningen, och det kallare, det kallare klimatet i arbetslivet, där man måste vara en hundra procentare för att duga och attityden är att människor inte vill och kan ta ansvar. Alla människor är heller inte så starka att de kan slå sig fram. Alla har inte den autonomi som de borgerliga tycks tro.

Till skillnad från de borgerliga partierna tror jag och Miljöpartiet på människan. Därför ska vi skapa samhälleliga förutsättningar för en bättre miljö både fysiskt och psykiskt. Att värna dem i samhället som har lägst inkomst är ett sätt för samhället att skapa dessa förutsättningar. Det handlar om att skapa en människovänlig miljö i stället för att diskutera ersättningsnivåerna. Det handlar om att förebygga så att människor inte blir sjuka, och om de blir det ska de få en snabb rehabilitering.

Läkarintyg från första sjukdagen är exempel på denna attityd. Det är dessutom ett sätt att bortse från prioriteringsprinciperna inom vården, som riksdagen har beslutat om, alltså att de med störst behov ska få vård först. Nu ska den principen tydligen sättas ur spel.

Att bli ifrågasatt, först för att vården inte kan hjälpa och sedan för att försäkringsläkaren anser att du har arbetsförmåga trots att du inte kan utföra de arbetsuppgifter du har på jobbet, kan leda till känsla av kränkning och till psykisk ohälsa.

Låt mig ta ett exempel från Östergötland. En kvinna blev sjukskriven på grund av foglossning under graviditeten. Det är sant att graviditet inte är en sjukdom, men foglossning är det. Om arbetsgivaren inte kan ordna andra arbetsuppgifter finns det ingen arbetsförmåga. Detta godkändes på en ort men underkändes av försäkringsläkaren på en annan. Det här är inte acceptabelt!

Det har uppstått stora problem för sjukskrivna som av Försäkringskassan bedöms ha arbetsförmåga medan arbetsförmedlingen har ansett att de inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Dessutom har det blivit problem för sjukskrivna när Försäkringskassan har ansett att de kan arbeta medan arbetsgivaren anser att personen inte kan utföra det arbete han eller hon tidigare har haft. Den sjukskrivne har då till sist kastats ut från sjukförsäkringen, och arbetsgivaren har i sin tur sagt upp personen. Det finns problem.

Är du sjuk en vecka eller två har du troligtvis marginaler så att du klarar en sänkt sjukersättning. Men det regeringen nu gör är att man slår på dem med de minsta ekonomiska marginalerna genom den sänkta ersättningen – de långtidssjuka. Man sänker ersättningen och tror att det ska hjälpa människor att snabbare komma tillbaka till jobb.

Vore det inte bättre att satsa på rehabilitering och en arbetsmarknad som kan se människors olika förutsättningar som en tillgång? Ta det danska företaget Specialisterna. Där har alla IT-konsulterna någon form av autism. Företaget har 47 anställda, varav 31 har diagnoser inom autismspektrumet. Företaget tar till vara systematik, som ofta är en stark sida hos dessa personer, men förstår att hjälpa till i situationer som är svåra, till exempel det sociala samspelet och sådant som rör abstrakt tänkande.

Fru talman! Miljöpartiet anser att man ska satsa på nya livschanser. En ny livschans kan vara att gå vidare efter en lång tids sjukskrivning. Miljöpartiet anser att det behövs en vidgad arbetsmarknad. Det handlar om att skapa möjligheter, bland annat för dem som har varit långtidssjukskrivna men som egentligen behöver byta jobb. Många människor har nedsatt arbetsförmåga och får oftast inget arbete. Vi anser att varje person bör ges hjälp utifrån sin personliga vilja och sina egna förutsättningar.

Den som är studerande måste också kunna bli sjuk utan att hamna helt utanför ersättningssystemet. Så är det inte i dag. Går du på gymnasiet förlorar du ditt studiemedel om du blir sjuk, och du blir helt hänvisad till föräldrarna. Du kan heller inte studera på deltid. Studenter som har förvärvat arbetat innan de började studera kan ha kvalificerat sig för sjukpenninggrundande inkomst, SGI. Den kan vara vilande under studietiden under förutsättning att du finansierar dina studier med lån genom CSN. Blir du sjuk riskerar du att tappa ersättningen och rätten till sjukpenning.

En enda vecka utan studiemedel innebär att du förlorar din sjukpenninggrundande inkomst. Det finns ingen anledning till att tryggheten vid sjukdom ska vara beroende av om man tar ut studiemedel eller inte. Miljöpartiet anser att en utredning bör tillsättas för att utveckla ett nytt system för att trygga studenters försörjning vid sjukdom.

Miljöpartiet de gröna var förra mandatperioden med och röstade fram att en parlamentarisk utredning ska tillsättas för en reformerad sjukförsäkring. Vi ser fram emot att den nya regeringen ser till att den utredningen snarast får börja jobba. Det finns så mycket som behöver rättas till i systemet. Systemet behöver bli enklare så att människor kan sätta sig in i rättigheter och skyldigheter.

Till sist vill jag också förtydliga: Att värna att inkomsttaket ska ligga kvar på den höjda nivån är att värna dem som har inkomster långt över många låginkomsttagare och fattigpensionärer. Vi i Miljöpartiet prioriterar dem med lägst inkomster.

Anf. 240 HELENA RIVIÈRE (m):

Fru talman! Utgiftsområde 10 omfattar ersättning vid arbetsoförmåga, sjukpenning, rehabpenning, närståendepenning, aktivitetsersättning, sjukersättning, handikappersättning och ersättning vid arbetsskador och kroppsskador. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Fru talman! Det finns en del mysterier i sjukförsäkringen. Ett mysterium är att vi har världens längsta sjukskrivningar. Alla sjukskrivningar har blivit längre sedan 70-talet, vrickade fötter, allt. Vi har till och med fått ett särskilt ord för att vara sjukskriven länge som inte har någon motsvarighet på något annat språk.

Hur ska man förklara att sjukskrivningarna varierar geografiskt i mängd och i längd? En rättssäker sjukförsäkring ska inte variera så mycket som den här gör. Lika ska bedömas lika oavsett var, vem och varför. Så är det inte i dag.

Det är skäl nog att reformera socialförsäkringarna så att drivkrafterna att arbeta stärks. Spelreglerna måste bli tydligare. Försäkringskassan bör ha en enhetlig och korrekt rättstillämpning. Sjukförsäkringssystemet bör bli mer försäkringsmässigt.

I vanliga försäkringar gäller ju att avgifter och förmåner balanserar varandra. Vanliga försäkringar gör en avvägning mellan självrisker och förmåner, och mellan förmåner och kontroll. Ju generösare villkor, desto viktigare blir kontrollen.

Det är ett faktum att olika socialförsäkringar överutnyttjas. Det är ett faktum att rena bedrägerier förekommer. Vi har fått både en normförskjutning och en attitydförändring till socialförsäkringarna.

Vi har fått en utveckling som tyder på att medborgarna med tiden har kommit att se socialförsäkringar och allmänna bidragssystem som ungefär samma sak.

När sjukförsäkringspengar betalas ut på lösa grunder handlar det om bidrag. Bidrag uppfattas som en rättighet. Folk förväntar sig att få sina rättigheter. Folk förväntar sig att bli sjukskrivna när de går till läkare. Folk förväntar sig försörjning och blir kränkta om den uteblir. Ett nej uppfattas som en personlig förolämpning.

Men medborgarna bör veta att de som begår brott som gäller ersättning från de skattefinansierade obligatoriska trygghetsystemen kommer att bli upptäckta, anmälda och lagförda.

Fusket, missbruket och överutnyttjandet ska minskas. Diffusa diagnoser ska granskas mer noggrant. Just diffusa diagnoser har haft en mysteriös ökning. Läkarna ska få försäkringsmedicinska riktlinjer för att bättre kunna stå emot patienter som vill bli sjukskrivna, så som de har i Finland och i Tyskland.

Det är värt att notera att till och med läkarna tycker sig behöva stöd för att stå emot trycket. Det hör väl till vårt svenska kynne att inte säga ifrån när vi möter människor som utmanar vår känsla för vad som är rätt och riktigt.

Om det är svårt för läkarna att säga nej kan det inte vara lättare för Försäkringskassans handläggare. Det måste vara ganska obehagligt för en handläggare att neka en försäkrad ersättning, särskilt om både läkaren och patienten själv och också alla andra tycker att patienten ska få bli sjukskriven. Inte blir det mindre obehagligt om man bor på en liten ort och när som helst kan stöta ihop med den person som man har nekat ersättning när man går ut.

Den konflikten mellan att hjälpa och att kontrollera, att rapportera och att straffa, är inbyggd i Försäkringskassans roll. Mysteriet med de höga sjuktalen beror på att tillgången på arbete har tillåtits spela en roll för sjukfrånvaron i Sverige. Så ska det inte vara. De försäkrade bör befinna sig i rätt försäkring: a-kassa för arbetslösa och sjukförsäkring för sjuka.

Anna Hedborg, som lett Socialförsäkringsutredningen, sade att hon ångrade en sak från sin tid som Riksförsäkringsverkets generaldirektör. Det var att hon hade sett genom fingrarna med att sjukförsäkringen användes för annat än ersättning vid sjukdom.

Men om det nu är svårt för vanliga hyggliga handläggare på Försäkringskassan, eller arbetsförmedlingen för den delen, att tillämpa de regler som finns kan man fråga sig hur människor ska kunna uppfatta att de har några förpliktelser alls i socialförsäkringarna.

Det budskap som trumpetats ut av facket och oppositionen är entydigt. De predikar en sorts oavvislig rätt att leva på det som då inte kan kallas försäkring med försäkringsmässiga regler, utan de inger förhoppningar om rättigheter utan villkor, det vill säga bidrag. Inte undra på att förväntningarna och kraven på villkorslös trygghet finns där.

Människor har blivit inskolade i en kultur som har lärt dem att problem som gäller plånboken tar staten över. Det har hört till god ton i det sociala Sverige att titta på saldot för vad människor har att leva på och öka på det om det blir differenser jämfört med dem som arbetar.

Nu kommer det alltmer att höra till god ton att uppmuntra dem som arbetar. Arbetslinjen måste vinna för att vi ska bevara välfärden i det långa loppet. Det inser nog de flesta. De flesta vet att det inte finns några andra pengar än de vi arbetar ihop.

Syftet med socialförsäkringarna är att erbjuda ett rimligt ekonomiskt skydd vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga av medicinsk art. Men det är absolut nödvändigt att skyddet förbehålls dem som har rätt till det, inga andra.

Lars Ohly sade det så bra: ”Oegentligheter i våra gemensamma trygghetssystem är en kränkning mot hela det generella välfärdssystemet.”

Vi tillåter inte längre fusk, felaktigheter och överutnyttjande. Klara, tydliga och enkla regler i socialförsäkringarna som människor känner till, som de förstår och kan överblicka, kommer att förändra attityden med tiden. Ord spelar roll. Vad regeringen säger spelar roll.

Regeringen säger nu att själva rätten till sjukskrivning och sjuk- och aktivitetsersättning är att arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom eller att den psykiska prestationsförmågan är nedsatt. Rätten till ersättning vilar på sjukdom, fru talman.

Anf. 241 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Helena! Jag måste säga att det var förvånansvärt att höra detta. Jag måste nog gå till protokollet och läsa det ordentligt, för det där var en bild av det svenska socialförsäkringssystemet som jag inte alls känner igen. Det var en mörk och svart bild som nästan förmedlade att samtliga som uppbär ersättningar egentligen gör det i något skumt syfte.

Jag vill påtala att det snarare är så att vi under flera års tid har fått värna en diskussion där vi talar om att det här är försäkringar och inte bidrag. Inte minst företrädare från alliansen har i stället evigt påstått att detta är bidragsförsörjning. Det är försäkringsersättningar. Från en försäkring ska man kunna få ut 80 %, vilket jag har argumenterat för här. Om man fuskar ska man ha noll. Man kan aldrig använda det som ett argument för att sänka ersättningarna.

Jag tycker att det är viktigt att man gör insatser mot olika typer av brott. Vare sig det är någon som skulle råka fuska med sjukförsäkringen, inte betala tv-licens eller ha svart städhjälp hemma så är det klart att vi ska angripa det. Men det är viktigt att komma ihåg att detta är försäkringsersättningar.

Jag har en fråga delvis med anledning av anförandet, delvis och framför allt med anledning av det betänkande vi debatterar här i dag. Helena Rivière och hennes parti står bakom en sänkning av taket för tillfällig föräldrapenning. Det innebär att föräldrar till svårt sjuka barn får en sänkning på uppemot 5 000–6 000 kr i månaden. Det handlar om 100–200 föräldrar som är hemma för att barnen är hjärtsjuka eller svårt cancersjuka. På dessa gör ni nu en mycket kraftig besparing därför att ni tycker att pengarna kan användas bättre, till sänkning av förmögenhets-skatten eller någonting annat.

Min fråga är: Varför? Vilka drivkrafter är det Helena Rivière tycker är så viktiga att få fram genom att ta bort så pass mycket pengar för de föräldrar som har en plats på arbetsmarknaden men som väljer att stödja och hjälpa sina barn när de är mycket svårt sjuka under något år?

Anf. 242 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Tomas Eneroths fråga om försäkringsmässigheten gäller just detta. Jag avser inte alls att angripa hela sjukförsäkringen som någonting som bara är utsatt för fusk. Men den försäkringsmässiga tillämpningen av sjukförsäkringen är det som är det viktiga att betona. Det gör också Anna Hedborg, som du citerade. Hon anser att det är oerhört viktigt att försäkringen bara tillfaller den som har rätt till den och att det bara är sjukdom som ska vara försäkringsgrundande.

Din andra fråga handlar om tillfällig föräldrapenning för sjuka barn. De som har svårt sjuka barn får extra dagar och extra tilldelning just för att de ska kunna ta hand om sina svårt sjuka barn.

Den stora krasch som man skulle kunna tro har inträffat i socialförsäkringssystemet har knappt hunnit verka. Den började gälla först i somras. Så sent som i våras var villkoren sådana som de kommer att bli igen. Nöden var inte så exceptionellt stor i våras, och den kommer inte att bli det nu i januari heller.

Anf. 243 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det hör till saken att vi i utskottet mellan alla partier var eniga och överens om att detta är en angelägen reform. Vi har till och med gjort ett särskilt påpekande för Försäkringskassan för att vi tyckte att tillämpningen hade varit alldeles för snäv. Jag vill minnas att det var framför allt moderata företrädare som tyckte att detta var angeläget.

Desto mer uppmärksam blir man då när moderaterna nu i talarstolen försvarar att denna grupp med svårt sjuka barn mycket väl ska kunna få vidkännas för deras del kraftiga besparingar för att man ska kunna finansiera andra delar.

Det handlade också om försäkringsmässighet. Jag känner Anna Hedborg väl. Jag har pratat med henne hur många gånger som helst. Vi har inga bekymmer med att diskutera försäkringsmässighet. Jag tycker att det är viktigt. Jag har snarare varit bekymrad över att företrädare för alliansen, framför allt Moderaterna, alltför ofta har talat om bidrag i stället för ersättningar. Det handlar om försäkringsersättningar. Desto viktigare är det då att det man betalar in också ska omfattas av systemet.

Vi kan ändra takdebatten till att inte bara handla om tillfällig föräldrapenning utan om sjukpenning generellt. Om vi nu vill ha en ökad försäkringsmässighet – är det då inte rimligt att banktjänstemannen, adjunkten, läraren eller byggnadsarbetaren som är med och betalar in i systemet också får ut en 80-procentig ersättning?

Jag har svårt att tänka mig att Helena Rivière skulle acceptera detta. Både du och jag betalar in vår bilförsäkring, men om din bil krockar så får du bara halva ersättningen medan jag får hela. Det känns inte riktigt sjyst, eller hur? Själva tanken är väl att man betalar in till försäkringen och då ska det också finnas ett försäkringsskydd. Det är vad jag kallar försäkringsmässighet. Man ska inte antyda att människor utnyttjar eller överutnyttjar systemet, vilket jag tyckte var ett genomgående och tydligt tema i det anförande jag nyss hörde.

Det gäller återigen takhöjningen. Varför vill ni sänka taken och minska försäkringsmässigheten? Anna Hedborg pläderar ju för höjda tak i sitt betänkande.

Anf. 244 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med försäkringsmässigheten, som ju handlar om att inbetalningar och utbetalningar ska balansera varandra. Så småningom kommer detta förmodligen att sluta i ett system efter mönster från pensionsförsäkringen – en fristående socialförsäkring utanför budgeten.

Det talas om bidragsidén. När jag säger att man betalar ut pengar ur sjukförsäkringen på lösa grunder betyder det att man tillämpar den försäkringen på problem som gäller en annan försäkring. Om man är i fel försäkring och tillämpar sjukförsäkringen har man åsidosatt reglerna. Då

beter man sig som om det handlade om bidrag. Jag säger ”som om”, och det sade jag också i mitt anförande.

Jag kommer inte ihåg din tredje fråga.

Anf. 245 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Det gäller att mobilisera lite kraft och energi och lite positiva tankar i den sena timmen.

Vi i Sverige är bland de friskaste i världen. Vi har en mycket hög överlevnad när det gäller cancer – bröstcancer och prostatacancer till exempel. Vi har en mycket låg spädbarnsdödlighet. Vi har en arbetsmiljö som är bland världens mest hälsosamma. Listan kan göras lång – väldigt lång.

Men, fru talman, när man kommer till sjukskrivningarna blir det anorlunda. Då ligger vi bland de sämsta i världen. Få länder har lika många sjukdagar per person i arbetsför ålder som vi har här i Sverige. Då kan man undra om vi är så mycket sjukare trots att vi är så friska.

Antalet unga som är förtidspensionerade – jag tänker kalla sjuk- och aktivitetsersättning för förtidspension fortsättningsvis – har ökat dramatiskt, har vi hört från generaldirektören på Försäkringskassan den senaste veckan. Det är ju inte klokt att ungdomar ska tillhöra de som är bland de sjukaste!

Det finns inget entydigt svar på varför förhållandet är så här – att vi har så många flera sjukdagar. Man kan säga att en anledning till detta är läkarna. Det är ju de som sjukskriver. Sjukskrivningsblanketten som de skriver på är en form av behandling. Den kan vara hälsobringande om man är hemma och blir frisk. Men den har också en form av negativ biverkning, för den ser till att många sjukskrivningar leder till utanförskap. Blanketten är vägen till utanförskap. Det vill vi i alliansen ändra på. Så enkelt kan det faktiskt uttryckas.

Jag tycker att detta med ungdomar är förskräckligt. Därför kollade jag hemma i Enköping om det var sant att även ungdomar där har fått förtidspension. Döm om min förvåning och min sorg när jag konstaterade att under den senaste treårsperioden hade 163 ungdomar mellan 20 och 24 år fått förtidspension. Det har alltså ökat år för år. Sedan kollade jag i Uppsala län om det var likadant där, och det var det. Det var 1 202 ungdomar i åldern 20–24 år som hade blivit förtidspensionerade under den här perioden. Jag tillåter inte att ungdomar ska hamna i ett utanförskap på det sättet. Det vill jag, Centern och alliansen ändra på. Vi kommer med förslag på hur det ska förbättras.

Ett av de sätt som vi vill förbättra på är att vi vill se till det friska. Vi vill möjliggöra att man ska kunna komma tillbaka till arbetet och få tillbaka sin arbetsförmåga. Det måste finnas en drivkraft att vilja komma tillbaka till jobbet. Det ska vi medverka till.

Vi vill också, som jag sade, uppmärksamma detta med riktlinjer för läkarna. De ska tillsammans med Socialstyrelsen ta fram dessa 70 diagnoser som Helena Rivière också pekade på. Om jag inte är felunderrättad ska man om ett par dagar presentera dessa gränser för sjukskrivningarna.

Man kan tycka att detta med att kräva sjukintyg från första dagen är någonting negativt, men så är inte fallet. Man har prövat detta på olika ställen i landet, bland annat på Sahlgrenska. Där har man tittat på de korta sjukfallen. Det visar sig att de korta sjukfallen har minskat med två tredjedelar. Det är väl inte ett försumbart antal? Det har man gjort bara genom att kräva sjukintyg från första dagen.

Det finns flera saker som vi i alliansen vill jobba med. Vi vill hitta ett nytt system för rehabilitering och se över arbetsgivarnas medfinansiering, som ju ska upphöra. Vi behöver nya system för rehabilitering.

Hur vi än gör är det alltid den enskilda personen som kommer i kläm. Det är den vi vill värna. Vi vet att människor vill göra rätt för sig. Det är viktigt.

Vi vill medverka till att samspelet mellan arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, arbetsgivarna och hälso- och sjukvården ska fungera bättre än vad den gör i dag. Det framgår också av utskottsmajoritetens text.

För ganska precis ett år sedan, i december 2005, tillsattes en utredning där Försäkringskassan och Socialstyrelsen skulle utforma ett förslag om hur man skulle kvalitetssäkra och komma med enhetliga och rätts-säkra sjukskrivningsprocesser. Det var alltså den tidigare regeringen som medverkade till det. Det måste betyda att det var något fel, och så har ni förnekat det nu och sagt att det inte skulle vara det.

Nu har jag försökt förklara för er att det inte är möjligt att vara världens friskaste befolkning och samtidigt säga att vi har fler och fler som blir förtidspensionerade. Vi vill ändra på det. Låt oss hoppas att det räcker med alliansens och utskottets förslag.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag och avslag på de reservationer som finns.

Anf. 246 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Tack, Solveig, för anförandet! Jag vill först reda ut ett missförstånd. Vi har verkligen ingenting emot detta. Det var ju vi själva som gav uppdraget till Försäkringskassan och Socialstyrelsen. Vi tycker att det är viktigt. Däremot ska man vara medveten om, och jag tror att alla i utskottet delar den uppfattningen, att man inte kan utforma riktlinjer så enhetligt att man inte ser att varje patient också är unik. Jag tror att det är någonting som vi får anledning att återkomma till i utskottet.

Jag har två frågor, inte minst med anledning av ditt tidigare inlägg. Jag uppmärksammade tidigare att alliansen sänker taket för tillfällig föräldrapenning för föräldrar till svårt sjuka barn. När Solveig svarade på detta i den familjepolitiska debatten blev försvaret att det gäller att få kontroll över statsutgifterna. Eftersom det handlar om ungefär 200 barn – jag tror att det stod i en kartläggning – är det inte precis någon jättesumma i statsfinanserna, men för den enskilda föräldern handlar det om en försämrad ersättning på kanske 5 000 kr i månaden. Då har man kanske inte längre råd att stödja sitt barn i en mycket svår situation. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man gör en sådan försämring. Jag undrar varför.

Min andra fråga gäller brottet mot pensionsöverenskommelsen. Jag skulle egentligen vilja säga så här: Varför är det så angeläget att nu sänka förtidspensionärernas ålderspension? Solveig Zander har själv redovisat för utskottet att det är åtminstone 100 000 kr under de i snitt 15 år man är ålderspensionär som ni tänker ta från människor som har en dålig arbetsmiljö. Det handlar om 600 kr i månaden. När PRO uppvaktade utskottet redovisade man något högre siffror. Varför är det så angeläget att sänka ersättningen för människor som har haft en dålig arbetsmiljö, slitit ut sig i förtid, drabbats av ms eller cancer eller på annat sätt inte längre kan vara kvar i arbetet? Självfallet ska vi pröva alla möjligheter att återkomma till arbetet, men det finns ju de som inte kan det. Det finns ju faktiskt ganska många sådana. Varför är det så angeläget att ta deras ålderspension?

Anf. 247 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Hur många är det egentligen av de personer som har mycket svårt sjuka barn som förlorar flera tusen kronor i månaden? Hur många av de föräldrarna är höginkomsttagare? Jag kan inte förstå er retorik. Ni säger att Robin Hood tar från de rika och ger till de fattiga. Vi sänker taket för dem som har de högsta inkomsterna. Vi värnar om dem som har de låga inkomsterna. Ni tycks i oändlighet försvara dem som har de höga inkomsterna.

Sedan gäller det pensionerna och varför vi sänker dem. Vi har tidigare förklarat att det är för att kunna rehabilitera och få personer tillbaka till arbetslivet igen.

Anf. 248 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Nu blir jag orolig. Det är uppenbart att Solveig Zander inte förstår debatten. Att värna taken handlar om att värna legitimiteten i försäkringen, och det är viktigt för den tillfälliga föräldrapenningen och framför allt för hela sjukpenningssystemet. Det handlar inte om att värna höginkomsttagare. Det handlar om att se till att 1,6 miljoner löntagare också ska ha ett försäkringsskydd som innebär att man får en ersättning på 80 %.

Det var väl ett särdeles dåligt svar att säga att det inte kan vara så många. Jag känner två föräldrar i två olika familjer som är i den här situationen. Jag får väl be dem att träffa Solveig Zander, så får hon själv tala om för dem varför hon tycker att det är rimligt att de inte längre ska kunna träffa och umgås med sina mycket svårt hjärtsjuka barn. Det är detta det handlar om.

När det gäller förtidspensionärerna och ålderspension kom återigen svaret: Jo, men vi ska med rehabilitering se till att de kommer in. Men jag var väldigt noga med att säga att det handlar om dem som inte kan. Det handlar om en utsliten 62-årig kvinna som inte har en chans att återkomma till arbetet eller en svårt ms-sjuk människa. Alla kan inte arbeta fullt ut. Varför är ni då så angelägna om att ändra de grundläggande förutsättningarna för vilken ålderspension man ska ha för just denna grupp?

Kunde man ha gjort ett undantag för bara riksdagsledamöter så hade det varit en sak, eller för några andra grupper som kanske ändå klarar sin ålderspension. Din och min ersättning ligger grund för ålderspension-

en, a-kassa gör det och sjukpenning gör det, men sjukersättning gör det inte – inte förtidspensionen.

Det handlar om en grupp som redan från början har det dåligt ekonomiskt ställt. Det är kvinnor i 55–60-årsåldern som i och med detta kan förlora, enligt Solveig Zanders egna siffror, ungefär 100 000 kr. Varför är det så angeläget? Solveig Zander kan ju fundera på att formulera svaret direkt till företrädare för PRO, DHR, Synskadades Riksförbund eller andra som är mycket upprörda över det här förslaget.

Anf. 249 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi har diskuterat frågan om pensionärerna i oändlighet här.

När det gäller dem som inte över huvud taget kan komma tillbaka till yrkeslivet för att de är handikappade på något sätt är jag säker på att Cristina Husmark Pehrsson kommer att komma tillbaka till det och komma med något förslag när det gäller den gruppen.

När det gäller dem som vårdar svårt sjuka barn är det ju under en kort period som man är hemma och vårdar barn utan att kunna få vårdbidrag. Det är ju det man får när man har svårt sjuka barn. Där säger vi från alliansen att vi vill se över detta med vårdbidrag och hur det betalas ut. Det ser oerhört olika ut på olika platser i landet, och vi vill att en utredning ska se till att det blir mer rättvist. Det är viktigt för dem som har svårt sjuka barn.

Anf. 250 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag hade först inte tänkt begära replik, men när Solveig Zander tar upp det här att se till det friska kunde jag faktiskt inte låta bli, trots att timmen är sen.

Att se till det friska, och att människor ska ha en drivkraft att komma tillbaka: ja, det är bra. Men ni riktar den drivkraften främst till den enskilda individen genom att sänka ersättningen. Kom ihåg att Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänstern under förra mandatperioden införde 1 miljard för att få hälso- och sjukvården att se till att få ned sjukskrivningarna och stimulera till åtgärder för att få människor friska igen. Det är att se till det friska.

Det går inte ihop när Solveig Zander talar om att värna den enskilde men tar bort arbetsgivarnas drivkrafter. Vad ska ni göra för att ändra arbetsgivarnas attityd till arbete och att jobba, om det så bara är 25 %? Vad tänker ni göra?

Anf. 251 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! När det gäller att se till det friska, Gunvor G Ericson, kan säkerligen både du och jag räkna upp många personer som hamnar mellan stolarna därför att ingen vill ta ansvar för dem. Man ser inte till det friska, utan man ser till regler och sådant, som inte passar ihop.

Jag kom i somras i kontakt med en person som hade varit sjukskriven i fyra år eller någonting i den stilen. Hon anmälde sig till ett bemanningsföretag, för hon var intresserad av att börja jobba, någonting som arbetsförmedlingen inte hade medverkat till. Hon har i dag fått ett jobb. Hon är inte sjukskriven längre. Där såg man till det friska – det hon kunde göra.

Anf. 252 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tog också upp den miljard som infördes förra mandatperioden för att stimulera till ökade insatser för att få ned sjukskrivningarna. Min erfarenhet är att många landsting nu har fått i gång ett bra arbete med sjukskrivningskommittéer med samma modell som läkemedelskommittéerna kring praxis för hur man ska sjukskriva och praxis för hur man ska få bra rehabilitering. Det har vi ändå sett som en bra del, och jag hoppas att ni värnar om att man fortsätter det arbetet.

Jag har också fått kontakt med många människor. En person ringde mig i dag, en kvinna som är 51 år och som har varit sjukskriven länge. Hon har nu kommit i ett sådant läge att hon kan börja jobba 25 %, men hon är oerhört osäker på om hon ska våga göra det eller inte. Hon vill, men hennes läkare säger att hon kanske inte borde det. Men hon vill alltså.

Att söka arbete på bara 25 % berättigar inte till a-kassa enligt ert system. Hon är oerhört rädd för hur det kommer att bli för henne i framtiden. Hon är 51 år och skulle vilja jobba 25 %. Och vad gör ni då för att ändra arbetsgivarnas attityd till att våga anställa även på 25 %?

Anf. 253 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Om jag förstod dig, Gunvor G Ericson, rätt så var det inte arbetsgivaren som inte ville anställa. Vi har ju föreslagit från alliansen att man ska få sänkt arbetsgivaravgift om man anställer personer som har varit långtidssjukskrivna bara för att stimulera till att man ska återgå till jobb.

För att svara på frågan om varför det inte har fungerat med att man har gjort olika försök inom hälso- och sjukvården för att få folk att återgå till jobb kan jag säga att jag inte vet det, men din beskrivning av den här damen säger: Ge makten till personen och inte till läkaren som säger emot henne om att hon ska börja jobba! Det är för mig oerhört främmande. Om hon vill ska hon naturligtvis göra det. Då ska inte någon annan säga ifrån till henne.

Anf. 254 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! För tids vinnande koncentrerar jag mig på nödvändigheten att reformera socialförsäkringssystemet. Riksrevisionen har ju varit inne på att lagstiftningen inom socialförsäkringsområdet är komplex, och det har blivit ännu mer bekymmersamt med alla de lagändringar som har gjorts undervägs. Nu har vi Anna Hedborgs utredning och hennes bilagor, och jag tänker citera fyra ställen som visar hur allvarlig situationen faktiskt är.

Ur samtal nr 1 läser jag: "Försäkring är en genial idé. Genom att poola våra riskbuffertar kan vi med en begränsad ekonomisk insats skydda oss också mot stora ekonomiska risker. Tyvärr är det en underutnyttjad idé när vi ser på hur dagens socialförsäkringar är konstruerade. Bristande försäkringsmässighet sänker värdet av försäkringarna för de försäkrade och leder dessutom till en ineffektiv hantering."

Ur nr 4 om arbetslinjen läser jag: "Skyldigheten att arbeta, flytta och byta arbete är inte tillräckligt självklar. Samhällsstödet vid arbetsbyte är tämligen tafatt och mera avpassat för ett samhälle som inte längre finns. Tilltron till människors egen kraft och förmåga att hitta sin egen väg är

måttlig. Och självförtroendet i sysselsättningspolitiken har knappast varit lägre sedan före 30-talskrisen.”

Ur nr 7 läser jag: ”Sjukförsäkringen är för mjuk. Men den är också för hård. Sedd något från ovan är det lätt att få intrycket av alltför många alltför snälla aktörer som inte tillämpar den lagstiftning och det regelverk som faktiskt finns.” Texten fortsätter: ”Sällan är den som varit sjukskriven i två år nöjd med den behandling och det bemötande man fått. Och det är svårt att hitta den portvakt som är nöjd med villkoren och omständigheterna kring sitt arbete. Kanske är detta det tydligaste tecknet på en dysfunktionell försäkring. Resultatet blir inte vad det borde och alla inblandade är lika missnöjda.”

Det sista citatet lyder: ”Det svenska systemet för rehabilitering och arbetsanpassning kan inte effektivt återskapa de sjukskrivnas arbetsförmåga och försörjningsförmåga och därmed stödja arbetslinjen som en bärande princip i välfärdssamhället. Såsom det fungerar i dag förpassar välfärdsstaten många sjukskrivna till utanförskap. Ofta sker det trots att den sjukskrivne inget annat vill än att göra en insats i arbetslivet, försörja sig själv och bidra till utvecklingen av den gemensamma välfärden. Ingen lider ekonomisk nöd men utanförskap gynnar varken individen eller samhället.”

Jag tycker att alla vi som sitter i den här kammaren har ett stort ansvar att ta vara på den utredning som Anna Hedborg har lett och som har givit oss ett väldigt bra underlag för en reformering av våra socialförsäkringar.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 255 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Barbro Westerholm. Det är alltid trevligt att höra citat av Anna Hedborg som gör skarpa analyser av socialförsäkringssystemen. Jag hade å andra sidan uppskattat att få höra Barbro Westerholms synpunkter om socialförsäkringssystemen eftersom Folkpartiet, såväl Barbro som Bo Könberg, varit starka företrädare för sociala försäkringar med en tydlig försäkringsmässighet och värnat inkomstbortfallsprincipen.

Det har under många år varit viktigt för Folkpartiet att höja taken i socialförsäkringarna. Jag vill minnas att man på en folkpartistämman eller kongress eller vad det heter någon gång sade att nästan en miljon nu har inkomster över taken och därför hotas legitimiteten i trygghetssystemen. Nu är det 1,6 miljoner. En given fråga till Folkpartiet blir därför: Hur många måste det bli som inte kompenseras försäkringsmässigt för att vi inte i stället ska hamna i ett grundtrygghetssystem, vilket både Folkpartiet och Socialdemokraterna alltid förkastat?

I valrörelsen kunde vi höra folkpartiledaren Lars Leijonborg vid ett flertal tillfällen säga: Vi vill höja taken till tio basbelopp, men först ska vi sänka dem för att sedan höja dem igen. Det säger väl kanske en del om både Leijonborg och om hur Folkpartiet numera allt oftare släpper folkpartistiska grunduppfattningar. De har ändrats en hel del under senare år, vilket också konstateras i valanalyserna.

Mina grundfrågor är alltså: Är det fortfarande ett aktuellt krav från Folkpartiet att höja taken upp till tio basbelopp? Var går smärtgränsen

om det nu är 1,6 miljoner som inte har försäkringsmässighet, vilket Anna Hedborg så tydligt pläderar för och som jag tycker är angeläget? Är det vid två miljoner? Hur länge tänker Folkpartiet acceptera att vi sakta men säkert går mot ett grundtrygghetssystem?

Anf. 256 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Att jag inte gått in på Folkpartiets alla krav beror på att jag vill vinna tid så att statsrådet får en chans att vara med i debatten i kväll.

När det gäller höjningen av taken säger vi ja till försäkringsmässighet, men nu står vi inför den breda parlamentariska utredningen, och jag hoppas verkligen att vi får den. När vi är klara med den kan systemen komma att se annorlunda ut. Nu sänker vi för att stimulera arbetslinjen. Sedan får vi se hur försäkringsmässigheten faller ut när vi tillsammans, hoppas jag, gjort utredningen och ser vad vi har råd med. Som jag ser det i dag får vi förhoppningsvis ett försäkringssystem som liknar pensionssystemet, alltså att de pengar som kommer in ska klara utgifterna. Vi får räkna på det då.

Anf. 257 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Barbro för svaret även om jag blir lite konfunderad av det. Jag tolkar det nästan så att det är på väg en folkpartistisk reträtt vad gäller det tidigare kravet på ökad försäkringsmässighet och på att vi ska komma tillbaka till tio basbelopp. Det var ju faktiskt bara några månader sedan Lars Leijonborg, som vad jag vet fortfarande är partiledare, pläderade för det som ett folkpartistiskt krav. Det som regeringen nu genomför, med Folkpartiets stöd och gillande, är en minskad försäkringsmässighet, vilket innebär att man närmar sig ett grundtrygghetssystem.

Jag blir snarast mer oroad över att förutsättningarna för breda överenskommelser, såsom socialförsäkringarna, nu försämras ännu mer eftersom Folkpartiet verkar överge den tidigare inställningen att det är angeläget att höja taken så att vi får en försäkringsmässighet där 80 % blir 80 %, vilket jag tror är ett citat av Leijonborg.

Anf. 258 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! I våra landsmötesprotokoll ligger försäkringsmässigheten fast. Nu står vi inför utredningen. Vi får se hur det hela utformas, var taken kommer att ligga och hur de konstrueras i framtiden.

Jag stannar där så att även statsrådet hinner säga någonting i kväll.

Anf. 259 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag uppmanade i mitt tidigare anförande till lite sans och nyans i debatten. Tyvärr verkar det ha varit förgäves. Här pratas det om att det som för ett halvår sedan var alldeles förträffligt om några veckor är helt värdelöst.

Det talas om försäkringsmässigheten. Vi har 200 000 privat sjukförsäkrade eftersom sjukvården inte fungerar. I dag kunde jag läsa i ett TT-telegram att det förra året betalades ut socialbidrag till 406 743 personer. Från Försäkringskassan får vi uppgifter om att 189 970 personer hade

sjukpenning i augusti i år. 81 606 av dessa hade haft det mellan ett och sju år. Och så sitter vi och pratar om varför vi vill göra förändringar!

Det är en gigantisk utmaning som regeringen har framför sig, och därför måste vi börja beta av i rätt ände. I det läget kan man inte bara börja tänka på dem som tjänar så att de klarar sig. Vi måste börja nedi-från och framför allt göra det genom att få folk att komma i arbete så fort som möjligt.

Därför, fru talman, är behovet av en översyn av socialförsäkringarna mycket stort. Det har för de flesta varit uppenbart att nuvarande system har brister och oförklarliga skillnader beroende på vad man arbetar med, vilken form av inkomst man har, om man exempelvis är arbetstagar eller småföretagare, och var man bor. Det är därför välkommet att social-försäkringarna är under utredning och att en del i detta arbete nu resulterat i en redovisning av utredaren Anna Hedborg. Titeln *Mera försäkring och mera arbete* anser vi kristdemokrater är välfunnen då den visar på möjligheter till en renodling av syfte och avgränsning av försäkringen.

Det är nödvändigt att strukturera upp socialförsäkringarna och rensa dessa från det nuvarande lapptäcket av olika ersättningsnivåer, beräk-ningsgrunder, ansvarsfördelningar och geografiska trender. Syftet med förändringarna måste vara att förbättra rättssäkerheten och möjligheterna att återgå till egenförsörjning samt att skapa trygghet för dem som försäkringssystemen avser att värna. Som en del i detta välkomnas Försäk-ringskassans arbete med upprensningen i blankettjungeln – 600 olika fick vi höra – tillgängligheten och en korrekt bedömning av ärendena.

Fru talman! Det känns angeläget att som en fortsättning av det jag ti-digare anført lyfta fram behovet av en fungerande rehabilitering för män-niskor som av ett eller annat skäl inte kan arbeta eller återgå till arbete. Här finns stor anledning till nytänkande och till att ta till vara det nytän-kande som tyvärr hålls tillbaka av befintligt regelverk. Som exempel vill jag lyfta fram möjligheten till finansiell samordning.

Under 1990-talets inledning uppmärksammades att alltfler männi-skor, som av olika skäl hamnat utanför arbetsmarknaden, inte återgick till arbete. En viktig orsak var bristen på samordning av rehabiliteringen. Genom att enskilda personer fastnade i en rundgång i systemen hos olika huvudmän – Försäkringskassan, socialtjänsten, arbetsförmedlingen och primärvården – förlängdes, och ibland till och med uteblev, återgången till ett reguljärt arbete.

En viktig orsak var att det saknades samordning och individrelaterade åtgärdsprogram. Resultatet innebar i sämsta fall att personer i stället för återgång till arbete fastnade i missbruk och blev praktiskt taget utslagna och oanställbara, utan att någon tog ett samlat grepp om individens situ-ation.

I ett försök att komma till rätta med dessa uppenbara brister startades i mitten av 1990-talet ett antal olika samordningsprojekt runtom i Sve-rige. Projekten gick under skilda beteckningar, såsom Finsam och Socsam, och innebar finansiell samordning mellan berörda huvudmän. Antalet huvudmän som ingick i projekten varierade från två till fyra. Resultaten från flera av försöksprojekten påvisade en verklig kvalitets-höjning för de individer som fick hjälp och en vilja hos huvudmännen att få projekten permanentade.

Prot. 2006/07:43
19 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Efter en utvärdering av projekten beslöt en riksdagsmajoritet att fastställa en ordning som innebar att flera av försöksprojekten avvecklades. Beslutet innebar att flexibiliteten och möjligheterna till lokal anpassning omöjliggjordes. Ovanpå detta begränsades möjligheten för huvudmännen att använda mer än 5 % av sin budget. Det i sin tur medförde att effektivitetsvinsterna minskade i sådan omfattning att man på flera försöksorter beslöt att upphöra med projekten. Ett sådant beklagligt exempel var det så kallade Fyrverkeriet i Laholm.

Fru talman! Det är glädjande att regeringen och utskottsmajoriteten inser att det behövs ökad flexibilitet med möjligheter till lokal anpassning på de orter som önskar utveckla och starta finansiell samordning. Det är olyckligt att det offentliga samhällets gemensamma resurser inte använts optimalt för medborgarnas bästa. Det gäller även på detta område.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 260 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Tack, Lars Gustafsson, för anförandet! Jag är övertygad om att en del av den argumentationen och diskussionen kommer upp i diskussionen om försäkringsdelegationernas avskaffande.

Jag tänkte nyttja tillfället och ställa en enkel fråga till Lars Gustafsson. Eftersom Kristdemokraterna, inte minst Lars Gustafsson, ofta säger att man vill värna de mest utsatta vill jag plädera för en grupp som är väldigt utsatt. Det gäller då de förtidspensionärer som inte kan rehabiliteras tillbaka och som kanske är svårt sjuka. Det kan vara kroniker för vilka man prövat alla rehabiliteringsmöjligheter som finns. Lars Gustafsson och Kristdemokraterna står bakom ett förslag som innebär att de här människorna får sänkt ålderspension. Antagandeinkomsten blir bara 80 % av deras ersättningar.

En grundfråga är därför: Varför är det så viktigt att sänka ålderspensionen för människor som slitit ut sig i arbetet eller som blivit svårt sjuka – varför ska just de få sänkt ålderspension? Du och jag får inte det, och människor som uppbär lön, sjukpenning eller a-kassa får inte det. Men just gruppen förtidspensionärer får det. Då menar jag uteslutande dem för vilka man prövat alla möjligheter, så svaret ska inte, precis som i några andra fall, bli att vi ska sätta i gång med rehabilitering och liknande.

Personligen är jag övertygad om att Lars Gustafsson med den erfarenhet han har också har träffat människor som till exempel är gravt funktionshindrade. Varför är det så viktigt att sänka ålderspensionen med, som vi kunnat höra här, uppemot 100 000 kr – 600 kr i månaden? Det är ganska mycket pengar som det handlar om.

Anf. 261 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Tomas Eneroth, det är inte alls viktigt att sänka ålderspensionen, utan det är viktigt att höja den. Ni har haft alla chanser att göra det, men det har ni inte gjort.

Som jag nyss nämnt är det 800 000 personer som lever på garanti-pension. Det är inte alls viktigt. Men i det här läget har vi kommit överens om att ha ett system där vi i detta fall för det fåtal det kan gälla sän-

ker till 80 % just för att i systemet få likställighet med andra som har bidragsinkomst. Det är orsaken till sänkningen.

Men, Tomas Eneroth, skillnaden är att vi gör en motsvarande satsning för unga människor. Problemet är inte de som de sista åren får detta, för där blir det ett ganska litet utfall. I stället gäller det dem som tidigt hamnar i ett förtidspensionerande. För tio år sedan var de tre gånger färre än i dag med det system som nu är. Jag har uppmanat bland annat Tomas Eneroth att nyansera debatten. Se hur människor i kanske 20–30 år innan de får ålderspension ska gå i ert system! Det vill vi ändra på. Ni har haft chansen i tolv år. Nu sade väljarna nej.

Anf. 262 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Nej, vi gör väldigt många insatser och har gjort det under tiden för att folk ska kunna komma tillbaka i arbete. Jag har till och med själv med lyckade resultat arbetat i rehabiliteringsprojekt för långtids-sjuka.

Det är alltid en definitionsfråga vad som menas med ”unga människor”. Om vi konstaterar att de som tidigare nämndes här – uppgifter från riksdagens utredningstjänst – var 55 år får man väl själv avgöra om det är ungt eller gammalt. Men där gör man en inkomstförlust på 100 000 kr i sänkt pension bara därför att man har drabbats av en allvarlig sjukdom och bara därför att man har haft ett hårt arbetsliv.

Återigen: Jag är inte riktigt nöjd med svaret. Jag tycker inte att jag fick något besked. Varför är det så angeläget för Kristdemokraterna och Lars Gustafsson att säga till de, tyvärr, inte så få människor – på grund av att vi haft ett tufft arbetsliv i Sverige – att man nu ska sänka också deras ålderspension?

Förutsättningarna för de här människorna när det gäller att kunna förändra situationen är begränsade. Unga människor kan återkomma i arbete eller hitta andra sätt att förbättra sin pension. Men här gäller det människor som är 55 eller 60 år eller mer och som på det här sättet får sänkt ålderspension.

Grundfrågan är alltså: Varför spara på just denna grupp? Alla andra inkomster räknas ju fullt ut.

Anf. 263 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi gör så därför att vi inte vill spara på 406 000 personer som ska gå på socialbidrag, därför att de ska kunna få ett jobb.

Tomas Eneroth försöker här med politisk taktik – jag känner igen det systemet – att ena minuten prata om 60- eller 62-åringar för att sedan prata om 55-åringar. Vi har satsat 2 miljarder kronor just på dem som har svårt att komma i arbete – det gäller då på lönebidragsnivå. Vi har fullföljt den stora satsning som jag faktiskt drev här mot Hans Karlsson och som kanske är bekant.

När det gäller den höjda garantipensionen sade jag tidigare att vi vill verka för höjd garantipension. Vi vill nämligen inte börja i taket, utan vi vill börja med golvet. Vi tror att det är viktigare med ett något högre golv än med ett höjt tak.

Tomas Eneroth har tidigare i en replik här sagt att risken finns att försäkringsmässigheten urholkas. Men den är i så fall redan i dag urholkad – där var det ni för fyra månader sedan. Men ni säger att den här regering-

en har satt sig i sinnet att försöka få så många människor att ha möjlighet till egen försörjning så att de kan få så bra pension som möjligt – detta för att kunna värna dem som har det sämst ställt i samhället. Det gäller tyvärr inte enbart förtidspensionerade – jag beklagar dem som är utslitna på grund av dåliga arbetsmiljöer – utan det kan också vara fråga om annat. Men jag vill också påtala att vi gör stora satsningar för att komma till rätta med det problem som det här samhället lider av: att alltför få varje morgon går till sitt jobb. Det vill vi ändra på just för att hjälpa dessa svaga.

Anf. 264 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag gör som de flesta andra här, även om det lite grann går mig emot att korta det anförande jag hade tänkt hålla här men inte så mycket för vår skull – vi politiker får skylla oss själva när vi pratar så här mycket – utan för personalens skull. Kvällen är dessutom sen. I hopp om att kunna få fortsätta diskutera också vid andra tillfällen har jag tagit mig friheten att göra så här.

Fru talman! Det är nu hög tid att vi sätter arbetsförmågan framför arbetslöshetsförmågan. Det klarar vi bara genom att ge rätt ersättning till rätt person. Annars klarar vi inte att vidmakthålla robusta socialförsäkringar som håller i framtiden.

Jag vill också gärna ta tillfället i akt här och citera en tidigare socialdemokratisk socialförsäkringsminister, Anna Hedborg. Hon konstaterar följande i den nya utredning som hon lagt fram: ”Att studera hur sjukskrivningar i praktiken har hanterats i Sverige blir i stor utsträckning en studie i misslyckanden.”

Anna Hedborg har också gjort iakttagelser när det gäller Sveriges sjuktal, som ligger i topp. Hon skriver att det ”följer arbetsmarknadsläget snarare än sjukligheten” och att ”i över trettio år har vi haft en stadigt stigande permanent utslagning”.

Sedan skriver hon – och detta är mycket skrämmande – att ”en storskalig utslagning av unga via sjukförsäkringen är ett skrämmande och nytt fenomen”.

Tomas Eneroth frågade när Barbro Westerholm citerade här om hennes egen uppfattning. Jag kan bara instämma. Jag hoppas att mycket av det som nu framkommit i Anna Hedborgs utredning kan få tas med i den utredning som jag hoppas kommer till stånd och som också Socialdemokraterna genom sin partiledare var initiativtagare till. Det har vi fullföljt. Trots att vi hoppade över det som riksdagen beslutat om, nämligen en parlamentarisk utredning, är vi där vi är i dag.

Det har aldrig varit meningen att sjukförsäkringen ska fungera som en arbetslöshetsförsäkring i reserv. Samtidigt är det svårt att förneka just att utvecklingen under väldigt många år har gått i den riktningen.

Under Socialdemokraternas regeringsinnehav åren 1995–2005 har mer än 560 000 förtidspensioner beviljats. 140 personer pensionerades varje dag under Göran Perssons tid som statsminister.

Försäkringskassans socialförsäkringsbok som kom häromdagen visar också på ett svek mot unga som förtidspensioneras trots att de har varit inne i arbetslivet och alltså inte har något funktionshinder. Det är skrämmande att börja sitt vuxna liv på det viset.

Därför föreslår nu alliansen en rad reformer på många fronter. Vi har här i dag redan fått höra om olika möjligheter att få tillbaka personer i arbetslivet från ett utanförskap. Portvakterna har varit för givmilda. Efter ett års sjukskrivning blir man föremål för sjuk- och aktivitetsersättning trots att man inte har ansökt om det. Porten in har det varit väldigt lätt att öppna. Däremot har den gått i baklås när man har velat komma ut.

Riksrevisionen har sagt att mina 1 % kommer tillbaka. Därför handlar det inte bara om att öppna dörren utan också om att erbjuda en mångfald av reformer för att ta till vara dem som länge har stått utanför arbetsmarknaden.

Det handlar bland annat om att avskaffa arbetsgivarnas sjuklöneansvar, om den så kallade medfinansieringen. Jag ber att få återge ett pressmeddelande som kom den 6 oktober, alltså samtidigt som regeringen tillträdde. Det är från Sveriges Kommuner och Landsting.

Det står så här: Sveriges Kommuner och Landsting välkomnar att den nya regeringen vill stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och förbättra förutsättningarna att stärka tillväxten i hela landet. Detta skriver Ilmar Reepalu, som är Kommunförbundets ordförande och socialdemokrat.

Tillika socialdemokratiska Lars Isaksson, ordförande i Landstingsförbundet, tycker att det är mycket tillfredsställande att arbetsgivarnas sjuklöneansvar efter andra sjukveckan avskaffas. Han säger: Vi anser att det drabbar kommuner och landsting omotiverat hårt och att det också är negativt för de grupper som redan har en svag förankring på arbetsmarknaden.

Detta har vi hävdat hela tiden, och nu kommer vi också att ta bort det.

Fru talman! Ett meningsfullt arbete är viktigt för individens självbestämmande. Vår egen upplevelse av livskvalitet och delaktighet är också viktig. Att ha ett arbete att gå till handlar inte bara om den egna försörjningen. Det handlar lika mycket om att känna trygghet och att vara en del av gemenskapen.

För att åstadkomma detta behöver ett ekonomiskt utrymme skapas för att bland annat kunna sänka skatterna för människor med låga och genomsnittliga inkomster. Här skulle jag kunna prata mycket om taken och nivåerna som hjälper dem som har höga inkomster, att man värnar dem i stället för att stödja dem som har låga inkomster. Det är en uppochnedvänd socialdemokratisk skattepolitik i allra högsta grad. Det nyligen höjda inkomsttaket i sjukförsäkringen föreslås därför återgå från 10 till 7,5 basbelopp. Vi vill värna skattesänkningar för låginkomsttagare före högre tak till höginkomsttagare.

Fru talman! Trots att antalet långtidssjukskrivningar har ökat dramatiskt de senaste fem åren är antalet rehabiliteringsinsatser i princip oförändrade. Bara 9 % av dem som varit sjukskrivna mer än 60 dagar har genomgått en samordnad rehabilitering, och 0,5 procentenheter får inte avstämningssmöte på Försäkringskassan i tid. Det är en rehabilitering som fullständigt har havererat.

Möjligheten att komma tillbaka till arbetslivet måste öka genom sammansatta och aktiva rehabiliteringsinsatser.

Fru talman! Jag ber att få återkomma till de förslag som regeringen har på detta område. Bland annat handlar det om det som Lars Gustafsson sade, om Finsam som vi måste göra flexiblare och att vi måste kunna

använda våra skattepengar på ett mer samordnat och smart sätt så att människor inte ramlar mellan stolarna på det sätt som de gör i dag.

Slutligen, fru talman, är det en rättvisefråga att bekämpa fusk och bedrägeri. Om överutnyttjandet inte stoppas undermineras förtroendet för socialförsäkringarna och äventyrar deras långsiktiga existens.

Problemet med fusk är inte bara de pengar det kostar, utan det är också att undergräva solidaritet och tilltro. Jag är ledsen och beklagar om det är många som är sjuka eller skadade som känner en misstro mot dem i denna debatt. Det är inte meningen. Men varje skattekrona som används på ett felaktigt sätt, i form av felaktiga utbetalningar eller fusk, är en skattekrona mindre för att kunna stödja och hjälpa de människor som behöver det.

Anf. 265 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag får genast nominera socialförsäkringsministern till nytt ankare på tv-sporten. Jag var imponerad. Jag tror att du har slagit mitt rekord här. Men jag hoppas att det blir flera tillfällen att ta ordentliga debatter.

Det sista i anförandet handlade just om Försäkringskassans brister och ibland oförmåga att engagera till avstämningssamtal och att kunna ge ett korrekt bemötande. Jag är den förste att skriva under på det. Jag tycker att det finns brister i Försäkringskassans handläggning.

Desto oroligare blir jag då när jag ser att regeringen föreslår ganska stora besparingar, 300 miljoner kronor, på Försäkringskassan. Det är därför naturligt att en grundfråga till socialförsäkringsministern är om hon tror att det kommer att förbättra förutsättningarna för en bra och korrekt handläggning inom Försäkringskassan att man sparar 300 miljoner och att 240 personer, tror jag att det är, sägs upp bara här i Stockholm.

När det sedan gäller Kommun- och Landstingsförbunden är det klart att det alltid är trevligt att höra folk citera socialdemokratiska företrädare. I det här fallet delar jag inte deras uppfattning. De företräder Kommun- och Landstingsförbunden. Och det är klart att många kommun- och landstingsföreträdare var sura över medfinansieringen – det är ingen tvekan om det – för att kommuner, landsting och många andra stora arbetsgivare hade helt oacceptabelt höga sjuknivåer. Vi ville göra någonting åt det och skapade incitament genom att införa medfinansieringssystemet. Den debatten hade jag med många företrädare, både moderata och socialdemokratiska, som hellre såg till kommunens väl än till att faktiskt ta hand om sin personal.

Den sista frågan som jag vill skicka med handlar självklart om förtidspensionerna. Jag undrar, och jag tror att Cristina Husmark Pehrsson har hört frågan tidigare: Varför är det så angeläget att sänka ålderspensionen för förtidspensionärerna?

Anf. 266 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har noga studerat betänkandet som föreligger, och jag kan inte notera att Socialdemokraterna har något ramanslag till Försäkringskassan. Här finns inga motioner, och det finns inga pengar avsatta

till det, så antagligen följer ni regeringen när det gäller detta. Det finns i alla fall inga pengar avsatta.

De 300 miljoner kronorna handlar om att vi i denna riksdag har fattat ett beslut om en omorganisation av Försäkringskassan. Försäkringskassan har uppgett att man genom denna organisationsförändring troligtvis kommer att göra en besparing på 1 miljard kronor. De pengar som vi har dragit in, som ligger utanför ramen, är projektpengar. Detta har vi redan diskuterat vid många tillfällen med generaldirektören och Försäkringskassan och vi ska göra det i morgon. Det finns möjligheter att använda sig av en kredit i väntan på att den miljard som de tänker tjäna in under kommande år kommer dem till godo. Detta behöver alltså inte alls innebära något hot om uppsägningar, som vi bedömer det. Dessutom vet jag att Försäkringskassan genomför omorganisationer och säkert kommer att behöva anställa flera.

När det gäller Sveriges Kommuner och Landsting och medfinansieringen kan det väl hända att Sveriges Kommuner och Landsting ser att det här underlättar. Men vad de säger, som jag instämmer till fullo i, är att medfinansieringen har inneburit att man inte har anställt de personer som man tror kan riskera att bli sjuka. Det är ganska naturligt att en företagare som ska anställa en person och knappt har råd med det kanske inte anställer någon som har någon form av problem. Detta säger Lars Isaksson och Ilmar Reepalu uttryckligen, och jag tror att de vet vad de talar om.

Anf. 267 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det är fascinerande att det just nu ändå anställs flera än någonsin. Det är inte så att det är få människor som anställs, det anställs på löpande band, så jag tror att man bara är sur över att man fått ökade kostnader. Jag har träffat många småföretagare som har tyckt att detta varit utmärkt, eftersom de har tjänat på reformen och belönats för att de inte har haft en organisation som inte sett eller bekräftat människor utan haft en god arbetsgivarpolitik. Det är ju den stora effekten. Den första utvärderingen av medfinansieringsreformen visade på nästan 1 miljard i plus för det privata näringslivet och för småföretagen.

Sedan är det klart att alla generaldirektörer med självbevarelsedrift alltid säger till den regering som utser dem: Vi ska nog klara även den här besparingen.

Vi fick en föredragning om besparingen i utskottet och konstaterade att den enda möjligheten att klara av de ganska stora besparingarna i Försäkringskassan är en långtgående centralisering och datorisering, vilket innebär att man nu kommer att hänvisa många till att lösa sina bekymmer på hemsidor. Det fungerar säkert för statsrådet, mig och många andra, men kanske inte för människor som är svårt sjuka, pensionärer som inte har lång IT-vana eller människor med annan etnisk bakgrund. Jag tror att Försäkringskassan, med den viktiga uppgift de har, snarare skulle behöva ett tillskott.

I vårt budgetförslag har vi självklart finansierat detta. Men vi deltar inte i beslutet här eftersom vi har en helt annan budgetram. Jag vill minnas att vi lägger 2,5–3 miljarder mer än vad regeringen lägger inom detta utgiftsområde, men där får jag eventuellt korrigera mig i efterhand. Pengarna finns alltså. Vi ser det som angeläget att Försäkringskassan ger

ett korrekt bemötande, för det är en viktig uppgift de kan fylla, och de behöver mer resurser för att kunna göra det på ett gott sätt.

Anf. 268 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det inte fanns någon motion under detta med Försäkringskassans administration från Socialdemokraterna i detta läge. Då framgår det heller inte på det sättet vad ramen är. Då tycker jag kanske det är lite konstigt att Socialdemokraterna här har gått fram med ett förslag om att göra en omorganisation av Försäkringskassan – och samtidigt ska den kosta 3 miljarder kronor mer. Jag får inte ställa frågor nu men jag tycker att det är lite märkligt att man gör på detta vis.

Sedan gäller det detta att centralisera. Låt mig säga så här: Vi vet i dag att det finns många som faller mellan stolarna, som är för friska för att var sjukskrivna och för sjuka för att arbeta. Däremellan har vi ett dike i dag – som på många andra ställen. I min kommun, som är en liten kommun, har arbetsförmedlingen öppet två dagar i veckan och försäkringskassan två dagar i veckan i ett annat hus. Det vore kanonbra, tycker jag, om de här två flyttade in i samma hus. Då kan de fylla upp hela veckan. Man kan jobba, man kan knacka dörr. Man träffas över en fika och man löser situationen för de personer som är utsatta. Centraliseringen för mig är alltså ett steg i rätt riktning samtidigt som jag har fått garantier från Försäkringskassan om att det kommer att finnas bemannade kontor i varje kommun med en utbildad, kompetent handläggare för personliga möten.

Däremot finns det väldigt mycket vi måste ta tag i nu, som inte Socialdemokraterna lyckades med. Det handlar bland annat om företagshälsovården, avstämningsmöten och sjukskrivningar från första dagen. Detta behövs för att hjälpa människor att göra något i tid. Vi har mycket att ta tag i, och jag lovar Thomas Eneroth att förutom socialförsäkringsutredningen, som vi ska få plats med, finns det väldigt mycket som jag tänker arbeta för.

Anf. 269 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att de flesta i den här kammaren delar synen att det är alldeles för många unga människor som blir förtidspensionerade, som inte får den hjälp som de faktiskt har rätt till. Det gäller att inte lägga ett alltför stort ansvar på de här individerna i stället för att se samhällsstrukturen som gör att de hamnar där de hamnar. Det försökte jag lyfta fram i mitt anförande, och jag berättade förut om kvinnan som ville jobba 25 %. Hennes arbetsgivare hade sagt upp henne. Läkaren och Försäkringskassan var tveksamma. Hur ska hon kunna få ett jobb på 25 %? Hur ska vi kunna förändra attityden hos arbetsgivarna så att de faktiskt också vågar anställa på 25 %. Det är den ena frågan.

Den andra frågan är om statsrådet kan säga något om när den parlamentariska utredningen kommer i gång. Vi behöver verkligen se över sjukförsäkringssystemet.

Anf. 270 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Som jag sade kan vi konstatera att väldigt många unga har blivit förtidspensionerade trots att de har en arbetsförmåga. Det är mycket det som gör mig väldigt upprörd. Vi har många som i dag är gravt funktionshindrade, som inte har någon arbetsförmåga. Men de här ungdomarna har det. Vi kan fråga: Varför får de inte fotfäste på arbetsmarknaden? Vi har en skola i dag som låter ungdomar gå ut gymnasiet utan fullständiga betyg och som ger dem en väldigt dålig start.

Vi förtidspensionerar ungdomarna för lättvindigt, tror jag, och efter för kort tid. Psykisk ohälsa anges vara orsaken. Vi måste se till att ge dem möjlighet att träffa psykolog, skolkurator och mycket annat för att hjälpa dem till ett vuxet liv. Men när de väl har varit långtidssjukskrivna eller i förtidspension gäller det också att se till att vi kan erbjuda dem en mångfald av olika insatser. Det handlar till exempel om nystartsjobb, lärlingsplatser, lönebidrag och sänkta arbetsgivaravgifter för att man ska kunna anställa dem igen. Vi måste inte bara öppna dörren, som jag sade, utan också erbjuda dem en mångfald av olika insatser.

När det gäller sjukskrivningsprocessen, som vi också pratade om, tror jag att den här utredningen är väldigt viktig. Den kommer att lämnas över till mig på torsdag morgon. Det är alltså rekommendationer. Där hoppas och tror jag att det finns redskap som ska kunna användas för att kunna hjälpa inte minst ungdomar. När kommer utredningen? Jag kan bara instämma. Jag tycker också att den är nödvändig. Jag tror att vi alla inget hellre vill än att komma i gång med den nu. Vi har pratat och utrett i så många år. Direktiven är under bearbetning.

Anf. 271 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har lagt en hel del förslag om att underlätta för unga människor att till exempel kunna studera på deltid. Jag hoppas att regeringen vill ta till sig en del av de förslagen.

Som gymnasieungdom kan man i dag inte studera på deltid. Det är inte möjligt. Jag har egen erfarenhet från Katrineholm där en individ hade försökt att gå på gymnasiet två dagar i veckan, men inte är välkommen. Antingen heltid eller inte alls, är svaret.

Det handlar också om insatser långt innan man når sjukdom. Det handlar om attityder och förhållningssätt. Då är det inte mer krav i skolan man behöver utan man behöver anpassa undervisningen till respektive individ.

Att utredningens direktiv är under bearbetning är jättebra. Kan man tolka det som att utredningen kommer att tillsättas under våren?

Anf. 272 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Det är min absoluta förhoppning.

När det gäller att underlätta för unga att hitta sin plats genom studier kan jag dela uppfattningen att det finns ungdomar som behöver komma tillbaka och studera i sin takt för att få fotfäste igen.

Prot. 2006/07:43
19 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Jag har läst betänkandet och ser att Miljöpartiet har många reservationer på detta område och många andra. Många av dessa frågor kommer att platsa i utredningen. Det handlar om SGI, studerandes situation och föräldraförsäkring och mycket annat.

Jag hoppas att det kommer att ingå i detta.

Nu kan man med aktivitetsersättning ha den vilande för studier från och med januari. Det är ändå en bit på väg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

14 § Beslut om uppskjuten ärendehantering

Kammaren medgav på förslag av tredje vice talmannen att det på förordningslistan återstående ärendet, socialförsäkringsutskottets betänkande SfU3, skulle uppskjutas till morgondagens sammanträde.

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2006/07:29 Vissa pensionsfrågor

2006/07:31 Lättnader i mönstringen av intendenturpersonal

2006/07:37 Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Finansutskottets betänkanden

2006/07:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

2006/07:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

2006/07:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

2006/07:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

16 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 19 december

2006/07:175 Skolans läroböcker

av *Rossana Dinamarca* (v)

till statsrådet *Jan Björklund* (fp)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 januari 2007.

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 19 december

2006/07:331 Redovisning av deltidsarbetslösheten i den officiella statistiken

av *Esabelle Reshdouni* (mp)

till statsrådet *Sven Otto Littorin* (m)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 januari 2007.

18 § Kammaren åtskildes kl. 23.07.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 10 § anf. 21 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.54,

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.00,

av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 202 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december	2
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	2
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	3
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december	4
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.	4
SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2005	5
SoU3 Skydd mot internationella hot mot människors hälsa.....	6
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 december	6
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	6
NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling	6
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	7
MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	8
SkU9 Ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) m.m. (förnyad behandling).....	9
SkU4 Kontroll av postförsändelser	9
SkU7 Ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad.....	9
10 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	9
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU1	9
Anf. 1 INGER RENÉ (m)	9
Anf. 2 CARINA MOBERG (s)	10
Anf. 3 EGON FRID (v).....	13
Anf. 4 JAN LINDHOLM (mp)	15
Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (m).....	19
Anf. 6 EGON FRID (v) replik	21
Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	21
Anf. 8 EGON FRID (v) replik	21
Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	22
Anf. 10 CARINA MOBERG (s) replik.....	22
Anf. 11 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	23
Anf. 12 CARINA MOBERG (s) replik.....	24
Anf. 13 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	24
Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp) replik	25
Anf. 15 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	25

Anf. 16	JAN LINDHOLM (mp) replik	26	Prot. 2006/07:43
Anf. 17	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	26	19 december
Anf. 18	LENNART PETTERSSON (c)	26	<hr/>
Anf. 19	EGON FRID (v) replik	28	
Anf. 20	LENNART PETTERSSON (c) replik	29	
Anf. 21	EGON FRID (v) replik	29	
Anf. 22	LENNART PETTERSSON (c) replik	30	
Anf. 23	CARINA MOBERG (s) replik	30	
Anf. 24	LENNART PETTERSSON (c) replik	31	
Anf. 25	CARINA MOBERG (s) replik	31	
Anf. 26	LENNART PETTERSSON (c) replik	32	
Anf. 27	JAN LINDHOLM (mp) replik	32	
Anf. 28	LENNART PETTERSSON (c) replik	33	
Anf. 29	JAN LINDHOLM (mp) replik	33	
Anf. 30	LENNART PETTERSSON (c) replik	33	
Anf. 31	LARS TYSKLIND (fp)	34	
Anf. 32	EGON FRID (v) replik	36	
Anf. 33	LARS TYSKLIND (fp) replik	37	
Anf. 34	EGON FRID (v) replik	37	
Anf. 35	LARS TYSKLIND (fp) replik	38	
Anf. 36	JAN LINDHOLM (mp) replik	38	
Anf. 37	LARS TYSKLIND (fp) replik	39	
Anf. 38	JAN LINDHOLM (mp) replik	39	
Anf. 39	LARS TYSKLIND (fp) replik	40	
Anf. 40	CARINA MOBERG (s) replik	40	
Anf. 41	LARS TYSKLIND (fp) replik	41	
Anf. 42	CARINA MOBERG (s) replik	41	
Anf. 43	LARS TYSKLIND (fp) replik	42	
Anf. 44	YVONNE ANDERSSON (kd)	42	
Anf. 45	EGON FRID (v) replik	44	
Anf. 46	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	45	
Anf. 47	EGON FRID (v) replik	45	
Anf. 48	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	46	
Anf. 49	CARINA MOBERG (s) replik	46	
Anf. 50	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	47	
Anf. 51	CARINA MOBERG (s) replik	47	
Anf. 52	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	48	
Anf. 53	JAN LINDHOLM (mp) replik	48	
Anf. 54	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	49	
Anf. 55	JAN LINDHOLM (mp) replik	49	
Anf. 56	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	50	
Anf. 57	JOHAN LÖFSTRAND (s)	50	
Anf. 58	ANDREAS NORLÉN (m)	53	
Anf. 59	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	55	
Anf. 60	ANDREAS NORLÉN (m) replik	55	
Anf. 61	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	56	
Anf. 62	ANDREAS NORLÉN (m) replik	56	
Anf. 63	EGON FRID (v) replik	56	
Anf. 64	ANDREAS NORLÉN (m) replik	57	

(forts. 12 §).....	57
Ajournering.....	57
Återupptagna förhandlingar	57
11 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte	
den 14 och 15 december	57
Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	57
Anf. 66 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	60
Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	60
Anf. 68 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	60
Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	60
Anf. 70 HANS LINDE (v)	61
Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	61
Anf. 72 STAFFAN DANIELSSON (c)	61
Anf. 73 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	62
Anf. 74 ULF HOLM (mp).....	62
Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	63
Anf. 76 ULF HOLM (mp).....	64
Anf. 77 JOHAN PEHRSON (fp)	64
Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	64
Anf. 79 ALF SVENSSON (kd).....	65
Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	65
Anf. 81 URBAN AHLIN (s)	66
Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	66
Anf. 83 URBAN AHLIN (s)	67
Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	67
Anf. 85 BJÖRN HAMILTON (m).....	68
Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	68
Anf. 87 JACOB JOHNSON (v)	69
Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	69
Anf. 89 JACOB JOHNSON (v)	70
Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	70
Anf. 91 ERIK A ERIKSSON (c).....	70
Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	71
Anf. 93 MAX ANDERSSON (mp).....	71
Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	72
Anf. 95 MAX ANDERSSON (mp).....	73
Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	73
Anf. 97 KARIN GRANBOM (fp).....	73
Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	74
Anf. 99 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	74
Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	75
Anf. 101 BODIL CEBALLOS (mp).....	75
Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	76
Anf. 103 BODIL CEBALLOS (mp).....	76
Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	76
Anf. 105 CARL B HAMILTON (fp)	77
Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	77
Anf. 107 GÖRAN LENNMARKER (m).....	78

Anf. 108	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	79
Anf. 109	SONIA KARLSSON (s)	79
Anf. 110	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	79
Anf. 111	SONIA KARLSSON (s)	80
12 §	(forts. från 10 §) Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik (forts. CU1)	80
Anf. 112	EVA SONIDSSON (s)	80
Anf. 113	CHRISTINE JÖNSSON (m)	81
Anf. 114	JAN LINDHOLM (mp) replik	83
Anf. 115	CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	83
Anf. 116	JAN LINDHOLM (mp) replik	84
Anf. 117	CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	84
Anf. 118	ANTI AVSAN (m)	84
Anf. 119	EGON FRID (v) replik	85
Anf. 120	ANTI AVSAN (m) replik	85
Anf. 121	EGON FRID (v) replik	86
Anf. 122	ANTI AVSAN (m) replik	86
Anf. 123	CARINA MOBERG (s) replik	86
Anf. 124	ANTI AVSAN (m) replik	87
Anf. 125	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m)	87
Meddelande om inställd votering		89
Anf. 126	TALMANNEN	89
Anf. 127	JAN LINDHOLM (mp) replik	89
Anf. 128	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	89
Anf. 129	JAN LINDHOLM (mp) replik	90
Anf. 130	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	90
Anf. 131	EVA SONIDSSON (s) replik	91
Anf. 132	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	91
Anf. 133	EVA SONIDSSON (s) replik	91
Anf. 134	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	91
	(Beslut skulle fattas den 20 december.)	92
13 §	Socialförsäkringsområdet	92
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU1	92
<i>Utgiftsområde 12</i>		92
Anf. 135	HELENA FRISK (s)	92
Anf. 136	KALLE LARSSON (v)	94
Anf. 137	GUNVOR G ERICSON (mp)	97
Anf. 138	KALLE LARSSON (v) replik	99
Anf. 139	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	99
Anf. 140	KALLE LARSSON (v) replik	99
Anf. 141	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	100
Anf. 142	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	100
Anf. 143	HELENA FRISK (s) replik	102
Anf. 144	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	102
Anf. 145	HELENA FRISK (s) replik	102
Anf. 146	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	103
Anf. 147	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	103
Anf. 148	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	103

Anf. 149	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	103
Anf. 150	LARS-ARNE STAXÅNG (m) replik	104
Anf. 151	KALLE LARSSON (v) replik.....	104
Anf. 152	LARS-ARNE STAXÅNG (m) replik	105
Anf. 153	KALLE LARSSON (v) replik.....	105
Anf. 154	LARS-ARNE STAXÅNG (m) replik	106
	(forts.).....	106
	Ajournering.....	106
	Återupptagna förhandlingar	106
13 §	(forts.) Socialförsäkringsområdet (forts. SfU1).....	107
Anf. 155	SOLVEIG ZANDER (c).....	107
Anf. 156	KALLE LARSSON (v) replik.....	108
Anf. 157	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	109
Anf. 158	KALLE LARSSON (v) replik.....	109
Anf. 159	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	109
Anf. 160	KALLE LARSSON (v) replik.....	110
Anf. 161	HELENA FRISK (s) replik.....	110
Anf. 162	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	111
Anf. 163	HELENA FRISK (s) replik.....	111
Anf. 164	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	111
Anf. 165	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	112
Anf. 166	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	112
Anf. 167	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	112
Anf. 168	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	113
Anf. 169	EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp).....	113
Anf. 170	HELENA FRISK (s) replik.....	113
Anf. 171	EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik.....	114
Anf. 172	HELENA FRISK (s) replik.....	114
Anf. 173	EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik.....	114
Anf. 174	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	114
Anf. 175	EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik.....	115
Anf. 176	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	115
Anf. 177	EMMA LÖFDAHL LANDBERG (fp) replik.....	115
Anf. 178	EVA JOHNSSON (kd)	115
Anf. 179	KALLE LARSSON (v) replik.....	118
Anf. 180	EVA JOHNSSON (kd) replik	118
Anf. 181	KALLE LARSSON (v) replik.....	119
Anf. 182	EVA JOHNSSON (kd) replik	119
Anf. 183	HELENA FRISK (s) replik.....	119
Anf. 184	EVA JOHNSSON (kd) replik	120
Anf. 185	HELENA FRISK (s) replik.....	120
Anf. 186	EVA JOHNSSON (kd) replik	120
Anf. 187	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	121
Anf. 188	KALLE LARSSON (v) replik.....	123
Anf. 189	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	124
Anf. 190	KALLE LARSSON (v) replik.....	124

Anf. 191 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	125
Anf. 192 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	125
Anf. 193 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	126
Anf. 194 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	126
Anf. 195 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	127
Anf. 196 HELENA FRISK (s) replik.....	127
Anf. 197 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	128
Anf. 198 HELENA FRISK (s) replik.....	128
Anf. 199 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	128
<i>Utgiftsområde 11</i>	129
Anf. 200 SIW WITTGREN-AHL (s).....	129
Anf. 201 KALLE LARSSON (v).....	131
Anf. 202 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	133
Anf. 203 KALLE LARSSON (v) replik.....	133
Anf. 204 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	134
Anf. 205 KALLE LARSSON (v) replik.....	134
Anf. 206 GUNVOR G ERICSON (mp).....	135
Anf. 207 MATS G NILSSON (m).....	136
Anf. 208 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	138
Anf. 209 MATS G NILSSON (m) replik.....	139
Anf. 210 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	139
Anf. 211 MATS G NILSSON (m) replik.....	140
Anf. 212 KALLE LARSSON (v) replik.....	140
Anf. 213 MATS G NILSSON (m) replik.....	141
Anf. 214 KALLE LARSSON (v) replik.....	141
Anf. 215 MATS G NILSSON (m) replik.....	142
Anf. 216 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	142
Anf. 217 MATS G NILSSON (m) replik.....	142
Anf. 218 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	143
Anf. 219 MATS G NILSSON (m) replik.....	143
Anf. 220 SOLVEIG ZANDER (c).....	144
Anf. 221 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	144
Anf. 222 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	145
Anf. 223 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	145
Anf. 224 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	146
Anf. 225 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	146
Anf. 226 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	148
Anf. 227 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik.....	148
Anf. 228 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	148
Anf. 229 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik.....	149
Anf. 230 LARS GUSTAFSSON (kd).....	149
Anf. 231 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	150
Anf. 232 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	152

Anf. 233 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	153
Anf. 234 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	153
Anf. 235 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	154
Anf. 236 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	154
<i>Utgiftsområde 10</i>	<i>154</i>
Anf. 237 TOMAS ENEROTH (s).....	154
Anf. 238 LISELOTTE OLSSON (v)	159
Anf. 239 GUNVOR G ERICSON (mp).....	162
Anf. 240 HELENA RIVIÈRE (m)	164
Anf. 241 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	166
Anf. 242 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	166
Anf. 243 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	167
Anf. 244 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	167
Anf. 245 SOLVEIG ZANDER (c).....	168
Anf. 246 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	169
Anf. 247 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	170
Anf. 248 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	170
Anf. 249 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	171
Anf. 250 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	171
Anf. 251 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	171
Anf. 252 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	172
Anf. 253 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	172
Anf. 254 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	172
Anf. 255 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	173
Anf. 256 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	174
Anf. 257 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	174
Anf. 258 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	174
Anf. 259 LARS GUSTAFSSON (kd).....	174
Anf. 260 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	176
Anf. 261 LARS GUSTAFSSON (kd) replik.....	176
Anf. 262 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	177
Anf. 263 LARS GUSTAFSSON (kd) replik.....	177
Anf. 264 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	178
Anf. 265 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	180
Anf. 266 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	180
Anf. 267 TOMAS ENEROTH (s) replik.....	181
Anf. 268 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	182
Anf. 269 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	182
Anf. 270 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	183
Anf. 271 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	183
Anf. 272 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	183
(Beslut skulle fattas den 20 december.).....	184

14 § Beslut om uppskjuten ärendehandling	184	Prot. 2006/07:43
15 § Bordläggning.....	184	19 december
16 § Anmälan om interpellation	184	<hr/>
17 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	185	
18 § Kammaren åtskildes kl. 23.07.....	185	

Tryck: Elanders, Vällingby 2007